സുഭാഷിതരത്നാകരം.

കെ. സി. കേശവപിള്ളയാൽ
ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതു്.

പകൎപ്പവകാശം റജിസ്റ്റർചെയ്തിരിക്കുന്നു.

അക്കാദമി

ഗ്രന്ഥകൎത്താവിന്റെ മുദ്രയില്ലാത്ത പുസ്തകം
വ്യാജമുദ്രിതമാകുന്നു.

"കേരളഭൂഷണം" അച്ചുക്കൂടം.
കൊല്ലം പറവൂർ.

൧൦൭൬.

സുഭാഷിതരത്നാകരം.

കെ. സി. കേശവപിള്ളയാൽ
ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതു്.

പകർപ്പവകാശം രജിസ്റ്റർചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ മുദ്രയില്ലാത്ത പുസ്തകം
വ്യാജമുദ്രിതമാകുന്നു.

"കേരളഭൂഷണം" അച്ചുക്കൂടം.
കൊല്ലം പറവൂർ.

൧൦൬൯.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

മുഖപ്രസംഗം.

"ചില നീതിവാക്യങ്ങൾ" എന്ന പേരോടുകൂടി തുടർച്ചയായി ഞാൻ "ഭാഷാപോഷിണി"യിൽ എഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്ന സദാചാരശ്ലോകങ്ങൾ വായനക്കാരിൽ പലരും കണ്ടിരിക്കുമല്ലൊ. എന്നാൽ ആവക ഏതാനും ശ്ലോകങ്ങൾ ആദ്യമായി ആ പത്രത്തിലേയ്ക്കു് അയച്ചപ്പോൾ വീണ്ടും തുടർച്ചയായി ആ മാതിരി ശ്ലോകങ്ങളെ എഴുതുകയും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. "ഭാഷാപോഷിണി" അവയെ സ്വീകരിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും, വീണ്ടും അപ്രകാരമുള്ള സുഭാഷിതശ്ലോകങ്ങളെ അയച്ചുകൊടുക്കണമെന്നു് എന്നോടാവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ എനിക്കു് ഇതിൽ സ്വല്പം ഉത്സാഹം തോന്നുകയും, ആ മാതിരി ശ്ലോകങ്ങളെ പല സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും യഥാവസരം തർജ്ജമചെയ്തു ഞാൻ ആ പത്രത്തിലേയ്ക്കു് അയയ്ക്കുകയും ചെയ്തുതുടങ്ങി. ഇങ്ങനെയിരിക്കെ ഒരു ദിവസം (൧൦൮൨ മീനം-൨൦-ാംനു) കൊല്ലം ജില്ലാക്കോടതിയിൽ ഒന്നാം ജഡ്ജി മ-രാ-രാ. കെ. പി. ശങ്കരമേനോൻ, ബി. ഏ; ബി. എല്; എഫ്. എം. യൂ. അവർകൾ പ്രസംഗവശാൽ ഈ ശ്ലോകങ്ങളുടെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചു് എന്നോടു പ്രസ്താവിച്ചു.

"ഇങ്ങനെയുള്ള സദാചാരശ്ലോകങ്ങൾ ബാല്യത്തിൽ വിദ്യാർത്ഥികളെ അഭ്യസിപ്പിക്കേണ്ടതു് വളരെ ആവശ്യകമാകുന്നു. ഞാൻ ഇംഗ്ലീഷ് പഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ എന്റെ ഗുരുനാഥനായ ഡാക്ടർ ഹാർവി എനിക്കു് ഇങ്ങനെയുള്ള പല സദുപദേശങ്ങളും പറഞ്ഞുതന്നിട്ടുണ്ടു്. അക്കാലത്തു ഞാൻ അവയെ അത്ര സാരമുള്ളവയായി തീരെ ഗണിച്ചിരുന്നില്ല; എന്നാൽ ഇപ്പോൾ അവയിൽ ഓരോന്നിനും ഓരായിരം പവൻ വീതം വിലയുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അതിനാൽ നിങ്ങൾ ഈ ഉദ്യമത്തിൽ നിന്നും പിൻവാങ്ങരുതു്."

ഇത്യാദിയായിരുന്നു അദ്ദേഹം എന്നോടുപദേശിച്ചതു്. ഒരു

അഭിനന്ദനം പ്രകൃതവിഷയത്തിൽ എനിക്ക് അത്യുത്സാഹത്തെ ഉണ്ടാക്കിയ അവസരത്തിൽ കേരളകാളിദാസനായ മഹാമഹിമ ശ്രീ കേരളവർമ്മവലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ, സി. എസ് ഐ; എഫ്. എം. യു; എം. ആർ. ഏ. എസ്; എഫ് ആർ. എച്. എസ്. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ൧൦൮൬. മീനം. ൧൧-ാംനു കല്പിച്ചയച്ച ഒരു തിരുവെഴുത്തിൽ,

"ഭാഷാപോഷിണിയിൽ കാണുന്ന "നീതിപദ്യങ്ങൾ" വളരേ ശ്ലാഘ്യങ്ങളായിരിക്കുന്നു. എല്ലാം ചേർത്തു പ്രത്യേകം ഒരുപുസ്തകമായി അവശ്യം അച്ചടിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്"—

എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു. അന്നുമുതൽക്ക് ഈ ശ്ലോകങ്ങളെ എല്ലാം ഒരു പുസ്തകമാക്കി അച്ചടിപ്പിക്കുന്നതിലേയ്ക്കായി ഞാൻ യഥാവസരം പ്രയത്നിച്ചുതുടങ്ങി. "ഭാഷാപോഷിണി"യുടെ പ്രേരണയും മുൻപറഞ്ഞ മഹാന്മാരുടെ പ്രോത്സാഹനവും ഇല്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ഇപ്രകാരം ഒരു പുസ്തകം ഉണ്ടാകയില്ലായിരുന്നു എന്നു തീച്ചയാണ്. പിന്നീട് ഇതിലേയ്ക്കായി ഞാൻ പല സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളേയും നോക്കി യുക്തമെന്നു തോന്നിയ ശ്ലോകങ്ങളേക്കൂടി തർജ്ജിമചെയ്തു ചേർത്തു. വളരേ നാൾ മുൻപുതുടങ്ങി കണ്ണിൽ കിട്ടുന്ന സദാചാരശ്ലോകങ്ങളെ എല്ലാം അപ്പഴപ്പോൾ ഭാഷപ്പെടുത്തിവന്നതുനിമിത്തം എല്ലാററിൻേറയും മൂലഗ്രന്ഥനാമധേയങ്ങൾ കൂടി അവിടവിടെ ചേക്കുന്നതു സവ്വഥാ അസാദ്ധ്യമാകയാൽ അതിലേയ്ക്കായി തുനിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇവയ്ക്കു പുറമേ ഓരോ അവസരങ്ങളിൽ എഴുതിട്ടുള്ള ചുരുക്കം ചില ഇംഗ്ലീഷ് പദ്യങ്ങളുടെതർജ്ജിമകളും, ഈ പുസ്തകത്തിൽചേക്കത്തക്കവയായ സമസ്യാപൂരണങ്ങൾസ്വകീയകൃതികൾ മുതലായവയുംകൂടി ഇതിൽ ചേക്കയും,അവയെ പ്രത്യേകം അടയാളങ്ങളേക്കൊണ്ട് അവിടവിടെത്തന്നെ വേർതിരിച്ചു കാണിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എല്ലാ ശ്ലോകങ്ങളേയും അകാരാദിക്രമേണ വിഷയവിഭാഗം ചെയ്തു സമാഹരിച്ചതിൻേറ ശേഷം അവയുടെ ഗുരുലഘുത്വം അനുസരിച്ചു രണ്ടു പ്രകരണങ്ങളാക്കി വേർതിരിച്ചും, സംഖ്യാപരിച്ഛിന്നസജാതീയപദാത്ഥങ്ങളേക്കുറിച്ചുള്ള ശ്ലോകങ്ങളെ പ്രത്യേകം ഒരു പരിശിഷ്ടമായിട്ടും ചേർത്തിരിക്കുന്നു. ഇതിനു പുറമേ എത്രയും സംക്ഷിപ്തമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനവും ഒടുവിൽ എഴുതിച്ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. വിസ്തു

രഭയംനിമിത്തം ശ്ലോകംപ്രതി അൎത്ഥവിവരണം ചെയ്യാതെ, അത്യാവശ്യകമെന്നു തോന്നിയ ചില ഭാഗങ്ങളുടെ വിവരണം മാത്രമേ അതിൽ എഴുതീട്ടുള്ളു.

ഈ പുസ്തകം ഇപ്രകാരം തയ്യാറാക്കുന്നതിനു മുൻപായി, ഇതിലേ ഏതാനും ശ്ലോകങ്ങൾ ഇംഗ്ലീഷ് പള്ളിക്കൂടങ്ങളിൽ ഒന്നാംഫാറത്തിലേയ്ക്കു ഇയ്യാണ്ടത്തേ മലയാളപാഠമായി നിയമിക്കപ്പെട്ടുകയാൽ ഇതിൽനിന്നു ൧൧൦ ശ്ലോകങ്ങളെ "നീതിവാക്യങ്ങൾ" എന്നു പേരോടു കൂടി പ്രത്യേകം ഒരു പുസ്തകമായി അച്ചടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

"വിദ്യാവിനോദിനി" പത്രാധിപരും, ഭാഷാപരിഷ്കരണത്തിൽ അശ്രാന്തം പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പണ്ഡിതന്മാരിൽ ഒരാളും ആയ ടി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ, ബി. ഏ; എം. ആർ. ഏ. എസ്. അവൎകൾ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ എന്നെ പല വിധത്തിൽ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കയും, എന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം ഇതിന്നു ഒരു ഇംഗ്ലീഷ് അവതാരിക എഴുതി അയച്ചുതരികയും ചെയ്തതിലേയ്ക്കു അദ്ദേഹത്തിനും, ഈ ഉദ്യമത്തെ അഭിനന്ദിച്ചു്, ഇതിനെ അച്ചടിപ്പിക്കുന്നതിനു സൌജന്യപൂൎവ്വം ദ്രവ്യസാഹായ്യം ചെയ്ത മഹാമഹിമശ്രീ റാണിലക്ഷ്മീഭായി ആററുങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ, സി. ഐ. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, അശ്വതിതിരുനാൾ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ ബി. ഏ. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, കൊച്ചുകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, മൂത്തകോയിത്തമ്പുരാൻതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, രവിവൎമ്മതമ്പുരാൻ എം. ഏ. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, അരുമനശ്രീനാരായണൻതമ്പിഅവൎകൾ, വലിയകൊട്ടാരംനിത്യച്ചിലവിൽ കാൎയ്യക്കാർ ശങ്കരൻതമ്പിഅവൎകൾ, പ്രാക്കുളം സി. പത്മനാഭപിള്ള അവൎകൾ മുതലായ മഹാജനങ്ങൾക്കും ഞാൻ സവിനയം വന്ദനം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു.

൧൦൮൬-കൎക്കടകം-൨൧.
കൊല്ലം — പരവൂർ.

കെ. സി. കേശവപിള്ള.

INTRODUCTION.

The question of a moral text-book has been agitating the public mind ever since the inception of the present system of education in India. In these days, this agitation has been growing in volume and in intensity. We hear, on all sides, not only from Indians but from Englishmen as well, pious denunciations against a system of instruction which is divorced from all religious or moral training; and prayers are made to Government in public reports and in private petitions to introduce the teaching of morality in all its educational institutions. The Education Commission was not slow to point out this defect and to suggest the desirability of preparing "a text-book, based on fundamental principles of natural religion, such as may be taught in all Government and non-Government Colleges."

That there is room for reform in the present system of education it would be absurd to deny; but it would be a sad calumny to suppose that all these years of English education have not tended to improve the tone of mind and character of the Indian nation. The pure and lofty ideas and images with which the minds of our students are daily stored in schools and colleges cannot but act as a safeguard against all that is pernicious and as an incentive to them to strive after and, in some way, to realise great and noble things.

But, when I say this, I do not minimise the utility of moral text-books. Such books inculcating lofty, moral sentiments will be powerful aids to secular education in helping its recepients to elevate themselves to higher levels and to live manly, generous lives.

It is in this spirit that I welcome the *Subhâshitharathnâkaram* of Mr. K. C. Keṣava Piḷḷai.

Mr. Keṣava Piḷḷai is an accomplished product of that system of Vernacular education in Travancore which manifests the practical wisdom and the love of Malayalam of its enlightened sovereigns. To the public of Malabar he requires no introduction at my hands. As a Sanskrit scholar, a poet and a graceful writer of Malayalam prose, he has already made his mark in the literary history of his country. And his *Bhâshâ Nârâyanîyam* will serve as a memorial to his worth and work, more forcible, more durable than any 'storied urn or animated bust'. Such a man who has besides been a teacher for more than a decade is, it will be readily granted, eminently fitted to write a moral text-book like *Subhâshitharathnâkaram.*

This book is divided into two parts: one is suited to the students of lower forms, while the other is intended for the use of those of higher classes. 108 topics are treated of in 706 *ṣlôkams*. The appendix also contains much useful information. To enhance the value of the book, the *ṣlôkams* are intelligently annotated, and an exhaustive index is given. In the preparation of this book, Mr. Keṣava Piḷḷai has laid under contribution many important works in Sanskrit and several familiar quotations in English.

In Fact this 'sea of nice sayings' is a veritable sea of aphoristic gems. It glorifies God and His wondrous ways; it treats of female education, chastity, sanitation, exercise, obedience to one's parents and teachers and a willing recognition of constituted authority; it touches 'the great and eternal commonplaces of human occasion', such as gratitude, kindness, riches, poverty and death; it warns us against

cruelty to animals, envy, covetousness and 'all those darling vices of fallen men'. "It concerns life, manners, society, human nature, our aims, our ideals and all besides that is most animated and most interesting in man's busy chase after happiness aud wisdom."

There is a good deal of truth in the wellknown sentiment of Immerman that "morality sticks faster when presented in brief sayings than when presented in long discourses." Men like Solomon, Socrates, Thucydides, Epictetus, Tacitus, Marcus Aurelius, Dante, Bacon, Goethe and Schopenhauer have paid their homage to the practical worth of aphorisms by themselves making a great many of them. No less a recent writer than Mr. John Morley says that they are "the true salt of literature, and that those books are most nourishing which are mostly stored with them."

Thus, 1 venture to firmly believe that these pithy, pregnant *slôkams* of Mr. Keṣava Piḷḷai will be studied and appreciated by every student conversant with Malayalam, that they will go to produce a race of honest, patriotic citizens 'great in faith and strong against the grief of circumstance', whose plain living and high thinking will make themselves felt in the house, in the class-room, the office and the workshop and that, "like unseen angels, they will follow them as they fare across this rough, bleak desert of the world, will stay their feet from stumbling, will fill their ears with hopeful music and clothe the sky above them in cheerful sunshine."

West Todtakadt House.
Ernakulma.
29th of May 1900.

T. K. Krishna Menon.

ഇംഗ്ലീഷ് അവതാരികയുടെ

തൎജ്ജിമ.

ഇൻഡ്യയിൽ ഇപ്പോൾ നടന്നുവരുന്ന വിദ്യാഭ്യാസരീതിയുടെ പ്രാരംഭകാലംമുതൽക്കേ, സന്മാൎഗ്ഗബോധകമായ ഒരു പാഠപുസ്തകത്തിന്റെ നിൎമ്മാണത്തെപ്പററിയുള്ള ആലോചന ജനക്ഷേമകാംക്ഷികളായുള്ളവരുടെ മനസ്സിനെ വ്യാകുലപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നിട്ടുണ്ടു്. ഈ ആലോചനയ്ക്കു് ഇയ്യിടെ സിദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഗൌരവവും വലിപ്പവും അസാമാന്യമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. മതസംബന്ധങ്ങളോ സദാചാരവിഷയങ്ങളോ ആയ പാഠങ്ങൾക്കു് സ്ഥാനം നൽകാത്ത ഇപ്പോഴത്തെ വിദ്യാഭ്യാസസമ്പ്രദായത്തെപ്പററി നാട്ടുകാരും ഇംഗ്ലീഷ്കാരും ഒന്നുപോലെ എല്ലായിടത്തും ആക്ഷേപം പുറപ്പെടുവിച്ചുവരുന്നതായി നാം അറിയുന്നുണ്ടു്; എന്നുമാത്രമല്ല, എല്ലാതരം പാഠശാലകളിലും സന്മാൎഗ്ഗബോധകങ്ങളായ പാഠങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ഏൎപ്പാടുകൾ ചെയ്തുകൊടുത്താൽ കൊള്ളാമെന്നു്, അദ്ധ്യക്ഷന്മാർ റിപ്പോൎട്ടുകളിലും ജനങ്ങൾ ഹൎജികളിലും ഗവൎമ്മെന്റിനോടു പ്രാൎത്ഥിച്ചുവരുന്ന പ്രകാരം കാണുന്നും ഉണ്ടു്. ഈ ആവശ്യകത, വിദ്യാഭ്യാസവിഷയമായി ചെയ്യേണ്ട പരിഷ്കാരങ്ങളെപ്പററി അഭിപ്രായം പറവാൻ ഇൻഡ്യാഗവൎമ്മെന്റിനാൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട "എഡ്യുക്കേഷൻകമ്മിഷ"ന്റെ ദൃഷ്ടിയിലും പെടാതിരുന്നില്ല. "ഗവൎമ്മെന്റുഭരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടവയും ഉൾപ്പെടാത്തവയും ആയ എല്ലാ പാഠശാലകളിലും ഉപയോഗിക്കത്തക്കവണ്ണം, സ്വാഭാവികന്യായത്തിന്മേൽ സ്ഥാപിതമായുള്ള പൊതുമതത്തെ അനുസരിക്കുന്ന സദാചാരവിഷയമായ ഒരു പാഠപുസ്തകം,, നിൎമ്മിക്കേണ്ട ആവശ്യകതയെ അവരും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇപ്പോഴത്തെ വിദ്യാഭ്യാസരീതിയിൽ പരിഷ്കരണീയങ്ങളായ അംശങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നുള്ളതിനെ സമ്മതിക്കാതിരിക്കുന്നതു മൌഢ്യമായേ ഗണിക്കപ്പെടുകയുള്ളു. ഏറിയോരു കാലമായി നൽകപ്പെട്ടുവരുന്ന ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാഭ്യാസം ഇൻഡ്യാനിവാസികളുടെ മനസ്സ്ഥിതിയേയും നടത്തയേയും പരിഷ്കരിപ്പാൻ പ്രയോജകീഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നു പറയുന്നതും വ്യസനഹേതുവായ ഒരു ദൂഷണമായിരിക്കും; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, പാഠശാലകളിൽനിന്നു നമ്മുടെ വിദ്യാൎത്ഥികൾക്കു ലഭിക്കുന്ന ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളും പരിശുദ്ധങ്ങളും ആയ വിചാരങ്ങൾ ദോഷകരമായ സകലത്തിനേയും തടുക്കുന്നതിനും മഹത്തുകളും ശ്രേഷ്ഠങ്ങളും ആയ കാൎയ്യങ്ങളെ സാധിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി പ്രയത്നിപ്പാൻ അവരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും മതിയാകാതെവരാൻ സംഗതിയില്ലല്ലൊ.

ഇത്രയും പറഞ്ഞതിനാൽ സന്മാൎഗ്ഗപ്രതിപാദകങ്ങളായ പാഠപുസ്തകങ്ങളുടെ പ്രയോജനത്തെ ഞാൻ വേണ്ടുംവണ്ണം വിലമതിക്കുന്നില്ലെന്നു വിചാരിക്കരുതു്. ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ സന്മാൎഗ്ഗധൎമ്മങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങൾ

ഇംഗ്ലീഷ് അവതാരികയുടെ തൎജ്ജിമ.

അവയെ പരിശീലിക്കുന്ന യുവാക്കളെ ഉയൎത്തി വിശിഷ്ടതരമായ മാൎഗ്ഗത്തിൽ കാലക്ഷേപം ചെയ്യാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, ലൌകികപ്രധാനമായ ഇദാനീന്തനവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്ന് ഒരു വലിയസഹായമായിത്തീരുന്നതാണ്. ഈ വിചാരത്തിന്മേലാകുന്നു കെ. സി. കേശവപിള്ള അവൎകളുടെ "സുഭാഷിതരത്നാകര"ത്തിനു ഞാൻ സ്വാഗതം പറയുന്നതു്.

കേശവപിള്ള അവൎകൾ, പരിഷ്കാരതൽപരന്മാരായ തിരുവിതാംകൂർമഹാരാജാക്കന്മാരുടെ ഭാഷാസ്നേഹത്തേയും ലൌകികപരിജ്ഞാനത്തേയും പ്രത്യക്ഷീകരിക്കുന്നതായ മലയാളഭാഷാഭ്യസനസമ്പ്രദായത്തിന്റെ ഒരു പൂൎണ്ണഫലം ആകുന്നു. കേശവപിള്ള അവൎകളുടെ യോഗ്യതയെപ്പററി മലയാളികളോടു ഞാൻ ഒന്നും പറഞ്ഞിട്ടാവശ്യ,മില്ല തന്റെ സംസ്കൃതപാണ്ഡിത്യവും കവിത്വവും ഗദ്യമെഴുത്തിൽ ഉള്ള ലാളിത്യവും കൊണ്ടു സ്വദേശഭാഷാചരിത്രത്തിൽ ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒരു സ്ഥാനത്തെ കേശവപിള്ള അവൎകൾ സമ്പാദിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കേശവപിള്ള അവൎകളുടെ "ഭാഷാനാരായണീയം" സജീവതുല്യങ്ങളായ ഛായാശിലകളേയും ചരിത്രപ്രസിദ്ധങ്ങളായ മററു സ്മാരകവിശേഷങ്ങളേയും അപേക്ഷിച്ച് ബലവത്തരവും അധികം ശാശ്വതവും ആയ ഒരു യോഗ്യതാസ്മാരകമാകുന്നു. അദ്ധ്യാപകവൃത്തിയിൽ പത്തു കൊല്ലത്തിൽ അധികം കഴിച്ചുകൂട്ടിയിട്ടുള്ള ഏതാദൃശനായ ഒരു പുരുഷൻ "സുഭാഷിതരത്നാകരം" പോലെ സന്മാൎഗ്ഗപ്രതിപാദകമായ ഒരു പുസ്തകം നിൎമ്മിക്കുന്നതിന്ന് അസാമാന്യയോഗ്യതയുള്ള ഒരാളാണെന്ന് എല്ലാവരും സമ്മതിക്കുന്നതായിരിക്കും.

പ്രസ്തുതപുസ്തകം രണ്ടു ഭാഗമായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിൽ പ്രഥമഭാഗം താഴ്ന്ന തരം വിദ്യാൎത്ഥികളുടെ ഉപയോഗത്തിനു ചേൎന്നതും, ദ്വിതീയഭാഗം ഉയൎന്ന ക്ളാസുകളിലേ വിദ്യാൎത്ഥികൾക്കായി ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും ആകുന്നു. ഈ പുസ്തകത്തിൽ ആകപ്പാടെ ഹൃദ്യവിഷയങ്ങളെ സംബന്ധിക്കുന്ന ൫൦൦ ശ്ലോകങ്ങൾ ഉണ്ടു്. ഒടുവിൽ ചേൎത്തിട്ടുള്ള പരിശിഷ്ടത്തിലും അവശ്യവിജ്ഞേയങ്ങളായ അനേകസംഗതികൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതിൽചേൎത്തിട്ടുള്ള യുക്തിയുക്തമായ വ്യാഖ്യാനവും ദീൎഘമായ അനുക്രമണിയും ഇതിന്റെ ഉപയോഗയോഗ്യതയെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിന്റെ രചനയിൽ കേശവപിള്ള അവൎകൾ പ്രധാനപ്പെട്ട പല സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളേയും സാരവത്തുക്കളായ അനേകം ഇംഗ്ലീഷ്സുഭാഷിതങ്ങളേയും വേണ്ടുംവണ്ണം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഈ "സുഭാഷിതരത്നാകരം" വാസ്തവത്തിൽ, സുഭാഷിതങ്ങളാകുന്ന രത്നങ്ങളുടെ ഒരു ആകരം തന്നെ ആകുന്നു. ദൈവത്തിന്റെ മഹിമ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിസ്മയനീയങ്ങളായ ഗതിവിശേഷങ്ങൾ, സ്ത്രീവിദ്യാഭ്യാസം, പാതിവ്രത്യം, ദേഹസൌഖ്യത്തിന്നുള്ള മാൎഗ്ഗങ്ങൾ, വ്യായാമം, മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും ഗുരുക്കന്മാരുടേയും നേൎക്കുള്ള ഭക്തി, അധികൃതന്മാരായവരോടുള്ള ഹൃദയപുരസ്സരമായ അനുസരണം മുതലായി പല വിഷയങ്ങളും ഇതിൽ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ സഹജങ്ങളായുള്ള സമ്പത്തു്, ദാരിദ്ര്യം, മരണം എന്നീയവസ്ഥകളും, അത്യന്താവശ്യകങ്ങളായ നന്ദി, ദയ മുതലായ ഗുണവിശേഷ

ങ്ങളും ഇതിൽ പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ജന്തുക്കളോടുള്ള ക്രൌൎയ്യം, പണത്തിലുള്ള അതിമോഹം, അസൂയ മുതലായ നികൃഷ്ടങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദുൎഗ്ഗുണങ്ങളെ പ്രത്യേകം നിഷേധിച്ചിട്ടും ഉണ്ടു്. "പ്രസ്തുതപുസ്തകം മുഖാന്തരത്തിൽ, ജീവിതം, ജനസമുദായം, ദേശാചാരം, മനുഷ്യസ്വഭാവം, നമുക്കുണ്ടായിരിക്കേണ്ട ഉൽകൃഷ്ടോദ്ദേശ്യങ്ങൾ, എന്നുവേണ്ട, ജ്ഞാനക്ഷേമസംപാദനാൎത്ഥം മനുഷ്യനാൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന പ്രയത്നത്തിൽ സരസവും ഉത്സാഹജനകവും ആയി എന്തെല്ലാം ഉണ്ടോ ആയതിനെ എല്ലാംപറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നു."

"ലോകത്തിന്റെ സ്വീകരണത്തിനായി പ്രതിപാദിക്കപ്പെടുന്ന സദാചാരന്യായങ്ങൾ വിസ്തരിച്ചു പ്രസംഗിക്കപ്പെടുമ്പൊഴേക്കാൾ സംക്ഷേപിച്ചു പറയപ്പെടുമ്പോഴാണു് ബലവത്തരമായി മനസ്സിൽ പതിയുന്നതു്" എന്നുള്ള ഇമ്മർമാൻ എന്ന മഹാന്റെ പ്രസിദ്ധോക്തിയിൽ ഒട്ടേറെ വാസ്തവം ഉണ്ടെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. തത്വഗൎഭങ്ങളായ സംക്ഷിപ്തഭാഷിതങ്ങൾക്കു് അനുഭവത്തിൽ കാണാറുള്ള മഹത്തായ ഫലത്തെ സാളമൺ, സാക്രട്ടീസ്, തൂസിഡിഡീസ്, എപ്പിക്റ്റീറ്റസ്സ്, ടാസിററസ്സ്, മാർക്കസ്സ് ആർലിയസ്സ്, ഡാന്റി, ബേക്കൺ, ഗേറെറ, ഷ്പോപ്പൻഹാവർ എന്നീ മഹാന്മാരെല്ലാം ആദരപുരസ്സരം അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുമാത്രമല്ല, അവർ തന്നെ അപ്രകാരമുള്ള അനേകം ഭാഷിതങ്ങൾ നിൎമ്മിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അവയെപ്പററി പ്രസിദ്ധനായ മിസ്റ്റർ മാർലി താഴെ പറയുന്നപ്രകാരം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു: "ഇപ്രകാരമുള്ള സുഭാഷിതങ്ങൾ ഒരു ഭാഷയിലെ കൃതികൾക്കു് ആസ്വാദ്യതയെ നൽകുന്ന ഒരു ഉപദംശമാകുന്നു. അവ ഒരു പുസ്തകത്തിൽ എത്രമാത്രം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നുവോ അത്രയ്ക്കും അതു പോഷണഹേതുവായി ഭവിക്കയും ചെയ്യും."

ആകയാൽ, സ്വല്പപദങ്ങളിൽ അൎത്ഥഗൎഭങ്ങളായുള്ള കേശവപിള്ളഅവർകളുടെ ൨൦൦ ശ്ലോകങ്ങൾ, ഭാഷാപരിചയമുള്ള എല്ലാ വിദ്യാൎത്ഥികളാലും പഠിച്ചു ബോധിക്കപ്പെടുകയും, അവരെ സത്യവാദികളും, സ്വദേശസ്നേഹികളും, ദൈവവിശ്വാസംകൊണ്ടു മഹത്തുക്കളും, യാദൃച്ഛികങ്ങളായ ദുഃഖങ്ങളെ നേരിടുന്നതിൽ ധൃഷ്ടന്മാരും, തങ്ങളുടെ ഒതുങ്ങിയ കാലക്ഷേപവും ഉയൎന്ന വിചാരങ്ങളുംകൊണ്ടു് വീട്ടിലും, ക്ലാസുമുറിയിലും, പണിശാലയിലും, കച്ചേരിസ്ഥലത്തും ഒന്നുപോലെ ശോഭിക്കുന്നവരും ആയ പ്രജകളാക്കിത്തീൎക്കയും ചെയ്യുന്നതുകൂടാതെ, ശീതവും ദുസ്സഞ്ചരവും ആയുള്ള ഒരു മരുഭൂമിയാകുന്ന ഇഹലോകത്തിൽ കൂടിയുള്ള അവരുടെ യാത്രയിൽ അദൃശ്യന്മാരായ ദേവദൂതന്മാരെപ്പോലെ അവരെ അനുഗമിച്ചു് കാൽ തെററി വീഴാതെ കാക്കുകയും, ശ്രേയസ്സൂചകങ്ങളായ ഗാനങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അവരുടെ കൎണ്ണങ്ങളെ പൂരിപ്പിക്കയും, അവരുടെ ഊൎദ്ധ്വഭാഗത്തിലുള്ള ആകാശത്തെ സന്തോഷമയമായ ജ്യോതിസ്സുകൊണ്ടു് ആവരണംചെയ്കയും ചെയ്യുമെന്നു ഞാൻ ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുന്നു.

പടിഞ്ഞാറെ തൊട്ടുങ്ങാട്ടുവീട്;
എറണാകുളം.
[illegible] ൩൨ ൧൯൦൦.

ടി. കെ. കൃഷ്ണമേനോൻ.

വിഷയാനുക്രമണി.

വിഷയം.	വശം	
അതിഥിസൽകാരം.	൧	
അതിത്വം	൧;	൩൨
അന്തഃകരണം	൨	
അഭ്യാസം	൨	
അരോഗത	൩;	൩൨
അഹംകാരം	൩;	൩൩
ആഡംബരം	൩;	൩൩
ആത്മപ്രശംസ	൪;	൩൪
ആത്മസംയമനം	൪	
ആലസ്യം	൪	
ആശ	൫;	൩൪
ഇച്ഛ	൫	
ഈശ്വരൻ		൩൪
ഉത്സാഹം	൫;	൪൧
ഉപദേശം	൬	
ഊണം		൪൩
ഏഷണി	൬	
ഐകമത്യം	൭	
ഔചിത്യം		൪൪
ഔദാര്യം	൭,	൪൪
കലഹം		൪൫
കവി		൪൬
കൃതഘ്നത		൪൮
കൃതജ്ഞത		൪൯
കോപം	൭;	൪൯
ക്ഷമ	൮	
ഗാത്രരക്ഷ		൫൦
ഗാംഭീര്യം		൫൧
ഗുണം	൮;	൫൨
ഗുരുഭക്തി	൯;	൫൩
ഗൃഹസ്ഥവൃത്തി		൫൪
ഗ്രഹണം		൫൪
ജന്തുഹിംസ		൫൫

വിഷയം	വശം	
ജന്മം	൧൦	
ജീവകാരുണ്യം		൫൬
ജീവിതം		൫൬
ദയ	൧൦	
ദാരിദ്ര്യം		൫൬
ദുർജ്ജനം	൧൦;	൫൮
ദുരഭിമാനം		൬൫
ദുഷ്ടബുദ്ധി		൬൫
ദേശസഞ്ചാരം		൬൬
ദോഷം		൬൭
ധനം	൧൩;	൬൭
ധർമ്മം	൧൩;	൬൯
ധൈര്യം		൭൦
നിയമം		൭൦
ന്യായം	൧൩	
പഥ്യം		൭൦
പരഗൃഹഗമനം		൭൧
പരാക്രമം		൭൧
പരിഹാസം	൧൪	
പരീക്ഷ		൭൧
പരോപകാരം		൭൧
പശ്ചാത്താപം	൧൪	
പാതിവ്രത്യം		൭൩
പിതൃഭക്തി	൧൪	
പുത്രൻ		൭൫
പുനർജ്ജന്മം		൭൬
പ്രപഞ്ചം		൭൮
ഭക്ഷണം	൧൪;	൭൯
ഭാര്യ		൭൯
ഭൂഗോളം		൮൦
ഭ്രമണം	൧൫	
മഞ്ഞ്		൮൧
മദ്യപാനം	൧൫;	൮൨

വിഷയം	വശം	വിഷയം	വശം
മരണം	൮൨	വൃദ്ധൻ	൯൯
മത്സരം	൧൫	വ്യയം	൧൦൦
മഹാമനസ്കത	൧൬	വ്യായാമം	൨൮; ൧൦൦
മഴവില്ല്	൮൬	ശകനം	൨൪
മാതാവ്	൮൭	ശത്രു	൨൪
മിത്രം	൧൬; ൮൭	ശബ്ദശാസ്ത്രം	൧൦൦
മുൻകർത്തൽ	൧൭	ശാന്തി	൨൪; ൧൦൦
മൂർദ്ധൻ	൧൮; ൮൮	സംഗീതം	൧൦൧
മോക്ഷം	൯൧	സജ്ജനം	൨൫; ൧൦൧
യശസ്സ്	൯൨	സത്യം	൨൭
യുക്തി	൧൯; ൯൨	സന്തോഷം	൧൦൪
യോഗ്യത	൧൯	സന്മാർഗ്ഗം	൨൭; ൧൦൫
രാജനീതി	൯൨	സംസർഗ്ഗം	൨൯; ൧൦൬
ലുബ്ധൻ	൧൯; ൯൩	സഹായം	൩൦
വശീകരണം	൯൪	സഹോദരൻ	൩൯
വാക്ക്	൨൦; ൯൪	സുഖം	൧൦൮
വിദ്യ	൨൧; ൯൫	സുഭാഷിതം	൧൦൮
വിദ്വാൻ	൨൧; ൯൬	സ്ത്രീവിദ്യാഭ്യാസം	൧൦൮
വിധി	൯൮	സ്വഭാവം	൩൧; ൧൦൯
വിനയം	൨൩; ൯൮	സ്വാമിഭക്തി	൧൧൦
വിവാഹം	൯൯	സ്തുതികൾ	൧൧൦

പരിശിഷ്ടം.

സംഖ്യാപരിച്ഛിന്നസജാതീയപദാൎത്ഥങ്ങൾ.

വിഷയം	വിഷയം
൧	ചതുര്യുഗം
ബ്രഹ്മം	ചതുൎവ്വൎഗ്ഗം
൨	ചതുൎവ്വൎണ്ണങ്ങൾ
ഗുണദോഷാദി	ചതുൎവ്വേദങ്ങൾ
൩	വിദ്യാവസ്ഥാചതുഷ്ടയം
അഗ്നിത്രയം	വ്യൂഹചതുഷ്ടയം
അവസ്ഥാത്രയം	സാധനചതുഷ്ടയം
ഗുണത്രയം	മോക്ഷചതുഷ്ടയം
കൎമ്മത്രയം	൫
കാരണത്രയം	ഉപാസനപഞ്ചാംഗം
കാലത്രയം	ജ്യോതിഷപഞ്ചാംഗം
ഗുണത്രയം	പഞ്ചകൎമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ
തപസ്ത്രയം	പഞ്ചകൎമ്മേന്ദ്രിയവിഷയങ്ങൾ
താപത്രയം	പഞ്ചകോശങ്ങൾ
ത്രയി	പഞ്ചഗവ്യം
ത്രിദോഷം	പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ
ത്രിവൎഗ്ഗം	പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയവിഷയങ്ങൾ
ത്രിസന്ധ്യം	പഞ്ചപാതകം
ദോഷത്രയം	പഞ്ചപിതൃക്കൾ
മധുത്രയം	പഞ്ചപ്രാണങ്ങൾ
മൂൎത്തിത്രയം	പഞ്ചബാണങ്ങൾ
രീതിത്രയം	പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ
ലോകത്രയം	പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ
വൃത്തിത്രയം	പഞ്ചമാതാക്കൾ
ശക്തിത്രയം	പഞ്ചമൂലം
ശരീരത്രയം	പഞ്ചരത്നം
സ്വരത്രയം	പഞ്ചലോഹം
൪	പഞ്ചാമൃതം
കവിചതുഷ്ടയം	വൈദ്യകപഞ്ചാംഗം
ചതുരാശ്രമങ്ങൾ	സ്നാനപഞ്ചാംഗം
ചതുരുപവേദങ്ങൾ	൬
ചതുരുപായങ്ങൾ	വേദാംഗഷൾക്കം
ചതുരംഗങ്ങൾ	ശമാദിഷൾക്കം

വിഷയം	വിഷയം
ഷഡാധാരങ്ങൾ	സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം
ഷഡീതികൾ	൯
ഷഡൂർമ്മികൾ	നവഗ്രഹങ്ങൾ
ഷഡൃതുക്കൾ	നവദ്രവ്യങ്ങൾ
ഷൾകർമ്മങ്ങൾ	നവദ്വാരങ്ങൾ
ഷൾഗുണങ്ങൾ	നവനിധികൾ
ഷഡ്രസങ്ങൾ	നവരത്നങ്ങൾ
ഷഡ്വർഗ്ഗം	നവരസങ്ങൾ
൭	൰
സപ്തദ്വീപങ്ങൾ	ദശപാപങ്ങൾ
സപ്തധാതുക്കൾ	ദശമൂലം
സപ്തനദികൾ	ദശരൂപകങ്ങൾ
സപ്തപദാൎത്ഥങ്ങൾ	ദശാവതാരങ്ങൾ
സപ്തപൎവ്വതങ്ങൾ	ദശോപനിഷത്തുകൾ
സപ്തമാതൃക്കൾ	൰൧
സപ്തൎഷികൾ	ഏകാദശരുദ്രൻമാർ
സപ്തവ്യസനങ്ങൾ	൰൨
സപ്തസമുദ്രങ്ങൾ	ദ്വാദശചാന്ദ്രമാസങ്ങൾ
സപ്തസ്വരങ്ങൾ	ദ്വാദശരാശികൾ
സപ്താംഗങ്ങൾ	൰൪
൮	ചതുർദശമനുക്കൾ
അഷ്ടദിക്കുകൾ	ചതുർദശലോകങ്ങൾ
അഷ്ടദിക്പാലൻമാർ	ചതുർദശലോകസാക്ഷികൾ
അഷ്ടദിഗ്ഗജങ്ങൾ	ചതുർദശവിദ്യകൾ
അഷ്ടബുദ്ധിഗുണങ്ങൾ	ചതുർദശാൎത്ഥബോധനങ്ങൾ
അഷ്ടമൂൎത്തികൾ	൰൮
അഷ്ടവസുക്കൾ	അഷ്ടാദശപുരാണങ്ങൾ
അഷ്ടവിവാഹങ്ങൾ	അഷ്ടാദശസ്മൃതികൎത്താക്കൻമാർ
അഷ്ടൈശ്വൎയ്യങ്ങൾ	൯൬
യോഗാഷ്ടാംഗങ്ങൾ	ഷണ്ണവതിതത്വങ്ങൾ

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

സങ്കേതവിവരണം

൧.	ആ.	ചി.	= ആസന്നമരണചിന്താശതകം.
൨.	ഈ.	സ്തോ.	= ഈശ്വരസ്തോത്രം.
൩.	കാ.	യാ.	= കാശിയാത്ര.
൪.	രാ.	മാ.	= രാഘവമാധവം.
൫.	ല.	ക.	= ലക്ഷ്മീകല്യാണം.
൬.	ശാ.	വി.	= ശാന്തിവിലാസം.
൭.	ഇം.	ത.	= ഇംഗ്ലീഷ് തർജ്ജിമ.
൮.	സ്വ.		= സ്വകീയകൃതി.

ഇവയിൽ ൧ മുതൽ ൬ വരെ ഉള്ളവ അച്ചടിച്ച് പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തീട്ടുള്ള എന്റെ കൃതികളാകുന്നു. അവയിൽനിന്ന് ഇതിൽ എടുത്തു ചേർത്തിട്ടുള്ള ശ്ലോകങ്ങളെ ആ സങ്കേതങ്ങൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ൭-ാം നമ്പർ ഇംഗ്ലീഷുപദ്യങ്ങളുടെ തർജ്ജിമകളാണ്. ൮-ാം നമ്പർ ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രത്യേകപദ്യത്തെ കേവലം ആസ്പദമാക്കാതെ എന്നാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാകുന്നു. ഈ എട്ടടയാളങ്ങളും കൂടാതെ, നാലാമത്തെപ്പാദം മുഴുവനുമോ അതിന്റെ ഏതെങ്കിലും അംശമോ ഉദ്ധരണി (“ ”) കൊണ്ട് അടയാളപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു കാണുന്നവ സമസ്യാപൂരണങ്ങളും ശേഷംമുഴുവനും ഓരോ സംസ്കൃതപദ്യങ്ങളുടെ തർജ്ജിമകളും ആകുന്നു.

ഗ്രന്ഥകർത്താ.

ശ്രീ

സുഭാഷിതരത്നാകരം.

മംഗളാചരണം.

സദാനന്ദം വളൎത്തുന്ന സദാചാരമുരസ്സ്വാൻ
സദാനന്ദമയൻ ദേവൻ സദാ മേ തുണയാകണം.

ഒന്നാം പ്രകരണം.

അതിഥിസൽകാരം.

൧. ബാലനോ വൃദ്ധനായോനോ യുവാവോ ഗൃഹമെത്തിയാൽ
പരിചിൽ സൽകരിക്കേണം; ഗുരുവാണു ഗൃഹാഗതൻ.

൨. ഗേഹത്തിൽ വന്നവൻതന്നെ വെറുപ്പിച്ചിട്ടയപ്പവൻ
അവന്നു പുണ്യമേകീട്ടു താൻ ഗ്രഹിക്കുന്നു ദുഷ്കൃതം.

൩. ശത്രുവും തൻഗൃഹേ വന്നാൽ വഴിപോൽ സൽകരിക്കണം
മുറിക്കുന്നവനും വൃക്ഷം തണലേകുന്നതില്ലയോ?

അതിത്വം.

൪. അതിദാനാൽ ബദ്ധൻ ബലി;—
യതിലോഭത്താൽ സുയോധനൻ നഷ്ടൻ;
അതികാമാൽ പൌലസ്ത്യൻ
ഹതനായ്;—തി സൎവ്വദിക്കിലും വൎജ്ജ്യം.

അന്തഃകരണം. (സ്വ.)

൫. ഈശ്വരാജ്ഞകളെന്തെല്ലാമെന്നതാക്കറിയാം ഭുവി
എന്നുള്ള സംശയം തെല്ലും തോന്നീടരുതു ചൊല്ലുവൻ.

൬. അകൃത്യം ചെയ്യുതിന്നായിത്തുനിയുന്ന ദശാന്തരേ
'അരുതെ'ന്നൊരു ശബ്ദം തന്നുള്ളിൽനിന്നുളവായ്‌വരും.

൭. അന്തഃകരണമെന്നത്രേയിതിൻനാമം ധരിക്കണം;
ഉള്ളിൽ വാഴുന്നൊരീശന്റെയാജ്ഞയാണിതു നിർണ്ണയം.

൮. ഈശവിശ്വാസമുണ്ടായാലിതുണ്ടായ് സ്ഥിരമായ്‌വരും;
ഇതിനെ സ്വീകരിക്കായ്കിലിതു മെല്ലെ കുറഞ്ഞുപോം.

൯. അമരക്കാരനില്ലാത്ത കപ്പലെന്ന കണക്കിനേ
നിരാശ്രയതമസ്സിങ്കൽ മഗ്നനാം പുരുഷൻ തദാ.

൧൦. അന്തഃകരണമോതുന്ന പന്ഥാവിൽ തന്നെ വാഴുകിൽ
സന്താപരഹിതം ജന്മസാഫല്യം സിദ്ധമായ്‌വരും.

അഭ്യാസം.

൧൧. അതിദുഷ്കരമായാദ്യം തോന്നീടുന്നൊരു വൃത്തിയും
അഭ്യാസപൌനഃപുന്യത്താലതിസൌകര്യമാർന്നിടും. (സ്വ.)

൧൨. അഭ്യസിക്കുക ശാസ്ത്രങ്ങൾ; പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുക;
ഇവയാൽ വാസ്തവജ്ഞാനം വിളങ്ങുന്നു മനുഷ്യനിൽ.

൧൩. അഭ്യാസംപോലെ ലോകത്തിലില്ലൊന്നും സുഖസാധനം;
അതിനാൽ നല്ല മാർഗ്ഗത്തിലതിനെച്ചെയ്ക സർവദാ.

൧൪. ശാസ്ത്രം വളരെ;—യായുസ്സോ സ്വല്പം; വിഘ്നമനേകമേ;
ഗ്രഹിക്ക സാരമതിനാൽ പാലു പോലന്നമംബുവിൽ.

൧൫. എഴുതുക വായിച്ചീടുക
നോക്കുക ബുധരോടുടൻ ചോദിക്ക
ഇവയാൽ മതി വിലസുന്നു
രവിരശ്മികളാൽ സരോരുഹം പോലെ.

അരോഗത.

൮൬. രോഗസംഭവഹേതുക്കളറിഞ്ഞിട്ടവയേതുമേ (സ്വ.)
വരാതെ സൂക്ഷ്മമായ് ദേഹം പരിപാലിക്ക ബുദ്ധിമാൻ.

൮൭. ചുരുക്കിച്ചൊല്ലുവൻ നിത്യമരുക്കായി വസിക്കുവാൻ
ശുചിത്വം മിതഭോഗം കേളിവയെ സ്വീകരിക്കണം. (സ്വ.)

൮൮. ഉണ്ടായ മാത്രയിൽ തന്നെ നശിപ്പിച്ചില്ലയെങ്കിലോ
ശത്രുവും രോഗവും പിന്നെക്കൊല്ലും നല്ലംഗവാനെയും.

അഹംകാരം.

൮൯. ആത്മാഭിമാനമേവർക്കും വേണമൌചിത്യസംയുതം;
മര്യാദാലംഘനം തെല്ലും സംഭവിക്കരുതായതിൽ. (സ്വ.)

൯൦. അഹംകാരമയം മേഘം പരിജൃംഭിച്ചിടും വിധൌ
ആശയാകുന്ന കുടകപ്പാലപ്പൂവു വിടൎന്നിടും.

൯൧. അല്പം ബോധമതിക്കില-
നല്പം മന്ദന്നു ഗർവ്വമുളവാകും;
നിറയാത്തുള്ള കുടത്തിൽ
സന്തതമിളകാതിരിക്കുമോ സലിലം?

൯൨. സശിരഃകമ്പം കേട്ടി-
ട്ടാനന്ദിക്കേണ്ടതായ പരഗുണവും
കേട്ടാൽ നിസ്സാരമിതെ-
ന്നധമൻ ചൊല്ലുന്നതീവ ഗർവ്വിഷ്ഠൻ. (സ്വ.)

ആഡംബരം.

൯൩. നിസ്സാരമാം പദാൎത്ഥത്തിന്നുണ്ടാമാഡംബരം പരം;
ഓട്ടിലുണ്ടായിടും നാദം സ്വൎണ്ണത്തിങ്കൽ വരാ ദൃഢം.

ആത്മപ്രശംസ.

൨൪. മററുള്ളവർ പുകഴ്ത്തീടിൽ ഗുണിയാം ഗുണഹീനനും;
സ്വയം പുകഴ്ത്തിയാലിന്ദ്രൻ പോലും നിസ്സാരനായ്വരും.

൨൫. മൂഢനാം പുരുഷൻതന്നെപ്പുകഴ്ത്തീടുവതാരവാൻ?
തന്നെത്താനേ പുകഴ്ത്തീഞ്ഞാലവനെങ്ങനെ ശ്ലാഘ്യനാം?

ആത്മസംയമനം.

൨൬. മനോഭൂമിയിലുണ്ടാകും ദുർവിചാരതൃണങ്ങളെ
സദ്യശ്ഛേദിച്ചിടും ഖഡ്ഗമാത്മസംയമനം മഹാൽ. (സ്വ.)

൨൭. ആത്മസംയമനം നിത്യം ചെയ്തിടുന്ന മഹാമതി
രാജ്യം പിടിച്ചടക്കുന്ന വീരനെക്കാളുമുത്തമൻ. (ഇം. ത.)

ആലസ്യം.

൨൮. അലസന്നു വരാ വിദ്യ;—യവിദ്യന്നു വരാ ധനം;
അധനന്നു വരാ മിത്ര;—മമിത്രന്നു വരാ സുഖം.

൨൯. വിദ്യാഭ്യാസാദിയിൽ തെല്ലുമാലസ്യം സ്വീകരിക്കൊലാ;
വിളവുണ്ടെങ്കിലും ഭൂമി കള ചേർന്നാൽ ദുഷിച്ചുപോം.

൩൦. മെയ്യിൽ മേവുന്നൊരു മഹാരിപു താൻ മടി നിർണ്ണയം;
ഒടുവിൽ സുഖമേകീടുമുത്സാഹം തന്നെ മിത്രമാം.

൩൧ മടിയന്നുണ്ടാം ക്ഷയമപ്യാ
പ്പാറിന്നുള്ളോരു വൃദ്ധിയും നോക്കി
സമയം സഫലമതാക്കുക
ദാനാദ്ധ്യയനങ്ങൾകൊണ്ടു താൻ മതിമാൻ.

൩൨. ഒരുവനൊരുൽകർഷം ത-
ന്നരുനൈപുണികൊണ്ടു വന്നിടുന്നേരം
ഭാഗ്യത്താലതു വന്നെ-
ന്നുൽഘോഷിക്കുന്നു മാന്ദ്യമുടയ ജനം. (സ്വ.)

൧൩. സ്വല്പം പരപ്പുള്ളോരു നാവിളക്കാ-
നല്പ്പവിലേറാം മടിയാന്ന മൂഢൻ
അല്പേതരക്ലേശമൊടംഗമെല്ലാം
കല്പിച്ചിടുന്നു പല വേലകൾക്കായ്.

ആശ.

൧൪. ആശയാം ചങ്ങലയ്ക്കുള്ളോരവസ്ഥാ പരമത്ഭുതാ;
അതിൽ പെട്ടവനോടീടുന്നി;—രിക്കുന്നാപരൻ കുചിൽ.

൧൫. ആശയില്ലെങ്കിലാരാണു ദരിദ്രൻ? ധനിയാരഹോ!
അതിന്നു വശനായെന്നാൽ ദാസ്യം തലയിൽ വന്നിടും.

൧൬. തൃഷ്ണയാലന്ധയായ് നീയും തൃഷ്ണേ! വാഴുന്നു സന്തതം
രോഗി സന്തതിയില്ലാത്തോൻ വൃദ്ധനെന്നിവർ മൂവരിൽ.

൧൭. അവൻ വിദ്വാ,നവൻ ധീര,നവൻ താൻ കൃതകൃത്യനും,
ഏവനാശയെ വെന്നിട്ടു വാഴുന്നിതു നിരാശനായ്.

൧൮. ആശയ്ക്കു ദാസരായുള്ളോരെല്ലാർക്കും ദാസരായിടും;
ആശയെദ്ദാസിയാക്കുന്നോർക്കെല്ലാരും ദാസരായ്വരും.

ഇച്ഛ.

൧൯. പ്രണം കൊതിക്കുന്നിതു മക്ഷികൌഘം;
ധനം കൊതിക്കുന്നിതു ഭൂപരെല്ലാം;
രണം കൊതിക്കുന്നിതു നീചവർഗ്ഗം;
ശമം കൊതിക്കുന്നിതു സജ്ജനങ്ങൾ.

ഉത്സാഹം.

൨൦. ഉത്സാഹിതൻകരത്തിങ്കൽ പിടിക്കും കമലാലയാ;
മടിയന്റെ കരത്തിങ്കൽ പിടിക്കും കമലാഗ്രജാ.

൨൧. മനസ്സുണ്ടെന്നുവന്നീടിൽ മാർഗ്ഗവും മുന്നിൽ വന്നിടും;
ഏതിനിക്കശക്യമെന്നുള്ളതൊരിക്കലുമുരയ്ക്കൊലാ. (സു.)

൪൰൨. വ്യർത്ഥമായ് നാം കഴിച്ചീടുമോരോരോ മാത്രനേരവും
തിരിയെക്കിട്ടുകില്ലെന്നും നമ്മൾ ജീവിച്ചിരിക്കിലും.(ഇം.ത.)

൪൰൩. ഫലമില്ലാതെ വെറുതേ ചിലവാകുന്ന മാത്രകൾ
അധികം ബോധമുള്ളോർക്കേ മതിയിൽ ദുഃഖമേകിടൂ.(ഇംത)

൪൰൪. ഉദ്യമം സാഹസം ധൈര്യം ബുദ്ധി ശക്തി പരാക്രമം
ഇവയാറുമിരുന്നീടിൽ വിധി ദാസ്യം വഹിച്ചിടും.

൪൰൫. ഏകാഗ്രതയും ക്ഷമയും
കൈക്കൊണ്ടതിയത്നമാചരിക്കാതെ
ഗണനീയമൊരുൽകർഷം
പ്രാപിപ്പാനാർക്കുമാവതല്ല ദൃഢം. (സു.)

൪൰൬. അത്യുത്സാഹം സതതം
വിദ്യയിലേവനു സംഭവിക്കുന്നു,
അവനാണൊടുവിൽ പണ്ഡിത-
മണിയായ് തീരുന്നതെന്നു കരുതേണം. (സു.)

൪൰൭. പൌരുഷം വിധിയുമൊത്തിടുംവിധൌ
പൌരുഷം സകലഹേതുവാകയാൽ
ഭൂരിഭാഗ്യമുളവാക്കുവാനതി-
പ്പൂരുഷർക്കു "ഗതിയെന്നുറച്ചു ഞാൻ".

ഉപദേശം.

൪൰൮. ഓരോരോ സാരവാക്യങ്ങൾ നേരേ സന്തതമോതുകിൽ
ഏറീടും ദുർവിചാരങ്ങൾ മാറുകില്ലെന്നുവന്നിടാ. (ല. ക.)

൪൰൯. ഹിതോപദേശം കേട്ടിട്ടു വഴിപോലാചരിക്കണം;
വിദുരോക്തിയെ നിന്ദിച്ചു നശിച്ചാൻ കൌരവൻ പുരാ.

ഏഷണി. (സു.)

൫൰. ഏഷണിക്കിച്ഛയാർന്നുള്ളോൻ ഗുണത്തെ സ്തുതിചെയ്കിലും
അതു നിർവ്യാജമാണെന്നു ബുദ്ധിമാൻ വിശ്വസിക്കൊലാ.

൩൨. ഒരുവന്റെ സമീപത്തിൽ സൂക്ഷിക്കാതുരചെയ്കിലും
അവനില്ലാതിരിക്കുമ്പോൾ കരുതിത്തന്നെ ചൊല്ലണം.

ഐകമത്യം.

൩൩. സാരമില്ലാത്തതും ഭൂരി ചേരുകിൽ കാൎയ്യസാധകം;
നാരു ചേൎന്നുള്ള കയറാൽ പാരിൽ കെട്ടുന്നു ദന്തിയെ.

൩൪. വരിയായുള്ളൊരു ഗമനം
ഭോജ്യാഹരണപ്രയത്നമിവയാലേ
കരുതുകെറുമ്പുകൾ പോലും
കാണിച്ചീടുന്നിതൈകമത്യഗുണം. (സു.)

ഔദാൎയ്യം.

൩൫. ദാരിദ്ര്യം വരുമെന്നോൎത്തു മൂഢൻ നൽകില്ല തെല്ലുമേ;
ദാരിദ്ര്യം വരുമെന്നോൎത്തു ബുധൻ നൽകുന്നു ശക്തിപോൽ.

൩൬. പരോപകാരം കൈവല്യമിവയെത്തുക്കി മാധവൻ
ആദ്യത്തിലധികത്വം കണ്ടവതാരങ്ങളാൎന്നു താൻ.

൩൭. ഇല്ല വിദ്യാസമം നേത്രം; ഇല്ല സത്യസമം തപം;
ഇല്ല രാഗസമം ദുഃഖം; ഇല്ല ദാനസമം സുഖം.

൩൮. ദാതാവിന്നും യാചകന്നുമുള്ള ഭേദത്തെ നല്ലപോൽ
മേലും കീഴുമിരിക്കുന്ന കൈകളാൽത്തന്നെയോൎത്തിടാം.

൩൯. കൎണ്ണൻ ത്വക്കും, മാംസം
ശിബിയും, ജീമൂതവാഹനൻ പണ്ടു്
ജീവനെ,—യസ്ഥി ദധീചിയു-
മേകി; മഹാത്മാക്കളെന്തു നൽകില്ലാ?

കോപം.

൪൰. അനൎത്ഥമൂലം കോപം താൻ;കോപം സംസാരബന്ധനം;

ധൎമ്മക്ഷയകരം കോപം; കോപം വൎജ്ജിക്ക സൎവ്വഥാ.

൩൪. കോപം നിയതം പശ്ചാ-
ത്താപത്തിൻതാതനെന്നു കരുതേണം;
കോപമടക്കീടുന്നതി-
ന്നാ ബാല്യാൽ നല്ലപോലെ ശീലിക്ക. (സ്വ.)

൩൫. ക്രോധം താൻ യമനെന്നിഹ
ബോധം ചേൎന്നുള്ള സുജനമരുളുന്നു;
ക്രോധം താൻ നിജകൃത്യസു-
ബോധസഹസ്രാംശുവിന്നു ദുൎദ്ദിനവും. (സ്വ.)

ക്ഷമ.

൩൬. പുരുഷാഭരണം രൂപം; രൂപാഭരണമാം ഗുണം;
ഗുണാഭരണമേ ബോധം; ബോധാഭരണമാം ക്ഷമാ.

൩൭. ക്ഷമാ ബലമശക്തൎക്കു; ശക്തൎക്കാഭരണാം ക്ഷമാ;
ക്ഷമാ വശീകരണമാം; ക്ഷമയാൽ സാദ്ധ്യമൊക്കെയും.

൩൮. ക്ഷമായുധമിയന്നോനിൽ ദുഷ്ടനെന്തൊന്നു കാട്ടിടും?
വെള്ളത്തിൽ വീണിടും വഹ്നി താനേതന്നെ നശിച്ചുപോം.

൩൯. ക്ഷമാതുല്യം തപസ്സില്ല; സന്തോഷസമസൌഖ്യവും;
ഇല്ല തൃഷ്ണാസമം രോഗം; ഇല്ല ധൎമ്മം ദയാസമം.

൪൦. ഉണ്ടായീടിന കോപത്തെജ്ജീൎണ്ണമാം തോലി പാമ്പുപോ
ക്ഷമയാൽ സംഹരിച്ചീടുന്നവനേ പുരുഷൻ ഭുവി. (ൽ

ഗുണം.

൪൧. സ്പൃഹണീയം ഗുണം തന്നെ, രൂപമല്ല നിനക്കിലോ;
മണമില്ലാത്ത പൂവിന്റെ കാന്തിനോക്കുന്നതാരുവാൻ?

൪൨. മൂഢൻതന്റെ ഗുണോൽകൎഷമതിയായി വിളങ്ങിടും;
ദശധാമായീടുമകിലിന്നുണ്ടാം സൌരഭ്യമേറവും.

൧൯. മൎത്ത്യൎക്ക് ഗുണമുണ്ടായാലതു താനേ വിളങ്ങിടും;
കസ്തൂരി നാറിടുന്നെന്നു സത്യംചെയ്യാൽ ഫലിച്ചിടാ.

൨൦. എല്ലാപ്പക്ഷികളും സ്വൈരം നല്ലോണം സഞ്ചരിക്കവേ
തത്തേ! നീ കൂട്ടിൽ വാഴുന്നതോൎത്താൽ നിൻസൂക്തിതൻ
(ഫലം.

൨൧. ഗുണങ്ങൾക്കുള്ള ഭേദങ്ങൾ ഗുണജ്ഞൻ താനറിഞ്ഞിടും;
പിച്ചിമല്ലികൾസൌരഭ്യഭേദം കണ്ണറിയുന്നിതോ?

൨൨. സ്ഥിരമാം ഗുണിതൻശീലം ഖലബുദ്ധ്യാ നശിച്ചിടാ;
രത്നദീപപ്രഭാജാലം വായുവേററാലൊതുങ്ങുമോ?

൨൩. ഉച്ചസ്ഥാനത്തിനാലല്ല മെച്ചം ഗുണഗണങ്ങളാൽ;
മേടമേലിലിരുന്നാലും കാകൻ ഗരുഡനാകുമോ?

൨൪. ഗുണഗ്രാഹികളില്ലെങ്കിൽ ഗുണിയും ദുഃഖമാൎന്നിടും;
ഗുണയുക്തം പൂൎണ്ണകുംഭം കിണററിൽ മുഴുകുന്നിതേ.

ഗുരുഭക്തി.

൨൫. സൂൎയ്യസന്നിധിമാത്രത്താൽ സൂൎയ്യകാന്തം വിളങ്ങിടും;
ഗുരുസന്നിധിമാത്രത്താൽ ശിഷ്യബോധവുമപ്പടി.

൨൬. ഒരിക്കൽ പോലുമേ തന്റെ ഗുരുവിൻദൂഷി കേൾക്കൊലാ;
കൎണ്ണങ്ങൾ തത്ര പൊത്തേണം;-മല്ലെങ്കിൽ പോക വല്ലേടം

൨൭. ഗുശബ്ദമന്ധകാരം താൻ; രുശബ്ദം തന്നിരോധകം;
ഇരുട്ടു നീക്കീടുകയാൽ ഗുരുവെന്നരുളുന്നിതേ.

൨൮. ഗുരുപാദാനുരാഗാൎക്കനുദിക്കും സമയം വരെ
വിദ്യയാകുന്ന നളിനി വിലസുന്നില്ല തെല്ലുമേ.

൨൯. മാതാ പിതാ ദേശികനെന്നിവൎക്ക്
മോദം വളൎത്തീടുക സൎവകാലം;
പ്രമോദമീ മൂവരുമാൎന്നുവെന്നാൽ
സമാപ്തമെന്നോൎക്ക തപസ്സശേഷം.

ജന്മം.

൨൧. ശരീരങ്ങളനിത്യങ്ങ;—ൎഐശ്വൎയ്യം നശ്വരം ദൃഢം;
അടുത്തുണ്ടെപ്പൊഴും മൃത്യു; നേടേണ്ടതിഹ പുണ്യമാം.

൨൨. അനിത്യം ദേഹ;—മപ്പൊണ്ണമനിത്യം താൻ ധനാദിയും; (ൻ
അവയാൽ നിത്യമാം പുണ്യം നേടുവോൻ തന്നെ ബുദ്ധിമാ

൨൩. മൃത്യുഭീതിയതില്ലാതെ ശരീരസുഖമുള്ള നാൾ
ചെയ്യുകയാത്മഹിതം സൎവ്വം;പ്രാണാന്തേ ചെയ്യതെന്തു നാം?

൨൪. സ്വൎണ്ണകോടി കൊടുത്താലും സ്വല്പമായുസ്സു കിട്ടുമോ?
വ്യൎത്ഥമായതു പോയെന്നാലെന്തു ഹാനിയതിൽപരം?

൨൫. വിദ്വാനും മൂഢനും ശക്തിയുള്ളോനും ശക്തിഹീനനും
പ്രഭുവും ദീനനും പാരിൽ മൃത്യുവിന്നൊക്കെയൊന്നുപോൽ

൨൬. ജാതിയോ തൊഴിലോ തന്റെ ഗുണമോ കൊണ്ടൊരൎത്ഥവും
നേടായ്കിലിച്ഛാശബ്ദം പോൽ ജന്മം പേരിന്നു മാത്രമാം.

ദയ.

൨൭. അറിവില്ലാതെയൊരുത്തൻ
ചെയ്യൊരു തെറ്റിന്നു മാപ്പു നല്കേണം;
എല്ലാ വിഷയങ്ങളിലും
നല്ല പരിജ്ഞാനമാൎക്കുമില്ലല്ലോ.

ദുൎജ്ജനം.

൨൮. ജീവനത്തിന്നു താണീടും, കൈവന്നാലതു പൊങ്ങിടും,
ഏവം ഖലൻ ഘടീയന്ത്രഭാവം പേറുന്നു പാരിതിൽ.

൨൯. നന്മതിന്മകൾ നല്ലോണം നരന്മാരുരചെയ്യുവേ
മലത്തെപ്പന്നിയെന്നോണം ഖലൻ തിന്മ ഗ്രഹിച്ചിടും.

൩൦. ഖലന്മാർ വിവദിക്കുമ്പോൾ മൌനം വിദ്വാന്റെ ഭൂഷണം;
കാകകോലാഹലത്തിങ്കൽ കുയിൽനാദം വിളങ്ങുമോ?

൯൦. ദുഷ്ടനാകുന്ന സൎപ്പത്തിൻവധമത്ഭുതമെത്രയും!
കടിക്കുന്നേകകൎണ്ണത്തിൽ; മരിക്കുന്നന്യനഞ്ജസാ.

൯൧. ഭീരുലോകോത്തമാംഗേ ചേൎന്നളകങ്ങൾ ഖലൌഘവും
മേന്മേൽ സൽകൃതിയേററാലും കൌടില്യം കാട്ടുമേററവും.

൯൨. കഫത്തിന്നും ദുഷ്ടനും ഹാ! സാദൃശ്യം പരമത്ഭുതം;
മധുരംകൊണ്ടു കോപിക്കും; ക്രൂരംകൊണ്ടു ശമിച്ചിടും.

൯൩. സൎപ്പം ക്രൂരം, ഖലൻ ക്രൂരൻ; സൎപ്പാൽ ക്രൂരതരൻ ഖലൻ;
മരുന്നിലമരും സൎപ്പം;—മമരാ ഖലനൊന്നിലും.

൯൪. ഇഷ്ടം ചൊല്ലുകിലും തെല്ലും ദുഷ്ടൻ വിശ്വാസ്യനല്ലതാൻ;
അവൻെറ നാവിൽ മധുവുണ്ടുള്ളിലോ ഘോരമാം വിഷം.

൯൫. കസ്തൂരിമാനിനുള്ളോരു ഗന്ധമൊക്കെയെടുത്തുടൻ (ക്കിലോ
ദുഷ്ടൻെറ നാവിൽ ചേൎപ്പൻ ഞാൻ വിധാതാവായ് ഭവി

൯൬. വിദ്വാനെന്നാകിലും ദുഷ്ടഹൃത്തായിടിൽ ത്യജിക്കണം;
മണി ചൂടുന്നുവെന്നാലും ഫണി പാരം ഭയങ്കരൻ.

൯൭. ദൂഷിക്കുന്നോനതിഥിയെന്നിവർ ബന്ധുക്കൾ രണ്ടു പേർ;
ഹരിക്കുമൊരുവൻ പാപമന്യൻ സ്വൎഗ്ഗസുഖം തരും.

൯൮. മദനാശനമാം ശാസ്ത്രം ദുഷ്ടൎക്കു മദമേകിടും, (ൾ.
ഇരുൾ നീക്കും പ്രകാശം താൻ മൂങ്ങകൾക്കിരുളെന്നപോ

൯൯. സദ്വംശജന്മമാൎന്നാലും ഖലനും വില്ലുമൊന്നുപോൽ
ഗുണം ലഭിക്കിലോ ശീഘ്രം പരഹൃത്തു പിളൎന്നിടും.

൧൦൦. ദുൎജ്ജനം ഫലമീ രണ്ടും ജന്മനാ കുടിലം ദൃഢം;
തന്മുഖാക്ഷേപമേററിടാൻ ക്ഷമമേ ശഠതയായ് വരൂ.

൧൦൧. സ്നേഹത്താലുപചാരങ്ങൾ ചെയ്തിടുംതോറുമേററവും
തീയെന്നപോലവേ ദുഷ്ടൻ സന്താപത്തെ വളൎത്തിടും.

൧൦൨. പരസൽകീൎത്തിയാം തീയാൽ വെന്തുവെന്തധമൻ സദാ
തൽപദാലഭ്യമാകാഞ്ഞു നിന്ദിക്കുന്നിതസൂയയാൽ.

൧൦൩. ദുൎജ്ജനത്തിൻവിശിഷ്ടത്വം പരോപദ്രവഹേതുവാം;
വ്യാഘ്രത്തിന്നുപവാസത്തിൽ പാരണം പശുമാരണം.

൨൰൪. ഗുണം പിറകിലാക്കീട്ടു തീക്ഷ്ണത്വം മുന്നിൽ വച്ചുതാൻ
ഖലവാണി തുളയ്ക്കുന്നു ജനകർണ്ണങ്ങൾ സൂചിപോൽ.

൨൰൫. മണൽക്കൂട്ടം ചുടുംപോലെ ചുടുകില്ല ദിനേശനും;
നീചൻ ദുസ്സഹനാമന്യദത്തമാം പദമേല്ക്കിലോ.

൨൰൬. ദുഷ്ടൻ കാണിച്ചിടും സ്നേഹമൊട്ടും താൻ വിശ്വസിക്കൊ
കാര്യസിദ്ധി കഴിഞ്ഞാലസ്നേഹം കണ്ണീർ വരുത്തിടും. (ലാ;

൨൰൭. ദുഷ്ടൻ ചെയ്യുന്ന ദുർവൃത്തം സാധുക്കൾക്കുപദ്രവം;
രാവണൻ സീതയെക്കട്ടു; ബദ്ധമായിതു സാഗരം.

൨൰൮. ദുഷ്ടൻ ദുഷ്ടനെ വിട്ടു-
ശ്ശിഷ്ടനെയതിയായുപദ്രവിക്കുന്നു;
മുള്ളു പിളക്കും മൃദുവെ;-
ക്കൊള്ളുകയില്ലായതറിക കഠിനത്തിൽ.

൨൰൯. മധുരം ശബ്ദിച്ചീടും
മുൻപേ, പിന്നെപ്പിളർന്നിടും മർമ്മം,
തള്ളുകിലും മെല്ലെ വാ-
ന്നണയും കൊതുകെന്നപോലവേ ദുഷ്ടൻ.

൩൰. ഹിതമുപദേശിച്ചാലും
ദുഷ്ടനു ധർമ്മത്തിലിച്ഛയുളവാകാ;
അനിശം മഴയേറ്റാലും
പാറയഹോ! സസ്യയോഗ്യമായ് വരുമോ?

൩൰൧. സുകൃതമിരുന്നിടുകിലും
ദുഷ്ടത ചെയ്താൽ നശിക്കുമൈശ്വര്യം;
എണ്ണയിലെരിയും ദീപം
വായുവണഞ്ഞാൽ നശിച്ചിടുന്നല്ലോ.

൩൰൨. അതിസുന്ദരമാം കാവ്യേ
തിരയും ദോഷങ്ങൾ മാത്രമിഹ ദുഷ്ടൻ,
അതിസുന്ദരമാം മെയ്യിൽ
മക്ഷിക നിത്യം വ്രണങ്ങളെന്നതു പോൽ.

൩൰൩. പൊല്ലാത്തവനൊടു ചേർന്നാൽ
നല്ലവനും പാരമല്ലലുണ്ടാകും;

കൊല്ലൻതന്നടി കൊള്ളു-
ന്നല്ലോ ലോഹസ്ഥനായ പാവകനും.

൧൪. വെണ്ണീറണിക്കയ്യുരവേല്ക്കവേ നൽ-
ക്കണ്ണാടി പോൽ ശ്രീമദമുള്ള ദുഷ്ടൻ
ഹസിച്ചിടുംതോറുമമന്ദശോഭം
ലസിച്ചിടുന്നു സുജനം നിതാന്തം.

ധനം.

൧൫. ഉത്തമം സ്വാൎജ്ജിതം വിത്തം; മദ്ധ്യമം ജനകാൎജ്ജിതം;
അധമം സോദരദ്രവ്യം; സ്ത്രീവിത്തമധമാധമം.

൧൬. സമ്പാദിക്ക ധനം, പിന്നെപ്പാലിക്കുക, വളൎത്തുക;
വരവെന്ന്യേ ഭുജിച്ചീടിൽ തീരും മേരുവതും ക്രമാൽ.

ധൎമ്മം.

൧൭. കൎത്തവ്യങ്ങളനുഷ്ഠിക്ക,-യകൎത്തവ്യങ്ങളും തള്ളുക:
ഏവമുള്ള സമാചാരം ധൎമ്മമെന്നു ധരിക്കണം. (സു.)

൧൮. ധൎമ്മത്തിൻസൂക്ഷ്മസാരത്തെച്ചൊല്ലാം കേട്ടു ധരിക്കണം;
തനിക്കനിഷ്ടമായുള്ളതന്യന്മാൎക്കും വരുത്തൊലാ.

൧൯. എല്ലാരും സുഖമാകാംക്ഷിച്ചല്ലോ ചെയ്യുന്നു സൎവ്വും;
സുഖമോ ധൎമ്മജാതം താൻ; ധൎമ്മം ചെയ്യുതിനാൽ സദാ.

൨൦. ധൎമ്മമഗ്നി നൃപൻ ചോരനിന്നാൽവർ ധനപുത്രരാം;
മൂത്ത പുത്രനെ നിന്ദിക്കിൽ കോപിക്കും മററു മൂവരും.

ന്യായം.

൨൧. ന്യായസ്ഥനു സഹായിപ്പാനായും പക്ഷിമൃഗാദിയും;
ന്യായം വിട്ടവനെത്തള്ളിപ്പോയിടും സഹജാതരും.

പരിഹാസം.

൧൨൨, പ്രിയബന്ധുവിലോ തന്റെ ശത്രുവായുള്ളവങ്കലോ
ഹേതുവുണ്ടാകിലും ഹാസ്യം ചെയ്തീടരുതൊരിക്കലും.

൧൨൩. ഉന്നതസ്ഥാനമാൎന്നാലും നിന്ദിച്ചീടായ്ക പൂജ്യരെ;
നഹുഷൻ ശക്രനായ് പണ്ടു നശിച്ചാഗസ്ത്യനിന്ദയാൽ.

പശ്ചാത്താപം.

൧൨൪. സൎവ്വകാൎയ്യത്തിലും നന്നായ് സാവധാനതയുള്ളവൻ
പശ്ചാത്തപിക്കയെന്നുള്ളതുണ്ടാകില്ലയൊരിക്കലും. (സു.)

൧൨൫. കഴിഞ്ഞ കാൎയ്യത്തെയോൎത്തു ദുഃഖിക്കാ ബുധനായവൻ;
വിദ്വാനും മൂഢനും തമ്മിലുള്ള ഭേദമിതേ ഭുവി.

പിതൃഭക്തി.

൧൨൬. ബുദ്ധിമാൻ പിതൃവാക്യത്തെക്കേൾക്കണം ബുദ്ധിമുട്ടിയും;
കൊടുങ്കാട്ടിൽ നടന്നല്ലോ രാമൻ തൻപിതൃശാസനാൽ.

൧൨൭. പിതാവിന്റെ നിയോഗത്തെയതിലംഘിച്ചിടും പുമാൻ
അധമാധമനാകുന്നിതവനെക്കാൺക പാപമാം. (സു.)

ഭക്ഷണം.

൧൨൮. ഉണ്ണുന്ന സമയത്തിങ്കൽ കണ്ണു നന്നായ് തുറക്കണം; (സു.)
ദന്തമശിക്ക പററായ്വാൻ നന്നേന്നണം ദന്തവൃത്തിയാൽ.

൧൨൯. വയററിൻറദ്ധമന്നത്താൽ, പാനത്താലതിലദ്ധവും
നിറയ്ക്ക; വായുവാദികൾക്കായ് നാലാം ഭാഗമൊഴിക്കുക.

൧൩൦. അതിഭക്ഷണശീലത്വമാൎന്നവൻ തന്റെ പല്ലിനാൽ
ശവക്കുഴി കുഴിക്കുന്നു തനിക്കെന്നു നിനയ്ക്കണം. (ഇം. ത.)

൧൩൧. നമ്മുടെയായുസ്സായി-
രുന്നൊരു വൃക്ഷത്തിനോൎത്തു കണ്ടീടിൽ

മിതപഥ്യാശനശീലം
കൊടിയൊരു നാരായവേരു താൻ നൂനം. (സു.)

ഭൂഷണം.

൱൰൨. കൈകൾക്കു ഭൂഷണം ദാനം; സത്യം താൻ കണ്ഠഭൂഷണം;
കർണ്ണത്തിൻഭൂഷണം ശാസ്ത്രം; ഭൂഷണം നിഷ്പ്രയോജനം.

൱൰൩. ധീരൎക്കു ഭൂഷണം വിദ്യാ; ഭൂവരൻ മന്ത്രിഭൂഷണം;
സ്ത്രീകൾക്കു ഭൂഷണം ഭൎത്താ; ശീലം സൎവ്വവിഭൂഷണം.

മദ്യപാനം.

൱൰൪. മദ്യത്താൽ വരുമുന്മാദം; ഉന്മാദാൽ പാപവൃത്തിയും;
പാപവൃത്ത്യാ നരകവും; മദ്യം തള്ളുക തള്ളുക.

൱൰൫. നന്മയെല്ലാമകററീടും മധു സേവിക്കൊലാ പുമാൻ;
മധുപാവലി വംശത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതില്ലയോ?

൱൰൬. എത്രയോ മിതമായിട്ടും മദ്യപാനം തുടങ്ങൊലാ;
തുടങ്ങുകിൽ വളൎന്നിടും; വളൎന്നാൽ നാശവും ഫലം. (സു.)

മൎയ്യാദ.

൱൰൭. തന്നാൽ മാന്യന്മാർതൻ-
മുന്നിൽ, ബഹുമാനമെന്നിയേ വാഴ്ക,
ചാഞ്ഞു കിടക്കുക, മൂളി-
പ്പാടുക, ശ്ലോകം വിളിക്കയിവയരുതേ. (സു.)

൱൰൮. അതിഗുണമിയലുന്നോൎക്കും
ക്ഷിതിയിൽ ചില ദോഷഭാഗമുണ്ടാകാം;
എന്നാലതിനെച്ചൊല്ലി-
ട്ടന്നു മൎയ്യാദയല്ലതെല്ലും കേൾ.

മഹാമനസ്കത.

൧൩൯. അതിബലനാം രിപുവിനെയും
മതിഗുണ, മനുകമ്പ, നല്ലൊരുപകാരം
ഇവയാൽ മെല്ലേ വെല്ലു-
ന്നവനോൎത്തീടുകിൽ മഹാമനസ്കൻ താൻ. (സ.)

൧൪൦. പ്രത്യുപകാരം ചെയ്യോൻ
നഹി നഹി പൂൎവ്വോപകാരിയൊടു തുല്യൻ;
ഒരുവൻ പകരം ചെയ്യു-
ന്നപരൻ ചെയ്യുന്നു ഹേതുവില്ലാതെ.

൧൪൧. കോപത്തെശ്ശാന്തതയാൽ,
നന്മകളെക്കൊണ്ടു ദുൎജ്ജനത്തെയും,
ലുബ്ധനെയൗദാൎയ്യത്താൽ,
നേരാൽ വ്യാജത്തെയും ജയിക്കേണം.

മിത്രം.

൧൪൨. അപ്രിയം ചെയ്കിലും പാൎക്കിൽ പ്രിയൻ താൻ പ്രിയനാ (യവൻ;
ഗൃഹം ദഹിച്ചുവെന്നാലും തീയിലാൎക്കാണനാദരം?

൧൪൩. കണ്ണാടിയിൽ ഛായ പോലെ കാണുമ്പോൾ യാതൊരു (ത്തനിൽ
സുഖദുഃഖങ്ങൾ പകരുന്നൂററ ബന്ധുവവൻ ദൃഢം.

൧൪൪. അന്യദേശം ഗമിച്ചോനും രോഗിക്കും ധനഹീനനും
അതിദുഃഖിതനായോനും മിത്രദൎശനമൌഷധം.

൧൪൫. കൈകൾ ദേഹത്തിനെന്നോണം കണ്ണിന്നിമകൾപോ (ലെയും
ഹിതം പെട്ടെന്നു ചെയ്തീടുന്നവനേ മിത്രമായ്വരു.

൧൪൬. സ്ഥാനത്തിൽ നിൽക്കും പത്മത്തിന്നൎക്കപാശികൾ ബാ (ന്ധവർ;
സ്ഥാനത്തിൽനിന്നു വേർപെട്ടാലവർ ശത്രുക്കളായ്‌വരും.

൧൪൭. ബന്ധുതചം വേണ്ടവൻതന്നിൽ വാഗ്വാദം ധനബന്ധവും
മറവിൽ ഭാൎയ്യയെക്കാൺകയിവ മൂന്നും നടത്തൊലാ.

൧൪൮. അറിയാം ശൂരനെപ്പോരിൽ, ദുർഭാഗ്യേ ഭാൎയ്യതന്നെയും,
അന്ത്യകൎമ്മത്തിൽ മകനെ,-യാപത്തിൽബന്ധുതന്നെയും

൧൪൯. കാണുമ്പോഴും തൊടുമ്പോഴും കേൾക്കുമ്പോളുരുളുമ്പൊഴും
യാതൊന്നുള്ളം ദ്രവിപ്പിക്കും, സ്നേഹമായതു താൻ ദൃഢം.

൧൫൦. തേജസ്സു വൎദ്ധിച്ചു വന്നു ദഹിക്ക-
നേരത്തു വഹ്നിക്കതേകും സമീരൻ,
ദീപത്തിലുള്ളോരതിനെക്കെടുക്കും;
കൃശന്നു മിത്രം വിപരീതമത്രേ.

൧൫൧. സുഖത്തിലുണ്ടാം സഖിമാരനേകം,
ദുഃഖം വരുമ്പോൾ പുനരാരുമില്ലാ;
ഖഗങ്ങൾ മാവിൽ പെരുകും വസന്തേ,
വരാ ശരത്തിങ്കലതൊന്നു പോലും.

൧൫൨. കരിമ്പിനുള്ളോരു തലയ്ക്കൽനിന്നും
ചുവട്ടിലേയ്ക്കുള്ള രസം കണക്കേ
നിനയ്ക്കണം സജ്ജനമൈത്രി പാരിൽ;
നേരേ മറിച്ചാം ഖലമൈത്രി നൂനം.

മുൻകരുതൽ.

൧൫൩. ആപത്തിൻപരിഹാരങ്ങൾ മുൻപേതന്നെ നിനയ്ക്കണം;
കുഴിക്കയുക്തമോ കൂപം പുരയ്ക്കഗ്നി പിടിക്കവേ?

൧൫൪. നാളെയാകെന്തു വരുമെന്നറിയാവല്ലൊരുത്തനും;(കൾ.
ഇന്നേ ചെയ്യുതിനാൽ ധീമാൻ നാളെച്ചെയ്യേണ്ട വൃത്തി

൧൫൫. നിനച്ചിടാതൊന്നു നടത്തൊലാ താ;—
നനൎത്ഥമുണ്ടാമവിവേകമൂലം;
തനിച്ചു സമ്പത്തു, കൊതിച്ചു ദ്രവ്യം,
നിനച്ചുചെയ്യോനെ വരിച്ചിടുന്നു.

മൂഢൻ.

(ഫലം?

൧൩൬. സ്വയം സുബുദ്ധിയില്ലെങ്കിൽ ശാസ്ത്രത്താലെന്തഹോ!
കണ്ണില്ലാതുള്ളവൻതന്നിൽ കണ്ണാടി വിഫലം ധ്രുവം.

൧൩൭. കാവ്യശാസ്ത്രവിനോദത്താൽ കാലം പോക്കുന്നു സത്തുക
വ്യസനം കലഹം നിദ്രയിവയാൽ മൂഢരും തഥാ. (ൾ

൧൩൮. പുസ്തകത്തിലെഴും വിദ്യ, പരൻ കൈക്കൊണ്ട വിത്തവും
ആവശ്യപ്പെട്ടിടുന്നേരമുതകാ തെല്ലു പോലുമേ.

൧൩൯. സൽകുലത്തിൽ ജനിച്ചാലും മൂഢനാൽ ഫലമെന്തുവാൻ?
ദുഷ്കുലേ ജാതനായാലും വിദ്വാനഖിലവന്ദ്യനാം.

൧൪൦. ഉപദേശത്തിനാൽ മൂർഖൻ കോപിച്ചീടുമടങ്ങിടാ;
വിഷവർദ്ധനമായീടും പാലും പാമ്പു കുടിക്കിലോ.

൧൪൧. ദ്യോവിലും മൂർഖരോടൊത്തു മേവീടുന്നതിലും ഉലോം
ഭേദം കിരാതരോടൊത്തു വനത്തിങ്കൽ വസിപ്പതാം.

൧൪൨. ശുദ്ധദ്വിജസമീപത്തിൽ നിത്യം ചേർന്നു വസിക്കിലും
അധമോ രാഗസംബന്ധമൊഴിയുന്നില്ലൊരിക്കലും.

൧൪൩. കോപിച്ച ശത്രുവിൽ ദ്വേഷം വച്ചുദാസീനനാം പുമാൻ
പുല്ക്കൂട്ടിൽ തീ കൊളുത്തീട്ടു കാററുവാക്കിൽ കിടന്നിടും.

൧൪൪. അന്തസ്സാരവിഹീനന്മാർക്കെന്തിന്നായ് സജ്ജനാഗമം?
മലയാദ്രിയിൽ നിന്നാലും മുള ചന്ദനമാകുമോ?

൧൪൫. രന്ധ്രാന്വേഷണരുചിയും
നീചപ്രവണതയും നിനച്ചു സദാ
പങ്കനിദാനമതാകും
ജളസാന്നിദ്ധ്യം വെടിഞ്ഞു വാഴേണം.

൧൪൬. ഉത്തമജന്മവുമിന്ദ്രിയ-
സൌഷ്ഠവവും സാധുവായ് ലഭിച്ചിട്ടും
നിജഹിതമറിയാതുള്ളോൻ
കരുതുക ദൃഢമാത്മഹത്യ ചെയ്യുന്നോൻ.

൧൩൭. യൌവനകാലം ദ്രവ്യം
വകതിരിവില്ലായ്മ കേവലം പ്രഭുത്വമിവ
ഓരോന്നുമനൎത്ഥദമാം;—
മെല്ലാം ചേൎന്നീടിലെന്തു ചൊല്ലേണ്ടൂ?

൧൩൮. മഹിതസദസ്സിൽ ചെന്നാൽ
മാനം മന്ദന്നു മൌനമാണു ദിവ്യം;
മിണ്ടീടാഞ്ഞാൽ മാത്രം
മേവുംകുയിൽകാകഭേദമാരറിവൂ?

൧൩൯. കണ്ടീടൊലാ മൂൎഖരെ, വല്ലേടത്തും
കണ്ടീടിലൊന്നിച്ചു വസിച്ചിടൊല്ലാ;
വസിക്കിലോ ചൊല്ലുകതൊന്നുമത്ര;
ചൊല്ലീടുകിൽ ശോഭ ചൊല്ക സൎവം.

യുക്തി.

൧൪൦. മല്ലുകൊണ്ടല്ല ബലത്തെ വെല്ലേണം നല്ല യുക്തിയാൽ;
വലുതാം മരവും ചാരം മണ്ണിളക്കി മറിച്ചിടാം.

യോഗ്യത.

൧൪൧. വസ്ത്രം വപുസ്സു വചനം വിദ്യാ വിനയമിങ്ങനെ
വകാരമഞ്ചുമില്ലെങ്കിൽ നിസ്സാരൻ ഭുവി പൂരുഷൻ.

ലുബ്ധൻ.

൧൪൨. എറുമ്പാൎജ്ജിച്ചിടും ധാന്യമിച്ചയുണ്ടാക്കിടും മധു
ലുബ്ധനുണ്ടാക്കിടും ദ്രവ്യമിവയെല്ലാം നശിച്ചുപോം.

൧൪൩. അസമൎത്ഥന്റെ വൈദുഷ്യം ലുബ്ധന്റെ ധനസഞ്ചയം.
ഭീരുവിൻകൈക്കത്തിയെന്നീ മൂന്നുംലോകത്തിൽനിഷ്ഫലം

൧൪൪. കൊടുത്തീടുന്നതും തൃപ്ത്യാ ഭുജിച്ചീടുന്നതും ധനം;
അല്ലാതതു മരിക്കുമ്പോളന്യന്മാർ കൈക്കലാക്കിടും.

൱൬൰൫. ലോഭം തന്നെ നിനച്ചീടിൽ പാരിൽ ദുരിതകാരണം;
ദ്വേഷക്രോധാദിദോഷത്തിന്നതു താൻ ബീജമായതും.
(തഥാ;

൱൬൰൬. ലോഭത്താൽ കോപമുണ്ടാകും; കോപത്താൽ ദ്രോഹവും
ദ്രോഹത്താൽ നരകംതന്നിൽ ചേരും പണ്ഡിതനാകിലും.

൱൬൰൭. അമ്മയച്ഛൻ മകൻ ഭ്രാതാവെന്നല്ലുത്തമബാന്ധവൻ
സ്വാമിയെന്നിവരേയും ഹാ! കൊല്ലും ലോഭമെഴും പുമാൻ.

൱൬൰൮. പ്രായേണ ധനികന്മാൎക്കത്രേ ധനത്തിലധികാഗ്രഹം;
രണ്ടു കോടിയെഴും വില്ലു ലക്ഷ്യത്തിന്നായ് നമിച്ചിടും.

൱൬൰൯. ലുബ്ധനെപ്പോലെ ദാതാവില്ല മററാരുമേ ഭുവി;
തീരെത്തൊടാതെ നല്കുന്നിതവനന്യൎക്കു തൻധനം.

൱൭൰. വിവേകം തെല്ലുമുണ്ടാകില്ലത്യാശാവിവശന്നു കേൾ;
സ്വരയാലറിയാ ചെററുമവൻ സ്വപരഹാനിയും.

വാക്ക്.

൱൭൰൧. കാൎയ്യമാലോചിയാതുള്ള വാഗ്മിതൻഭാഷണം വൃഥാ,
ലാക്കു തെററിയ വില്ലാളിതൻെറ വല്ഗിതമെന്നപോൽ.

൱൭൰൨. വചോമാധുൎയ്യമുള്ളോൎക്കു വശമാം സൎവ്വലോകവും;
കുയിലിൻപഞ്ചമം കേട്ടാലലിയാത്തവനാരുവാൻ?

൱൭൰൩. ചോദിക്കാതെയും, മന്ത്രായാൽ ചോദിച്ചാലുമരുളാതുലാ,
അറിവുണ്ടെങ്കിലും ധീമാൻ മൂകനെപ്പോൽ വസിക്കണം.

൱൭൰൪. യോഗ്യമാം സമയത്തിങ്കൽ ഹിതമായ് മിതമായ് പരം
മാധുൎയ്യസഹിതം സത്യം പ്രസന്നം ചെയ്ക ഭാഷണം.

൱൭൰൫. വാണി മഞ്ജുളയതെങ്കിലും ചെവി-
ക്കാണിയാമസമയോക്തയാകിലോ;
പ്രാണവേദനയിലിങ്ങു കൌതുകം
“വീണവായനയിലുത്ഭവിക്കുമോ?”

വിദ്യ.

൫൬. കുലമല്ല പുകഴ്ക്കുള്ള കലയാം കാരണം ദൃഢം; (ൻ.
പല വാനോർകളുള്ളപ്പോഴും കലാവാൻ ശിവനാൽ ധൃത

൫൭. നക്ഷത്രഭൂഷണം ചന്ദ്രൻ; വനിതാഭൂഷണം പതി;
ഭൂമിക്കു ഭൂഷണം ഭൂപൻ; സൎവ്വക്കും വിദ്യ ഭൂഷണം.

൫൮. എടുക്കിലൂന്യനായുള്ളോൻ; കൊടുത്തീടിൽ വളൎന്നിടും;
ഒടുങ്ങാ കല്പകാലത്തും; വിദ്യ പോലെന്തു മറ്റഹോ!

൫൯. ശസ്ത്രവും ശാസ്ത്രവും പാൎത്താലറിയാനുള്ളതെങ്കിലും
വാൎദ്ധക്യേ ഹാസ്യമാം ശസ്ത്രം; ശാസ്ത്രമെന്നും വിളങ്ങിടും.

൬൦. സ്നേഹം സ്വാതന്ത്ര്യമൎത്ഥാശ സുഖാനുഭവശീലവും
ഗൎവ്വമാലസ്യമെന്നേവം വിദ്യാവിഘ്നങ്ങളാറു കേൾ.

൬൧. നിമേഷകാലവും വ്യൎത്ഥം നയിച്ചീടാതിരിപ്പവൻ
വിദ്യയെദ്ദാസിയാക്കുന്നു യോഗി മുക്തിയെയെന്നപോൽ.

൬൨. അഹാൎയ്യത്വമനൎഘത്വമക്ഷയത്വമിവറ്റിനാൽ
സൎവ്വദ്രവ്യങ്ങളെക്കാളും വിദ്യയാം ദ്രവ്യമുത്തമം.

൬൩. വിദ്യയിൽ വിനയമുളവാം;
സദ്ഭ്യസ്സമ്മതി വരുത്തിടും വിനയം;
സമ്മതിയാൽ ധന,—മതിനാൽ
ധൎമ്മം, ധൎമ്മത്തിനാൽ വരും സുഖവും.

൬൪. നല്ല വിദ്യ വശമായിരിക്കിലി-
ങ്ങില്ല കുക്ഷി നിറവാൎന്നിടാൻ പണി;
രാമ രാമ ഇതി ചൊല്ലിയന്നമ-
ക്കോമളം ശുകമശിപ്പതില്ലയോ?

വിദ്വാൻ.

൬൫. വിദ്വാൻ ചെയ്തിടുമധ്വാനം വിദ്വാൻ തന്നെയറിഞ്ഞിടും;
മലടിക്കീറ്റുനോവിന്റെയറിവുണ്ടാവതെങ്ങനെ?

൯൬. ഒരു ഹംസമിരിക്കുമ്പോൾ സരസ്സിന്നുളവാം പ്രഭ
തീരം തിങ്ങി നിരന്നുള്ള ബകപങ്ക്തികളാൽ വരാ.

൯൭. യാതൊന്നു വിദ്വൽപാദത്തിൻപൊടിയാൽ പരിപാവ
അതേ ഭവനം;-മല്ലെന്നാൽ ഭകാരം തത്ര ലുപ്തമാം. (നം,

൯൮. പാദങ്ങൾകൊണ്ടു ലോകത്തിൽ ശാരദാഗമമേററവും
സ്പഷ്ടമാക്കിച്ചമയ്ക്കുന്ന കലാവാനു തൊഴുന്നു ഞാൻ.

൯൯. മഹാനുഭാവസംസർഗ്ഗം മഹത്വം നൾകുമേവനും;
മുത്തുപോൽ വിലസീടുന്നു പത്മപത്രസ്ഥിതം ജലം.

൧൦൦. അർത്ഥാഹരണസാമർത്ഥ്യം ശാസ്ത്രജ്ഞരുടെയത്ഭുതം!
അവ്യയൌഘത്തിൽനിന്നിട്ടുമവർ ബഹ്വർത്ഥമാർന്നിടും.

൧൦൧. നൂറാദിത്യരുദിച്ചാലും നൂറു ചന്ദ്രനുദിക്കിലും
സൂരിവാക്യങ്ങളില്ലാതുള്ളക്രൂരിരുട്ടു നശിച്ചിടാ.

൧൦൨. പ്രമാണം ദൈവമെന്നോ തൻയത്നമെന്നോ നിനച്ചിടാ,
കവി ശബ്ദാർത്ഥങ്ങളെപ്പോൽ വിദ്വാൻ രണ്ടുമെടുത്തിടും.

൧൦൩. വിദ്വാനില്ലാത്ത ദിക്കിങ്കൽ ശ്ലാഘ്യനാമല്പബുദ്ധിയും;
മരമില്ലാത്ത ദേശത്തിലാവണക്കാണു വന്മരം.

൧൦൪ ജനങ്ങളുരുളീടുന്ന നന്മതിന്മകൾ കേട്ടുടൻ (ൽ.
വിദ്വാൻ നന്മയെടുക്കും,പാൽ നീരിൽനിന്നന്നമെന്നപോ

൧൦൫. വിദ്വത്ത്വം നരപാലത്വമിവ തുല്യങ്ങളല്ല താൻ;
സ്വരാജ്യേ പൂജ്യനാം ഭൂപൻ;വിദ്വാൻ സർവ്വത്ര പൂജ്യനാം.

൧൦൬. കയ്യിൽ കുട പിടിച്ചോനിൽ മഴത്തുള്ളികളെന്നപോൽ
ബുദ്ധിയാൽ ഗുപ്തനായോനിലെതിർക്കാ രിപുസഞ്ചയം.

൧൦൭. സത്യം തപം ജ്ഞാനമഹിംസ പിന്നെ
വിദ്വൽപ്രണാമം സുമനോജ്ഞശീലം
ഇതൊക്കെയും ചേർന്നവനാണു വിദ്വാൻ;
പഠിച്ചവൻ കേവലമല്ല വിദ്വാൻ.

വിനയം.

൨൦൮. ഒഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള പാത്രങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നു മഹാരവം; (സു.)
നിറഞ്ഞുള്ളോരു പാത്രത്തിലുണ്ടാകാ ശബ്ദഡംബരം.

൨൦൯. ബന്ധുത്വം മൂപ്പുമേറുന്നോർ
ബന്ധം വിട്ടൊന്നു ചൊൽകിലും
ഹന്ത! കേട്ടു സമാധാനം
ചിന്തിച്ചോതായ്ക യോഗ്യമോ? (ല. ക.)

൨൧൦. വാർദ്ധക്യമരണാവസ്ഥാവിവിധാർത്തിവിചാരണാ
വിനയത്തിന്നു നല്ലോരു ജനയിത്രി നിനയ്ക്കണം. (സു.)

൨൧൧. വിനയം കൂടാതുള്ളോരു
വിദ്യ നിതാന്തം വിശിഷ്ടയെന്നാലും
വിലസീടാതെ വിഗർഹണ-
വിഷയമതായി ഭവിച്ചിടും നൂനം.

൨൧൨. വിദ്യയും വിനയവും കലരുന്നോൻ
ഹൃദ്യനാകുമഖിലർക്കുമജസ്രം;
സ്വർണ്ണവും മണിയുമായിടചേർന്നാൽ
കണ്ണിനാർക്കുളവാകില്ലതിമോദം?

൨൧൩. മരങ്ങൾ താഴുന്നു ഫലങ്ങളാലേ;
ഘനങ്ങൾ താഴുന്നു ജലങ്ങളാലും;
ധനങ്ങളാൽ സാധുജനങ്ങളും; കേൾ,
ഗുണങ്ങളുള്ളോർകളിവണ്ണമത്രേ.

വ്യായാമം.

൨൧൪. ശരീരായാസമുണ്ടാക്കും കർമ്മം വ്യായാമമായ്വരും;
അതു ചെയ്തിട്ടു ദേഹത്തെ മർദ്ദിച്ചീടുക വേണ്ടപോൽ. (യാം

൨൧൫. വ്യായാമം ശക്തിപോൽ ചെയ്കിലംഗികൾക്കതു വൃദ്ധി
ബലം കവിഞ്ഞുള്ളാരംഭം ക്ഷയം തന്നെ വരുത്തിടും.

൨൧൬. യഥാക്രമം യുക്തിപൂർവം വ്യായാമമനുവാസരം
ചെയ്തീടിൽ ദുർബ്ബലൻതാനുമൽകൃഷ്ടബലനായ്വരും. (സു.)

൧൦൭. ഗ്ലാഡ്സ്റ്റൻ വ്യായാമാർത്ഥം
വിറകുകൾ വെട്ടുന്ന വൃത്തിയാണല്ലോ;
ലാഘവകരമെന്നാലും
ലാഘവകരമല്ലിതെന്നു കരുതേണം. (സ്വ.)

ശകുനം.

൧൦൮. യാത്രയ്ക്കു ശകുനം ജീവൻ, ഗാർഗ്യൻ ചൊല്ലുന്നുഷസ്സിനെ,
ജനാർദ്ദനൻ വിപ്രവാക്യം, മാണ്ഡവ്യൻ താൻ മനോജയം.

൧൦൯. ഇതിൽ മാണ്ഡവ്യനല്ലോരു മതമാണു മഹത്തമം; (സ്വ.)
മനോനിശ്ചയമാണല്ലോ പാർക്കിൽ സർവാർത്ഥസാധകം.

ശത്രു.

൧൧൦. എന്തെല്ലാമാകിലും സാക്ഷാൽ ശത്രുതന്നോടിണങ്ങൊലാ;
വെള്ളം ചൂടുപിടിച്ചാലും കെടുത്തീടുന്നിതഗ്നിയെ.

൧൧൦. വനത്തിൽ മേവീട്ടു തപസ്സു ചെയ്യും
മുനിക്കുമോർത്തീടുകിലസ്ഥലത്തിൽ
മിത്രങ്ങളും വൈരികളും ക്രമേണ
മദ്ധ്യസ്ഥരായുള്ളവരും ഭവിക്കും.

ശാന്തി.

൧൧൧. ശാന്തസ്വഭാവമേവങ്കൽ സ്ഥിരമായ് വിലസുന്നു കേൾ,
അവനേ മാന്യനായുള്ളോനവൻ താൻ കൃതകൃത്യനും.

൧൧൨. യൌവനേ ശാന്തിയുള്ളോനെശ്ശാന്തനെന്നുരചെയ്യണം;
ധാതുശക്തിക്ഷയത്തിങ്കൽ ശാന്തിയില്ലാത്തതാർക്കഹോ!

൧൧൩. സന്തോഷാമൃതസംതൃപ്തശാന്തസ്വാന്തന്നെഴും സുഖം
അങ്ങുമിങ്ങുമഴന്നീടും ധനലുബ്ധന്നു കിട്ടുമോ?

൧൧൪. കീഴ്പ്പെട്ടു നോക്കീടുന്നോനിലതൃപ്തിയണയാ ഭുവി;
മേല്പെട്ടു നോക്കീടുന്നാകിൽ ദരിദ്രൻ ദുഃഖമേവനും.

൨൨൫. അന്നദിവസമനൎത്ഥം വല്ലതും മിക്കവാറും
മനുജന്നു സഹജം താൻ വന്നുകൂടുന്നതോൎത്താൽ;
ക്ഷമയൊടതിനെയെല്ലാം സാവധാനം സഹിച്ചി-
ട്ടമരുകയതു നൂനം പൌരുഷം ധൎമ്മസാരം. (ഇം. ത.)

സജ്ജനം.

൨൨൬. സത്തായീടിന ശീലത്താൽ ജയിക്കാം മൂന്നു ലോകവും;
സത്സ്വഭാവിക്കു ലോകത്തിൽ സകലം സാധ്യമാം സദാ.

൨൨൭. പരാനുഗ്രഹതാൽപര്യം സഹജം സത്തുകൾക്കിഹ;
തൻമെയ് തണുപ്പിപ്പാനല്ല ചന്ദനങ്ങടെയുത്ഭവം.

൨൨൮. ശിഷ്ടസംഗമഹോ! കഷ്ടം; ദുഷ്ടസംഗം ഗുണം തുലോം;
ശിഷ്ടർതൻവിരഹത്തിങ്കൽ സ്പഷ്ടം പൊട്ടുന്നു നെഞ്ചകം.

൨൨൯. തനിക്കുള്ളോനന്യനായോനെന്ന ഭേദം നിനപ്പവൻ
അല്പനാണു;-ത്തമന്മാൎക്കീ ഭൂമി തന്നെ കുടുംബമാം.

൨൩൦. സമ്പത്തും ദുഷ്ടരായുള്ളോൎക്കൊടുവിൽ ദുഃഖഹേതുവാം;
സുഖത്തിലവസാനിക്കുമാപത്തും സത്തുകൾക്കഹോ!

൨൩൧. ഉത്തമൻ ചെയ്തിടും കൎമ്മം തന്നെ ചെയ്തിടുമന്യരും;
അവനുള്ള പ്രമാണം താൻ ലോകങ്ങൾക്കും പ്രമാണമാം.

൨൩൨. പ്രസാദം വദനത്തിങ്കൽ കാരുണ്യം ദൎശനത്തിലും
മാധുൎയ്യം വാക്കിലും ചേൎന്നുള്ളവനേ പുരുഷോത്തമൻ.

൨൩൩. അധമൻ ധനമിച്ഛിക്കും; ധനമാനങ്ങൾ മധ്യമൻ;
ഉത്തമൻ മാനമിച്ഛിക്കും; മാനമത്രേ മഹദ്ധനം.

൨൩൪. വജ്രത്തിലും കഠിനമായ് പൂവിലും മൃദുവായിടും
മഹാന്മാരുടെ ചിത്തത്തെയറിഞ്ഞീടുവതാരഹോ!

൨൩൫. ദുൎജ്ജനം മൺകുടംപോലെഭേദിക്കാം,ചേൎക്കുവാൻ പണി;
സജ്ജനം പൊൻകുടംപോലെ ചേൎക്കാം ഭേദിക്കദുൎഘടം.

൨൩൬. സംഗദോഷത്തിനാൽ ഭേദം സത്തുക്കൾക്കു വരാദ്ധ്രുവം;
സൎപ്പങ്ങൾ ചുററിയെന്നാലും ചന്ദനം വിഷമാൎന്നിടാ.

൨൩൮. രക്തനാണുദയേ സൂൎയ്യൻ, രക്തനസ്തമയത്തിലും;
സമ്പത്തിലും ക്ഷതിയിലും മഹാന്മാരൊരുപോലെയാം.

൨൩൯. കോപിപ്പിക്കുകിലും തെല്ലുമിളകാ സാധുമാനസം;
ചൂട്ടെരിച്ചു പിടിച്ചീടിൽ കടൽവെള്ളം തിളയ്ക്കുമോ?

൨൪൦. പരോപദേശസാമൎത്ഥ്യം സമ്പാദിപ്പാനെളുപ്പമാം;
സ്വയം ധൎമ്മമനുഷ്ഠിക്കുന്നവനത്രേ മഹാൻ ഭുവി.

൨൪൧. അടി കൊണ്ടിട്ടു കീഴ്പ്പെട്ടു പോകിലും പന്തുയൎന്നിടും;
സാധുവൃത്തൎക്കഴം താഴ്ച ദീൎഗ്ഘമായ് നിലനിന്നിടാ.

൨൪൨. ക്ലേശക്ഷോഭം സഹിച്ചീടാനുത്തമൻ തന്നെ ശക്തനാം;
ശാണോല്ലേഖണമേററിടാൻ മണി താൻ, മണലല്ല കേൾ.

൨൪൩. സജ്ജനം ദുഷ്ടസംഗത്താൽ സ്വഭാവത്തെ വെടിഞ്ഞിടാ
കാകസംസൎഗ്ഗമുണ്ടായാൽ കുയിലിന്നൊച്ച മാറുമോ?

൨൪൪. മഹാനപദ്രവിച്ചീടുന്നവനും ഗുണമേകിടും;
ദഹിക്കും ബാഡവാഗ്നിക്കും തൃപ്തിയേകുന്നു സാഗരം.

൨൪൫. ഉപകാരികളിൽ സാധുവെന്നാലെന്തുള്ള സാധുത?
അപകാരികളിൽ സാധുവായവൻ തന്നെ സാധുവാം.

൨൪൬. സാധാരണതരുവെന്നോ-
ൎത്തി ഞാൻ തടവും രചിച്ചതില്ല തവ;
ചമ്പക! സംപ്രതി മണമിയ-
ലും പൂവാൽ നീ തരുന്നു മമ നാണം.

൨൪൭. സാധുഗുണാമൃതമോതാൻ
സാമൎത്ഥ്യം സജ്ജനത്തിനേയുള്ളൂ;
പുതുമാമ്പൂമധുവുണ്ടാൻ
കുശലത കുയിലിന്നു തന്നെയോൎക്കുമ്പോൾ.

൨൪൮. സത്തുകളുടെ മനമത്രേ-
യത്യന്തം കഠിനമെന്നു ചൊല്ലേണം;
ദുഷ്ടവചശ്ശരനിരയാ-
ലൊട്ടുമതിൽ ഭേദമേശുകില്ലല്ലോ.

൨൪൯. ദുഷ്ടനെ മുൻപേ നിൎത്തി-
ദ്ദുഷ്ടജനത്തെജ്ജയിക്കണം സുജനം;
ബാണനെ വെൽവാനായ് സുമ-
ബാണപിതാവും ജ്വരത്തെ വിട്ടല്ലോ.

സത്യം.

(ബാലാൽ

൨൫൦. സത്യം ചൊൽവതിനായ് ത്തന്നോരുക്തിശക്തിയെ നാം
അന്യഥാ വിനിയോഗിക്കിൽ സഹിക്കാ ജഗതീശ്വരൻ.

(സ്വ.)

൨൫൧. അശ്വമേധസഹസ്രത്തെസ്സത്യത്തോടൊത്തു തൂക്കവേ
വൈശിഷ്ട്യമധികം കണ്ടു സത്യത്തിന്നു പിതാമഹൻ.

(യം;

൨൫൨. സത്യവും പ്രിയവും ചൊൽക; ചൊൽകൊലാ സത്യമപ്രി
കള്ളമായ് പ്രിയവും ചൊല്ലായ്ക;-തേ ധൎമ്മം സനാതനം.

൨൫൩. വിദ്യയാലും തപസ്സാലുമാത്മാ, ബോധത്തിനാൽ മതി,
ജലത്താൽ ദേഹവും, നേരാൽ മനസ്സും ശുദ്ധമായിടും.

൨൫൪. സത്യം മാതാ,പിതാ ജ്ഞാനം,ധൎമ്മം ഭ്രാതാ, കൃപാ സഖി,
ശാന്തി ഭാൎയ്യാ, ക്ഷമാ പുത്രനേവമാറെന്റെ ബാന്ധവർ.

൨൫൫. നേത്രശുദ്ധവഴിയേ നടക്കണം;
വസ്ത്രശുദ്ധമുദകം കുടിക്കണം;
സത്യശുദ്ധവചനം കഥിക്കണം;
ചിത്തശുദ്ധനിലയാചരിക്കണം.

സന്മാൎഗ്ഗം.

൨൫൬. ശ്രീയുമായുസ്സുമെന്നല്ല സൎവ്വത്ര ശുഭകീൎത്തിയും
പുരുഷന്നു ലഭിക്കുന്നു സദാചാരത്തിനാലിഹ.

൨൫൭. വിഹാരാഹാരസംശുദ്ധ്യാ ഹൃദയം ശുദ്ധമായ് വരും;
ശുദ്ധമാം ഹൃദയത്തിങ്കൽ സ്വയമീശൻ വിളങ്ങിടും.

൨൫൮. പ്രാണൻ പോവാൻ തുടന്നാലും കർത്തവ്യത്തെ നടത്തണം
പ്രാണൻ പോവാൻ തുടന്നാലുമകർത്തവ്യം നടത്തൊലാ.

൨൫൯. ദുഷ്ടസംഗം ത്യജിക്കേണം; സാധുസംഗം ഗ്രഹിക്കണം;
പുണ്യം രാപകൽ ചെയ്യേണം; മരണം നിത്യമോൎക്കണം.

൨൬൦. ദാനത്താൽ സുഖമുണ്ടാകും, ബുദ്ധിയും വൃദ്ധസേവയാൽ,
അഹിംസയാൽ ദീൎഘമായുസ്സെന്നു ചൊല്ലുന്നു സൂരികൾ.

൨൬൧. ആയുസ്സു ധനമുൽകൃഷ്ടസ്വഭാവം നല്ല സന്തതി
ഇവയെല്ലാം ലഭിച്ചീടും സദാചാരമതൊന്നിനാൽ.

൨൬൨. ദാരിദ്ര്യമാമയം ദുഃഖമിവയാലാൎത്തരായിടും
ജനങ്ങളെ യഥാശക്തി സഹായിക്കുക സൎവ്വദാ.

൨൬൩. നമുക്കുണ്ടാകുമാപത്തു സൎവ്വം സൂക്ഷ്മമോൎക്കിലോ (സ്വ.)
നമ്മൾചെയ്യുമൊരോവൃത്തിദോഷത്താൽതന്നെനിൎണ്ണയം.

൨൬൪. മധുരാന്നാദിവസ്തുക്കളശിച്ചീടായ്കയേകനായ്;
ആകാ സൎവ്വത്ര വിശ്വാസ;-മാകാ സൎവ്വത്ര ശങ്കയും.

൨൬൫. പിപീലികാദിയെപ്പോലുമാത്മതുല്യം നിനയ്ക്കണം;
സത്തുക്കളൊയുള്ളവരെസ്സൎവ്വഥാ സൽകരിക്കണം.

൨൬൬. ജനത്തിൻഹൃദ്ഗതം പാൎത്തിട്ടോരോരുത്തൎക്കുമൊത്തപോ
പ്രവൎത്തിച്ചേകണം മോദം പരാരാധനദക്ഷനായ്. (ൽ

൨൬൭. ദയയും ദാനവും ദേഹമനോവാക്ശമവും സദാ
സ്വാത്മബുദ്ധി പരാത്മത്തിലിവയാം സജ്ജനവ്രതം.

൨൬൮. അല്ലും പകലുമെപ്പൊഴും കഴിച്ചീടുന്ന ഞാനിതി
എല്ലാനേരവുമോൎമ്മിച്ചീടുന്നവൻ ദുഃഖിയായ്വരാ.

൨൬൯. പശുവോ സൽപുമാനോ ഞാനായതിന്നത്തെവൃത്തിയാൽ
എന്നേവം പരിശോധിക്ക നാൾതോറും നിജവൃത്തിയെ.

൨൭൦. തനിക്കു ശത്രുവാരെന്നുമാൎക്കു താൻ ശത്രുവെന്നതും
അവമാനം രാജകോപമിവയും വെളിവാക്കൊലാ.

൨൭൧. ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങളെന്ന്യേ കൎമ്മമൊന്നും തുടങ്ങൊലാ;
അന്യോന്യബാധ കൂടാതെയാചരിക്കയിവറ്റെയും.

൨൨. വിദ്യയിൽ പുത്രനെച്ചേൎക്ക, കന്യയെസ്സൽകുലത്തിലും;
ധൎമ്മത്തിൽ ബന്ധുവെച്ചേൎക്ക, വ്യസനേ രിപുതന്നെയും.

൨൩. മദമില്ലാത്തവൻ ശ്രീമാൻ; തൃഷ്ണയില്ലാത്തവൻ സുഖി;
വിശ്വാസമുള്ളവൻ മിത്രം; വിജിതേന്ദ്രിയനേ പുമാൻ

൨൪. സത്യം മാത്രം നിന്നുടെ
വാക്കിനലംകാരമെന്നു കരുതേണം;
നിത്യം നിന്നുടെ വേഷം.
ക്രമമായ് വിനയം കലൎന്നിരിക്കേണം. (സു.)

൨൫. ശ്രേയസ്സുന്നുവനാൎക്ക
ഭൂയസ്സന്തോഷമാൎന്നു വാഴേണം;
ആയുസ്സനുദിനമൊരുപോൽ
പോയിസ്സഹസാ നശിപ്പതോൎക്കേണം. (സു.)

൨൬. അന്യന്നു ദുഃഖത്തെ വരുത്തിടാതെ
ദുഷ്ടന്റെ ഗേഹത്തിലണഞ്ഞിടാതെ
ക്ലേശത്തെയാത്മാവിനു നല്കിടാതെ-
യുണ്ടാവതൊട്ടെങ്കിലുമോൎക്കിലേറെ.

൨൭. യാചിച്ചിടുന്നവനെ വല്ലതുമേകിടാതെ
മോചിക്കയും പരിഹസിക്കയുമൊട്ടുമാകാ;
ദ്രോഹിച്ചിടും രിപുവിലും ശുഭമേകുവാനായ്
മോഹിച്ചു തന്നെ മരുവീടുക ശാന്തിപൂൎവ്വം.

സംസൎഗ്ഗം.

൨൮. ധനയൌവനസംയുക്തനായവൻ സാധുസംഗമം
ഇല്ലാഞ്ഞിലതിചാപല്യം കാട്ടും "കപി കണക്കിനെ".

൨൯. ഗുണവാനോടു ചേൎന്നീടിൽ വലിപ്പം വരുമല്പനും;
പൂമാലയിൽ കലൎന്നുള്ള നാരും മേവുന്നു മൌലിയിൽ.

൩൦. ദുൎജ്ജനസംസൎഗ്ഗത്താൽ
സജ്ജനവും ഹന്ത! ദുഷ്ടമായീടും;

ലവണാംബുവോടു കലർന്നാൽ
സുമധുരജലവും ദുഷിച്ചിടുന്നില്ലേ?

൨൱൧. നന്മയോടൊത്തു വസിക്കും
നിർമ്മലജനമോടു ചേർന്നുവെന്നാകിൽ
കല്മഷമഖിലവുമതിജവ-
മുന്മൂലിതമാകുമില്ല കില്ലേതും. (രാ. മാ.)

൨൱൨. കാകൻ കറുത്തോൻ; കുയിലും കറുത്തോൻ;
ഭേദം നിനച്ചാലിരുവർക്കുമില്ലാ;
വസന്തകാലം വഴിപോലണഞ്ഞാ-
ലറിഞ്ഞിടാമായവർതൻവിശേഷം.

൨൱൩. സന്തോഷമായ ഹരിണത്തിനു ദാവമെന്നും
സൌശീല്യശാലിയതിനുന്മദദന്തിയെന്നും
സൽബോധമാകിന വിളക്കിനു വായുവെന്നും
സത്തുക്കൾക്കു ദുർജ്ജനസമാഗമമോതിടുന്നു.

സഹായം.

൨൱൪. സഹായമില്ലാതെ കാര്യം സാധിക്കില്ല സമർത്ഥനും;
ഉമി വേർപെട്ടുവെന്നാകിലരി തെല്ലും മുളച്ചിടാ.

൨൱൫. നിസ്സാരനും കാര്യലാഭം നൽസഹായത്തിനാൽ വരും;
മലയാറാഴിയെത്തുന്നു കായലോടു കലർന്നുടൻ.

൨൱൬. പ്രതിബന്ധമുള്ള കാര്യം
സാധിക്കുന്നതു സഹായവാനത്രേ;
കണ്ണുണ്ടെങ്കിലുമിരുളിൽ
കാണ്മാൻ കഴിവില്ല ദീപമില്ലെങ്കിൽ.

സഹോദരൻ.

൨൱൭. ദേശം തോറും ഭവിച്ചീടും ഭാര്യയും ബന്ധുവർഗ്ഗവും;
കാണുകില്ലതുപോലോർക്ക സോദരന്മാരെയെങ്ങുമേ.

സ്വഭാവം.

൨൭൭. മനസ്സിലുള്ള ഭാവത്തെയുള്ളലാൽ പ്രത്യക്ഷമാക്കിടും
മനുജക്കളെല്ലാരാകാരം മറഞ്ഞിടാ മറയ്ക്കിലും.

൨൭൮. അന്യോപദേശം ചെയ്യുമ്പോൾ സൎവരും സുജനങ്ങളാം;
തൻകാൎയ്യം വന്നുചേരുമ്പോൾ സൌജന്യത്തെ മറന്നു
(പോം.

൨൮൦. മൃണാളമൽപലം മത്സ്യമാമ്പലെന്നിതുകൾക്കഹോ!
വെവ്വേറേ ഗന്ധമാകുന്നു ജന്മമൊന്നിങ്കലെങ്കിലും.

൨൮൧. നളിനങ്ങൾക്കു ചുവപ്പും
സുജനത്തിന്നിഹ പരോപകാരിതയും
ഖലനു ദയാഹീനത്വവു-
മുലകിൽ നിനച്ചാൽ സ്വഭാവസിദ്ധം താൻ.

ശ്രീ

സുഭാഷിതരത്നാകരം.

രണ്ടാം പ്രകരണം.

അതിത്വം.

൧. അതിപരിചയമൂലം ഹന്ത! വൈരസ്യമാകും
മതിയതിലുളവാകും സംശയം ലേശമില്ല;
മതിമുഖി! മൃഗനാഭിക്കുള്ള സൌരഭ്യമേല്പാൻ
കൊതിയതുപെരുമാറുംവാണിജന്നോക്കിലുണ്ടോ? (രാ. മാ.)

൨. പുതുമതിയെ വണങ്ങുന്നോരും, പൂർണ്ണനായി-
ട്ടതിരുചിയവനുണ്ടായാലുമോക്കില്ല പിന്നെ;
അതിപരിചയമാകും മാനമില്ലാതെ തീക്കും;
പുതിയതിലിഹ വീക്കും കൌതുകം മിക്കവക്കും.

കേരളസാഹിത്യ അക്കാദമി

അരോഗത.

൩. ഇഷ്ടാഹാരവിഹാരസേവ, സുവിചാ-
രത്തിന്നു പിൻപുള്ളതാം
ചേഷ്ടാ, ദുവ്വിഷയപ്രസക്തിയെയുപേ-
ക്ഷിച്ചീടുകെന്നിത്തരം
ശിഷ്ടാചാരഗണം യഥാക്രമമനു-
ഷ്ഠിക്കുന്നവൻകൽ പരം
തുഷ്ടിക്കാസ്പദമാമരോഗത വിള-
ങ്ങീടുന്നു സവ്വാത്ഥദാ. (സു.)

൪. ഈ വിശ്വത്തിങ്കൽ, നന്നായ്ക്കരുതുകിൽ, മനുജ-
ക്കീശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ

കൈവന്നീടുന്ന ഭാഗ്യങ്ങളിലതിമഹിതം
രോഗഹീനത്വമത്രേ;
ഹാ! വർദ്ധിക്കും മഹാദുസ്സഹഗദനിരയാൽ
ഗ്രസ്തരായസ്വസൌഖ്യം
ജീവിച്ചീടുന്നതേക്കാൾ "മരണമതു ഭവി-
ക്കുന്നതാണിന്നു ഭാഗ്യം".

൨. കീലം പോയ് ലാടമൂന്നിക്കുതിരയതിരയം
കോലുമക്കാലൊടിഞ്ഞി-
ട്ടാലസ്യം പൂണ്ടു സേനാപതിയുമടനഗ-
ത്യന്തരം പിന്തിരിഞ്ഞു
ആലംബം വിട്ടു നേരം ഭടരുമഥ ഭയ-
പ്പെട്ടു പോർ വിട്ടു വേർപെ-
ട്ടാലോലം രാജ്യവും പോയിതു; സകലമിതിൻ-
മൂലമക്കീലമല്ലോ.

അഹങ്കാരം.

൩. ഏതാനും ദിവസംവരെയ്ക്കു നിലനി-
ന്നീടുന്നതായെത്രയും
സ്ഫീതാഹംകൃതിഭാരമുള്ളിലതുളും
താരുണ്യമാന്നീടവേ
വീതാശങ്കമഹോ! നികൃഷ്ടത വരു-
ത്തീടുന്ന പാപങ്ങളെ
ശ്രീ താവും ജനനം കലൎന്ന ജനവും
ചെയ്യുന്നതത്യത്ഭുതം.

ആഡംബരം.

൪. ആഡംബരമുള്ളവനെ-
സ്സൂരികൾ പോലും സമാദരിച്ചീടും;

മലിനാംബരമാം കാലേ
സൂൎയ്യാലോകനമതും ലഭിച്ചീടാ.

ആത്മപ്രശംസ.

൮. നിജഗുണവിസ്മരണത്താൽ
ചിലന്തി കീഴ്പ്പെട്ടഹോ! പതിക്കുന്നു;
വീണ്ടുമതില്ലാതാക്കി-
ട്ടവനുന്നതമാം പദത്തിലെത്തുന്നു.

ആശ.

൯. നിസ്സാരവും സിദ്ധിയായ്കിലത്യാശയെ വളൎത്തിടും;
സസാരവും സിദ്ധമാകിലനാസ്ഥയെ വരുത്തിടും. (സു.)

൧൦. വേഴാമ്പൽ വേനലതിലുററൊരു ദാഹമാൎന്നു-
മൂഴിസ്ഥമാകിയ ജലത്തെ നിനച്ചിടാതെ
കേഴുന്നു കാൎനിര വെടിഞ്ഞൊരു വിണ്ണിൽ നോക്കി;
മാഴ്കും വിശേഷവിധിയിൽ കൊതിയുള്ളവൻ താൻ.

ഈശ്വരൻ.

൧൧. പ്രതിമയിലല്ലീശ്വരനെ-
ക്കാണുവതാത്മാവിലാണു യോഗിജനം;
പ്രതിമകൾ വച്ചിട്ടുള്ളതു
സാധാരണലോകഭാവനക്കത്രേ.

൧൨. മായാമയം സൎവ്വവുമിപ്രപഞ്ചം
മനുഷ്യമോഹത്തിനു സൃഷ്ടമത്രേ;
മിഥ്യാഭ്രമം താൻ സുഖദുഃഖഭാവം;
സത്യം പരം ദൈവമതൊന്നു മാത്രം. (ഇം. ത.)

൧൩. ആരാണു വിണ്ണിലനിശം ക്ഷിതിഗോളമേവം
നേരായി നിൎത്തുവതു നിസ്തുലശക്തിയോടേ?

ആരാണു നേത്രസുഖദങ്ങളാം വിചിത്രവസ്ത്ര-
വാരങ്ങളാം മണ്ണിൽ വിളയിപ്പതു നിഷ്പ്രയാസം? (സ്വ.)

൧൪. ഉണ്ടാക വർദ്ധന ഭവിക്ക നശിക്കയേവ-
മുണ്ടേതു വസ്തുവിനു;-മെങ്കിലുമിദ്ധരിത്രി
വീണ്ടും ദിനംപ്രതി പരം നവയൌവനശ്രീ
പൂണ്ടിങ്ങു കണ്ടിടുവതാരുടെ ശക്തിമൂലം? (സ്വ.)

൧൫. നിർണ്ണീതമായ നിയമത്തൊടു മാത്രമാഴി-
ത്തണ്ണീർ കവിഞ്ഞു കയറുന്നു കരയ്ക്കു നിത്യം;
എണ്ണീടുവാനൊരുവനും കഴിയാത്ത ശക്ത്യാ
മണ്ണീവിധം സദയമാരു ഭരിച്ചിടുന്നു? (സ്വ.)

൧൬. തന്നോടു ചേർന്നൊരു പദാർത്ഥസമൂഹമെല്ലാം
തന്നെപ്പിരിഞ്ഞു ചിതറാതെയിരിപ്പതിന്നായ്
ആകർഷണാത്മകതയാമൊരു ശക്തി ഭൂമി-
ക്കേകുന്നതിന്നു കരുണാഭരമാർക്കുദിച്ചു? (സ്വ.)

൧൭. ഒന്നായി വീഴുകിൽ നമുക്കിഹ നാശമേകി-
ടുന്നോരു തോയമിയലും ഘനപങ്ക്തി വിണ്ണിൽ
നന്നായ് നിരത്തിയതിലുള്ള ജലത്തെയോരോ
ബിന്ദുക്കളായിവിടെ വീഴ്ത്തുവതാരു സൂക്ഷ്മം? (സ്വ.)

൧൮. നല്ലോരു വെണ്മ കലരും മണലിൽ സ്വയം നൽ-
പ്പുല്ലങ്കുരിച്ചു വിലസുന്നതിനെന്തു മൂലം?
ചൊല്ലാർന്നിടും ഹരിതവർണ്ണവുമായതിങ്കൽ
കല്യാണശില്പരുചിരത്വവുമാരു നല്കി? (സ്വ.)

൧൯. മാലെത്തിടുന്ന വെയിലോടിഹ ലോകരെല്ലാം
ജോലിത്തിരക്കുകൾ കഴിച്ചഥ വിശ്രമിപ്പാൻ
ചേലിൽത്തുടങ്ങുമൊരു യാമിനിയിങ്കലോമൽ
പാലൊത്ത നൽക്കുളുർനിലാവിനെയാരു നല്കി? (സ്വ.)

൨൦. പാരാതെ ഭൂമിയഖിലം ബത! ഭസ്മമാക്കാൻ
പോരുന്ന ഘോരകരനാം രവിതന്നെ വാനിൽ
പാരിന്നു രക്ഷയരുളാനുതകുന്ന സമ്യഗ്-
ദൂരത്തിലാരധികസൂക്ഷ്മതയോടു നിർത്തി? (സ്വ.

൨൧. മന്നിങ്കലിങ്ങതിസഹസ്രകവത്സരത്താൽ
വന്നെത്തിടും ദ്യുതിയെഴും ബഹു താരജാലം
ചെമ്മേ വിഹായസി പരത്തി മഹാവിശാലം
ബ്രഹ്മാണ്ഡമേവമുളവാക്കിയതാരു പാർത്താൽ? (സ്വ.)

൨൨. വേണ്ടുന്ന മുൻകരുതൽ വിട്ടിഹ നമ്മൾ ചെയ്യും
വേണ്ടാസനങ്ങൾ പലതിങ്കലുമിങ്ങവശ്യം
ഉണ്ടായിടേണ്ടൊരു വിപത്തുകൾ മിക്കവാറു-
മുണ്ടായിടാതെ പരിപാലനമാരു ചെയ്വൂ? (സ്വ.)

൨൩. സൌഖ്യത്തെയും പുനരതിൻമഹിമാതിരേക-
മുൾക്കൊണ്ടിരുന്നതിനു താന്തതകും പ്രകാരം
ദുഃഖത്തെയും നിയതമായ് വിഭജിച്ചു നമ്മൾ
നോക്കുന്ന ദിക്കുകളിലൊക്കെയുമാരു ചേർത്തു? (സ്വ.)

൨൪. ദോഷങ്ങൾ ചെയ്യുതിനു നാം തുനിയുമ്പൊഴന്ത്യ-
ദ്വേഷം കലർന്നരുതിതെന്നകതാരതിങ്കൽ
ശാസിച്ചിടുന്ന വിധമായ് സഹസാ നിതാന്തം
ഭാസിപ്പതാരുടെയ ദിവ്യതയാർന്ന ശബ്ദം? (സ്വ.)

൨൫. തെണ്ടിത്തിരിഞ്ഞു ദരവൃത്തി കഴിച്ചിടുന്നോൻ,
കൊണ്ടാടി മേവുമഖിലാവനിപാലനേവം
രണ്ടാളിനും മഹിയിൽ വാഴ്വതിനുള്ള വാഞ്ഛ-
യുണ്ടായിടുന്നിതൊരുപോലെ;-യിതാരു നൽകി? (സ്വ.)

൨൬. ന്യൂനം ജനിക്കിൽ മൃതി വന്നിടുമെന്ന തത്വ-
ജ്ഞാനം കലർന്ന നരനും മൃതിഭീതിപൂർവം
നാനാസുഖാനുഭവസക്തിയൊടിപ്രപഞ്ച-
സ്ഥാനാശ നൽകിടുവതേതൊരു ദിവ്യശക്തി? (സ്വ.)

൨൭. അന്നാൾവരെയ്ക്കുദരസീമനി വാണതെന്താ-
ണെന്നേതുമുള്ളിലറിയാത്തൊരു ഗോവിനോർത്താൽ
തന്നോമനപ്രജ ജനിപ്പതുനേരമുണ്ടാ-
കുന്നോരു തൽപ്രണയമാരു കൊടുത്തിതപ്പോൾ? (സ്വ.)

൨൮. ശൃംഗാരയോനികഥയെന്നതു ലേശമുള്ളിൽ
തങ്ങാതെയുള്ള ബഹുപക്ഷിമൃഗാദികൾക്കും

തങ്ങൾക്കേഴും കുലവിവൃദ്ധി വരുത്തിടുന്നോ-
രംഗക്രിയസ്ഫുരിയ കൌതുകമാരു നല്കി? (സ്വ.)

൭൯. സ്ത്രീപുംസസംഗതിയപത്യമദിപ്പതിന്നാ-
ണല്ലാതെയായതരുതെന്നൊരു നീതിവാക്യം
ബോധിച്ചിടാതനുസരിപ്പതിനുള്ള ശീലം
തിര്യക്കുകൾക്കു, ബഹു ചിത്രമിതാ,രു നല്കി? (സ്വ.)

൮൦. ദൂരസ്ഥലത്തിലമരുന്നൊരു പഞ്ചസാര
സാരത്വമാർന്ന നിജനാസികകൊണ്ടറിഞ്ഞു
നേരേയതിങ്കലണയുന്നതിനുള്ള ശക്തി-
യാരാണു നല്കിയതെറുമ്പുകളിൽത്തരംപോൽ? (സ്വ.)

൮൧. നാശം വരാതെ ഭുവനം നിലനില്പതിന്നു-
ള്ളാശാവശേന ജനനത്തിനു തക്കവണ്ണം
നാശത്തെയും നിയതമങ്ങനെ സർവ്വജന്തു-
രാശിക്കു ചേർത്തിടുവതാരിഹ ഭേദഹീനം? (സ്വ.)

൮൨. ഈവണ്ണമിബ്ഭുവനപുസ്തകമദ്ഭുതത്ത-
ഭാവം കലർന്നധികസൂക്ഷ്മതയാർന്ന ബുദ്ധ്യാ
വായിച്ചിടുംപൊഴുതപാരകൃപാവിലാസ-
ശ്രീയാർന്ന വിശ്വപതിയെ സ്ഫുടമേവ കാണാം. (സ്വ.)

൮൩. ജഗത്തിൽ ദുഷ്ടന്മാർ ചിലർ; ചിലരഹോ!
സത്തുകളി;-തിൻ-
നിമിത്തം താന്താങ്ങൾക്കുടയൊരു മഹാ-
കർമ്മഗതി പോൽ;
കിമർത്ഥം നിർമ്മിച്ചീ വിഷമതയെഴും
സൃഷ്ടി?;-യിതിലെ-
സ്സതത്ത്വം ദൈവത്തിന്നൊഴികെയറിയാ-
വല്ലൊരുവനും. (സ്വ.)

൮൪. കത്തീടുന്ന കഠോരമായ വെയിൽകൊ-
ണ്ടേററം തളർന്നുള്ളവ-
ന്നെത്തിടും ജലപാനകാലസുമഹാ-
സൌഖ്യം സഹിക്കൊത്തമോ?

ഇത്ഥം സൌഖ്യമതിൻമഹത്ത്വമറിവാൻ
ദുഃഖങ്ങളും വ്യക്തമായ്
പൃത്ഥ്വീവാസിജനങ്ങളിൽ സകലലോ-
കേശൻ കൊടുക്കുന്നിതേ. (ആ. ചി.)

൩൧. ഒട്ടേറീടും പ്രപഞ്ചത്തിനു പല പരിണാ-
മാദികാൎയ്യങ്ങൾ പാൎത്താൽ
ദൃഷ്ടാദൃഷ്ടങ്ങളായുണ്ട;-വയുടെ ശരിയാ-
യുള്ള ഹേതുക്കളെല്ലാം
സ്പഷ്ടം ചൊല്ലാവതല്ലെങ്കിലുമതിനൊരുവൻ
നാഥനായില്ലയെന്നായ്
കഷ്ടം! ചൊല്ലുന്നു ലോകേ ചില"രിതു കഠിനം
തന്നെ സന്ദേഹമില്ലാ".

൩൨. പൊയ്യത്രേ ദൈവമുണ്ടെന്നൊരു മൊഴി; ഭുവനം
സംഭവിച്ചു സ്വഭാവാ;-
ലിയ്യുള്ളോൎക്കുണ്ടു ധൈൎയ്യം പര;-മിതി ദൃഢമൽ-
ഘോഷണം ചെയ്യുവോരും
മെയ്യിൽ ദുസ്സാധ്യമാകുന്നൊരു കഠിനഗദം
വന്നുചേരുന്ന നേര-
ത്തയ്യയ്യോ! ദൈവമേ! നീയഭയമരുളുകെ-
ന്നോതിടും വീതശങ്കം. (സ്വ.)

൩൩. ഇല്ലാ ദൈവമശേഷമായ ഭുവനം
താനേ സ്വഭാവത്തിനാ-
ലല്പായാസേന ഭവിച്ചതാണു വഴിപോ-
ലെന്നേവമീ നിങ്ങളും,
അല്ലാ, കണ്ടിതു ദൈവതത്ത്വമഖിലം
വേണ്ടുംവിധം ഞാൻ, മദാ
ചൊല്ലാമായതു സൂക്ഷ്മമെന്നു ചിലരും
ചൊല്ലുന്നു കില്ലെന്നിയേ. (സ്വ.)

൩൪. എന്നാലീ വക രണ്ടു പക്ഷവുമഹോ!
വിശ്വാസ്യമല്ലെന്നു താ-

ന്നെന്നാലോചനതന്നിലുള്ള ഉദ്ധമാം
സിദ്ധാന്തസാരം സഖേ!
നന്നായ് സൂക്ഷ്മതരം പ്രപഞ്ചമഖിലം
പാർത്താലിദം യുക്തമാ-
ണെന്നാരും പറയും കുതർക്കരുചിയി-
ല്ലെന്നാകിൽ നിസ്സംശയം. (സ്വ.)

൩൯. ഭൂതക്കണ്ണാടി വച്ചിട്ടൊരു ജലകണമി-
ങ്ങുറവു ശോധിച്ചുവെന്നാൽ
ചേതസ്സിൽ ചേർന്നിടുന്നോരനുപമതരമാ-
ശ്ചര്യമെന്തോന്നു ചൊൽവൂ?;
ആതങ്കം വിട്ടു കാണാമതിലനവധില-
ക്ഷം ചെറുപ്രാണിവർഗ്ഗം
ശ്രീ തങ്കും മട്ടു നീന്തിപ്പരിചൊടു ബത! ജീ-
വിച്ചു മേവുന്ന ഭാവം. (സ്വ.)

൪൦. അപ്പോൾ മേല്പെട്ടു നോക്കീടുകിലനവധി ന-
ക്ഷത്രജാലങ്ങൾ കാണാം;
കെല്പേറും സൂര്യനേക്കാൾ വലിയതുമവയിൽ
കണ്ടിടാം വേണ്ടുവോളം;
കല്പിക്കാവല്ല ഗോളസ്ഥിതിഗതികളെയെ-
ന്നായ് മടങ്ങുന്നു പാരിൽ
ചൊല്ലൊക്കും പണ്ഡിതന്മാരുടെ പടുധിഷണാ-
ഗ്രങ്ങൾ ഭംഗങ്ങളോടേ. (സ്വ.)

൪൧. വാക്കിന്നും ഹൃദയത്തിനും വിഷയമ-
ല്ലാതുള്ള മാഹാത്മ്യമോ-
ടാക്കം വിസ്മയമേകുമീയനവധി-
ബ്രഹ്മാണ്ഡഭാണ്ഡങ്ങളെ
നീക്കം വിട്ടു രചിച്ചു ഹന്ത! നിലനി-
ർത്തീടും മഹാശക്തിയെ-
പ്പോക്കുമ്പോളിഹ ദൈവമെന്ന മൊഴിയാൽ
ചൊല്ലുന്നിതെല്ലാവരും. (സ്വ.)

൬൨. അല്ലല്ലാ, പരമാണുസംഹതികൾതൻ-
സംയോഗഭേദങ്ങളാ-
ണെല്ലാമിങ്ങനെയായ് ചമഞ്ഞിടുവതാ-
ണെന്നോതിടുന്നാകിലോ
ചൊല്ലീടാം ജഡഭാവമാണൊരവയിൽ
സംയോഗമുണ്ടാക്കുവാൻ
കില്ലില്ലോർക്കുക വേണമപ്പൊഴൊരുവൻ
ചൈതന്യവാനായ് സഖേ! (സ്വ.)

൬൩. വേണ്ടാ, യോഗമതും സ്വഭാവഭവമാ-
ണെന്നാകിൽ വേർപാടുമീ-
യുണ്ടാകുന്നൊരു യോഗവും ബത! വിരോ-
ധം ചേർന്ന ധർമ്മങ്ങളാം;
രണ്ടും കൂടിയിരിക്കയില്ലൊരിടമാ-
ണെന്നുള്ളതോ നിർണ്ണയം;
വീണ്ടും വേണ്ടിവരുന്നവശ്യമതിനാൽ
മുൻചൊന്ന ദൈവം പരം. (സ്വ.)

൬൪. ഉണ്ടെന്നുള്ളതു പാർക്കിലേവമറിയാ;-
മല്ലാതെ തദ്ദൈവഭവം
വേണ്ടുംവണ്ണമറിഞ്ഞിടുന്നതിനു നാ-
മാളല്ല തെല്ലും സഖേ!;
കണ്ടാലും, നരവിഗ്രഹാന്തരമതിൽ-
ത്തത്തുന്നണുപ്രാണിയി-
ക്കണ്ടീടുന്നൊരു ഭൂമിഗോളനിചയെ-
ക്കാണുന്നതിന്നെങ്ങനെ? (സ്വ.)

൬൫. യാതൊന്നിൽ ദൈവമൊന്നെന്നധികവിശദമായ്
ചൊല്ലിടുന്നസ്സശങ്കം,
യാതൊന്നിൽ ദൈവമാക്കും സ്ഫുടതരമപരി-
ച്ഛേദ്യനെന്നോതിടുന്നു,
യാതൊന്നാസ്തിക്യമാണോരതിബഹുമതിയോ-
ടാചരിക്കുന്നു നിത്യം,

യാതൊന്നേകുന്നു നിശ്ശ്രേയസമസമഗുണം
തന്മതം മന്മതം താൻ. (സ്വ.)

൨൬. നാനാവൎണ്ണങ്ങളുണ്ടെങ്കിലുമരിയ ഹരി-
ദ്വൎണ്ണമാണീക്ഷണങ്ങൾ-
ക്കാനന്ദത്തെക്കൊടുക്കുന്നതിനുതകിടുവോ-
ന്നെന്നു ലോകപ്രസിദ്ധം;
നൂനം തദ്വൎണ്ണമെല്ലാടവുമിഹ ബഹുവായ്
ചേൎത്തതൊന്നോൎത്തുവെന്നാൽ
മാനം വിട്ടുള്ള ദിവ്യപ്രഭുവിന്റെ കൃപാ-
വൈഭവത്തെ ഗ്രഹിക്കാം. (സ്വ.)

ഉത്സാഹം. (പരിശ്രമം)

൨൭. പരിശ്രമം ചെയ്യുകിലെന്തിനേയും
വശത്തിലാക്കാൻ കഴിവുള്ളവണ്ണം
ദീൎഘങ്ങളാം കൈകളെ നൾകിയത്രേ
മനുഷ്യനെപ്പാരിലയച്ചതീശൻ. (ഇം. ത.)

൨൮. നമുക്കെഴും വേലകളെത്ര തന്നെ
നിസ്സാരമായ് തോന്നുകിലും മനസ്സിൽ
ഉത്സാഹമോടായവ സൂക്ഷ്മബുദ്ധ്യാ
സമ്പൂൎണ്ണമായ് തന്നെ നടത്തിടേണം. (ഇം. ത.)

൨൯. ആലസ്യദുൎബ്ബാധയകററി നിത്യം
യതിക്ക വേണ്ടുന്നൊരു വേലയിങ്കൽ;
പ്രവൃത്തിയില്ലാതെ വസിച്ചിടുമ്പോൾ
പ്രസക്തി ദുൎമ്മാൎഗ്ഗമതിൽ ഭവിക്കും. (സ്വ.)

൩൦. ജയം ലഭിച്ചീടുവതിന്നു മുൻപിൽ
പലപ്പൊഴും തോൽവികൾ വന്നുചേരാം;
എന്നാലതിൽ തെല്ലുമലഞ്ഞിടാതെ
യതിക്കണം നൂതനശക്തിയോടേ. (സ്വ.)

൧൪. പലപ്പൊഴും വന്ന പരാജയത്തെ
ക്ഷമിച്ചു വീണ്ടും ചൊടിയോടു നിത്യം
ശ്രമിച്ചൊരുക്കം ബഹുമാന്യരായ
മഹാത്മന്മാർകളസംഖ്യരത്രേ. (ഇം. ത.)

൧൫. ശ്രേഷ്ഠർക്കു ചേർന്നുള്ള മഹത്വമെല്ലാം
പെട്ടെന്നു താൻ കിട്ടിയതല്ല പാരിൽ;
ഇഷ്ടർ സുഖമല്ലിങ്കലുറങ്ങിടുമ്പോൾ
തിട്ടം ശ്രമപ്പെട്ടവരൊട്ടനേകം. (ഇം. ത.)

൧൬. പാർത്തട്ടിൽനിന്നധികയോജനദൂരദേശേ
വർത്തിച്ചിടും ഗ്രഹവിശേഷമറിഞ്ഞിടുന്നു;
ധൂർത്തല്ലഹോ! കൃതകവൃഷ്ടിയുമുണ്ടി;-തെല്ലാം
പാർത്താൽ "പ്രയത്നമതുകൊണ്ടു വരാത്തതില്ല."

൧൭. ഓമൽക്കല്പകവൃക്ഷമെന്നു സതതം
സത്തുക്കളുൾത്താരതിൽ
പ്രേമത്തോടു പുകഴ്ത്തിടുന്നതു ദൃഢം
നൽസാരമുത്സാഹമാം;
കാമം ദുർല്ലഭമായിടുന്ന സമയം
പാഴാക്കുഴിക്കും ജല-
സ്തോമം ഗർഭമതിങ്കലങ്ങലസിടു-
ന്നെന്നാകിൽ നന്നാണതും. (സ്വ.)

൧൮. പണ്ടുള്ളോർ തേടി വച്ചുള്ളൊരു ധനനിരയിൽ
കൈകടത്തിക്കളിക്കാ-
തുണ്ടാക്കി സ്വപ്രയത്നപ്രചുരതയതിനാ-
ലന്നവസ്ത്രാദിയെല്ലാം
വേണ്ടുന്നോരെപ്പുലർത്തിസ്സുഖമൊടു മരുവീ-
ടും നരന്മാരജസ്രം
"രണ്ടില്ലേ പക്ഷ" മിക്ഷോണിയിലയി സുമതേ!
"പാർക്കിൽ ഭാഗ്യവാന്മാർ."

൧൯. നോക്കേണ്ടാ ഭാവിയായുള്ളതിനെ, യതധികം
ശ്രേഷ്ഠമെന്നാലു;-മല്ലോ-

ലോകോക്കണ്ടാ തെല്ലുപോലും മനമതിൽ മൃതമാം
മൻകഴിഞ്ഞുള്ളതും നീ;
തൽകാലം തന്നെ ജീവിപ്പതു; ഉദ്യമതിൽ യ-
ത്നിക്ക; യത്നിപ്പതോ നൽ-
ശ്രുഷ്കാന്തിപ്രൌഢിയോടും ഭുവനപതിയെ മൻ-
നിർത്തിയും തന്നെ വേണം. (ഇം. ത.)

൯൭. വന്നീടും ദുർവിവാരം ചിലകുറി വലുതാ-
യുള്ളൊരാപത്തു ലോക-
ക്കു;-ന്നാളാശപാസമേകാൻ ബത! തലയിലെഴു-
ത്തെന്നതൊന്നാക്കിവച്ചു;
എന്നാൽ സർവ്വേശസങ്കല്പനയിഹ സകല-
ത്തിന്നുമാം ഹേതുവോർത്താ;-
ലെന്നാലും യത്നമെന്ന്യേ വിധി സകലവുമെ-
ന്നോക്ക മൂഢതാമത്രേ. (സ്വ.)

൯൮. ദൂരോരോ ലേഖനങ്ങൾക്കടനടി മറുക-
ത്തേകിയും, പത്രമെല്ലാം
നേരേ വായിച്ചറിഞ്ഞും, നവനവകവിതാ-
സാരമെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചും,
മാറാതുത്സാഹമാന്നും ദിനമനു കൃതകൃ-
ത്യതാലാഭത്തിനായി-
ട്ടേറിടും "ദുഃഖമല്ലോ ഹരി ഹരി! പരമാ-
നന്ദമിപ്പാരിടത്തിൽ".

ഋണം.

൯൯. ഋണവും പാപവും ചെയ്യും സമയം സുഖമായിടും;
പരിണാമം മഹാദുഃഖകരമാമേവനും ധ്രുവം.

൱൦. ഋണം ദാരുണമായിടും വ്രണമെന്നു നിനയ്ക്കണം;
ഋണം സർവ്വമകറ്റിടാൻ ക്ഷണം മതിയതിന്നെടോ! (സ്വ.)

൱൧. കാലൻ പ്രാണികൾതന്നന്ത്യകാലത്തെക്കാത്തു വാഴവോ
ഇല്ലേതും കാലനിയമമൃണത്തിന്നെന്നു നിശ്ചയം. (റ്റ;

൬൨. കടത്തിൽ പെട്ടിടും ധനമതു പല-
പ്പോഴുമഖിലം
നശിച്ചീടും; സ്നേഹത്തെയുമതു നശി-
പ്പിക്കുമതുപോൽ;
കടം കൊണ്ടാലധ്വാനവുമഹഹ! മ-
ന്ദിക്കു;-മതിനാൽ
കൊടുക്കൊല്ലാ വാങ്ങിടുകയുമരുതോ-
ർത്താലിഹ കടം. (ഇം. ത.)

ഔചിത്യം.

൬൩. അവസരമില്ലാതുള്ളോരു
നവരസമാം വാക്യവും കഥിക്കുന്നോൻ
സാക്ഷാൽ വാചസ്പതിയെ-
ന്നാകിലുമവമാനമാർന്നിടും നിയതം.

ഔദാര്യം.

൬൪. ദാതാവത്രേ ലോക-
പ്രീതിദ, നല്ലാതെ വിത്തപതിയല്ലാ;
വാരിദഗതിയല്ലാതീ
വാരിധിയെപ്പാരിലാരു കാമിപ്പൂ?

൬൫. സംപാദനപരനാമീ-
യംഭോനിധി വാണിടുന്നു പാതാളേ;
ഗാംഭീര്യത്തൊടു ദാതാ-
വംഭോദന്താൻ മുഴങ്ങിടുന്നുപരി.

൬൬. യാചന കേട്ടാൽ മോദം;
ദാനം ചെയ്തിട്ടു പൂർണ്ണസന്തോഷം;
അവനെക്കണ്ടാ, ലഥവാ
കേട്ടാലും സർവ്വസൌഖ്യമുണ്ടാകും.

൩൭. അർത്ഥികളുടെ ദീനോക്തികൾ
കേൾക്കാതാകാരമാത്രമതിനാലെ
ഇഷ്ടമറിഞ്ഞേകുന്നവ-
രത്രേ ലോകേ മഹാനുഭാവന്മാർ.

൩൮. ദാതാ നീചൻ സേവ്യ;-ന-
സേവ്യൻ ഫലഹീനനാം മഹാനുമിഹ;
ദാഹമിയന്നോനാഴിയെ
വിട്ടു ഗമിക്കുന്നു കൂപസന്നിധിയിൽ.

൩൯. ഉപകാരം ചെയ്യാതൊരു
നരനെക്കാൾ നന്നു തൃണമതേ പാരിൽ;
പശുകുലപാലനവും രണ-
ഭീരുജനാവനമതും തൃണം ചെയ്യും.

൪൦. മരിച്ചുപോകുമ്പൊഴുതർത്ഥമെല്ലാം
ത്യജിച്ചിടും ലോഭിയുദാരനേററം;
മരിച്ചുപോയീടിലുമർത്ഥമേതും
വിടാത്ത ദാതാവതിലോഭിയത്രേ.

൪൧. കണ്ടാലുമാദിത്യനുദിച്ചുടൻ നൽ-
ത്തണ്ടാരിനായ് ശ്രീഭരമേകിടുന്നു;
ഉണ്ടാം സമൃദ്ധികൾ സുഹൃത്തിൽ നന്മ-
യുണ്ടാകുകത്രേ ഫലമോർത്തിടുമ്പോൾ.

൪൨. വേഴാമ്പലേററമഴലേന്തിയുഴന്നു വെള്ളം
നാലഞ്ചു തുള്ളി മുകിൽതന്നൊടിരന്നിടുന്നു;
അൻപോടതുഴി മുഴുവൻ മഴയാൽ നനയ്ക്കു-
ന്നു;-മ്പോ! വലിപ്പമുടയോന്റെ കൊടുപ്പു കേമം.

കലഹം.

൪൩. കണ്ടികാർവേണിമാരെന്നൊരുവക,യപരം
സപത്നമെന്നിപ്രകാരം

രണ്ടിക്കാണും പ്രപഞ്ചകളെരിയിപ്പജന-
ണ്ടാക്കി ശണ്ണയ്ക്കുവേണ്ടി;
മണ്ടിക്കൊള്ളുന്ന സീതാവിഷയമദനമാൽ-
കൊണ്ടുമന്യാത്മതുണ്ണി-
ക്കണ്ടില്ലെങ്കാൽ വയ്ക്കുയാലും ദശമുഖനുളവാ-
യില്ലയോ മല്ലനേകം? (സ്വ.)

കവി. (കവിത.)

൧൪. നല്ല കാവ്യം ചമച്ചുള്ള കല്യന്മാർ മൃതരാകിലും
കാന്തിയേറുന്നൊരവർതൻ കാവ്യദേഹം നശിച്ചിടാ.

൧൫. കവി കാവ്യം ചമയ്ക്കുന്നു; പ്രകീർത്തനമു പണ്ഡിതൻ;
മരം മലർ പൊഴിക്കുന്നു; മണമേൽക്കുന്നു മാരുതൻ.

൧൬. കവിസൂക്തിയിൽ മോദിപ്പോൻ കവിതാ, നന്യനല്ലെടോ!
തിങ്കൾക്കാന്തികളാൽക്കൂപം കടൽപോൽകവിയുന്നിതോ?

൧൭. പരന്റെ ഹൃദയേ പറ്റിശ്ശിരഃകമ്പമനല്പമായ്
ഏകാസ്സിൽ കവിതൻവാക്കും ധാനുഷ്കശരവും വൃഥാ.

൧൮. ശ്ലോകം ശ്ലോകമതായീടും സജ്ജനൈഘസഭാതലേ;
അസൽസഭയിലെന്നാലോ ലകാരം തത്ര ലുപ്തമാം.

൧൯. സാഹിത്യാനുഭവാനന്ദം ബ്രഹ്മാനന്ദസമം മതം;
ആയതില്ലാതെയാകുന്നപുരോഭാഗിതശോച്യതാൻ.(സ്വ.)

൨൦. മഥിച്ചു നോക്കിടുന്നേരം രസാമൃതപരമ്പര
ഉദിച്ചിടുന്നില്ലെന്നാകിൽ കാവ്യമൽകൃഷ്ടമായ് വരാ.

൨൧. ശബ്ദത്തിൻശക്തിയാൽ തന്നെ സർവ്വദാ നവപൌഷ്ടിദാ
കാവ്യവിദ്യാ ശ്രുതിഗതാ മൃതന്നും ജീവിതപ്രദാ.

൨൨. പ്രതിഭാജലസമ്പൂർണ്ണമായീടും കവിമാനസേ
ലോകങ്ങളാകുമന്നങ്ങൾ വിളയാടുന്നു സർവ്വദാ.

൨൩. പദ്യം ഹൃദ്യതയാർന്നാൽ
കവിയപ്രസിദ്ധനെങ്കിലെന്തഹോ! ദോഷം?

ഭിക്ഷുകരസ്ഥിതമായോ-
രിക്ഷുവിനുണ്ടോ രസം നശിക്കുന്നു?

൮൪. കവീശ്വരന്മാരുടെ വാഗ്വിലാസ
വിദ്യോല്ലസ്സികൾക്കേ രസമുൾഭവിക്കൂ;
ചന്ദ്രാംശുവേറ്റാലലിയുന്ന വൃത്തി
ചന്ദ്രാശ്മജാലങ്ങളിൽ മാത്രമത്രേ.

൮൫. പദങ്ങൾ മുൻപുള്ളവ തന്നെയെല്ലാ-
മർത്ഥങ്ങളും പാൎക്കിലപ്രകാരം;
എന്നാകിലും ബന്ധനകൌശലത്താൽ
നന്നായ് നവത്വം കലരുന്നു കാവ്യം.

൮൬. ദോഷങ്ങളാം ചോരണിയുന്നതിന്നു
മോഹിച്ചിട്ടും ദുൎജ്ജനസൈരിഭങ്ങൾ
കവീന്ദ്രവാക്യാമരസിന്ധുവിങ്കൽ
കാമം ലഭിക്കാഞ്ഞു വലഞ്ഞിടുന്നു.

൮൭. പാലതിന്നു കവിസൂക്തിയെ ശ്രവി-
ച്ചാലതിങ്കലലിയാത്ത പൂരുഷൻ
മാലതീപരിമളം വിളങ്ങവേ
നാസികാബിലമടച്ചിട്ടും ധ്രുവം.

൮൮. കരിണി നൃപതി പോലും ലാളനം ചെയ്യുമാറു-
ള്ളൊരു വരകളഭത്തെപ്പെററിടുന്നേറെ നാളാൽ;
കിരിയുവതിയനേകം ദുർഭഗം പുത്രജാലം
കരുതുകിലതിവേഗാലുൽഭവിപ്പിച്ചിടുന്നു.

൮൯. സാക്ഷാൽ വാസനയാൎന്നിട്ടും കവികളെ-
ന്നോണം വചസ്സിൻഗുണം
സൂക്ഷ്മം പാൎത്തുരചെയ്യിടുന്നവരുമി-
പ്പാരിൽ ചുരുക്കം തുലോം;
അക്ഷീണം കൃതി തീൎപ്പതിന്നുമതില-
ങ്ങുള്ളോരു മാറെറത്രയെ-
ന്നീക്ഷിപ്പാനുമൊരാത്മശക്തി ജനനാ-
ലുണ്ടാകണം ദിവ്യമായ്. (ഇം. ത.)

൯൧. ഈ ലോകത്തെ വെടിഞ്ഞു ദേവപുരിയിൽ
ചേലോടണ്ണാത്തങ്കിലും
പാലോലും നിജസൃഷ്ടിയാലനിശമി-
ങ്ങാലോലകൌതുഹലം
മാലോകൎക്കു വളൎത്തിടും കവികളെ-
ക്കാലോചിതസ്തോത്രമോ-
ടാലോചിക്കുകിലേവനഞ്ജലിശത-
ത്താലോമനിക്കാ ഭുവി?

൯൨. മെല്ലേ വയ്ക്കുമൊരോ പദം, ചുഴലവും
ശബ്ദങ്ങളെത്തേടിടും,
നല്ലോരൎത്ഥഗണം കൊതിച്ചിടു, മലം-
കാരങ്ങൾ കൈക്കൊണ്ടിടും,
ഭാഷയ്ക്കൊത്ത സുവൎണ്ണമൊക്കെയുമെടു-
ത്തിടും തരത്തിൽ സദാ
ദോഷാന്വേഷണതൽപരൻ കവിവരൻ
ചോരന്നു തുല്യൻ ദൃഢം.

൯൩. ഓരോ സാരോപദേശാവലികൾ സരസമായ്
സന്തതം ഹന്ത! നൾകും,
നേരോടേ മാനസാന്തേ നിരുപമതരമാ-
കുന്നൊരാനന്ദമേകും,
വേരോടജ്ഞാനമെല്ലാം കളയു, മതിശുഭം
ചേൎക്കുമേ മേൽക്കുമേലി-
ങ്ങാരോമൽക്കാന്തി തേടും കവിത ഭുവി തരാ-
തുള്ളതെന്തുള്ളു പാൎത്താൽ? (സ.)

കൃതഘ്നത.

൯൪. അധമൻ ഞാൻ ജന്തുക്കളി-
ലിതി ഖേദിക്കേണ്ട സാധു ശുനകാ! നീ;
അതിനീചൻ നിന്നെക്കാൾ
കൃതഘ്നനെന്നുള്ള ശുനകനുണ്ടല്ലോ.

൯൪. കാൎയ്യം ലഭിച്ചോൻ യജമാനനേയും
സഭാൎയ്യനായുള്ളവനമ്മയേയും
അപത്യമുണ്ടായവൾ കാന്തനേയും
ഗതാമയൻ വൈദ്യനെയും ദുഷിക്കും.

കൃതജ്ഞത.

൯൫. ബാലത്വത്തിങ്കലല്പം സലിലമതു കൊടു-
ക്കുന്നതാഹന്ത! ചിന്തി-
ച്ചാലസ്യം വിട്ടു ഭാരം നിജശിരസി വഹി-
ച്ചിട്ടു മൎത്ത്യൎക്കനല്പം
നാളികേരങ്ങളേകുന്നമൃതസദൃശമാം
ജീവനം; ജീവനെത്തു-
ന്നോളം സത്തുക്കളിൽ ചെയ്യൊരു ഗുണമവർ തെ-
ല്ലും മറക്കില്ല പാരിൽ.

൯൬. പാലാദ്ധ്യം തൻകലാൎന്നുള്ളൊരു ജലമതിനായ്
നല്കി സൎവ്വം ഗുണൌഘം;
പാലിൻതാപത്തെ വീക്ഷിച്ചഥ സലിലവുമ-
ത്തീയിലയ്യോ! നശിച്ചു;
പാലും മിത്രാൎത്തി കണ്ടിട്ടനലനിലണവാ-
നാഞ്ഞു വീണ്ടും ജലത്തെ-
ച്ചാലേ കൈക്കൊണ്ടടങ്ങീ; കരുതുക വഴിപോൽ
സത്തർതൻമൈത്രിയേവം.

കോപം.

൯൭. രോഗങ്ങൾക്കാകരം തോയം; കാമിനീ കല്മഷാകരം;
നാശങ്ങൾക്കാകരം കോപ;- മാശാ പരിഭവാകരം.

൯൮. കോപത്തെസ്സതതം ജയിച്ചുടനട-
ക്കീടുന്ന വിദ്വജ്ജനം;
കോപത്താൽ ജിതമായിടുന്നനുപദം
നിസ്സാരമാകും ജനം;

ഏവം തോറെറാരു വസ്തുവോടു സഹസാ
തോല്ക്കുന്നൊരാശകളുള ദുർ-
ഭാവം ചേരുന്നൊരു വൈരമസ്സുമതികളാ-
ക്കെന്തോന്നു ചെയ്യുന്നഹോ!

ഗർഭരക്ഷ. (സ്വ.)

൯൯. ഗർഭം ധരിച്ച സമയം മുതലമ്മയായെ-
ന്നൽഫുല്ലപത്മമിഴിയുള്ളിലുറച്ചിടേണം;
അക്കാലമായവളിലുള്ളൊരു വൃത്തിയെല്ലാം
പിൽക്കാലമശ്ശിശുവിലും നിഴലിക്കുമല്ലോ.

൧൦൦. ഭക്ഷിക്കൊലാ ലഹരി നിർഭരമാം ഗുരുത്വം
തീക്ഷ്ണത്വമെന്നിവ കലൎന്ന പദാൎത്ഥമേതും;
ഭക്ഷിച്ചുകൊൾക മിതമായ് ശുചിയായ് ശരീരം
രക്ഷിച്ചിടാനുതകിടും ലഘുവായ ഭോജ്യം.

൧൦൧. ശീലിക്കണം വിമലമായ് മൃദുവായ വസ്ത്രം;
പാലിക്കണം ശുചിതയോടനിശം സ്വഗാത്രം;
ശീലിക്കണം വിമലവായുവുമായവണ്ണം;
ശീലിക്കൊലാ നനവെഴും വസനാദി മെയ്യിൽ.

൧൦൨. ആയാസമേററമരുതൊന്നിലുമെങ്കിലും താൻ
വ്യായാമമായവിധമായ് നിറവേററിടേണം;
ഭീയാൎത്തിയെന്നിവയെ നൾകുമവസ്ഥയൊന്നും
ധീയാൽ തൊടാതെ പരിതുഷ്ടി കലൎന്നു വാഴ്ക.

൧൦൩. രാവിൽ പയോജമിഴി നിദ്രയൊഴിഞ്ഞുവെന്നാ-
ലാവിർഭവിക്കുമതിദോഷമതോൎത്തിടേണം;
ആകാ മലൎന്നു ശയനം, പകൽ നിദ്രചെയ്യു;-
യാകാ വിപത്തിലുമകത്തു കുലുക്കമേതും.

൧൦൪. കൊള്ളാത്ത വസ്തുവിലുമാശയനല്പമായി-
ട്ടുള്ളത്തിലേറി വിളയാടുകിലായതല്പം
പുള്ളിക്കുരംഗമിഴി പത്ഥ്യസമേതമായുമാ-
ക്കൊള്ളാമൊരിക്കൽ നിജതാപമകററുവാനായ്.

൧൦൫. അഭ്യംഗസൌഖ്യമതിദൃഷ്ടി കലൎന്നു നിത്യ-
മഭ്യംഗവും സമുചിതം നിറവേററിടേണം;
ഗർഭങ്ങളാൎന്ന സതിമാർ പറയുന്ന യുക്തി-
ഗർഭങ്ങളായ വചനങ്ങളുമോൎത്തിടേണം.

൧൦൬. ഉണ്ടായി ഹന്ത! മലബന്ധമതെന്നുവന്നാ-
ലുണ്ടാം പ്രസൂതിയിലനല്പതരപ്രയാസം;
തണ്ടാർദളാക്ഷിയതിനാൽ നിജകോഷ്ഠശുദ്ധി-
യുണ്ടാക്കിടും വിധി യഥാവിധി ചെയ്തിടേണം.

൧൦൭. സത്യം പ്രസന്നത ദയാ ശമമേവമാദി
കൃത്യം വിടാതനുസരിച്ചു വസിച്ചിടേണം;
സത്യസ്വരൂപി സകലേശ്വരനെസ്സുഭക്ത്യാ
നിത്യം ഭജിക്കണമതാണതിയായ ധൎമ്മം.

൧൦൮. ഈവണ്ണമുള്ള വിധി സൎവ്വുമാചരിച്ചു
മേവുന്നുവെങ്കിൽ വിഷമസ്ഥിതിയെന്നതൊന്നും
കൈവന്നിടാതെ സുഖമായ് ശുഭമാമപത്യ-
മാവിൎഭവിക്കുമതിനില്ല വിവാദലേശം.

ഗാംഭീൎയ്യം.

൧൦൯. വാട്ടന്നൊട്ടേടമൌൎവ്വൻ; വിബുധതതി മഥി-
ക്കുന്നു മന്ഥാചലത്താൽ;
പെട്ടെന്നെത്തുന്നൊരേടം നദിക;-ളനിമിഷ-
ഗ്രാഹവൃന്ദപ്രചാരം
ഒട്ടല്ല;-ബ്ഭം ഹരിക്കുന്നുദക;-മിഹ വണി-
ക്കും ചരിക്കുന്നിതെന്നാ-
യിട്ടും ലംഘിപ്പതില്ലസ്ഥിതിയെയുദധി; ഗാം-
ഭീൎയ്യമംബോ! വിശിഷ്ടം.

ഗുണം.

൮൦. ഗുണമുള്ളവനും തന്നുടെ
ഗുണമറിവതു പാരിലന്യനാലത്രേ;
കണ്ണുകൾ നിജമഹിമാനം
കാണ്മതു കണ്ണാടിതന്നിലാണല്ലോ.

൮൧. ഗുണവാന്മാർ വലയുന്നു;
സൌഖ്യം പ്രായേണ നിർഗ്ഗുണർക്കത്രേ;
കൂട്ടിലടയ്ക്കും കിളിയെ; യ-
ഥേഷ്ടം കാകൻ ചരിച്ചിടുന്നു സദാ.

൮൨. പിണങ്ങൊലാ ചെറുമൊരുത്തരോടും;
പിണങ്ങുകിൽ തൻസമനോടു തന്നെ
പിണങ്ങിടേണം; കുറവല്ലയെന്നാൽ
ഗുണങ്ങളുള്ളോർക്കുമണഞ്ഞുപോകും.

൮൩. നല്ലോരു മാന്യതയെഴുന്ന ഗുണം പുമാനിൽ
തെല്ലോളമെങ്കിലുമിരിക്കിലമന്ദമോദം
സല്ലോകമായതരുളും; ഗുണഹീനനായോ-
നല്ലോ സ്വയം ബത! പുകഴ്ത്തുവതോർത്തുകണ്ടാൽ. (സു.)

൮൪. ഉണ്ടാകും കുതുകം ഗുണങ്ങളിയലു-
ന്നോനിൽ ഗുണജ്ഞർക്കതാ;
ഉണ്ടാകില്ലതു നിർഗ്ഗുണം ഗുണലവം
തീണ്ടാതവർക്കേതുമേ;
വണ്ടാരാൽ വിപിനത്തിൽനിന്നു സരസം
തണ്ടാരിലെത്തുന്നു;-തിൻ-
തണ്ടോടൊത്തു വസിച്ചിടുന്ന തവള-
യ്ക്കുണ്ടോ രസം തെല്ലതിൽ?

൮൫. ശിഷ്ടന്മാർവദനത്തിൽ നല്ല ഗുണമാം
ദോഷം; തഥാ നൽഗുണം
ദുഷ്ടന്മാർക്കുമുഖത്തു ദോഷമതുമാ-
മാശ്ചര്യമില്ലിങ്ങിതിൽ;

പെട്ടെന്നുപ്പുജലം കുടിച്ചു ഘനമേ-
കീടുന്നു ശുദ്ധം ജലം;
തിട്ടം പാലു കുടിച്ചു പന്നഗവുമേ-
കീടുന്നു ഘോരം വിഷം.

൧൧൬. നന്മയൊട്ടധികമാന്ന പൂരുഷവ-
രങ്കൽ മേവുമൊരു ദോഷവും
നന്മയിൽ പ്രണയമുള്ള ലോകരൊരു
കാൎയ്യമാക്കിയുരചെയ്യുകിലാ;
വെണ്മയേററമിയലും മൃഗാങ്കനുടെ
ബിംബമദ്ധ്യഗതമങ്കവും
സമ്മദാകുലതയോടു തന്നെയിഹ
നോക്കിടുന്നിതു സമസ്തരും.

ഗുരുഭക്തി.

൧൧൭. അദ്ധ്യാപകൻതൻപരുഷോക്തി കേട്ടി-
ട്ടുൾത്താരു കത്താതെ മഹത്വമെത്താ;
ശാണോപലത്തിൻറുരവാന്ന രത്നം
ക്ഷോണീശമൂൎദ്ധാവിൽ വിളങ്ങിടുന്നു.

൧൧൮. വൈദേഹിതൻനൂപുരമിങ്ങു കണ്ടേൻ
മോദേന ഹേലക്ഷ്മണ! ഞാനിദാനീം;
അന്വേഷണംചെയ്യുക മററു ഭൂഷാ-
വൃന്ദത്തെയും നീയിഹ കാനനത്തിൽ.

൧൧൯. അറിഞ്ഞുകൂടാ മമ കംകണാദി-
ഭൂഷാഗണം ശ്രീരഘുനാഥ! തെല്ലും;
അറിഞ്ഞിടുന്നേനനിശം പദാബ്ജം
നമിക്കയാൽ നൂപുരമൊന്നു മാത്രം.

൧൨൦. ഗുരുജനമുരചെയ്യും ശാസനം കേൾപ്പതിന്നാ-
യുരുതരകുതുകം പൂണ്ടെപ്പൊഴും വാണിടേണം;

ദുരിതനിര വരുത്തും ദുഷ്ടമാൎഗ്ഗേണ പോയീ-
ടരുതരുതു പാരം ദുസ്സഹം തന്നെ നൂനം. (സ്വ.)

ഗൃഹസ്ഥവൃത്തി.

൱൨൧. ന്യായാൎജ്ജിതം ദ്രവ്യമിയന്നു തത്വ-
ജ്ഞാനത്തൊടാഗന്തുകമിത്രമായി
ശാസ്ത്രജ്ഞനായ് സത്യവചസ്സുമായ
ഗൃഹസ്ഥനത്രേ ഭുവി മാനനീയൻ.

൱൨൨. അന്നാളോളം സ്വവിദ്യാ ബുധനു മഹിതയാം,
വൃത്തിയും ശുദ്ധയാകും,
നന്നായ് വൈദഗ്ദ്ധ്യമോലും കവിതയുമുളവായ്
വന്നിടും വേണ്ടവണ്ണം,
എന്നാ പാകത്തിനായിട്ടുഴറിന ഗൃഹിണീ
വിട്ടിടും കുട്ടി വന്നി-
ട്ടിന്നല്ലം നാസ്തി തൈലം നഹി ലവണവുമി-
ല്ലെന്നു ചൊല്ലുന്നതില്ലാ.

ഗ്രഹണം.

ചന്ദ്രഗ്രഹണം.

൱൨൩. രാഹുവെന്നു പറയുന്നൊരു ഭൂമി-
ച്ഛായ ചെന്നിഹ മറയ്ക്കുകയാലേ
ഓഷധീശനുളവായിതു പാരം
രോഷമാൎന്ന വധുവിൻ മുഖസാമ്യം. (സ്വ.)

സൂൎയ്യഗ്രഹണം.

൱൨൪. പാരം കാന്തി തനിക്കു വേണ്ടവിധമായ്
നല്കി പ്രകാശിക്കുമ-
സ്സൂൎയ്യൻതൻപ്രഭയെത്തരത്തിലൊരുനാ-
ളപ്പും മറച്ചീടുവാൻ

ദൂരത്തിങ്കൽ വസിച്ചിടുന്ന ശശിതാ-
നാളാസ്ഥുരുന്നോക്കിലി-
പ്പാരിൽത്തൻപ്രഭുവിന്നു ദോഷനിരയെ-
ദ്ദുഷ്ടൻ വരുത്തുന്നപോൽ. (സ.ı.)

ജന്തുഹിംസ. (സ.ı.)

൧൨൫. ഉൽകൃഷ്ടമാം ധൎമ്മമഹിംസയെന്നു
നിഷ്കൃഷ്ടമോതുന്നു മഹാജനങ്ങൾ;
ശുദ്ധാശയം ചേൎന്നൊരു ബുദ്ധനുള്ള
സിദ്ധാന്തസാരത്തെയുമോൎത്തിടേണം.

൧൨൬. കാളിക്കേറ്റവുമിഷ്ടമാണിതു കഴി-
ച്ചീടുന്നതെന്നന്തരാ
മേളിക്കുന്നൊരു മൂഢബോധമതിനാൽ
സാധുക്കൾ ജന്തുക്കളെ
ചീളെന്നങ്ങനെ വെട്ടിവെട്ടി രുധിരം
പായിപ്പതോൎത്തീടുകിൽ
കാളും ദുഃഖകരം പരം ദുരിതമാ-
ണല്ലാതെയില്ലേതുമേ.

൧൨൭. കോഴിയാടുമുതലായ ജന്തുനിര-
യെപ്പിടിച്ചു കൃപയെന്നിയേ
പാഴിൽ വെട്ടുവതുകൊണ്ടു ദേവിയുടെ
നൽപ്രസാദമുളവാകിലോ
ഊഴിതന്നിൽ നിജപുത്രസന്തതിവ-
ധത്തിനാൽ ജനനിയായിടും
കേഴമാന്മിഴിയിലും ഭവിക്കുമതി-
യായ മോദമതു നിൎണ്ണയം.

ജീവകാരുണ്യം. (സ്വ.)

൨൱൭. ജീവകാരുണ്യമുണ്ടായാലീശഭക്തി വളൎന്നിടും; (രം.
ഭക്തിയാൽ ജ്ഞാനമുണ്ടാകും; ജ്ഞാനം മോക്ഷത്തെയും ത

൨൱൮. ജീവകാരുണ്യമില്ലാതെ കേവലം സ്വാൎത്ഥബുദ്ധിയായ്
മേവിടുന്ന പുമാൻ ഭാരം ഭൂവിനേകുന്നു നിഷ്ഫലം.

൨൱൯. വസ്തുതസ്സ്വാൎത്ഥതാൽപൎയ്യം സിദ്ധിച്ചുള്ളവനെങ്കിലോ
നിത്യവും ജീവകാരുണ്യമത്യന്തം സ്വീകരിക്കണം.

൨൱൰. എല്ലാവരേയുമൊരുപോൽ വഴിപോലെ രക്ഷി-
ച്ചെല്ലാടവും വിലസിടും ഭുവനൈകനാഥാ!
കല്യാണമോടഖിലജന്തുഗണത്തിലാത്മ-
തുല്യാധികപ്രിയതയേകണമേ ഗുണാബ്ധേ! (ഈ. സ്തോ.)

ജീവിതം.

൨൱൰൧. രസമാൎന്നിടും വചനം,
സതിയായ് സാപത്യയായിടും ഭാൎയ്യാ,
ദാനസമേതം ധനമിവ-
യുള്ള പുമാൻതന്റെ ജീവിതം സഫലം.

൨൱൰൨. എല്ലാവരും പാൎക്കിലൊന്നുപോലെ-
യല്ലൽപ്പെടാനായിഹ സൃഷ്ടരത്രേ;
കൃപാലുവായോനപരാൎത്തിയിങ്ക,-
ലല്ലാത്തവൻ തൻവ്യസനത്തിലും കേഥം. (ഇം. ത.)

ദാരിദ്ര്യം.

(വ

൨൱൰൩. സൽകുലം വിദ്യ സൌശീല്യം ശൌൎയ്യം സൌന്ദൎയ്യമെന്നി
നോക്കിക്കന്യയെ വിദ്വാൻ പോൽ വിധിയേകും ദരിദ്രത.

൨൱൰൪. നരകത്തെദ്ദുഃഖമെന്നിങ്ങുരചെയ്യുന്ന മാനവർ;
ദാരിദ്ര്യാധികമാം ദുഃഖമില്ല കാലത്രയത്തിലും.

൱൩൰൬. തരികെന്നുരചെയ്യുന്നോനുള്ള ദുഃഖം ഗ്രഹിക്കുകിൽ
ദാതാവവനു നൽകീടും സ്വമാംസം കൂടെ നിർണ്ണയം.

൱൩൰൭. മുന്നോട്ടാശ വലിക്കുന്നു, പിന്നോട്ടങ്ങനെ നാണവും;
അവയ്ക്കിടയിലൂഞ്ഞാൽപോലാടുന്നർത്ഥികൾമാനസം.

൱൩൰൮. ദക്ഷിണാശയിൽ വർത്തിച്ചു കരം നീട്ടുന്നസൂര്യനും
കുറഞ്ഞീടുന്നു തേജസ്സു്; പരന്റെ കഥയെന്തഹോ!

൱൩൰൯. ദരിദ്രൻ വ്യാധിതൻ മൂഢൻ പ്രവാസി നിത്യസേവകൻ
അഞ്ചുപേരിവർ ജീവിച്ചു വാഴ്കിലും മൃതതുല്യരാം.

൱൪൰. ദാരിദ്ര്യമാർന്നവരെയായവർതൻശരീരേ
ചേരുന്ന മാംസമതു കൂടെ വെടിഞ്ഞിടുമ്പോൾ
ദാരങ്ങൾ ബന്ധുസുതസഞ്ചയമെന്നിതെല്ലാം
ദൂരെ ത്യജിച്ചിടുവതത്ഭുതമോ നിനച്ചാൽ?

൱൪൰൧. മുൻപേയുള്ളതു തന്നെയിന്ദ്രിയഗണം,
സംസാരവും, പേരു, മൽ-
കമ്പം വിട്ടൊരു ബുദ്ധിശക്തിയുമഹോ!
പാർത്തീടിലെന്നാകിലും
വൻപേറും ധനമൊന്നു മാത്രമകല-
ത്താകുന്ന നേരം പുമാ-
നമ്പമ്പോ! പുനരന്യനെന്നതുകണ-
ക്കായ് വന്നിടുന്നത്ഭുതം!

൱൪൰൨. ശ്രേഷ്ഠന്മാരോടടുത്താൽ കുറയു,മലസരോ-
ടെപ്പൊഴും ചേർന്നു വാഴും,
കൂട്ടീടും യോഗ്യരായുള്ളവരിലധികമീ-
ർഷ്യാഭരം, സൽസദസ്സിൽ
വാട്ടം ചേർക്കും, സ്വകൃത്യങ്ങളുടെ വഴി പിഴ-
പ്പിച്ചകൃത്യത്തിലാക്കും
മൌഢ്യത്തിൻജ്യേഷ്ഠനോ ഹേ! പറയുകനുജനോ
ഹന്ത! ദാരിദ്ര്യദുഃഖം. (സ്വ.)

൱൪൰൩. ഉണ്ടാകിൽത്തൻഗൃഹത്തിൽത്തരമൊടു വഴിമേൽ
ബുദ്ധിമുട്ടെന്നതൊട്ടും

വേണ്ടാ, കിട്ടും വിരുന്നും; ധനരഹിതനു താ-
ന്നൂട്ടിലും കിട്ടുകില്ലാ;
കൊണ്ടാടേണ്ടുന്ന പിച്ചിക്കുസുമതതിയതി-
ന്നെന്നിയേ കിംശുകത്തി-
ന്നുണ്ടാമോ കണ്ടിവാർകേശികൾമുടിമണമേ-
ല്ക്കുന്ന ഭാഗ്യം നിനച്ചാൽ? (സ്വ.)

൧൨൨. വേണ്ടോളം ദ്രവ്യസമ്പത്തൊടു, കൊടിയ ദരി-
ദ്രാർത്തി ബോധിച്ചിടാത്തോ-
നുണ്ടോ മറവുള്ളവർക്കുള്ളഴലിനുടെ വലി-
പ്പം ഗ്രഹിപ്പാനെളുപ്പം?
രണ്ടോ മൂന്നോ മറിക്കാവ്യവുമൊരുവിധമു-
ള്ളിൽക്കടത്തിക്കൃതിക്കായ്-
ക്കൊണ്ടോരോന്നോർത്തു മോക്കുന്നവനുടെ പണി ബോ-
ധിക്കുമോ സൽകവീന്ദ്രൻ? (സ്വ.)

൧൨൩. നിന്ദിക്കുന്നമ്മ;-യൊന്നും സഹജനരുളുകി-
ല്ലാ;-ദരിക്കില്ല പുത്രൻ;
നന്ദിക്കുന്നില്ല താതൻ; പ്രിയതമ വിമുഖി;
ഭൃത്യനും കോപിയത്രേ;
എന്നോടർത്ഥത്തെ യാചിച്ചിടുമിതി നിനവാൽ
കാണുമത്രേയില്ല മിത്രം;
നന്നായാർജ്ജിക്ക നിത്യം ധനചയ;-മതിനാൽ
സർവ്വരും വശ്യരത്രേ.

ദുർജ്ജനം.

൧൨൪. പ്രതികൂലം പ്രവർത്തിക്കും ദ്രോണിയും ദുഷ്ടവാണിയും;
ലോകപ്രതാരണത്തിന്നായാരു തീർത്തിതു ദാരുണാ?

൧൨൫. ക്ഷയിക്കുംതോറുമെത്തീടും മിത്രാന്തികമതിൽ ക്രമാൽ,
അകലും വൃദ്ധിയിൽ ദോഷാകരൻ കേൾ മലിനാശയൻ.

൧൨൬. വിശിഖവ്യാളശബ്ദങ്ങൾക്കന്ത്യവർണ്ണങ്ങൾകൊണ്ടു താൻ
നിർമ്മിതനു പരപ്രാണഹരണം യുക്തമല്ലയോ?

൫൯. നവവസ്ത്രങ്ങളറിഞ്ഞാൽ
ശിവനുപദേശിപ്പതിനും തുനിയുന്നു,
വസനവുമശനവുമാൎന്നാൽ
വൈശ്രവണനെയും ഹസിച്ചിടുന്നു ഖലൻ.

൬൦. പാത്രമപാത്രമതാക്കും
സ്നേഹഗുണങ്ങൾക്കു നാശവും ചേൎക്കും
അമലേ മലമുണ്ടാക്കും
ദീപത്തിൻജ്വാല പോലെ ഖലമൈത്രി.

൬൧. ബഹുധാന്യഖണ്ഡനത്തെ
സ്വമുഖത്താൽത്തന്നെ ചെയ്തു സന്തതവും
പതനസ്വഭാവമിയലും
ഖലനും മുസലത്തിനും നമസ്കാരം.

൬൨. തലയതിൽ വച്ചെന്നാലും
സ്നേഹത്താൽ നിത്യമുപചരിച്ചാലും
മടവാർകുഴൽപോൽ നീചൻ
കൌടില്യത്തെ ത്യജിക്കയില്ലേതും.

൬൩. വിശ്വസിച്ചുപകരിച്ച നിൎമ്മല-
സ്വാന്തനിൽ ദുരിതമാചരിച്ചിടും
ദുഷ്ടനാകിയ പുമാനെയംബ! ഹേ
ഭൂമി! നീ ബത! വഹിപ്പതെങ്ങനെ?

൬൪. കൎണ്ണാമൃതം സൂക്തിരസം വെടിഞ്ഞു
ദോഷങ്ങൾ കാണ്മാൻ വലയുന്നു ദുഷ്ടൻ;
പൂങ്കാവിലേയ്ക്കെത്തിയൊരൊട്ടകത്തിൻ-
നോട്ടങ്ങൾ മുള്ളുള്ള മരങ്ങൾ കാണ്മാൻ.

൬൫. അന്യന്നു മോദമുളവാക്കിന നന്മയൊന്നും
തന്നിൽ പെടാത്തൊരതിതുച്ഛനതായ മൎത്ത്യൻ
അന്യന്റെ ദോഷമരുളി സ്വജനത്തിനേറ്റം
മന്യൂനമോദമരുളുന്നതിനുന്നിടുന്നു.

൬൬. മല്ലാസനൻ ഖലനെ നിൎമ്മിതിചെയ്തതിങ്കൽ
വില്ലങ്കമില്ല ഗുണമേ സുജനത്തിനുള്ളൂ;

അല്ലിങ്കലാന്നിടുമിരുട്ടു കുരുട്ടുകല്ലു-
മില്ലെങ്കിലക്കമണികൾക്കു മഹത്ത്വമുണ്ടോ?

൧൬. ഉടൽ കഴുകുവതിന്നും പൂമണം പൂണ്മതിന്നും
വടിവൊടു ജലപാനത്തിന്നുമൊന്നിന്നുമല്ലാ,
സ്ഫുടികവിമലതോയേ ചേർ കലക്കാൻ സരസ്സി-
ന്നുടയ നടുവതിങ്കൽ കാസരം മുങ്ങിടുന്നു.

൧൭. മേലക്ഷേമം വരുവതിനെയോ-
ക്കാതെകണ്ടാത്മഭാഗ്യാ-
ബാലക്ഷേമം കരുതിയിതരോ-
പദ്രവം ചെയ്തു നിത്യം
ശീലക്ഷേപം ശിവശിവ! ഗണി-
ക്കാതെ മേവും നരൻതൻ-
കാല "ക്ഷേപം വളരെവളരെ-
ക്കഷ്ടമീ വിഷ്ടപത്തിൽ."

൧൮. പുല്ലും നൽജലവും പ്രമോദമിവയാൽ
കാലം കഴിച്ചെത്രയും
നല്ലോണം മരുവും മൃഗങ്ങൾക്കു ഝഷവും
സത്തുക്കളും സർവ്വദാ;
വല്ലാതായവരോടു വേടനുമഹോ!
കൈവർത്തനും ദുഷ്ടനും
ചൊല്ലാമേറെ വിരോധമുണ്ടതു സഖേ!
നിഷ്കാരണം കേവലം.

൧൯. ഏററം ദുസ്സഹമായിടും ചുളുചുളെ-
ക്കുത്തുന്ന നോവേകിടും,
മാററീടും നിജഭാവവും, ബത! മറ-
ച്ചീടും സ്വബോധത്തെയും,
പററിക്കുന്നിതു ജീവഹാനിയെയുമി-
ങ്ങത്യന്തഘോരം വിഷം
ചീററം ചേർന്നിടുമദ്വിജിഹ്വരിലെഴും
ദർവ്വീകൾ പോലോർക്കുകിൽ. (സു.)

൩൭. ധൂമം വല്ലവിധത്തിലും ജലദമായ്-
ത്തീൎന്നിട്ടു വഹ്നിക്കെഴും
ധാമം വൎഷജലങ്ങൾകൊണ്ടഥ നശി-
പ്പിക്കുന്നി; വണ്ണും പരം
കേമത്തം ഖലനും കലൎന്നു, വളരും
ഗൎവ്വത്തിനാൽ നീതിയെ-
ക്കാമം ഹന്ത! വെടിഞ്ഞു തൻകുലമതിൻ-
നാശം വരുത്തുന്നു താൻ.

൩൮. മററുള്ളോരുടെ മൎമ്മസന്ധികൾ പിള-
ൎന്നീടും ദ്വിജിഹ്വത്വമു-
ണ്ടു, ററിട്ടങ്ങനെ രന്ധ്രമെപ്പൊഴുതുമ-
ന്വേഷിച്ചു തോഷിച്ചിടും,
മുററീടും കുടിലത്വമോടു തെളിവി-
ല്ലാതുള്ള മാൎഗ്ഗങ്ങളിൽ
ചുററും സൎപ്പവുമോൎക്ക ദുഷ്ടജനവും
ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാർ സഖേ! (സ്വ.)

൩൯. മററുള്ളോരുടെ നന്മ കണ്ടധികമായ്
പററീട്ടസൂയാഭരം
തെററെന്നായവരെദ്ദുഷിക്കുവതിനായ്
മുററും പ്രയത്നിച്ചുടൻ
ചെററും ശങ്ക വെടിഞ്ഞു കൃത്രിമവച-
സ്സുറേറാതുവാനെപ്പൊഴും
ചുററും ദുഷ്ടനൊരിക്കലും ഗുണഗണം
പററില്ല തെററില്ലിതിൽ. (സ്വ.)

൪൦. സന്തോഷത്തെ വെടിഞ്ഞ ദാന,-മുപകാ-
രത്തേ മറന്നീടുക,-
ത്യന്തം ദുഷ്ടരെ വാഴ്ത്തിയോതുക, മഹാ-
ന്മാരെപ്പഴിച്ചീടുക,
സ്വാന്തേ സൽകഥ കേൾപ്പതിങ്കൽ മടിയെ-
ന്നിച്ചൊന്നതെല്ലാം തിക-

ച്ചേന്തീടുന്നവനാണു ദുഷ്ടമതിയീ
ലോകത്തിൽ നിസ്സംശയം.

൱൬൫. മന്ദം വന്നരികത്തണഞ്ഞു മധുരം
ശബ്ദിച്ചു മേവും, താം
മന്ദിക്കാതഥ നോക്കി നിഷ്കരുണനായ്
മർമ്മങ്ങൾ ഭേദിച്ചിടും,
മന്ദാക്ഷം കലരാതെയെത്തുമകലെ-
പ്പായിക്കിലും വീണ്ടുമീ
മന്നിൽ ദുഷ്ടജനം നിനക്കിൽ മശകം-
തന്നോടു തുല്യം സഖേ!

൱൬൬ നേരം ധർമ്മമതും വെടിഞ്ഞ നരനെ
ക്രോധാഗ്നിയേറിക്കവി-
ഞ്ഞാരാൽ വന്നണയുന്ന ഭോഗിവരനെ-
ക്കാളും ഭയന്നീടണം;
ഘോരൻ ഭോഗിവരൻ കടിക്കിലൊരുവൻ
മാത്രം നശിക്കുന്നിത;-
ക്രൂരൻതന്നുടെ ദുഷ്ടവൃത്തിയിൽ നശി-
ച്ചീടുന്നനേകം ജനം.

൱൬൭. സ്പഷ്ടം താൻ ഗുണദോഷമൊക്കെ വഴിപോൽ
ശിഷ്ടൌഘമോതീടിലും
ദുഷ്ടാത്മാവിയലുന്ന ബോധലവദുർ-
വൈദഗ്ദ്ധ്യമേറും ജനം
കഷ്ടം! മൂഢപരമ്പരാനുഗതദുർ-
വ്യാപാരമൊട്ടെങ്കിലും
"വിട്ടീടുന്നതസാദ്ധ്യമെന്നു ദൃഢമായ്-
ത്തോന്നുന്നിതെന്നാശയേ."

൱൬൮. ദുഷ്ടന്മാരൊടു നല്ല മാർഗ്ഗമുപദേ-
ശിപ്പാൻ തുനിഞ്ഞീടൊലാ
ശിഷ്ടന്മാരൊരുനാളു;- മുണ്ടതിൽ മഹാ-
ദോഷങ്ങൾ വേണ്ടോളവും;

ദുഷ്ടത്വം വിടുകില്ല ദുഷ്ടര;തിനെ-
ന്തയ്യോ! സദാ ദുശ്ശ-
സ്സിഷ്ടം പോലഥ സൃഷ്ടിചെയ്ത വഴിപോൽ
ഘോഷിക്കുമെല്ലാടവും. (സ്വ.)

൫൯. ഓരോ നല്ലുപദേശമൊട്ടുവളരെ-
ച്ചൊല്ലിദ്ധരിപ്പിക്കിലും
പാരിൽ ദുർമ്മതിയായവൻ സുമതിയായ്-
ത്തീർന്നീടുകില്ലെന്നുമേ;
ചാരുശ്രീസലിലങ്ങളാൽ പലവിധം
ഭംഗ്യാ കുളിപ്പിക്കിലും
സാരത്വം കലരുന്ന നൽക്കുതിരയായ്-
ത്തീർന്നീടുമോ ഗർദ്ദഭം?

൬൦. വൻകാറ്റേററിളകിപ്പടന്നു വലുതായ്-
ക്കത്തുന്ന ദാവാനലൻ
ഹുങ്കാരത്തൊടഹോ! ദഹിച്ചിടുമൊരി-
ക്കാണുന്ന വൃക്ഷങ്ങളിൽ
എൻകാർമേഘപതേ! ഭവാൻ മഴ പൊഴി-
ക്കില്ലെങ്കിലോ വേണ്ട; നി-
ശ്ശങ്കാലേശമിവററിൽ വജ്രഹതിയേ-
ല്പിക്കുന്നതെന്തിന്നെടോ?

൬൧. തന്നിൽ ചേർന്നൊരു ദോഷമേറെ വലുതാ-
ണെന്നാകിലും കാണുകി-
ല്ല,-ന്യൻതന്നുടെയല്പദോഷമതിലും
ചേരുന്നു ദിവ്യേക്ഷണം,
തന്നെത്താനതിയായ് പുകഴ്ത്തു,-മപരാ-
നുള്ളോരു മാഹാത്മ്യമോ
ചൊന്നീടാ ലവലേശമിവക മഹാ-
ദുഷ്ടൻെറ ചട്ടങ്ങളാം.

൬൨. തീക്ഷ്ണാത്മത്വമിയന്നിടുന്നവനയ-
ന്നൊന്നാൽ ജനിപ്പിച്ചൊര-

സ്സാക്ഷാൽ തൻജനകൻെറയാത്മദഹനം
ചെയ്തീടുമെന്നിങ്ങനെ
സൂക്ഷ്മം താനറിയിച്ചുകൊണ്ടു ജനക-
ത്വം ചേൎന്ന വേണുവ്രജം
വീക്ഷിച്ചീടുക കാട്ടുതീയിഹ ദഹി-
ച്ചീടുന്നു പാടേ ജവാൽ. (സ്വ.)

൧൨൭. മെത്തും ഹന്ത! തമസ്സിൽ മോദമിഹ, സൂ-
ൎയ്യാലോകവൈമുഖ്യമോ-
ടൊത്തിട്ടങ്ങനെ ദുൎവചോമലമതി-
ൎത്തീടും സ്വവക്ത്രാന്തരാൽ,
എത്തീടും നിജപക്ഷപാതമവലം-
ബം വിട്ടു മാൎഗ്ഗത്തിലാ-
യിത്ഥം "വാവലിനൊത്തവൻമുഖമവാ-
ക്കാവാത്തതിന്നെന്തുവാൻ?"

൧൨൮. ഇല്ലേതും ഹാനി സാമ്യത്തൊടുമകമറിവാ-
മഗ്നിയാൽ ശുദ്ധമാകും
കല്യൎക്കി ദുഷ്ടവാക്യാൽ, ശ്രുനിയുടെ കുരയാ-
ലിന്ദുവിന്നെന്നപോലെ;
ചൊല്ലാ;-മെന്നാൽ യമൻതന്നുടെ കഠിനഭട-
ന്മാർകരം കല്പാന്തമോളം
ചൊല്ലേറും നാരകേ ചേൎത്തിവരെയതിരുഷാ
ദുഃഖമേല്പിക്കുമേറാം.

൧൨൯. പാന്ഥാ! താനാരു?; ഞാനോ ഖലകുലവരനാ-
ണി;-ക്കൊടുങ്കാട്ടിൽ വാഴു-
ന്നെന്തേ?; സിംഹാദിയാകും മൃഗകുലമിഹ മാം
തിന്മതിന്നാഗ്രഹത്താൽ;
എന്തിന്നീ നല്ല ദേഹം കളവതു? ബത!; മ-
ദ്ദേഹമാംസം ഭുജിച്ചി-
ട്ടേന്തീടും മൎത്ത്യമാംസാശനരസമൊടതെ-
ല്ലാരെയും കൊല്ലുമല്ലോ.

ദുരഭിമാനം.

൯൩. സന്താനത്തിനു മേലിലങ്ങനുഭവി-
പ്പാനുള്ള വസ്തുക്കളെ-
ച്ചിന്തിക്കാതെ കൊടുത്തു ഹന്ത! വില വാ-
ങ്ങിക്കൊണ്ടു കല്യാണവും
അന്തർമ്മോദമോടേ നടത്തിയൊടുവിൽ
ദാരിദ്ര്യമാർന്നീടുവാ-
നെന്തായാലുമൊരുങ്ങിടുന്നതു മഹാ-
മൌഢ്യം മഹാസങ്കടം. (ല. ക.)

൯൪. കല്യാണം വന്നിടുമ്പോളതു ബഹു വിഭവ-
ത്തോടു തോഷിച്ചു ഘോഷി-
ച്ചില്ലെന്നാൽ നമ്മെയെല്ലാവരുമിഹ സതതം
നിർണ്ണയം നിന്ദചെയ്യും
ഉല്ലാസത്തോടിവണ്ണം കരുതിയധികമായ്
ദ്രവ്യനാശം വരുത്താ-
നില്ലേതും ശങ്ക കഷ്ടം! കടവുമതിനു വാ-
ങ്ങീടുവാൻ പേടിയില്ലാ. (ല. ക.)

ദുഷ്കവി. (ദുഷ്കവിത.)

൯൫. അകവിതചത്തിനാലില്ല മുക്തി ശിക്ഷയധർമ്മവും;
കുകവിതചമഹോ! സാക്ഷാൽ മൃതിയെന്നാണു സമ്മതം.

൯൬. പദം വയ്പാൻ മിടുക്കില്ല, ജനനീരാഗമേകിടും,
ബഹുലാലാപനാകും ദുഷ്കവി ബാലകസന്നിഭൻ.

൯൭. ഉറക്കാമ്പിനേറിടിന ബാധ നൽകും,
ചിക്കെന്നു ശയ്യശ്ശ്രുതിദോഷമേകും;
തീക്കാട്ടിൽ വേഗത്തിൽ വളർന്നുകൂടും
"ദുഷ്കാവ്യവും മൂട്ടയുമൊന്നുപോലെ."

൯൮. കല്പാന്തത്തോളമേററം മഹിമയൊടു വിള-
ങ്ങുംവിധം സൽകവീന്ദ്ര-

ക്കിപ്പാരിങ്കൽ ഭവിക്കും വിമലതരയശ-
സ്സിങ്കലുള്ളാഗ്രഹത്താൽ
കെല്പേറുന്നായവക്കുള്ളൊരു കൃതിയിലെഴും
സൽപദം സ്വല്പബന്ധേ
ചേപ്പാനപ്പോടു കക്കും "മനുജരുടെ ചരി-
ത്രം" വിചിത്രം "നിനച്ചാൽ."

൨൱൩. ശ്ലോകം സൽഭാവമോലും പ്രതിഭയൊടു ചമ-
ച്ചിട്ടു ദിക്കെട്ടുമേററം
ശ്ലോകം നേടുന്ന ഭൂരിശ്രമതതികളഠ സഹി-
ക്കും കവിശ്രേഷ്ഠമായി
ശ്ലോകം തങ്ങൾക്കുമുണ്ടാക്കണമിതി കൊതിയാ-
ലത്ര നിർവിണ്ണരായോർ
ശ്ലോകം "കൃതി" ക്കുറിയ്ക്കു "ന്നിതിനൊരു കുറവു-
ണ്ടാകിലുണ്ടാം ഗുണങ്ങൾ."

ദേശസഞ്ചാരം.

൨൱൪. ദേശസഞ്ചാരവും വിദ്വൽസേവയും ചെയ്തു മേവിടും
നരന്റെ ബുദ്ധി വെള്ളത്തിലെണ്ണ പോലെ വിശാലയാം.

൨൱൫. അന്നങ്ങൾ സത്തുക്കൾ ഗജങ്ങളും കേൾ
ദേശം വെടിഞ്ഞിട്ടു ഗമിച്ചിടുന്നു;
മൃഗങ്ങൾ കാകങ്ങൾ കുമർത്ത്യരും ഹാ!
സ്വദിക്കിൽ മേവീട്ടു മരിച്ചിടുന്നു.

൨൱൬. പാരം സൂക്ഷ്മതയോടു വിസ്തൃതതരം
വർണ്ണിച്ചു ചൊല്ലീടിലും
ചാരേ കാണുതുപോലെ വസ്തുഗതി ബോ-
ധിപ്പാൻ പ്രയാസപ്പെടും;
നേരോടായതുകൊണ്ടു വേണ്ടവിധമായ
ദേശാടനം ചെയ്യുകിൽ
ചേരും ബുദ്ധിവികാസപാകസുപരി-
ഷ്കാരങ്ങൾ സാരങ്ങളായ്. (സു.)

ദോഷം.

൧൪൩. അനുചിതകർമ്മാരംഭം
സംഘവിരോധം മഹാനിൽ മത്സരവും
പ്രമദാജനവിശ്വാസവു-
മിവ നാലും നാശകാരണം നൂനം.

൧൪൧. ദോഷം ബോധിച്ചു സൂക്ഷ്മം മരുവുമവനില-
ദ്ദോഷമേറെബ്ഭവിക്കി-
ല്ലീ;-ഷൽത്തെററായവാകൽ പെട്ടുകിലതു നട-
പ്പോന്റെ കാൽമാററമത്രേ;
ദോഷം വന്നാലതിങ്കൽ പ്രിയതയൊടതിനെ-
സ്സാധുവാക്കാൻ ശ്രമിക്കിൽ
ദോഷൻ താനെന്ന നാമം ബുധനമരുളീടു-
ന്നല്ലരായോരു പോലും.

൧൪൪. നാനാബോധങ്ങളുണ്ടെങ്കിലുമിഹ നിജദോ-
ഷപ്രബോധം മഹാന്മാർ
മാനിച്ചീടുന്നതാണിങ്ങു, ശുഭവഴി തട്ടി-
ത്തീടു, മെന്നല്ല നിത്യം
ശീലിക്കിൽ ചിത്തശുദ്ധിപ്രദ,-മറികിൽ നീ-
ങ്ങീടുമദ്ദോഷമെല്ലാം
മേലെന്നേകുന്ന മോദത്തെയു; മിതു സുജന-
ങ്ങൾക്കു കല്പദ്രുവത്രേ.

ധനം. (ലക്ഷ്മി.)

൧൪൯. വയോവൃദ്ധൻ തപോവൃദ്ധൻ ജ്ഞാനവൃദ്ധനുമങ്ങനെ
ധനവൃദ്ധന്റെ വാതുക്കൽ കാത്തുനിൽക്കുന്നു സർവ്വദാ.

൧൯൦. ഗുണമുള്ളവരെക്കണ്ടാൽ ബന്ധിക്കും തന്നെയെന്നഹോ!
ശങ്കിച്ചു മാൻപേട പോലെ ലക്ഷ്മിയോടുന്നു ദൂരവേ.

൧൯൧. ഗോവിന്ദൻ ഗോക്കളോടൊത്തു കളിച്ചെന്നോർത്തു താൻമ
ഗോസമന്മാരൊടൊത്തിന്നും കളിക്കുന്നു പതിവ്രതാ. (കം

൬൨. സംശയം വേണ്ട, താർമങ്ക സമുദ്രജലജന്തു താൻ;
പേടിക്കും ധീവരന്മാരെ;-ജ്ജഡൌഘംതന്നിൽ മുങ്ങിടും.

൬൩. ശരിയായുരചെയ്യാലും
ദരിദ്രവാക്യം ശ്രവിക്കയില്ലാരും;
പരുഷം കപടവുമാട്ടേ
പ്രഭുവിൻവാക്യം സമസ്തസംപൂജ്യം.

൬൪. ശ്രോത്രം നേത്രം വാക്കിവ
ലക്ഷ്മി ലയിപ്പിച്ചിടുന്നതത്ഭുതമോ?
വിഷസോദരിയായിടുമവൾ
കൊല്ലുന്നില്ലെന്നതോർക്കിലത്ഭുതമേ.

൬൫. കുടിലാ ലക്ഷ്മി വസിക്കു-
ന്നിടമതിൽ വാഗ്ദേവി വാഴ്കയില്ലറിക;
ശ്വശ്രുവിനും വധുവിനും
വിശ്വത്തിൽ സൌഹൃദം ചുരുക്കം താൻ.

൬൬. ഖഗങ്ങൾ വൃക്ഷത്തിനെയെന്നപോലെയും
നദങ്ങളസ്സാഗരമെന്നപോലെയും
വധുക്കൾ ഭർത്താവിനെയെന്നപോലെയും
ഗുണങ്ങളെല്ലാം ധനമാശ്രയിച്ചിടും.

൬൭. അതേ ഗേഹം, യാതൊന്നതിൽ മഹതിയാം
ലക്ഷ്മി വിലസു-
ന്നു;-തേ ലക്ഷ്മീ, യാതൊന്നിനെയനുഭവി-
ക്കുന്നു സുജനം;
അതേ ലോകത്തിങ്കൽ സുജന, മെതു സ-
ദ്വിദ്യയണയു-
ന്നു;-തേ വിദ്യാ, യാതൊന്നഖിലപതിയിൽ
ഭക്തിസഹിതാ.

൬൮. പൂമാതേ! ഹന്ത! നീ മൂഢനു ധനമരുളു-
ന്നീ;-ർഷ്യയോ സൂരിമാരിൽ?;
പ്രേമം മൂഢൻകലില്ലാ ചപലതയുമെനി-
ക്കീർഷ്യയും തെല്ലുമില്ലാ;

ഒരം മന്നിൽ സൂരിമാരെസ്സകലരുമൊരുപോൽ
സാദരം സൽകരിക്ക-
ന്നാ;- മന്ദന്നില്ല മററിങ്ങൊരു ഗതി;-യതിനാൽ
ഞാൻ കൊടുക്കുന്നു വിത്തം.

ധമ്മം.

൧൯൯. ചിലരോടുന്നു സമ്പത്തിന്നന്യർ കാമത്തിനും സദാ;
ഇച്ഛമേകുന്ന ധമ്മത്തിലില്ലുത്സാഹമൊരുത്തനും.

൨൦൦. മരിച്ചിടുംനേരവുമാശു പിൻപേ
തിരിച്ചിടും ധമ്മമതാണു ബന്ധു;
മററുള്ളതെല്ലാമിഹ ദേഹനാശം
പററുന്ന കാലത്തു നശിച്ചിടുന്നു.

൨൦൧. അശക്തനത്രേ ബലശാലിതാനും,
ദരിദ്രനത്രേ ധനവാനുമപ്പോൾ,
മൂഢാശയൻ പണ്ഡിതനും ജഗത്തിൽ,
ധമ്മാശയില്ലെന്നുവരുന്നതാകിൽ.

൨൦൨. ധമ്മം തന്നെ നിനക്കുലീശചരണ സ-
ന്തോഷപ്രദം സവ്ദാ;
ധമ്മം വിട്ടു നടന്നവക്കു സുഖമു-
ണ്ടായില മാലെന്നിയേ;
ധമ്മം ശമ്മമശേഷമേകുവതിനും
പാത്രം ജഗത്തിങ്കല;-
"ധമ്മത്തെപ്പരസങ്കടത്തിലുമപേ-
ക്ഷിക്കൊല്ല മല്ലേക്ഷണേ!"

൨൦൩. അല്ലേയെൻചിത്തമേ! നീ സുഖമതിലധികം
സവ്ദാ കാംക്ഷയുള്ളോ-
ന്നല്ലേ?-യെന്നാൽ സുഖത്തിന്നുടയൊരു വല്യതാം
ബീജമധമ്മമത്രേ;
ചൊല്ലേറും ധമ്മമീശസ്മരണമൊടിഹ ത-
ന്നാൽ മനോദുഃഖമുണ്ടാ-

കൊല്ലാ മററാക്കുമെന്നുള്ളൊരു ശപഥമനു-
ഷ്ഠിക്കയൊണോക്ക നന്നായ്. (൧൩൦-ശ്ലോ.)

ധൈൎയ്യം.

൨൧൪. യുഗാന്തവായുവേഗത്താലിളകും പൎവ്വതങ്ങളും;
അതിദുഃഖത്തിലും ചെററും കുലുങ്ങാ ധീരമാനസം.

൨൧൫. ക്ഷയിക്കുന്നില്ലയേവന്റെ ബുദ്ധിയാപത്തിലൊന്നിലും,
അതിൻമഹിമയാൽത്തന്നെയവൻ തീക്കുമതൊക്കെയും.

൨൧൬. അല്പകാൎയ്യം തുടൎന്നാലുമധികം വ്യഗ്രനാം ജളൻ;
മഹാരംഭത്തിലും തെല്ലുമിളകുന്നില്ല ബുദ്ധിമാൻ.

൨൧൭. ക്രൂരമാം ദൈവയോഗത്താൽ ഘോരദുഃഖം വരും വിധൌ
മഹാന്റെ ഹൃദയം ധൈൎയ്യവജ്രകഞ്ചുകമാൎന്നിടും.

നിയമം.

൨൧൮. നിത്യം നടത്തുന്നതിനുള്ള നാനാ-
കൃത്യങ്ങളിൽ പെട്ടു കുഴഞ്ഞിടാതെ
ഓരോന്നിനും തൻസമയം പകുത്തു
ക്രമപ്പെടുത്തീട്ടു നടക്ക സൌഖ്യം.

പത്ഥ്യം.

൨൧൯. പത്ഥ്യമില്ലെങ്കിൽ രോഗിക്കു ഫലമെന്തൌഷധത്തിനാൽ?
പത്ഥ്യമുണ്ടെങ്കിൽ രോഗിക്കു ഫലമെന്തൌഷധത്തിനാൽ?

൨൨൦. അപത്ഥ്യവാന്റെയായുസ്സു യാതൊന്നു ബലവൃദ്ധിയും,
അതത്രേ കാകതാലീയമതു തന്നെ ഘുണാക്ഷരം.

പരഗൃഹഗമനം.

൨൧൧. കാൎയ്യമില്ലാതെയന്ന്യന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോയിടുംനരൻ
കൃഷ്ണപക്ഷേന്ദുവെപ്പോലെ ലഘുവായിവരും ക്രമാൽ.

പരാക്രമം.

൨൧൨. കാലുകൊണ്ടു ചവിട്ടുമ്പോഴം മൌലിമേലേറിടും പൊടി
നിന്ദിക്കിലും സ്വസ്ഥനായീടുന്നോനെക്കാളുമുത്തമം.

൨൧൩. കളിയായ് ശത്രുമൂൎദ്ധാവിൽ ചവിട്ടീടാതെകണ്ടു താൻ
നിരാലംബനയായ് കീൎത്തി വിണ്ണിലേറുന്നതെങ്ങനെ?

പരീക്ഷ.

൨൧൪. ആപത്തിങ്കൽ ബന്ധുപരീക്ഷാ;
യുദ്ധത്തിങ്കൽ ശൂരപരീക്ഷാ;
വിനയത്തിൽത്താൻ വംശപരീക്ഷാ;
യുവതിപരീക്ഷാ ധനഹീനനിലും.

പരോപകാരം.

൨൧൫. ഗ്രന്ഥകോടികളാലുക്തം ശ്ലോകാൎദ്ധത്തിൽ പറഞ്ഞിടാം;
പരോപകാരമേ പുണ്യം; പാപം താൻ പരപീഡനം.

൨൧൬. സ്വയം പാരമഴന്നുംകൊണ്ടന്ന്യതാപം കെടുക്കയാൽ
സുവംശജാതം സുജനം വ്യജനം പോലെ ശോഭനം.

൨൧൭. ഭജിച്ചിടും വൈരിയിലും മഹാന്മാർ
തുണച്ചിടും സംശയമില്ലതെല്ലും;
സപത്നിയാമദ്രിസരിത്തിനേയും
സിന്ധുക്കളുംഭോധിയിലാക്കിടുന്നു.

൨൧൮. മാൎത്താണ്ഡനന്നളിനിതന്നെ വിടുൎത്തിടുന്നു,
രാത്രീശനാമ്പൽനികരത്തെയുമപ്രകാരം,

അർത്ഥിച്ചിടാതെ ജലമബ്ദവുമേകിടുന്നു;
സത്തുക്കളന്യന്നു ഗുണം സ്വയമേവ ചെയ്വൂ.

൨൧൯. മാറുള്ളവർക്കു ഹിതനായ സുമാനുഷൻ താ-
നററീടിലും കരുതുകില്ല വിരോധമേതും;
ചുററും മുറിക്കുമൊരു വെണ്മഴുവിൻമുഖത്തിൽ
തെറെറന്നു ചന്ദനമരം മണമേററിടുന്നു.

൨൨൦. പാരിൽ ക്ഷീണതയാർന്നവർക്കു പരമാ-
നന്ദം കൊടുക്കും ഫലം
പാരം നൾകിടു, മന്യദീയഗതി മു-
ട്ടിച്ചീടുകില്ലൊട്ടുമേ,
പേരാളുന്ന പരോപകാരമരുളും
പ്രാണൻ വെടിഞ്ഞിട്ടുമി-
ന്നാരീകേളമഹീരുഹോത്തമനഹോ!
ശിഷ്ടന്നു ദൃഷ്ടാന്തമാം. (സു.)

൨൨൧. തൻകാര്യത്തെ വെടിഞ്ഞുമന്യനുതകു-
ന്നോനെത്രയും സത്തമൻ;
തൻകാര്യത്തെ വിടാതെയന്യനുതകു-
ന്നോനിങ്ങു സാമാന്യനാം;
തൻകാര്യത്തിനിഹാന്യകാര്യഹനനം
ചെയ്യുന്നവൻ രാക്ഷസൻ;
വ്യർത്ഥം ഹന്ത! പരാർത്ഥനാശകനു പേ-
രെന്തെന്നറിഞ്ഞീല ഞാൻ.

൨൨൨. പൊന്നിൻകുണ്ഡലമല്ല ശാസ്ത്രമതു താൻ
കർണ്ണത്തിൽ നൽഭൂഷണം;
മിന്നും കങ്കണമല്ല ദാനമതു താൻ
പാണിക്കു നൽഭൂഷണം;
ചിന്നീടും കൃപകൊണ്ടലിഞ്ഞവർകൾതൻ-
ദേഹത്തിൽ നൽഭൂഷണം
നന്നായുള്ള പരോപകാരമതു താ;-
നല്ലേതുമേ ചന്ദനം.

൨൨൩. ചോട്ടിൽ ചുററിക്കിടക്കുന്നഹിനിര, ശിഖരം-
തോറുമേറുന്ന പക്ഷി-
ക്കൂട്ടം മേവുന്നു, ശാഖാവിതതിയിൽ നിവസി-
ക്കുന്നു ശാഖാമൃഗങ്ങൾ,
മട്ടോലും പുഷ്പജാലങ്ങളിലളികൾ വിള-
ങ്ങുന്നഹോ! ചന്ദനോർവ്വീ-
രുട്ടിങ്ങന്യോപകാരത്തിനു സുജനമതിൻ-
ഭൃതിയെന്നോതിടുന്നു.

പാതിവ്രത്യം.

൨൨൪. കായക്ലേശം പരം ചെയ്തിട്ടിഹ പുരുഷനാർന്നിടും
ഫലത്തെ നാരിയാളുന്നു ഭർത്തൃശുശ്രൂഷയൊന്നിനാൽ.

൨൨൫, ഗൃഹമല്ല ഗൃഹം പാർത്താൽ; ഗൃഹം ഗൃഹിണിയാം ധ്രുവം;
ഗൃഹിണീഹീനമായുള്ള ഗൃഹം കാന്താരസന്നിഭം.

൨൨൬. അന്യഗുണങ്ങളനേകം
തന്നിൽ വിളങ്ങുന്നവെന്നുവന്നാലും
തന്നുടെ പതിയിൽ വഴങ്ങീ-
ടുന്നില്ലെന്നാകിലധമയാം തന്വീ.

൨൨൭. മിതമായ് നല്കും താതൻ;
മിതമായ് മാതാ; മിതം സുതൻതാനും;
അമിതം നല്കീടും തൻ-
കമിതാവിനെയേവളാദരിച്ചീടാ?

൨൨൮. പാമ്പിന്റെ രത്നം കൊതിയന്റെ വിത്തം
സതീകുചം കേസരിതന്റെ കേശം
ഇവററിലന്യന്റെ കരപ്രചാരം
മരിക്കിലല്ലാതെ ഭവിക്കയില്ലാ.

൨൨൯. പാതിവ്രത്യമതായിടുന്നൊരു മഹാ-
ധർമ്മം പയോജാക്ഷികൾ-
ക്കാതങ്കാപഹമായ നല്ല ഗുണമാ-
ണെന്നുള്ളതോ നിർണ്ണയം;

ഭേദം വിട്ടു നിനച്ചുകാൺകിലിതുപോ-
ലിങ്ങേകപത്നീവ്രതം
നീതിശ്രീ കലരുന്ന പൂരുഷവരാ-
ന്മാരും ധരിച്ചീടണം. (സ.)

൨൩൦. പാരം വ്യാകുലനെങ്കിലും പ്രിയതമൻ
ഗേഹത്തിൽ വന്നെത്തിടും
നേരം തന്നെ മനം തെളിഞ്ഞു സരസം
സന്തുഷ്ടനാകും വിധം
ഓരോരോ വക സംഭരിച്ചു ഭവന-
ശ്രീയെസ്സദാ ചാതുരീ-
സാരോദ്രിക്തഗുണം വളർത്തുമവൾതാൻ
യോഷാവിഭൂഷാമണി. (സ.)

൨൩൧. പ്രാണാധീശതയാർന്നിടും കണവനിൽ
പ്രാണാധികപ്രേമവും,
കാണാതൊട്ടുമിരുന്നിടാൻ മടിയതും,
ക്ഷീണാത്മനായ് വല്ലഭൻ
താണാലും സ്ഥിരഭക്തിയും, രുജയിലും
കേണാർത്തിയേകാഗ്ര്യവും
ചേണാർന്നുള്ള പതിവ്രതാചരണമെ-
ന്നാണാര്യവാണീ ക്രമം. (സ.)

൨൩൨. കാതിൽക്കത്തുന്ന കാന്തിപ്രചുരിമ കലരും
തോടയോ മോടിയാടി-
ക്കോതിബ്ബന്ധിച്ച കുന്തൽക്കുലമതിൽ വിലസും
മാലതീമാലതാനോ
പാതിത്തിങ്കൾപ്രകാശം തടവുമളികമോ
കാന്തിയേറ്റുന്നതില്ല-
പ്പാതിവ്രത്യാഖ്യമാകും സുമഹിതമണി താൻ
ഭൂഷണം യോഷമാരിൽ. (സ.)

൨൩൩. പഞ്ചാരേ! പാല്ക്കുഴമ്പേ! പരഭൃതമൊഴി! പാ-
ലിക്ക മാൽ പോക്കിയേവം

പഞ്ചാരപ്പട്ട്യമോതിപ്പകലിരവു മിടു-
ക്കായ് നടക്കം വിടക്കം
തഞ്ചാരത്തന്യസംഗം കലരുമൊരുവളെ-
ക്കാന്തയായ് ഹന്ത! വച്ചാൻ
തഞ്ചാറില്ലിച്ചുയെന്നുള്ളതു മതി സതിയാം-
ക്കുള്ളൊരുൽകർഷമോക്കാൻ. (സു.)

പുത്രൻ.

൧൩൪. ദുഷ്ടനാം പുത്രനെക്കാളും പുത്രനില്ലായ്മയുത്തമം;
ദുഷ്ടപുത്രൻ സദാ താതന്നന്തരാത്തി വളത്തിടും.

൧൩൫. മട്ടകത്തിക്കളിച്ചോമൽപ്പുഞ്ചിരിക്കൊഞ്ചൽ പൂണ്ടിടും
പുത്രനെത്തൻഗൃഹേ കാണ്മാൻ പുണ്യവാനേ തരംവരൂ.

൧൩൬. അങ്കാലങ്കാരമണിയാമപത്യത്താലെഴും പ്രഭ
ഹാരാദികളണിഞ്ഞാലും നാരിയാംക്കു ഭവിച്ചിടാ.

൧൩൭. മതിമാനെങ്കിലൊരുത്തൻ
മതി പുത്രൻ നൂറു മൂർഖരെക്കാളും;
മതിമതിയിരുളിഹ കളവാൻ
മതി മാത്രം; താരനിരകളാലെന്തേ?

൧൩൮. ധൂളിയണിഞ്ഞു ദിഗംബര-
നായ് ത്രപ കൈവിട്ടു ജടിലനായ് മേവും
സുതനെസ്സുംഭുവിനെപ്പോൽ
കാണുന്നതിധന്യനായിടുന്ന പുമാൻ

൧൩൯. കുംഭം കുടിക്കുന്നിതു വെള്ളമല്ലും;
കുംഭോത്ഭവൻ സിന്ധുവിനെക്കുടിച്ചു;
നന്നായ് ജനിച്ചുള്ള സുതൻ സ്വവൃത്ത്യാ
തന്നച്ഛനേക്കാൾ കവിയുന്നുവല്ലോ.

൧൪൦. താപം നല്കില്ല പാത്രത്തിനു, മലവുമടി-
ച്ചിടുന്നില്ല തെല്ലും,

ലോപം സ്നേഹത്തിനും നൽഗുണതതിയതിനും
ചൊറവുമേ ചേൎക്കകില്ലാ,
ക്ഷോഭം ദ്രവ്യാവസാനം വരികിലുമളവാ-
കില്ല, നിസ്തുല്യമാകും
ദീപം സദ്വംശസത്മത്തിനു ശുഭനിരയാൽ
വല്ലഭൻ നല്ല പുത്രൻ.

പുനൎജ്ജന്മം. (ആ. ചി.)

൧൱൮. അല്ലാ! ഭൂമിയിതിൽ ജനിച്ചു മരണം
പുക്കാൽ പുനൎജ്ജന്മമൊ-
ന്നില്ലാ നിൎണ്ണയമെന്നുമിന്നു ചിലരോ-
തീടുന്നതോൎക്കേണ്ടയോ?;
എല്ലാമിബ്ഭുവനത്തിലാണനുഭവി-
ച്ചീടുന്നത, ല്ലാതെ മ-
റ്റില്ലാ മാൎഗ്ഗമതെന്നുമിങ്ങൊരു മതം
ചൊല്ലുന്നുവല്ലോ ബുധം.

൧൱൯. മേലിൽ സംഭവമില്ലയെന്നുവരികിൽ
ജന്മങ്ങളും മുൻപുള്ളൊര-
ക്കാലത്തിങ്കലുമില്ലയെന്നതു നിന-
ച്ചേൎക്കണം മഹാസ്സുകിലും
ചേലിൽ ഗൌരവലാഘവങ്ങൾ ജനത-
യ്ക്കുണ്ടാകയാലുണ്ടു ത-
ന്മൂലം പൂൎവ്വജനുസ്സതെന്നു ചിലരോ-
തീടുന്നതോൎക്കുന്നു ഞാൻ.

൧൱൰. ചൈതന്യത്തെ വെടിഞ്ഞു ചേഷ്ടയുമപേ-
ക്ഷിച്ചിട്ടുറങ്ങീടുവോൻ
ചെയ്യുള്ളോരഖിലാത്മവൃത്തിയുണരും
നേരത്തിലോൎക്കുന്നപോൽ
ചെയ്യീടും ബാഹ്യമൃത്യുയോടു മരണം
പ്രാപിപ്പവൻ തന്റെ മുൻ-

ചെയ്യിക്കാശ്രയമാം പുനജ്ജനിയിലെ-
ന്നാകുന്നതിൻയുക്തി പോൽ.

൨൰൪. 'വായ്ക്കും വാസനയേകനിൽത്തലയഹോ!
താൾഴ്ത്തീട്ടലം വാണ്ടുവോ-
ന്നായ്ക്കണ്ടെന്നു വരുന്നതാകിലവനാ-
യ്കീട്ടന്നൊരോമൽഫലം
കായ്ക്കും കാലമതിൽ കലൻ വിലസു-
ന്നൊവൈചിത്ര്യവും ശുദ്ധമായ്-
ത്തായ്ക്കും താതനുമുള്ള ബീജമതുമായ്-
ത്തീരുന്നതിൻകാരണം.

൨൰൫. മുൻപേയുള്ളൊരു ജന്മമെന്നതു പരം
നല്ലോരു ശാല്യാദിയാം,
പിൻപേയുള്ളതപത്യസഞ്ചയവുമി-
ദ്ദേഹം നശിക്കും വിധൌ
അൻപേലും കൃമികീടഭസ്മപരമാ-
ണപാദ്യങ്ങളും മാത്രമാം'
വൻപേറം ചിലരീ വിധത്തിലുമഭി-
പ്രായപ്പെടുന്നുണ്ടു പോൽ.

൨൰൬. എന്നാലിമ്മതമേതുമേ ശരിയതായ്
വന്നീടുകില്ലെന്നു താ-
നിന്നാലോചന മാനസത്തിലുളവാ-
കുന്നുണ്ടു മേ; പിന്നെയും
നന്നായുള്ളൊരു ദിവ്യനേത്രമിയലും
നാനാമനിശ്രേഷ്ഠരി-
ങ്ങൊന്നായ് ചൊല്ലിയ ചൊല്ലിനില്ല പഴുതെ-
ന്നല്ലാതെ ചൊല്ലാവതോ?

൨൰൭. കീറീട്ടേറെ മുഷിഞ്ഞു മുണ്ടുകളും കള-
ഞ്ഞത്യന്തശോഭാവഹം
മാറീടുന്നു നവീനമായ വസനം
മർത്ത്യാളി നിത്യം ഭുവി;

മാറീടാതതുപോലെ ജീവനിരയും
ഗാത്രങ്ങളെപ്പുത്തനായ്
പേറീടുന്നു ജഗത്തിലെന്നു പറയു-
ന്നോരോ പുരാണങ്ങളിൽ.

൨൱൮. ആക്കും വിസ്മയമിങ്ങു സൂക്ഷ്മതരമായ്
പാൎക്കുമ്പോളുൾക്കാമ്പതിൽ
ചേൎക്കും ചേഷ്ടകൾ ചെയ്തു ചേലൊടഖിലം
നോക്കിബ്ഭരിക്കും പരൻ
ചീൎക്കും നൽക്കരുണാവശൻ ജഗതിയിൽ
പാൎക്കും സ്വമാഹാത്മ്യജ-
ന്മാൎക്കുണ്ടാകുമനാശ്രയത്വരുജ താ-
നോൎക്കിൽ സഹിക്കുന്നതോ?

൨൱൯. ഇത്ത്യേവം ഹൃദി നിശ്ചയിച്ചു പലരും
ലോകത്തിലുത്തുംഗസൌ-
ഹിത്യേ വാഴുകിലും പുരാണമൊഴിപോ-
ലുള്ളോരു ജന്മാന്തരം
പ്രത്യേകം ചിലരേറെ യുക്തികൾ പറ-
ഞ്ഞില്ലെന്നു ചൊല്ലും വിധൌ
സത്യേ കല്പിതമല്ലയോ പരമതെ-
ന്നുണ്ടാസ്സരും സംശയം.

പ്രപഞ്ചം.

൨൧൦. നിങ്ങടെ തത്വജ്ഞന്മാർ
സ്വപ്നത്തിൽ പോലുമോൎത്തിടാത്തവയായ്
ദ്യോവിലുമിഹ ഭുവിലുമ-
ണ്ടനവധി വസ്തുക്കൾ കേൾ ഹൊറേഷ്യോവേ! (ഇം. ത.)

൨൧൧. ദുഃഖങ്ങൾ വന്നു വലുതായണയുന്ന നേര-
മുൾക്കാമ്പിലോൎക്കമതിഭക്തിയൊടീശപാദം,
സൌഖ്യത്തിലോ മദമിയന്നു വസിക്കു;_മെന്നാൽ
ദുഃഖങ്ങൾ വന്നിടുവതാണു ഗുണം ജഗത്തിൽ. (സ്വ.)

൧൫൨. പുഷ്പശ്രീ പൂണ്ടിടും നല്ലമലതരമഹാ -
കാന്തിയേന്തുന്നൊരത്തൽ-
കൃഷ്ടം രത്നൌഘമാഴിക്കുടിയിലിരുളിലാ-
ഴത്തിൽ വാഴുന്നിതേറെ;
കഷ്ടം! വൻഘോരദുർഗ്ഗാടവികളിലതുപോൽ
പൂക്കളൊട്ടല്ല പൂക്ക-
ന്നിഷ്ടം തൽസൌരഭം നിഷ്ഫലമഥ മരുഭൂ-
വായുവിൽ പോയിടുന്നു. (ഇം. ത.)

ഭക്ഷണം.

൧൫൩. സരസവിരസഗേഹേ പോകൊലാ ഭക്ഷണാർത്ഥം;
വിരസസരസഗേഹേ പോയിടാം കഷ്ടപക്ഷേ;
വിരസവിരസഗേഹേ ക്ഷുത്തിലും പോയിടൊല്ലാ;
സരസസരസഗേഹേ തന്നെ പോയിടവേണം.

൧൫൪. പൂർത്ത്യാ വിൺമൂത്രമൂന്നാ ഹൃദയമമലമായ്
ദോഷവും സ്വാസ്ഥ്യമായി-
ട്ടുഗ്രതാം തേട്ടലിന്നായ് പവനനനുസരി-
ച്ചീടവേ ക്ഷുത്തിനാലേ
ഉൾത്തീ കത്തിശ്ശരീരം വിശദകരണമായ
ലാഘവം പൂണ്ടിടുമ്പോ-
ളുൾക്കൊണ്ടിടേണമന്നം വിധിനിയമിത;-മ-
ക്കാലമാണിഷ്ടമേറെ.

ഭാര്യ.

൧൫൫. ശീലഭാരമെഴും ഭാര്യാ, പുഷ്പഭാരമെഴും ലതാ,
അർത്ഥഭാരമെഴും വാണിയിവ വൈശിഷ്ട്യമാർന്നിടും.

൧൫൬. അമൃതം സൽഗുണാ ഭാര്യ; യമൃതം ബാലഭാഷിതം;
അമൃതം രാജസമ്മാന;-മമൃതം മാനഭോജനം.

൨൬൭. ഭാൎയ്യയുണ്ടാവതുവരെപ്പാതി വസ്തുവതാം പുമാൻ;
ശിശുക്കളില്ലാത്ത ഗൃഹം ശ്മശാനസമവും ദ്ധ്രുവം.

൨൬൮. അനുകൂലാ വിമലാംഗീ
കുലജാ കുശലാ സുശീലയെന്നേവം
അഞ്ചു ലകാരം ചേൎന്നൊരു
ഭാൎയ്യയെയതിപുണ്യവാൻ ലഭിക്കുന്നു.

൨൬൯. ദേഹപോഷണമതിന്നു തള്ളയാം;
ദേഹതോഷണമതിന്നു ഭാൎയ്യയാം;
ദേഹഭൂഷണമതിന്നു വിദ്യയും;
ദേഹശോഷണമതിന്നു ചിന്തയും.

൨൭൦. ബിലത്തിന്നകത്തും പുറത്തും വസിക്കും
മഹാസൎപ്പമാൎജ്ജാരകന്മാൎക്കു മദ്ധ്യേ
അകപ്പെട്ടൊരാഖുപ്രവീരന്നു തുല്യം
ഭയപ്പെട്ടിടും ഭാൎയ്യ രണ്ടുള്ള മൎത്ത്യൻ.

ഭൂഗോളം.

൨൭൧. ദൂരാൽ വന്നണയുന്ന കപ്പലിനെഴും
നല്പാമരം മുൻപില-
ത്തീരേ നിന്നിഹ കണ്ടിടാമഥ ശുഭേ!
കാണാം ക്രമാൽ കപ്പലും;
ആരോമൽക്കുളവാണി! നമ്മളം നിവസി-
ച്ചീടും മഹിക്കുള്ളൊരാ-
കാരം പാരമുരുണ്ടതെന്നതിതിനാ-
ലോൎക്കാം വിതൎക്കം വിനാ. (കാ. യാ.)

൨൭൨. നീക്കം വിട്ടൊരഹസ്സിലൊന്നു തിരിയു-
ന്നീ ഭൂമിഗോളം മഹാ-
ശക്ത്യാ താ;-നതുകൊണ്ടു രാത്രി പകലും
സൎവ്വത്ര ചേരുന്നെടോ!
പാൎക്കിൽ ഭൂമിയിതിന്റെ നേർമറുപുറ-
ത്തായിട്ടു മേവും നര-

ന്നാക്കീ "പശ്ചിമദിക്കിൽനിന്നിഹ ഭവി-
ച്ചീടുന്നു സൂൎയ്യോദയം."

൧൩൨. ചുഴലവുമൻപതുനാഴിക
വിസ്താരം വായുവുണ്ടു മേദിനിയിൽ;
അതുവരെയുള്ള പദാൎത്ഥ-
വ്രജവും മഹിയോടു ചേൎന്നു ചുററുന്നു. (സ്വ.)

൧൩൩. ഇങ്ങുമണത്തൊടു കൂടിയൊ-
രബ്ദംകൊണ്ടീ മഹാമഹീഗോളം
അറിക മഹത്താമമാകും
ദിനകരഗോളത്തെയൊന്നു ചുററുന്നു. (സ്വ.)

൧൩൪. എണ്ണാനെത്താതവണ്ണം ബത! ബഹുബാഹുദ്ദ-
രാന്തരത്തെക്കടന്നീ
വിണ്ണിൽ കാണുന്ന ഗോളാവലി നിയതമതേ
ദൂരവൃത്തത്തിലേററം
തിണ്ണം ചുററുന്നതേകാൽ മഹിയനുദിനമി-
ങ്ങൊന്നു ചുററുന്നതത്രേ
നണ്ണുമ്പോൾ സംഭവിക്കാവതു ദൃഢമിഹ;മ-
റേറതു ദുസ്സാധമല്ലോ. (സ്വ.)

മഞ്ഞു്.

൧൩൫. ഉത്ഥാനസ്ഥാനമാൎന്നുള്ളൊരു ജലമുറയും
ശീതമുണ്ടായിടുമ്പോൾ;
മെത്തീടും ചൂടു തട്ടുംപൊഴുതിലുടനലി-
ഞ്ഞൊക്കവേ നിൎഗ്ഗമിക്കും;
ഇത്ഥം പ്രാലേയമേറും ചില മലകളിൽനി-
ന്നുത്ഭവിക്കുന്നൊരാററിൽ
കത്തും വേനൽക്കു വെള്ളം പെരുകിയൊഴുകുമ-
ത്തീരഭാഗങ്ങൾ തിങ്ങി. (സ്വ.)

മദ്യപാനം.

൨൱൭. ദേവീപ്രീതി വരുത്തുവാനിതധികം
നന്നെന്നു തന്നല്ല പ-
ണ്ടാവിര്മ്മോദമിതാസ്വദിച്ചു മഹിത-
ശ്രീരേവതീകാന്തനും
എവം ചൊല്ലി മദം കലൎന്നനുദിനം
മദ്യം സ്വദിക്കുന്ന ദുർ-
ഭാവം താൻ "രസമെന്നുറച്ചു സരസ-
മ്മാക്കിന്നു കൂപ്പുന്നു ഞാൻ."

൨൱൮. തീരെത്തീരും സ്വബോധം, വിവിധദുരിതകൃ-
ത്യങ്ങളും നിത്യം ഭവിക്കും,
ദാരിദ്ര്യം വന്നുകൂടും, സകലരുമൊരുപോൽ
നിന്ദചെയ്യും നിതാന്തം,
ആരോഗ്യം സൌഖ്യമോജസ്സിതുകൾ സപദി തീ-
ൎന്നീടുമിത്യാദിയായു-
ള്ളോരോ ദോഷം നിനച്ചാലഹഹ! മദിര സേ-
വിക്കുവാനാൎക്കു തോന്നും? (സ്വ.

മരണം.

൨൱൯. ബന്ധുവിൻമരണത്തിങ്കൽ ദുഃഖിക്കുന്നിതു മാനുഷർ;
കാലന്തന്നെ ഗ്രസിക്കുന്നതാലോചിക്കുന്നതില്ലഹോ!

൨൱൰. ശരീരികൾ ദിനംതോറും മരിക്കുന്നതു കാൺകിലും
ശേഷം പേർ നിജദേഹത്തെ നിത്യമായ്ക്കരുതുന്നഹോ!

൨൱൰൧. പെട്ടെന്നുണ്ടായതായ് സ്വാന്തം പൊട്ടുമാറതിയായിടും
മഹാമോദം മഹാദുഃഖമിവയാൽ മൃതി വന്നിടാം. (സ്വ.)

൨൱൰൨. അരികേ മരണം നിത്യം
മരുവുമ്പോളെന്തു മൎത്ത്യനിഹ സൌഖ്യം?;
കടുവാ മുന്നിലിരിക്കെ-
പ്പശുവിനു രുചി പുല്ലതിങ്കലുണ്ടാമോ?

൧൬൭. ദ്വാരമൊൻപതെഴമിശ്ശരീരമാ-
യോരു കുംഭമതിലിങ്ങു ജീവനാം
വാരി നില്പതു വിചിത്ര;-മാശ്ശു പോയ്-
ത്തീരമെന്നതു വിചിത്രമായ് വരാ.

൧൬൮. ദേഹശക്തിഭരവും പ്രഭുത്വവും
ദേഹികൾക്കു നിഴൽപോലെയസ്ഥിരം;
ഒന്നുമില്ല വിധിയെത്തടുക്കുവാൻ;
വന്നിടുന്നു മൃതി ഭൂമിപാലനും. (ഇം. ത.)

൧൬൯. ശാസ്ത്രം പാർക്കിലനന്തമാം; സമയമോ
പായുന്നു വേഗത്തൊടീ;
ഗാത്രത്തിൽ ബഹുധൈര്യപുഷ്ടിസഹിതം
മേവുന്നതെന്നാകിലും
നിത്യം ഹൃത്തു, പൊതിഞ്ഞ വാദ്യമതുപോ-
ലാഹാ! ശ്മശാനസ്ഥല-
പ്രസ്ഥാനത്തിലെഴുന്ന ശബ്ദമതുതാൻ
നൂനം മുഴക്കുന്നിതേ. (ഇം. ത.)

൧൭൦. ഓരോരോ ദിവസങ്ങൾ പോകുമളവിൽ
തീരുന്നു ഘോരത്തില-
ല്പാ;-രാൽ വന്നണയുന്നു ഘോരതരമാ-
യീടുന്നൊരാ മൃത്യുവും;
നേരേവം നിരുപിച്ചു നല്ലവനിവൻ
താനെന്നു മാലോകരെ-
ല്ലാരും ചൊൽവതിനുള്ള കൃത്യ "മതിനാ-
ണോർക്കേണ്ടതെല്ലാവരും."

൧൭൧. ഇല്ലോർത്താൽ മൃതി;-യപ്രകാരമിവിടെ-
ത്തോന്നുന്നതെന്തെന്നതും
ചൊല്ലീടാം;-മൊരു മാററമായതു; നശി-
ച്ചീടുന്നൊരീ ജീവിതം
ചൊല്ലേറുന്നൊരു ദിവ്യസൌഖ്യവസതി-
ക്കാസന്നഭൂവാണെ;-തിൽ

ചെല്ലാനുള്ളൊരു മാർഗ്ഗമിങ്ങു മൃതിയെ-
ന്നോതുന്നു സാധാരണം. (ഇം. ത.)

൧൬൮. കാലൻ കോപമിയന്നു വന്നു കയറാൽ
പെട്ടെന്നു കെട്ടീടുമ-
ക്കാലത്തിങ്കലണഞ്ഞിടുന്നു മൃതിയെ-
ന്നോതുന്നു സാധാരണം;
കാലാഹ്വാനസമേതനായൊരു പുമാ-
നുണ്ടോ? പുരാണങ്ങളിൽ
കാലത്തെച്ചിലർ കാലനെന്നുചിതമായ്
ഖണ്ഡിച്ചു വർണ്ണിച്ചതോ? (ആ. ചി.)

൧൬൯. സൂര്യൻതന്നുടെ സൂനുവാണു സുമന-
സ്സാകുന്നൊരക്കാലനെ-
ന്നാര്യന്മാരതിദീർഘദർശികൾ പറ-
ഞ്ഞിട്ടുണ്ടതിസ്പഷ്ടമായ്;
കാര്യം നേരതു; രാത്രിയും പകലുമു-
ണ്ടാക്കുന്നതോർക്കുമ്പൊഴ-
സ്സൂര്യൻ കാലമതിന്നെഴും ജനകനാ-
ണെന്നും വരുന്നില്ലയോ? (ആ. ചി.)

൧൭൦. ഓരോരോ ദിനമായ നമ്മുഴവുകൊ-
ണ്ടായുർദ്രുമത്തിന്നെഴും
വേരോരോന്നു മുറിക്കയും, സമുചിതം
വീക്ഷിച്ചുടൻ ശിക്ഷയെ
ആരോ ദുർമ്മതിയായവന്നരുൾകയും
പൊയ്യെന്നിയേ ചെയ്കയാൽ
നേരോടന്തകദണ്ഡധാരിതയുമി-
ക്കാലത്തിലാവില്ലയോ? (ആ. ചി.)

൧൭൧. പൊക്കം പൊന്മണിനിത്യദീപ്തിയിവയാൽ
പേരാന്ന താരേശനെ-
ച്ചിക്കെന്നോറമധഃകരിച്ചധികമാ-
മൌജ്ജ്വല്യഭാരത്തൊടേ

നിൽക്കും വെൺകളിമേടമേൽ മണമെഴും
പൂമെത്തയിൽ പള്ളികൊ-
ണ്ടുറക്കാമ്പിൽ സുഖമേന്തിടും നൃപതിയും
നിത്യം വസിക്കുന്നിതോ? (ആ. ചി.)

൨൪൨. പാരം നീളമിയന്ന നൽക്കുടമയും
നാരംഗചാരുപ്രഭാ-
പൂരം ചേൎന്ന തനുപ്രഭാവവുമലം
നീരന്ധ്രരോമാഭയും
സാരം യൌവനമാമവസ്ഥയകലും
നേരം നശിക്കും; പരി-
വാരം രോഗസമൂഹമാൎന്നഥ വരും
ഘോരം ജവാൽ മൃത്യുവും. (ആ. ചി.)

൨൪൩. ഒന്നിനും വഴിപോലെ പാൎക്കിലണുവും
നാശം ഭവിക്കുന്നതി-
ല്ലെ;-ന്നാൽ വൃദ്ധിയുമില്ല; പിന്നെ വിവിധാ-
വസ്ഥാവിശേഷങ്ങളാൽ
ഒന്നൊന്നായിഹ മാറിമാറിയഖിലം
കാണുന്നതാണെന്നു താൻ
നന്നായിന്നറിയുന്നതുണ്ടു ചില ധീ-
രന്മാർ മഹാന്മാർ ഭുവി. (ആ. ചി.)

൨൪൪. പാനംചെയ്യുകനെല്ലാജ്ജലധിയു; മെതിരായ്
സ്വൎഗ്ഗമുണ്ടാക്കിയന്യൻ;
നൂനം ശസ്ത്രങ്ങളസ്ത്രങ്ങളുമൊരു വടിയാ-
ലേകനില്ലായ്മചെയ്തു;
ആലോചിച്ചീടിലാരിന്നവരൊടു കിടയാം
ദേവഭൂദേവസംഘേ?
കാലൻ കീടങ്ങളെപ്പോലവരെയുമെളുതായ്
ഹന്ത! നിൎദ്ധൂളിയാക്കി. (ശാ. വി.)

൨൪൫. എന്തോന്നത്യന്തധൈൎയ്യാൽ മരുവതിനു ബലം?
പാൎക്കിലീ മെയ്യുമന്തോ

ബന്ധുശ്രീയോ മിടുക്കോ പെരുകിന ധനമോ
ഹന്ത! വൈദുഷ്യമോ താൻ?;
അന്ത്യശ്വാസത്തെയോ നാമിഹ വിടുവതുപാ-
ന്ത്യത്തെയോയെന്നു ചിത്തേ
ചിന്തിക്കുമ്പോൾ മറന്നീശനെയൊരു നിമിഷം
പോലുമേ വാഴുമോ നാം? (ശാ. വി.)

൨൮൩. മോഹിക്കത്തക്ക വംശോന്നതിരതി, പുനരു-
ദ്യൽപ്രതാപപ്രഭാവം,
ദേഹത്തിൻകാന്തി സമ്പത്തുകളിവ തരുമാ-
ഡംബരം താനശേഷം
ഹാഹാ! നീക്കാവതല്ലാത്തൊരു ദശയതിനെ-
ക്കാത്തിരിക്കുന്നു; പാർത്താൽ
മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ നാനാപദവി ചുടലയിൽ
ചെല്ലുവാനുള്ളതത്രേ. (ഇം. ത.)

൨൮൪. നൂറാണ്ടായുസ്സു മർത്ത്യർക്കിഹ നിയത;- മതിൽ
പാതിയും രാത്രിയിങ്കൽ
തീരുന്നു; പാതി പിന്നീടതിലഥ കഴിയും
ബാല്യവാർദ്ധക്യകാലേ;
ഓരോ സേവാദിയാൽ തീർന്നിടുമുടനപരം
രോഗമാർത്തിയോടും
നീരോളംപോലെഴും ജീവിതമതിലിവിടെ
പ്രാണികൾക്കെന്തു സൌഖ്യം?

മഴവില്ലു്.

൨൮൫. അഴകുള്ളുഭങ്ങളിലെതിർ-
വഴി നല്ലോരർക്കരശ്മി നിഴലിച്ചാൽ
മഴവില്ലുണ്ടാ;- മതിനുട-
നഴിവില്ലാതാവതിന്നു കഴിവില്ലാ. (സ.)

മാതാവു്.

൧൯൯. വളരെക്കാലമേ തന്നാലേററം ലാളിതനായിട്ടും
മകന്റെ മൃത്യുദുഃഖങ്ങൾ കാണാതുള്ളവൾ ധന്യയാം.

൨൦൦. ഇല്ല മാതൃസമം ദൈവ;- മില്ല താതസമൻ ഗുരു;
കർമ്മണാ മനസാ വാചാ തൽപ്രിയം ചെയ്യു സന്തതം.

൨൦൧. പെററീടുമ്പൊഴുതുറെറാരാർത്തി രുചികേ-
ടും ദേഹശുശ്രൂഷതാപവും
പററീടട്ടൊരു വത്സരം മലഭരം
ചേർന്നുള്ളൊരശ്ലീലവും;
മററും ഗർഭരാത്രിയൊന്നിനു മഹാ-
നെന്നാകിലും നന്ദനൻ
പററാ പ്രത്യുപകാരമേകുവതിനാ;
മാതാവിനെക്കൈതൊഴാം.

മിത്രം.

൨൦൨. പലവിധമുള്ളൊരു ഭേദം
കലരും നൽപ്രേമഹേമരേഖകളെ
ഉലകിതിൽ മററാം ശാണോ-
പലമതിലത്രേ പരീക്ഷണംചെയ്യൂ.

൨൦൩. പ്രത്യക്ഷമായി പ്രിയമേററമോതി-
പ്പരോക്ഷമായ് ദൂഷണമാചരിക്കും
സുഹൃത്തിനെദ്ദൂരെ വെടിഞ്ഞിടേണം
മുഖത്തു പാലാന്ന വിഷക്കുടം പോൽ.

൨൦൪. മധ്യാഹ്നത്തിനു മുൻപിലുള്ള നിഴൽപോ-
ലാരംഭകാലത്തു താ-
നത്യന്തം വലുതായ് ക്രമേണ കുറയും
ദുഷ്ടർക്കെഴും സൌഹൃദം;
മധ്യാഹ്നത്തിനു പിൻപിലുള്ള നിഴൽപോ-
ലാരംഭകാലത്തിലി-

ങ്ങത്ത്യന്തം ചെറുതായ് ക്രമേണ വലുതാം
സത്തുക്കൾക്കുഴം സൌഹൃദം.

൧൯൬. ഒന്നിച്ചാരാൽ വസിച്ചും കുതുകമൊടു ഭുജി-
ച്ചും ഹസിച്ചും കഥിച്ചും
നന്ദിച്ചും വിശ്വസിച്ചും സുബഹു പരിചയി-
ച്ചുള്ള മർത്ത്യങ്കൽനിന്നും
കന്നിച്ചീടും പ്രിയത്വം കലരുമൊരു മന-
ത്താർ പരം വേർപെടുത്താൻ,
നിന്ദിച്ചീടേണ്ട ദൌഷ്ട്യം പെട്ടകില്ലമൊരുവ-
ന്നാവതോ ചാവതോളം.?

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

മൂഢൻ.

൧൯൭. മൂഢന്നു വിദ്യ വിഷമാ;മജീർണ്ണേ ഭോജനം വിഷം;
വിഷം സഭ ദരിദ്രന്നു; പരസ്ത്രീ ഖലനും വിഷം.

൧൯൮. വാനരൌഘവിവാഹത്തിൽ ഗർദ്ദഭം തന്നെ ഗായകൻ;
അവർതമ്മിൽ പുകഴ്ത്തുന്നിതഹോ! രൂപമഹോ! സ്വരം.

൧൯൯. തവളകൾ കളകളബഹളം
ലഹളകൾ കൂട്ടുന്ന മേഘകാലത്തിൽ
കുയിലുകൾ മൌനം വഴിപോ-
ലിയലുകയോർത്താലതീവ യുക്തം താൻ.

൧൯൯. ഗാത്രത്തെ നൽപ്പൊന്മയമാക്കിയാലും
കൊക്കിങ്കൽ മാണിക്യമമർത്തിയാലും
പത്രങ്ങൾതോറും മണി കെട്ടിയാലും
കാകന്നു ഹംസപ്രഭ സംഭവിക്കാ.

൨൦൦. നിറയും മദമോടു താൻ മഹാനാ-
ണറിയും സർവ്വുമെന്നു നാണമെന്ന്യേ
പറയുന്നവനില്ല പൂർണ്ണബോധം;
"നിറകുംഭങ്ങൾ തുളുമ്പുകില്ല നൂനം.,,

൩൦൧. കാക്കേ! കരഞ്ഞിടുക നീ; തവ കുററമേതും
പാക്കുമ്പൊളില്ല; വിധി തന്നെ വിഗർഹണീയൻ;
വാക്കിന്നു മാധുരിയെഴും കുയിലോടു നിന്നെ-
ബ്ഭേദാഷ്ഠുല്ല മാവിലവനിങ്ങനെ ചേർത്തുവല്ലോ.

൩൦൨. കൊക്കും പിളൎന്നു പരുഷധ്വനി പൂണ്ട കാകൻ
ദിക്കെങ്ങുമുണ്ടു;-വനൊരിക്കലുമില്ല തൃപ്തി;
അക്കഞ്ജസന്തതിയിൽ വാണതിതൃപ്തിയെന്നും
കൈക്കൊണ്ടിടുന്നു കളകോമളമായ ഹംസം.

൩൦൩. ബോധിപ്പിക്കാം സുഖമൊടറിവി-
ല്ലാതെയുള്ളോരെ നന്നായ്;
ബോധിപ്പിക്കാമതിസുഖമൊടേ
നല്ല സാരജ്ഞരേയും;
ബോധം ചെററുള്ളതിലതിമദം
പൂണ്ട ദുൎബ്ബുദ്ധിതന്നെ-
ബ്ബോധിപ്പിക്കുന്നതിനു വിധിയും
തെല്ലുമാളല്ല നൂനം.

൩൦൪. ഒററക്കണ്ണു നിനക്കിലോ സഹജമാ-
യീടും വിവേകം പരം;
മറേറക്കണ്ണറിവാന്നു സത്തുകളുമാ-
യൊത്തുള്ള സംസൎഗ്ഗമാം;
ഉറേറാരീ നയനങ്ങൾ വിട്ട പുരുഷൻ
ലോകത്തിലന്ധൻ ദൃഢം;
തെറേറതെങ്കിലുമാചരിക്കിലവനിൽ
പററില്ല കുററം സഖേ!

൩൦൫. മററുള്ളോരിൽ വിളങ്ങിടും ഗുണഗണം
കാണ്മീലഹോ! ലോക, മ-
ക്കുററം ലേശവുമില്ലയെങ്കിലുമടൻ
കാണുന്നു വേണ്ടോളവും;
തെററീടാതിതു തൻകലോ ദൃഢതരം
നേരേ മറിച്ചായ്വരും;
മുററും മൂഢതയാകുമഞ്ജനമതിൻ-
മാഹാത്മ്യമോൎത്താലിദം.

൧൦൩. കാട്ടിൽ പോയ്ക്കരയുന്നതും കരുടന-
 കണ്ണാടി കണ്ടീടുവാൻ
കാട്ടീടുന്നതുമെണ്ണയിട്ടു ശുനിതൻ-
 പുച്ഛം നിവർത്തുന്നതും
നാട്ടിത്താമരയെ സ്ഥലത്തിൽ വളമി-
 ട്ടീടുന്നതും മൂഢനെ-
പ്പാട്ടിൽ ചെന്നു ഭജിക്കയെന്നതിഹ യാ-
 തൊന്നാണതായ് വന്നിടും.

൧൦൪. വാചാലൻെറ വചസ്സിലും സുകവിതൻ-
 ഭാഷാമൃതത്തിങ്കലും
സ്വല്പപ്രജ്ഞയെഴും ജനത്തിനു രസം
 തുല്യം നിനച്ചീടുകിൽ;
പോത്തന്മാർക്കു വനത്തിലക്കുറുനരി-
 ക്കൂട്ടങ്ങൾശബ്ദത്തിലും
ചൊല്ലേറും കുയിലിൻെറ ശബ്ദമതിലും
 തുല്യാ മനോവൃത്തി താൻ.

൧൦൫. ശങ്കിക്കാതിഹ കാക! നീ മധുവൊലി-
 ത്തേന്മാവിൽ വാണീവിധം
'ക്രോംക്രോ' മെന്നു കരഞ്ഞിടായ്ക; കുയിലെ-
 ന്നോർത്തീടുവൻ നിന്നെ ഞാൻ;
താൻ കൂടും സ്ഥലവൈഭവാൽ ഗുണമെഴും;
 നേപാളഭൂപാളിക-
ത്തിങ്കൽത്തങ്ങിന പങ്കവും കരുതിടും
 കസ്തൂരിയെന്നാരുമേ.

൧൦൬. ശ്രാണിച്ചും മത്തിയും ചിന്നെയുമുടനവലേ-
 ഹിച്ചുമേററം ചവച്ചും
നാണിക്കാതുററ വൈരസ്യമൊടു ഭുവി കള-
 ഞ്ഞെന്നതിൽ കേണിടൊല്ലാ;
ചേണേറും രത്നമേ! നിന്നുടെയകമതു ക-
 ണ്ടീടുവാൻ കീശനശ്മ-
ക്കോണാൽ നിന്നെപ്പൊടിക്കാഞ്ഞതു പരമുപകാ-
 രം നിനക്കെന്നുറയ്ക്ക.

൩൬൦. കിട്ടീടും ഭോജ്യമെല്ലാമനുദിനമൊരുപോൽ
ഭുക്തിചെയ്യുന്നു, വെള്ളം
മുട്ടാതുൾക്കൊണ്ടിടുന്നു, നിശകളിൽ നിയതം
നിദ്രയും ചെയ്തിടുന്നു,
തിട്ടം പോററുന്നു കുഞ്ഞുങ്ങളെ, യബലകളോ-
ടും രമിക്കുന്നു, ബോധം
തട്ടാതുള്ളോർ നിനച്ചാലിഹ ഭുവി മൃഗപ-
ക്ഷ്യാദിയോടൊക്കുമല്ലോ. (ശാ. വി.)

൩൬൧. പൊട്ടിപ്പായും മദാംഭസ്സതിലിളകിയളി-
ശ്രേണി ചേരുന്ന ദന്തി-
ശ്രേഷ്ഠന്മാർ യാതൊരേടത്തധികഭയവശാൽ
ശങ്കിയാന്നില്ല തെല്ലും;
ഒട്ടേറും മുക്കയുള്ള ഗ്ഗുഹയതിലിഹ സിം-
ഹം മരിച്ചോരു നേരം
പെട്ടെന്നങ്ങൊത്തുകൂടിക്കുറുനരിനിര കൂ-
കുന്നിതാശ്ചര്യമത്രേ.

൩൬൨. നീയാർ ചെങ്കണ്ണ?;- നന്നം;തവ പുരമെവിടം?;
മാനസം; മാനസത്തിൽ
ചൊല്ലേന്തോന്നുണ്ടു?; പൊൻതാമരകളമൃതി-
ന്നൊക്കുമംഭസ്സുമുണ്ടു്;
പിന്നെന്തോന്നുണ്ടു?; വാനോർയുവതികൾ വിലാസം
രത്നഭൂവുണ്ട;-തെല്ലാം
പോട്ടേ, നത്തയ്ക്കുയുണ്ടോ?; നഹി; യദി ബഹുനി-
സ്സാരമെന്നാർ ബകങ്ങൾ.

മോക്ഷം.

൩൬൩. ശമം വിചാരം സന്തോഷം സാധുസംസർഗ്ഗമിങ്ങനെ
ദ്വാരപാലകർ നാലുണ്ടു മോക്ഷദ്വാരത്തിലോക്കണം.

൩൬൪. ബ്രഹ്മത്തെ വഴിപോലുള്ളിലറിഞ്ഞീടുകയെന്നിയേ
കർമ്മമോ പ്രജയോ മറേറാ മോക്ഷസിദ്ധി വരുത്തിടാ.

യശസ്സ്.

൨൱൫. അഞ്ചു ഭൂതങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള മൂൎത്തിതാൻ ക്ഷണഭംഗുരാ;
കീൎത്തിയാം മൂൎത്തി പാൎത്തീടിൽ കല്പാന്തംവരെ നിന്നിടും.

൨൱൬. അന്യനിൽ ചേൎന്നിടും ലക്ഷ്മി;—യന്യനിൽ ചേൎന്നിടും മഹീ
അനന്യാശ്രയയായ് നിൽക്കും കീൎത്തിതന്നെ പതിവ്രതാ.

൨൱൭. എന്തിന്നു രക്ഷിപ്പതനിത്യമാം മെയ്?;
നിത്യം യശസ്സാ;—യതു രക്ഷചെയ്യു;
മരിച്ചുപോയീടുകിലും മനുഷ്യൻ
യശശ്ശരീരത്തിൽ വിളങ്ങിടുന്നു.

യുക്തി.

൨൱൮. യുക്തിയുള്ള വചനങ്ങൾ ബാലനോ
തത്തയോ പറവതും ഗ്രഹിച്ചിടാം;
യുക്തിഹീനമൊഴിയെ ഗ്രഹിക്കൊലാ
ദേവദേശികനുരച്ചുവെങ്കിലും.

രാജനീതി.

൨൱൯. സദാചാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരിശുദ്ധൻ പ്രതാപവാൻ
ധാൎമ്മികൻ നീതികുശലൻ ശോഭിക്കുന്നു മഹീവരൻ.

൨൱൰. അഭ്യസിപ്പിക്കണം ഭൂപനൈശ്വൎയ്യത്തിന്നു പുത്രരെ;
കുമാരന്മാർ മൂഢരായാൽ കുലമാശു നശിച്ചുപോം.

൨൱൰൧. നരപതി ധൎമ്മം ചെയ്താൽ
പ്രജകളുമതുപോലെ ചെയ്തിടും ധൎമ്മം;
പാപം ചെയ്കിലുമതുപോൽ;
പ്രജകൾക്കെല്ലാം പ്രമാണമവനീശൻ.

൨൱൰൨. നല്ലോണം പ്രഭുവിന്നു വേണ്ടതുരചെ-
യ്യാഞ്ഞാൽ സഖാ കുത്സിതൻ;

ചൊല്ലേറും പ്രഭുവും ഹിതങ്ങളനവ-
ത്തിക്കായ്കിൽ നിന്ദ്യൻ ദൃഢം;
എല്ലാനാളിലുമൈകമത്യമൊടു വാ-
ണീടും നൃപാമാത്യരിൽ
കില്ലേന്യേ, വിലസുന്ന പൂർണ്ണതരമായ്
വൻപൊത്ത സമ്പത്തുകൾ.

ലുബ്ധൻ.

൨൧൨. സ്ഫുരിക്കമത്യന്തധനപ്രഭാവം
ധരിക്കിലും സാധുജനാർത്ഥിയിങ്കൽ
ഒരിക്കലും തെല്ലലിയാത്ത മർത്ത്യം-
"നിരിക്കിലും ചത്തതിനോടുതുല്യം."

൨൧൩. നന്നായ് വേണ്ടവിധം നിബദ്ധതരമാ-
യീടുന്ന തൻമുഷ്ടിയോ-
ടെന്നും കോശമതിൽ കിടക്കു;- മതുപോൽ
മാലിന്യമാലംബമാം;
ഇന്നേവം മരുവും കൃപാണകൃപണ-
ന്മാരിൽ ചുഴിഞ്ഞോർക്കുകിൽ
ചെന്നീടുന്നൊരു ഭേദമല്പതരമാ-
മാകാരമാത്രത്തിനാൽ.

൨൧൪. ധാരാളം വേണ്ട സമ്പത്തുകൾ പലവിധമു-
ണ്ടെങ്കിലും, ശങ്ക കൈവി-
ട്ടാരാനും വന്നിരന്നീടുകിലവനു കൊടു-
ക്കാതെയും തങ്ങളൊന്നും
നേരായ് നിത്യം ഭുജിക്കാതെയുമമരുകിലി-
ങ്ങായവർക്കും ദരിദ്ര-
ന്മാരായോർക്കും "നിനയ്ക്കുന്നളവിലിളയിലെ-
ന്തന്തരം ഹന്ത! ചൊൽവാൻ?"

൨൧൫. നേരത്രേ ശാസ്ത്രമെന്നോർക്കുകിൽ മുതലെവിലും
യാചകർക്കായ് കൊടുക്കാം;

നേരല്ലെന്നോക്കിലെല്ലാം സുഖമതനുഭവി-
ച്ചീടുവാനായ് ത്യജിക്കാം;
തീരെക്കൈവച്ചിടാതങ്ങതു പുനമറിയിൽ
ഗ്രദ്ധമായ് സംഗ്രഹിക്കു-
ന്നോരാ വൃത്തിക്കെഴും കാരണമതു നിരു-
പിച്ചിട്ടു കാണുന്നതില്ലാ. (ശാ. വി.)

വശീകരണം.

൩൨൧. ലോകത്തെയൊരു കർമ്മത്താൽ വശമാക്കാൻ കൊതിക്കി
പരനിന്ദയിൽനിന്നിട്ടു നിവർത്തിപ്പിക്ക നാവിനെ. (ലോ

വാക്ക്.

൩൨൨. വാങ്മാധുര്യം സർവസന്തോഷപാത്രം;
വാക്പാരുഷ്യം സർവ്വവൈരസ്യപാത്രം;
ചെയ്യുന്നുണ്ടോ കോകിലം നന്മ നമ്മിൽ?;
ചെയ്യുന്നുണ്ടോ ഗർദ്ദഭം ദോഷലേശം?

൩൨൩. നേരിട്ടെതിർക്കുമൊരു വാഗ്മിയെയും ക്ഷണത്തിൽ
നേരേയടക്കു, മതുപോലനുകൂലഭാഗേ
ചേരുന്ന മന്ദനെയുമുന്നതനാക്കിവയ്ക്കും;
സൂരിക്കെഴുന്ന മൊഴിതന്നുടെ മട്ടിവണ്ണം.

൩൨൪. ചേർത്തീടുന്നില്ല മർത്ത്യർക്കഴകു വളകളും, നൽ-
ച്ചന്ദ്രതുല്യപ്രകാശം
വീശീടും ഹാരജാലം, കുളി, കുറി, കുസുമം,
കേശമിത്യാദിയൊന്നും;
ചാർത്താൽ സംസ്കാരമേറും മൊഴി പരമഴകാം
പൂരുഷർക്ക;—ന്യഭൂഷാ-
സാർത്ഥം സർവം നശിക്കുന്നു; നിശമിഹ വചോ-
ഭൂഷണം ഭൂഷണം താൻ.

വിദ്യ.

൩൩൧. ഊനത്വം കലരാത്ത വിദ്യ, കുതുകം
ചേൎക്കുന്ന വൃത്താന്ത,മ-
ത്യാനന്ദപ്രദമായിടുന്ന മഹിതം
കസ്തൂരികാസൌരഭം
താനേ മുന്നിവ തൈലബിന്ദുനികരം
തോയത്തിലെന്നോണമ-
ന്യൂനം താൻ തടവെന്നിയേ ഭുവി പര-
ന്നീടുന്നിതെല്ലാടവും.

൩൩൨. പൊന്നും നന്മണിജാലവും ഭവനവും
ദ്രവ്യങ്ങളും തേടി വ-
ച്ചെന്നാലും നിലനിൽക്കയില്ലവ;-യിതിൽ
സന്ദേഹമില്ലേതുമേ;
മിന്നീടുന്നൊരു വിദ്യകൊണ്ടു വഴിപോ-
ലാൎജ്ജിക്ക പാരം യശ-
"സ്സെന്നെന്നേയ്ക്കുമതൊന്നു തന്നെ നിലനി-
ൽക്കും നീക്കമില്ലോൎക്കുവിൻ."

൩൩൩. കാവ്യാസ്വാദേച്ഛയുള്ളോരിഹ കലിസമയ-
ത്തിങ്കലേററം ചുരുക്കം;
താവും ദോഷൈകദൃക്കോടവരിലധികരും
മത്സരഗ്രസ്തരത്രേ;
ദൈവാൽ ശേഷിച്ച ശുദ്ധാത്മകതയുടയൊ-
രഞ്ചാറു പേരെങ്കിലെന്നും
നിൎവ്യാപാരം വസിപ്പോരവർ പര;-മതിനാൽ
തീൎന്നു വിദ്യാവിനോദം.

൩൩൪. ചിന്തിക്കുന്നൊരു നേരം ചിതമൊടു ഹൃദയ-
ത്താരതിൽത്തോന്നുമാറായ്
ചന്തത്തോടേ പഠിച്ചുള്ളൊരു മഹിമയെഴും
വിദ്യയേ വിദ്യയാവൂ;
എന്താണെന്നുള്ള ബോധം ഗുരുവിലുമഥ തൻ-
പുസ്തകത്തിങ്കലും വ-

ച്ചന്തസ്സോഷാൽ വസിക്കുന്നവനെയവനിയിൽ
സൂരിയെന്നാരു ചൊല്ലും?

൩൩൫. എപ്പോളല്പജ്ഞനായിട്ടധികമദവശാ-
ലന്ധനായ് ഞാൻ ഗജം പോ,-
ലപ്പോൾ സൎവ്വജ്ഞനാണെന്നകമലരിൽ മഹാ-
ഗൎവ്വും സംഭവിച്ചു;
എപ്പോളോരോന്നു പേരാണ്ടോരു വിബുധസമീ-
പത്തിൽനിന്നിങ്ങറിഞ്ഞേ,-
നപ്പോൾ ഞാൻ മൂഢനാണെന്നറിവുടനുളവായ്;
ഗൎവ്വും പോയ് ജ്വരംപോൽ.

വിദ്വാൻ.

൩൩൬. സൂക്തിരത്നങ്ങൾ വിളയും സൂരികൾക്കു തൊഴുന്നുഞാൻ;
യന്മദ്ധ്യഗതമായ് നീചകാവ്യവും പൂജ്യമായിടും.

൩൩൭. കീൎത്തിയെഴും സുമനസ്സുകൾ
പാൎത്താലീ രണ്ടിലൊന്നിൽ മരുവുന്നു,
എല്ലാരുടെയും തലയി;ല-
തല്ലായ്കിൽ കാനനാന്തരംതന്നിൽ.

൩൩൮. വിഷത്തെയും ചന്ദ്രനെയും ശിവൻപോൽ
ഗ്രഹിച്ചുടൻ ദോഷഗുണങ്ങൾ വിദ്വാൻ
പൂൎവ്വത്തിനെക്കണ്ഠതടത്തിൽ നിൎത്തും,
പരത്തിനെത്തൻതലകൊണ്ടു വാഴ്ത്തും.

൩൩൯. കൈതപ്പൂക്കകത്തുള്ളൊരു ചാരുപുഷ്പം
മണത്തിനാൽ വണ്ടറിയുന്നപോലെ
വിദ്വാൻ പരന്മാരുടെ ഹൃദ്ഗതത്തെ-
ബ്ഭാവത്തിനാൽത്തന്നെയറിഞ്ഞിടുന്നു.

൩൪൦. പറഞ്ഞ കാൎയ്യം പശുവും ഗ്രഹിച്ചിടും;
ഹയാദി ഭാരങ്ങളെടുപ്പതില്ലയോ?;
പറഞ്ഞിടാതേയുമറിഞ്ഞിടും ബുധൻ;
പരേംഗിതജ്ഞാനമതിന്നു ബുദ്ധികൾ.

൨൰൬. ഖണ്ഡിക്ക വഹ്നിയതിലിട്ടതിതാപമേററി-
ട്ടുണ്ഡിക്കയെന്നിവയിലില്ലൊരു ദുഃഖവും മേ;
കുന്നിക്കെഴുന്ന കുരുവോടു സുവർണ്ണമാകു-
മെന്നെക്കലർത്തിയിഹ തൂക്കുവതാണു കഷ്ടം!

൨൰൭. ഉള്ളിൽ കോപമുദിക്കിലക്കമലജൻ
തണ്ടാർവനത്തിന്നക-
ത്തുള്ളോരന്നമതിൻവിലാസവിഭവം
മാത്രം നശിപ്പിച്ചിടും;
വെള്ളത്തോടു കലർന്ന പാൽ മുഴുവനും
മാറാതെ വേറാക്കിയും-
ക്കൊള്ളുന്നോരതിനുള്ള കൌശലമവൻ
തള്ളീടുകില്ലേതുമേ.

൨൰൮. പോകട്ടേ തുരഗാദിവാഹനമതിൻ-
മേലേറി മൂഢവ്രജം;
പോകട്ടേ ധനഹീനമാം ബുധജനം
കാലാൽ നടന്നങ്ങനേ;
കാകന്മാർ വലുതായ പർവ്വതമതിൻ-
മേലേറി മേവീടിലും
ശ്രീ കോലും പുളിനസ്ഥലത്തിൽ മരുവും
ഹംസാളിയോടൊക്കുമോ?

൨൰൯. പെട്ടെന്നങ്ങനെ സാഹസത്തിൽ നിപതി-
ച്ചീടാതെ വിദ്വാൻ സദാ
കിട്ടും കാര്യമതിന്റെ തത്വമഖിലം
ചിത്തത്തിലോക്കും ക്രമാൽ,
തിട്ടം തത്വമറിഞ്ഞു യുക്തിയൊടനു-
ഷ്ഠിക്കും പ്രമാദം വിനാ,
മുട്ടാതന്യഹിതത്തൊടാത്മഹിതവും
നന്നായ് നടത്തും ദൃഢം.

൨൨൦. ശോഭിക്കുന്നില്ല തെല്ലും കരടപടലിതൻ-
മദ്ധ്യഭാഗത്തു ഹംസം;
ശോഭിക്കുന്നില്ല തെല്ലും കുറുനരിനിരതൻ-

മദ്ധ്യഭാഗത്തു സിംഹം;
ശോഭിക്കുന്നില്ല തെല്ലും ഭുവി കഴുതകൾതൻ-
മദ്ധ്യഭാഗത്തിലശ്വം;
ശോഭിക്കുന്നില്ല തെല്ലും ജളജനതയതിൻ-
മദ്ധ്യഭാഗത്തു വിദ്വാൻ.

വിധി.

൨൱൬൰൩. ഗ്രഹിക്കണം വന്നണയുന്നതെല്ലാം;
ത്യജിക്കണം പോവതുമപ്രകാരം;
രസിക്ക ദുഃഖിക്കയുമെന്തിനോർത്താൽ?
വിധിക്കു നീക്കം വരികില്ല തെല്ലും.

൨൱൬൰൪. ശ്രീരാമൻ പോയ് വനത്തിൽ; ബലിനിയമിതനായ്;
പാർത്ഥരും പുക്കരണ്യം;
പോരാടിത്തീർന്നു വൃഷ്ണിവ്രജമഥ; നളനും
രാജ്യവിഭ്രഷ്ടനായി;
കാരാഗാരത്തിൽ വാണാൻ ദശമുഖ,-നടലിൽ
ചാകയും ചെയ്തു;പാർത്താൽ
പാരാകെക്കാലലീലാവശഗമതു മറി-
ച്ചാക്കുവാനാർക്കു ശക്യം?

വിനയം.

൨൱൬൰൫. സ്വാന്തത്തിന്നേറ്റ വിനയപ്രദയായ വിദ്യ,
താൻതന്നെയമ്മ തനയന്നു വിഷംകണക്കേ
ചിന്തും മദം ബത! നരന്നതുളുന്നുവെന്നാ-
ലെന്താണു ചെയ്വൂ? തെവരോടതു ചൊല്ലിടേണ്ടൂ?

൨൱൬൰൬. വലിപ്പം വന്നീടുന്നതിനു കൊതിയു-
ള്ളോരു പുരുഷൻ
കുലുക്കം കൈവിട്ടിട്ടനിശമധികം
താഴണമഹോ!

വലയ്ക്കും ദ്വാരം മദഭരമണ-
ഞ്ഞങ്ങനെ സമു-
ജ്ജ്വലിക്കുന്നെന്നാകിൽ കുളുയണമത;-
ല്ലെങ്കിൽ വിഷമം. (രാ.മാ.)

൩൭൦. ശ്രീ വർദ്ധിച്ചോരു ഗേഹം, നിപുണത കലരു-
ന്നിന്ദ്രിയൌഘം, ബലശ്രീ
മേവും ദേഹം, നവം യൌവന, മവിരളമാം
ദ്രവ്യമിച്ചൊന്നതെല്ലാം
കൈവന്നുള്ളോരു കാലത്തിലുമിഹ കടലാ-
ടിയ്ക്കേഴും പൂവിനെപ്പോ-
ലേവൻ ചിത്തം നമിക്കുന്നിതു വിനയഗുണാ,-
ലായവൻ തന്നെ ധന്യൻ. (ശാ. വി.)

കേരളസാഹിത്യ അക്കാദമി

വിവാഹം.

൩൭൧. കുലവും വിദ്യയും പ്രായം ശീലം ദ്രവ്യം സ്വരൂപവും
ദേശവും ക്രമമായ് നോക്കി വേണം വേളി കഴിക്കുവാൻ.

വൃദ്ധൻ.

൩൭൨. എല്ലാരും വൃദ്ധരാമെന്നൊരു വകതിരിവി-
ല്ലാതെ ചോരത്തിളപ്പാൽ
പൊല്ലാവാക്യം വയസ്സേറിന സുകൃതികളിൽ
ചൊല്ലുവോർ മൂഢരത്രേ;
എല്ലാം നന്നായറിഞ്ഞിട്ടുപശമപരിപാ-
കങ്ങളോടീശഭക്ത്യാ
നല്ലാനന്ദാൽ വസിക്കും ദശമികടെ ജരാ-
യ്ക്കും നരയ്ക്കും തൊഴുന്നേൻ. (സ്വ.)

വ്യയം.

൩൫൩. വേദശാസ്ത്രപുരാണാദിബോധമല്ല സമ്പത്താം;
വരവിങ്കൽ കവിഞ്ഞുള്ള ചിലവില്ലായ്മയാണതു്.

വ്യായാമം.

൩൫൪. ദുർമ്മേദസ്സുതുടങ്ങി മേനിയിലെഴും
ദോഷങ്ങളെല്ലാം കള-
ഞ്ഞുന്മേഷം ബലവും ദൃഢത്വവുമലം
വ്യാപാരസാമർത്ഥ്യവും
ചെമ്മേ കാന്തിയുമേകിടും മഹിതമാം
വ്യായാമമീ ജീവിത-
ത്തിന്മേലാഗ്രഹമുള്ളവന്നനുദിനം
കർത്തവ്യമത്രേ ദൃഢം. (ല.ക.)

ശബ്ദശാസ്ത്രം

൩൫൫. ശസ്ത്രപ്രയോഗകലയെ ഗ്രഹിയാതെ ഘോര-
യോദ്ധാക്കളൊടു ചേൎന്നു രണഭൂമിയിലെന്നപോലേ
ശബ്ദാനുശാസനവിധങ്ങളറിഞ്ഞിടാതെ
വിദ്വത്സദസ്സിലണയുന്നതശക്യമത്രേ.

ശാന്തി.

൩൫൬. നല്ലോരായസയന്ത്രവൃന്ദമതിനാൽ
ദുർഭേദമാം പാറയും
മെല്ലേ കാൺക പിളൎന്നിടുന്നു തരുവിൻ-
വേരങ്ങു ചേരും വിധൌ;
ചൊല്ലാമായതുപോലെ ശാന്തതയതാ-
യീടും ഗുണംകൊണ്ടു മ-
റ്റെല്ലാ ദുർഘടവും കടന്നു ജയമാ-

ന്നീടാം പ്രയാസം വിനാ. (സു.)

൩൭൭. അൻപേറും വേദപാരായണമതിലധികം
തൃഷ്ണയുണ്ടാകിലെന്തേ?
മൻപേ കേൾക്കാത്തതും കേട്ടതിനൊടു സമമാ-
യിട്ടു ബോധിക്കിലെന്തേ?
വൻപന്മാരോടു വാദിച്ചവരെ ലഘുതരം
താൻ ജയിച്ചാലുമെന്തേ?
ശംഭോ! വൈരാഗ്യമോടേ മനുജനു ഹൃദയേ
ശാന്തി വന്നില്ലയെന്നാൽ. (ശാ.വി.)

സംഗീതം.

൩൭൮. പശുവും ശിശുവും പാമ്പും പാട്ടിൻഗുണമറിഞ്ഞിടും;
അതിന്റെ ഗന്ധമില്ലാത്തുള്ളവൻ മനുജഗർദ്ദഭം.

൩൭൯. സാക്ഷാൽ വാസനയൊന്നുണ്ടു സംഗീതത്തിനു നിർണ്ണയം;
അതില്ലാത്തുള്ള പുരുഷനഭ്യസിക്കിൽ ഫലം വരാ. (സു.)

സജ്ജനം.

൩൮൦. മഹാസത്തുക്കളായ നിത്യം സാധുവും സരിദീശനും
ഗോത്രസ്ഥിതിയിളക്കാതെ താഴ്മ പൂണ്ടു വസിച്ചിടും.

൩൮൧. അഞ്ജലിഗതസുമജാലം
മണമിരുകൈകൾക്കുമൊന്നുപോലേകും;
സുമനസ്സുകളുടെ വൃത്തിയ-
താശ്ചര്യം വാമദക്ഷിണാഭേദാ.

൩൮൨. വിധുവോ മധുവോ പിന്നെ-
സ്സുധയോ നിശ്ശേഷവസുധയോ വ്യർത്ഥം,
ഹൃദയഹരചരിതമിയലും
സുജനം നയനായനത്തിലെത്തീടിൽ.

൩൮൩. അഗുണികളറിയാ ഗുണിയെ;-
ഗ്ഗുണി ഗുണികളിലിങ്ങു മത്സരഗ്രസ്തൻ;

ഗുണവും പരഗുണരാഗവു-
മണയും സുജനം ചുരുക്കമോർത്താലും.

൱൩൪. സജ്ജനസംഗമതരുതേ;
സംഗമിരിക്കിൽ പ്രിയതാമങ്ങരുതേ;
പ്രിയതയിലരുതേ വിരഹം;
വിരഹത്തിൽ ജീവിതാശയരുതരുതേ.

൱൩൫. വദനം പ്രസാദസദനം,
സദയം ഹൃദയം, സുധാസമം വാക്യം,
കരണം പരോപകരണം,
പറയുന്നിവ പുരുഷന്റെ പാരമ്യം.

൱൩൬. ഉപദേശിച്ചീടായ്കിലു-
മുരുഭക്ത്യാ സേവ്യരാണു സത്തുക്കൾ;
അവർതൻസ്വൈരാലാപവു-
മറിവരുളും ശാസ്ത്രമായ് ഭവിക്കുന്നു.

൱൩൭. മതി വർഷിക്കുന്നമൃതം;
ഫണി വർഷിക്കുന്നു ഘോരമായ വിഷം;
സുജനം ഗുണമരുളുന്നു;
ദുർജ്ജനമരുളുന്നു ദോഷജാലം താൻ.

൱൩൮. മഹിതം സ്വഗുണം പരരുടെ
കർണ്ണത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നിടുംതോറും
അറിക സുവംശജമാകും
സുജനം വില്ലെന്നപോൽ നമിക്കുന്നു.

൱൩൯. നിനയ്ക്ക സൂചിക്കൊഴുമഗ്രമൂല-
ഭാഗങ്ങൾപോൽ ദുർജ്ജനസജ്ജനങ്ങൾ;
രന്ധ്രത്തെയുണ്ടാക്കിടുമൊന്നു നിത്യം;
ഗുണത്തിനാൽ മറ്റതുടൻ മറയ്ക്കും.

൱൪൦. പരരുടെ ഗുണലേശം പോലുമുൽകൃഷ്ടമാക്കി-
ക്കരുതിയുമൊരുപോതും കള്ളമില്ലാതെകണ്ടും
ദുരിതനിര വെടിഞ്ഞും ദൈവഭക്ത്യാ വസിക്കു-
ന്നൊരു സുകൃതിജനങ്ങൾക്കായി ഞാൻ കൈതൊഴുന്നേൻ
(൯ (സ്വ.)

൩൰൫. പാരം ദ്രവ്യമിരിക്കിലും കുമതി താൻ
സംസേവ്യനല്ലേതു;-മ-
ല്ലേരാളും ഗുണശാലിയല്പധനനാ-
ണെന്നാകിലും സേവ്യനാം;
ധാരാളം ലവണാംബു ചേൎന്ന കടൽ വി-
ട്ടൊട്ടേറെയില്ലെങ്കിലും
ചാരു സ്വാദരസം കിണററിലിയലും
വെള്ളം കുടിക്കും ജനം.

൩൰൬. വിഘ്നം വന്നിടുമെന്നതോൎത്തധമരാ-
രംഭിപ്പതില്ലൊന്നുമേ;
വിഘ്നംകൊണ്ടിഹ മദ്ധ്യരായവർ മട-
ങ്ങീടും തുടങ്ങീട്ടുടൻ;
വിഘ്നം വേണ്ടതുപോലെ വന്നിടുകിലും
പ്രാരബ്ധകൎമ്മങ്ങൾ നിർ-
വിഘ്നം തന്നെ നടത്തുമുത്തമജനം
ശുഷ്കാന്തി കൈക്കൊണ്ടു താൻ.

൩൰൭. ദാനം പാരം മറച്ചാ;-മതിഥി വരികവേ
സംഭ്രമാൽ സൽകരിക്കും;
മാനം സമ്പത്തിൽ വയ്ക്കില്ലി;- തരകഥ ദുഷി-
ക്കില്ല;-ഭീഷ്ടത്തെ നൽകി
മൌനം പൂണ്ടിടു;-മോതുംസഭയതിലുപകാ-
രത്തെ;- യാസക്തിയേവം
നൂനം ശാസ്ത്രത്തി;-ലേവം ഗുണഗണമെവനു-
ണ്ടായവൻ താൻ കുലീനൻ.

൩൰൮. സൽകീൎത്തിക്കായ് വലഞ്ഞും പലപല വലുതാം
ജോലിയാൎന്നും മഹാന്മാർ
വാഴ്കും ലോകാപവാദാൽ ഭയമൊടുമനിശം
പാൎത്തിടുന്നാൎത്തിയോടേ;
സൽകൎമ്മം ദുഷ്ടകൎമ്മം ദ്വയമിതിലിളകീ-
ടാതെയും ബോധമെന്യേ
യുക്തായുക്തങ്ങളോൎക്കാതെയുമമരുമൊര-

പ്രാകൃതൻ തന്നെ ധന്യൻ.

൱൫൭. പാരിങ്കൽ ശ്രേഷ്ഠരായുള്ളവരുടെ ചരിതം
ചിന്തചെയ്യാൽ, മഹത്വം
നേരേ നമ്മൾക്കമെത്തുന്നതിനു കഴിവതാ-
ണെന്നു,മീ ലോകവാസം
തീരുമ്പോളിങ്ങു പിൻപേ നിജസമയമതാ-
യുള്ള പന്ഥാവുതന്നിൽ
ചാരുശ്രീപാദചിഹ്നങ്ങളെ വടിവൊടു ചേ-
ക്കാവതാണെന്നുമോക്കാം. (ഇം. ത.)

൱൫൮. നമ്രത്വത്താലുയന്നും, പരഗുണമരുളി-
ത്തൻഗുണത്തെ ത്തെളിച്ചും,
നന്നായന്യാത്ഥമായിട്ടധികതരമല-
ഞ്ഞാത്മകാര്യം വഹിച്ചും,
ഒന്നും മിണ്ടാതെ, നിന്ദിപ്പൊരു ഖലരിൽ മഹാ-
പീഡ ചേത്തും വിചിത്രം
മിന്നും കീത്ത്യാ വസിക്കും സുജനതതിയെയാ-
രിങ്ങു പൂജിച്ചിടാത്തു?

സന്തോഷം.

൱൫൯. ഗഭാവാസത്തിലും വൃത്തി നൾകി മേ ജഗതീശ്വരൻ;
ശേഷവൃത്തിയെ നൾകാഞ്ഞാനവൻ ഹാ! മൃതനായിതോ?

൱൬൦. സന്തോഷമുള്ളവന്നോത്താൽ സമ്പത്തുണ്ടേതു ദിക്കിലും;
പാദേ പാദുകയാന്നോനു പാരെല്ലാം ചമ്മസംവൃതം.

൱൬൧. യാചിക്കുമ്പോൾ ദൈന്യം;
കിട്ടുമ്പോൾ ഗവ്വമാന്ന സന്തോഷം;
പോകുമ്പോളതിദുഃഖം;
നിഷ്കാമനു സവ്വകാലവും സൌഖ്യം.

സന്മാൎഗ്ഗം.

൩൨൦. അന്യൻെറ ദാരങ്ങളെ മാതൃതുല്യം,-
മന്യൻെറ വിത്തങ്ങളെ ലോഷ്ടതുല്യം,
മററുള്ള ഭൂതങ്ങളെയാത്മതുല്യം
കാണുന്ന പാണ്ഡിത്യമെഴുന്ന ധീമാൻ.

൩൨൧. വിദ്യാഭ്യാസമതിങ്കലങ്ങിടവിടാ-
തേററന്നൊരുത്സാഹവും,
വിദ്വാന്മാരുടെ വേഴ്ചയും,പരവധൂ-
വൃന്ദത്തിൽ വൈമുഖ്യവും,
സത്യശ്രീ, സകലേശഭക്തി, രിപുവിൽ
പോലും ഗുണധ്യാനവും
മത്തോടേ "മമ സംഭവിക്കണമതി-
നുററുത്താരിലത്യാഗ്രഹം."

൩൨൨. ചെമ്മേ സന്തതമീശ്വരസ്മരണവും
മററുള്ള ഭൂതങ്ങളിൽ
സമ്മോദം പര, മാത്മതുല്യമിവ ര-
ണ്ടുണ്ടാകിലെല്ലാവരും
സമ്മാനിച്ചിടുമെന്നുമല്ല ശുഭവും
മേന്മേൽ വരുന്നി;- ത്തരം
സന്മാൎഗ്ഗത്തിൽ വസിപ്പവൎക്കു ദുരിതം
തട്ടുന്നതില്ലൊട്ടുമേ. (സ്വ.)

൩൨൩.സത്യം നല്ലൊരഹിംസയും കരുണയും
സന്തോഷവും ദാനവും
നിത്യം നീതിയുമന്യദീയധനദാ-
രാദ്യത്തിൽ വൈമുഖ്യവും
ഇത്ഥം ചാരുഗുണങ്ങൾ പൂണ്ടു ചിതമായ്
കാലം കഴിക്കുന്നതാ-
ണോൎത്താലീശ്വരനുള്ള പാരകൃപയു-
ണ്ടായീടുവാൻ കാരണം. (ല. ക.)

൩൨൪.പാരാകെപ്പുരിചോടു പാൎത്തു പരിപാ-

ല്പിക്കും മഹാശക്തിയി-
ങ്ങാരായാലുമമന്ദപാപനിര ചെ-
യ്യുന്നാൽ സഹിക്കാ ദ്രുഢം,
നേരായിങ്ങനെ കണ്ടറിഞ്ഞിഹ സദാ-
ചാരത്തിൽ വൎത്തിച്ചിടും
ധീരന്മാരുടെ "ചിത്തകാമ്പിനനിശം
ചെയ്യുന്നു ഞാൻ വന്ദനം."

൩൪൮. വീണ്ടും ലോകങ്ങളേലുമൊരു കൊടിയ തമ-
സ്സൊക്കെ നീക്കുന്ന ദാക്ഷ്യം
വേണ്ടുംപോൽ പൂണ്ട ഗോസഞ്ചയമൊടുമിഹ സ-
ൎവ്വജ്ഞനേത്രത്വമാൎന്നും
കൊണ്ടാടേണ്ടും പ്രഭാവത്തൊടു വിലസുകിലും
ഹാ! തമസ്സംക്രമത്താ-
"ലുണ്ടാകും ചെറുകുറം ചിലസമയമഹോ!
സൽപഥേ നില്പവൎക്കും."

൩൪൯. ഭാൎയ്യാ, ഭോജ്യം, സുതന്മാർ, ശയന, മണിമണീ-
ഭൂഷണം, വസ്ത്രമെന്നീ-
യോരോന്നും മൎത്ത്യനിച്ഛിച്ചിടുവതി;- തരുതെ-
ന്നാരഹോ! ചൊല്ലിടുന്നു?;
എന്നാലിച്ചൊന്നവയ്ക്കുണ്ടിഹ നിയമമതോ-
രോന്നു;- തിന്നും വിരോധം
തോന്നീടുന്നെന്നുവന്നാലതിനു ചുമതല-
ക്കാരനക്കാലനത്രേ. (ശാ. വി.)

സംസൎഗ്ഗം.

൩൪൬. സംസാരവിഷവൃക്ഷത്തിൽ സ്വാദേറും കനി രണ്ടു താൻ,
കാവ്യാമൃതരസാസ്വാദം, സജ്ജനത്തൊടു സംഗവും.

൩൪൪. മണിയാൽ വളയും, വളയാൽ മണിയും,
വിലസുന്നിവയാലധികം കരവും;
കവിയാൽ വിഭുവും, വിഭുവാൽ കവിയും,
വിലസുന്നിവരാലധികം സഭയും.

൩൮൯. ശശിയാൽ നിശയും, നിശയാൽ ശശിയും,
വിലസുന്നിവയാൽ പരമംബരവും;
സലിലാൽ കമലം, കമലാൽ സലിലം,
വിലസുന്നിവയാൽ കമലാകരവും.

൩൯൦. ഓമൽപ്രേമരസം കലൎന്നരികിൽ വ-
ന്നെത്തുന്ന സത്തുക്കളാം
ശ്രീമാന്മാരിലു, മപ്രകാരമധികം
ജൃംഭിച്ച ഡംഭത്തൊടേ
കാമം മത്സരമാൎന്നു തന്നൊടു കയ-
ൎത്തീടും ഖലന്മാരിലും
ധീമാൻ നല്ല വിവേകസാരമൊരുപോ-
ലേകുന്നിതാകുന്നപോൽ. (സു,)

൩൯൧. ബുദ്ധിക്കുള്ളൊരു ജാഡ്യമൊക്കെയകലും,
സത്യം സദാ ചൊല്ലിടും,
സിദ്ധിക്കും ബഹുമാന, മററ ദുരിത-
ക്കൂട്ടങ്ങൾ നഷ്ടങ്ങളാം,
വൎദ്ധിക്കും വലുതായ കീൎത്തി വഴിപോൽ,
നന്നാണു പാരം മന-
ശ്ശുദ്ധിക്കും, ബുധരോടു ചേരുകിൽ വരാ-
തെന്തുള്ളു ചിന്തിക്കിലോ?

൩൯൨. ദുഷ്ടന്മാർ സുജനങ്ങളോടണയുകിൽ
സാധുക്കളായ്ത്തീൎന്നിടും;
ദുഷ്ടന്മാരുടെ സംഗമാൽ സുജനമോ
ദൌഷ്ട്യം ഗ്രഹിക്കാ ദൃഢം;
മട്ടോലുംമലരിൻമണം മഹിതമ-
മ്മണ്ണിൽ പതിഞ്ഞീടിലും
തിട്ടം മണ്ണിനെഴുന്ന ഗന്ധമലരിൽ
തട്ടുന്നതില്ലൊട്ടുമേ.

൩൯൩. വല്ലാതുള്ളൊരു മൌഢ്യം കലരുമവന്മ-
സ്സത്തരോടൊത്തുവെന്നാൽ
തെല്ലാത്മജ്ഞാനമുണ്ടാമ്മരുമകതളിരിൽ

കില്ലതിന്നില്ല പാൎത്താൽ;
ചൊല്ലാൎന്നീടുന്ന മല്ലത്തറയിലമരുമ-
ക്കല്ലിലും നല്ലസൌര-
ഭ്യോല്ലാസം ചെററതിൻപൂമ്പൊടികളണകയാൽ
ചെല്ലുമാറില്ലയോവാൻ? (സു.)

സുഖം.

൩൱൪. സ്വാതന്ത്ര്യം, പൂൎണ്ണമാകും സ്വഭരണ,മഥ ദുർ-
ഭീതിയില്ലായ്ക,യെന്ന-
ല്ലാതങ്കം ദുസ്സഹം വന്നിടുകിലുമിളകാ-
തുള്ള നൽശാന്തഭാവം,
ചേതസ്സംതൃപ്തിയെന്നുള്ളിതുകളിൽ നിവസി-
ക്കുന്നു സൌഖ്യം;നിനക്കിൽ
സ്ഥിതം ദ്രവ്യം പ്രതാപം ബലമിതുകളില-
ല്ലായതിന്നുള്ള വാസം. (ഇം.ത.)

സുഭാഷിതം.

൩൱൫. സുഭാഷിതമയദ്രവ്യം സംഭരിക്കാത്ത പൂരുഷൻ
പ്രസംഗയാഗകാലത്തിലെന്തു ദക്ഷിണ നല്കിടും?

൩൱൬. പാരിൽ മൂന്നാണു രത്നങ്ങൾ സൂക്തി പാനീയമന്നവും;
മൂഢന്മാരശ്മഖണ്ഡത്തെ രത്നമെന്നരുളുന്നിതേ.

൩൱൭. അവസരമതിലുരചെയ്യാ-
നറിയ സുഭാഷിതമറിഞ്ഞിടാത്ത പുമാൻ
പടുബുധരികളുടെയിടയിൽ
പടമെന്നതുപോലെ തന്നെ ശോഭിക്കും.

സ്ത്രീവിദ്യാഭ്യാസം.

൩൱൮. കുട്ടിക്കു ബാല്യമതിൽ വേണ്ട വിവേകമേകി-

പ്ലുഷ്ടിപ്പെട്ടത്തുവതിനും, ദയിതൻെറ കാൎയ്യം
ഇഷ്ടാനുസാരമഖിലം നിറവേററുവാനും
മട്ടാൎന്നവാണികളിൽ വിദ്യ വിശേഷഹേതു. (സ്വ.)

൯൯. ഉണ്ടാകുന്ന സുതക്കു ബാല്യമതിലേ-
യോരോ പദാൎത്ഥം മുദാ
ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയതിൻെറ തത്വമഖിലം
നന്നായറിഞ്ഞീടുവാൻ
വേണ്ടുംവണ്ണമരുത്തിന്നു പകരം
മൂഢാംഗനാ സന്തതം
വേണ്ടാതുള്ളൊരു ദുർവചസ്സുകളവും
ദുർബോധവും ചേൎത്തിടും. (ല. ക.)

൨൦൦. പ്രാണാന്തത്തോളമെത്തും സുഖവുമസുഖവും
പങ്കുകൊണ്ടു,ങ്കുരിക്കും
പ്രാണപ്രേമം കലൎന്നങ്ങനെ വരസഖിയായ്
ബുദ്ധിയെത്താത്ത ദിക്കിൽ
വേണുംപോൽ വല്ലഭന്നായ് വിനയമൊടുപദേ-
ശങ്ങളം ചൊല്ലി പ്രഭാവാൽ
വാണീടാനുള്ള ഭാൎയ്യക്കുറിവകമതിലി-
ല്ലെങ്കിലെന്തൊന്നു സൌഖ്യം? (ല. ക.)

സ്വഭാവം.

൨൦൧. ഒരുവൻതൻെറ ദുഷ്കൎമ്മം കണ്ടു ചെയ്യുമതന്യനും;
പോയവൻപിറകേ പോകും ജനം തത്വം ഗ്രഹിച്ചിടാ.

൨൦൨. ഇല്ലൊന്നുമേ സുന്ദരമോ, സ്വഭാവാൽ
വിരൂപമോ പാൎക്ക ജഗത്തിലെങ്ങും;
ഏതേവനുള്ളത്തിലിണങ്ങിടുന്നി-
തവന്നതേ സുന്ദരമായ വസ്തു.

൨൦൩. ആലോചിയായ്ക ജനനസ്ഥലഭേദമേതു;-
മാലോചനാവിഷയമായതു ശീലമത്രേ;
ചാലാഴി പെററ വിഷമല്ലിഹ പങ്കജാതം

ചേലാന്നിട്ടും കമലമാണഭിനന്ദനീയം.

സ്വാമിഭക്തി.

൩൦൪. മാനവേന്ദ്രൻ പ്രസാദിച്ചാൽ മാനം ഭൃത്യന്നു നൾകിടും;
പ്രാണനെക്കൂടിയും ഭൃത്യൻ കളയും സ്വാമിരക്ഷയിൽ.

൩൦൫. പ്രഭുവിൻവാക്ക കേൾക്കാത്ത ഭൃത്യൻ ഭൃത്യാധമൻ ദൃഢം;
അവന്റെ ജീവനം വ്യൎത്ഥമാട്ടിൻഗളകുചങ്ങൾപോൽ.

൩൦൬. ആണായിട്ടുള്ളവൻതന്നുടെ പട്ടമമ്പീ-
ജത്തിലുൾഭ്രതനെന്നാൽ
പ്രാണാന്തത്തേയുമോൎക്കാതമലതരമഹാ-
കീൎത്തിയെക്കാത്തിടേണം;
വേണാട്ടീശന്റെ രക്ഷയ്ക്കൊരു ധരണിസുരൻ
സ്വാമിഭക്തൻ പുരാ തൻ-
പ്രാണാപായം ഗണിക്കാതരിപടലിയിൽ നി-
ശ്ചഞ്ചലം നെഞ്ചുകാട്ടി. (സ്വ.)

സ്തുതികൾ.

പ്രഭാതസ്തുതി.

൩൦൭. ലോകാധീശ! ഭവാന്റെ നല്ല കൃപയാൽ
സൌഖ്യേന ഞാൻ നിദ്രചെ-
യ്തേകാന്തം ശയനത്തിൽനിന്നുമെഴുന്നേ-
റ്റീടുന്നിതിപ്പോൾ വിഭോ!;
പാകം പോൽ ശുഭയായ ബുദ്ധി സതതം
സൎവ്വത്തിലും തോന്നുവാൻ
നീ കാരുണ്യമോടേയനുഗ്രഹമെനി-
ക്കേകുന്നതിന്നായ് തൊഴാം. (൧൦. സ്തോ.)

നിദ്രാരംഭകാലസ്തുതി.

൨൦൮. ഈശാ! നിൻകൃപകൊണ്ടു വേണ്ടവിധമാ-
പത്തൊന്നുമെത്താതെയി-
ന്നീ ശയ്യാതലമാൎന്നു രാത്രിയിലുറ-
ങ്ങീടാൻ തുടങ്ങുന്നു ഞാൻ;
ഏറ്റും മൂഢതകൊണ്ടു വല്ല ദുരിതം
ഞാൻ ചെയ്തുപോയെങ്കിലും
നീ ശിക്ഷയ്ക്കു വിധിച്ചിടാതതു പൊറു-
ത്തീടാൻ വണങ്ങുന്നിതാ! (ഈ. സ്തോ.)

സാമാന്യസ്തുതി.

൨൦൯. എനിക്കു ഹിതമെന്തെന്നതറിയുന്നില്ല ഞാൻ വിഭോ!;
ഈശ! നീ തന്നെ ചിന്തിച്ചിട്ടെനിക്കു ഹിതമേകണം.

൨൧൦, അത്യന്തസൂക്ഷ്മതരയാകിയ ബുദ്ധികൊണ്ടും
ശ്രുത്യന്തവൎണ്ണിതമഹാവചനങ്ങൾകൊണ്ടും
നിത്യന്തിരഞ്ഞിടുകിലും തെരിയാതെ മേവു-
മാദ്യന്തഹീനപരവസ്തുവിനെത്തൊഴുന്നേൻ. (സു.)

൨൧൧. സദാ സൌഖ്യത്തോടേ ജഗതിയിൽ വസി-
ക്കേണമെന്നാകിലെന്നും
സദാചാരം സാരം സകലമതിലും
സ്വീകരിച്ചീടവേണം;
സദാചാരത്തിന്നുള്ളൊരു വലിയ മൂ-
ലം സമസ്തേശ്വരങ്കൽ
സദാ വൎദ്ധിച്ചീടുന്നൊരു ഭയ;- മതി-
ങ്ങേറ്റമുണ്ടാകവേണം. (ഈ. സ്തോ.)

൨൧൨. സൂക്ഷിച്ചുള്ള നിരീക്ഷണത്തിലി,ഹ നാം
നിസ്സാരമായ് സന്തതം
വീക്ഷിക്കും കൃശമായിടുന്ന തൃണവും
പെട്ടെന്നു കാട്ടും വിധം
സാക്ഷാൽ സൎവ്വചരാചരത്തിലറിയാ-
വല്ലാതെഴും നൈപുണീ-

ദീക്ഷാനന്ദമിയന്നു തിങ്ങിന പരൻ
ദുഃഖങ്ങൾ പോക്കീടണം. (കാ.യാ.)

൨൧൩. ശീലിപ്പിക്കണമന്യദുഃഖമനുശോ-
ചിക്കുന്നതിന്നും കനി-
ഞ്ഞാലോകിച്ചിടുമന്യദോഷമൊളിവായ്
വയ്ക്കാനുമെന്നെ പ്രഭോ!;
ചാലേയന്യജനങ്ങളിൽ സതതമീ
ഞാനിങ്ങു കാണിച്ചിടും-
പോലുള്ളോരലിവെന്നിലും വിശദമായ്
കാണിക്കവേണം ഭവാൻ. (ഇം.ത.)

൨൧൪. അസ്മദ്ദേഹത്തിലോരോ ഹൃദയമൊടു വസി-
ക്കുന്ന ജന്തുക്കളൊട്ട-
ല്ല;-സ്മദ്ദേഹത്തിലും ചേർന്നൊരു ഹൃദയമിരി-
ക്കുന്നതുണ്ടേ;ന്നവണ്ണം
അസ്മദ്ദേഹാദിവസ്തുവ്രജമഖിലമട-
ങ്ങുന്ന ലോകങ്ങൾ ചേർന്നോ-
രുദ്യൽബ്രഹ്മാണ്ഡദേഹത്തിനു ഹൃദയമതാ-
മീശനെക്കൈതൊഴുന്നേൻ. (സ.ച.)

൨൧൫. യാതൊന്നില്ലെന്നുവന്നാൽ ഭുവനമഖിലമീ
മട്ടിൽ നിൽക്കില്ല;-യെന്ന-
ല്ലാതങ്കം സൌഖ്യമെന്നുള്ളതുമിഹ സമമായ്
കാണുവാനും പ്രയാസം;
ഭൂതങ്ങൾക്കൊക്കെയുള്ളിൽ ബഹിരപി വിലസീ-
ടുന്നതായിന്നപോലെ-
ന്നോതാവല്ലാത്തൊരശ്ശക്തിയെയഹമനിശം
ഭക്തിപൂർവം തൊഴുന്നേൻ. (൧൦൦. സ്തോ.)

സുഭാഷിതരത്നാകരം.

പരിശിഷ്ടം.

സംഖ്യാപരിച്ഛിന്നസജാതീയപദാർത്ഥങ്ങൾ.

ഒന്ന്.

ബ്രഹ്മം.

൧. അദ്വിതീയമതായുള്ള ബ്രഹ്മം കേവലമൊന്നു താൻ;
രണ്ടുമൂന്നാദിയായ് സർവ്വം വികല്പവ്യവഹാരമാം.

രണ്ട്.

ഗുണദോഷാദി.

൨. ഗുണം ദോഷം, സുഖം ദുഃഖം, സ്ത്രീ പുമാൻ, പ്രിയമപ്രിയം
ഏവമീരണ്ടു ഭേദങ്ങൾ കാണാം സർവ്വത്ര നോക്കിയാൽ.

മൂന്ന്.

അഗ്നിത്രയം.

൩. ദക്ഷിണാഗ്നിയതും ഗാർഹപത്യമാഹവനീയവും
ഏവമഗ്നികൾ മൂന്നെന്നു ചൊല്ലീടുന്നു ബുധാവലി.

അവസ്ഥാത്രയം.

൪. ജാഗരം സ്വപ്നവും പിന്നെസ്സുഷുപ്തിയുമവസ്ഥകൾ;
ഉത്തമാ മദ്ധ്യമാ പിന്നെയധമാ മൂന്നവസ്ഥകൾ.

ഋണത്രയം.

൫. ഋഷികൾക്കും സുരന്മാർക്കും പിതൃക്കൾക്കുമെഴും കടം
തീർക്കണം ബ്രഹ്മചാരിത്വം യാഗം പുത്രനിവാറിനാൽ.

കൎമ്മത്രയം.

൬. സൃഷ്ടിയും സ്ഥിതിയും പാൎക്ക സംഹാരം പുനരിങ്ങനെ
ത്രിമൂൎത്തികൾ ക്രമത്താലെ നടത്തീടുന്ന കൎമ്മമാം.

കാരണത്രയം.

൭. ഒന്നാമതു സമവായി
രണ്ടാമതു പിന്നെയസമവായിയതും
മൂന്നാമതഥ നിമിത്തം
കാരണമീവണ്ണമാണു മൂന്നറിക.

കാലത്രയം.

൮. വൎത്തമാനം ഭാവിയതും ഭൂതവും മൂന്നു കാലമാം.

ഗുണത്രയം.

സത്വം രജസ്സതും പിന്നെത്തമസ്സും താൻ ഗുണത്രയം.

തപസ്ത്രയം.

൯. മാനസം വാചികം പിന്നെക്കായികം താൻ തപസ്സു കേൾ.

താപത്രയം.

ആദ്ധ്യാത്മികമതും പിന്നെയാധിദൈവികവും തഥാ
൧൦. ആധിഭൌതികമെന്നേവം താപത്രയമുദാഹൃതം.

ത്രയി.

ഋക്കും യജുസ്സതും സാമമേവം വേദത്രയം സ്മൃതം.

ത്രിദോഷം.

൧൧. വായുവും പിത്തവും ശ്ലേഷ്മമിവ ദോഷത്രയം മതം.

ത്രിവൎഗ്ഗം.

ധൎമ്മാൎത്ഥകാമങ്ങൾ മൂന്നാം ത്രിവൎഗ്ഗം സൂരിസമ്മതം.
൧൨. ക്ഷയവും സ്ഥാനവും വൃദ്ധി രാജനീതിത്രിവൎഗ്ഗമാം.

ത്രിസന്ധ്യം.

പ്രഭാതം സായവും കാൺക മദ്ധ്യാഹ്നമിവ സന്ധ്യകൾ.

ദോഷത്രയം.

൮൨. അവ്യാപ്തിയുമതിവ്യാപ്തിയസംഭവവുമിങ്ങനെ
ലക്ഷണോക്തിയിലുള്ളോരു മൂന്നു ദോഷങ്ങളോൎക്കണം.

൮൩. ലക്ഷ്യൈകദേശത്തിൽ മാത്രം ലക്ഷണം ചേൎന്നിരിക്കുകിൽ
അവ്യാപ്തി വന്നിടും; ഗോവിൻലക്ഷണം ശ്യാമമാം നിറം.

൮൪. അലക്ഷ്യത്തിങ്കലും കൂടി ലക്ഷണം ചേൎന്നുവെങ്കിലോ
അതിവ്യാപ്തി ഭവിച്ചീടും; ശൃംഗിത്വം പശുലക്ഷണം.

൮൫. ലക്ഷ്യത്തിലെങ്ങുമില്ലാത്ത ലക്ഷണത്തെയുരയ്ക്കുകിൽ
അസംഭവമതാ;–മൊററക്കുളമ്പു പശുലക്ഷണം.

മധുത്രയം.

൮൬. നെയ്‌ പഞ്ചസാരയും തേനുമിവയത്രേ മധുത്രയം.

മൂൎത്തിത്രയം.

ബ്രഹ്മാവും വിഷ്ണുവും പിന്നെശ്ശിവനേവം ത്രിമൂൎത്തികൾ.

രീതിത്രയം.

൮൭. വൈദൎഭീ ഗൌഡിയും കേൾക്ക പാഞ്ചാലീ മൂന്നു രീതികൾ.

ലോകത്രയം.

പാതാളം ഭൂമിയും സ്വൎഗ്ഗമിവ ലോകത്രയം മതം.

വൃത്തിത്രയം.

൮൯. അഭിധാ ലക്ഷണാ പിന്നെ വ്യംജനാ മൂന്നു വൃത്തികൾ.

ശക്തിത്രയം.

പ്രഭുശക്ത്യുത്സാഹശക്തിമന്ത്രശക്തികൾ മൂന്നിവ.

ശരീരത്രയം.

൯൦. സ്ഥൂലവും സൂക്ഷ്മവും പാൎക്ക കാരണം മൂന്നു ദേഹമാം.

സ്വരത്രയം.

ഹ്രസ്വവും ദീൎഘവും കാൺക പ്ലുതവും സ്വരഭേദമാം.

൯൧. ഉദാത്തമനുദാത്തം കേൾ സ്വരിതം താനുമപ്പിധം
വേദങ്ങളുച്ചരിക്കുമ്പോൾ മുഖ്യമായറിയേണ്ടുവ.

നാല്.

കവിചതുഷ്ടയം.

൨൨. ഉദാത്തനുദ്ധതൻ പ്രൌഢൻ വിനീതൻ പുനരിങ്ങനെ
കവികൾക്കിഥ ഭേദങ്ങൾ നാലുണ്ടെന്നു ധരിക്കണം.

൨൩. ഗൂഢമായഭിമാനോക്തി പറയുന്നോനുദാത്തനാം;
ഉദ്ധതൻ കേൾ പരന്മാരെത്താഴ്ത്തിത്തന്നെപ്പുകഴ്ത്തുവോൻ.

൨൪. യഥോചിതം നിജോൽകൎഷം കഥിപ്പോൻ പ്രൌഢനായ്വരും;
തന്നെ നിന്ദിച്ചു വിനയം ചൊന്നിടുന്നോൻ വിനീതനാം.

ചാതുരാശ്രമങ്ങൾ.

൨൫. ബ്രഹ്മചൎയ്യാശ്രമം പിന്നെഗ്ഗൃഹസ്ഥാശ്രമവും തഥാ
വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം സന്ന്യാസാശ്രമം കാൺക നാലിവ.

ചതുരുപവേദങ്ങൾ.

൨൬. ആയുൎവ്വേദം ധനുൎവ്വേദമഥ ഗാന്ധൎവ്വവേദവും
അൎത്ഥശാസ്ത്രവുമീവണ്ണമുപവേദചതുഷ്ടയം.

ചതുരുപായങ്ങൾ.

൨൬॥. സാമം ദാനം ഭേദം
ദണ്ഡവുമിവ നാലുപായമറിയേണം.

ചതുരംഗങ്ങൾ.

൨൭. ആന തേരശ്വവും പിന്നെക്കാലാളംഗങ്ങൾ നാലിവ.

ചതുൎയ്യുഗം.

കൃതവും ത്രേതയും പിന്നെ ദ്വാപരം കലിയിങ്ങനെ
൨൭॥. കാലത്തിൻെറ വിഭാഗങ്ങൾ നാലാകുന്നു ചതുൎയ്യുഗം.

ചതുൎവ്വൎഗ്ഗം. (പുരുഷാൎത്ഥം.)

൨൮. ധൎമ്മവുമൎത്ഥം കാമം
മോക്ഷമതും നാലിതാം ചതുൎവ്വൎഗ്ഗം.

ചതുൎവ്വൎണ്ണങ്ങൾ.

൨൯. ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയൻ താനും വൈശ്യൻ ശൂദ്രൻമിങ്ങനെ
൩൦. നാലുജാതികളെച്ചൊല്ലും ചതുൎവ്വൎണ്ണങ്ങളെന്നു കേൾ.

ചതുർവേദങ്ങൾ.

ഋക്കും യജുസ്സതും സാമമഥർവ്വം നാലു വേദമാം.

വിദ്യാവസ്ഥാചതുഷ്ടയം.

൩൧. പഠിക്ക ബോധിക്ക പിന്നെയാചരിച്ചു നടക്കുക
ആചരിപ്പിക്കയെന്നേവം നാലവസ്ഥകൾ വിദ്യയിൽ.

വൃദ്ധചതുഷ്ടയം.

൩൨. വൈരാഗ്യവൃദ്ധനും ജ്ഞാനവൃദ്ധനും ധർമ്മവൃദ്ധനും
വയോവൃദ്ധനുമെന്നേവം വൃദ്ധൻമാർ നാലു മാതിരി.

സാധനചതുഷ്ടയം.

൩൩. നിത്യാനിത്യവിവേകവു–
മിഹപരസുഖസഞ്ചയത്തിൽ വൈരാഗ്യം
ശമമുഖമാറും മോക്ഷേ
വാഞ്ഛയുമിവ സാധനങ്ങൾ നാലത്രേ.

മോക്ഷചതുഷ്ടയം.

൩൪. സാലോക്യം സാമീപ്യം
സാരൂപ്യം പിന്നെയരിയ സായുജ്യം
ഇങ്ങനെ നാലാകുന്ന
മംഗലകരമായ മോക്ഷമറിയേണം.

അഞ്ച്.

ഉപാസനാപഞ്ചാംഗം.

൩൫. ജപവും ഹോമം തർപ്പണ–
മഭിഷേകം വിപ്രഭോജനം പാർക്ക
പഞ്ചാംഗോപാസനമിവ–
യഞ്ചും കൂടുന്നതെന്നു സൂരിമതം.

ജ്യോതിഷപഞ്ചാംഗം.

൩൬. നക്ഷത്രം തിഥിയും വാരം യോഗം കരണമിങ്ങനെ
അംഗങ്ങളഞ്ചു കൂടുന്നതത്രേ പഞ്ചാംഗമാകണം.

പഞ്ചകൎമ്മേന്ദ്രിയങ്ങൾ.

൩൧. വാക് പാദം പാണിയതും
പായുവുപസ്ഥം ധരിക്ക കൎമ്മത്തിൽ.

പഞ്ചകൎമ്മേന്ദ്രിയവിഷയങ്ങൾ.

വചനം ഗമനം ദാനം
വിസൎഗ്ഗമാനന്ദമിതുകൾ വിഷയങ്ങൾ.

പഞ്ചകോശങ്ങൾ.

൩൨. അന്നപ്രാണമനോവി-
ജ്ഞാനാനന്ദാത്മകങ്ങൾ കോശങ്ങൾ.

പഞ്ചഗവ്യം.

പാലും തൈരും നെയ്യും
ഗോമൂത്രം ഗോമയം നിനക്കുയിവ
൩൩. അഞ്ചിനുമൊന്നായൊരു പേർ
വിബുധോക്തം പഞ്ചഗവ്യമെന്നത്രേ.

പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയവിഷയങ്ങൾ.

ചെവി തൊലി കണ്ണും നാവും
മൂക്കിവ ബോധേന്ദ്രിയങ്ങളഞ്ചത്രേ.

പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾ.

൪൦. ശബ്ദം സ്പൎശം രൂപം
രസവും പിന്നീട്ട ഗന്ധമെന്നിതുകൾ
അവയാലറിയപ്പെട്ടീ-
ട്ടുന്നൊരു വിഷയങ്ങളെന്നു കരുതേണം.

പഞ്ചപാതകം.

൪൧. വധം, പരസ്ത്രീഗമന,-മസദ്വാക്യങ്ങൾ ചൊല്ലുക,
മോഷണം, മദ്യപാനം താനിവ കേൾ ഞ്ചപാതകം

പഞ്ചപിതൃക്കൾ.

൪൨. പിതാ, പത്നീപിതാ, വിദ്യ പഠിപ്പിക്കുന്ന പൂരുഷൻ,
അന്നദാതാ, ഭയത്രാതാ, പിതാക്കളിവരഞ്ചുപേർ,

പഞ്ചപ്രാണങ്ങൾ.

൪൨. പ്രാണാപാനസമാനോ-
ദാനവ്യാനാഖ്യയങ്ങൾ വായുക്കൾ
ഹൃദയാദിസ്ഥാനങ്ങളി-
ലോരോരോ വൃത്തിയോടിരിക്കുന്നു.

പഞ്ചബാണങ്ങൾ.

൪൩. ഉന്മാദനം താപനവും ശോഷണം സ്തംഭനം തഥാ
സമ്മോഹനവുമോൎക്കേണം മന്മഥന്റെ ശരങ്ങളായ്.

൪൪. അരവിന്ദമശോകം താൻ ചൂതവും നവമാലിക
നീലോല്പലവുമാകുന്നിതവയെന്നു മതാന്തരം.

പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ.

൪൫. ഭൂമി ജലം തേജസ്സും
വായുവുമാകാശമഞ്ചു ഭൂതങ്ങൾ.

പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങൾ.

൪൬. പാഠവും ഹോമമതിഥിപൂജയും തൎപ്പണം ബലി
ഇവയഞ്ചും മഹായജ്ഞനാമധേയങ്ങളോൎക്കണം.

പഞ്ചമാതാക്കൾ.

൪൭. മാതാവും ശ്വശ്രുവും ഭ്രാതൃഭാൎയ്യയും ഗുരുഭാൎയ്യയും
രാജാവിൻഭാൎയ്യയും പാൎക്ക മാതാക്കളിവരഞ്ചു പേർ.

പഞ്ചമൂലം.

൪൮. കമിഴ് കൂവളവും പിന്നെപ്പുപ്പാതിരിയതായതും
പലകപ്പയ്യാന മുഞ്ഞ പഞ്ചമൂലമിതാസ്ഥുരം.

പഞ്ചരത്നം.

൪൯. വിദ്രുമം ഹീരകം നീലം മൌക്തികം പത്മരാഗവും
ഇവയഞ്ചൊന്നായ പേരത്രേ പഞ്ചരത്നം ഗ്രഹിക്കണം.

പഞ്ചലോഹം.

൫൦. സ്വൎണ്ണവും വെള്ളിയും ചെമ്പും വെള്ളീയം നാഗമിങ്ങനെ
അഞ്ചു വസ്തുക്കൾ ചേരുമ്പോൾ പഞ്ചലോഹമതാസ്ഥുരം.

പഞ്ചാമൃതം.

൭൧. തേനും തൈരും പാലും
നെയ്യും നൽപഞ്ചസാരയെന്നേവം
അഞ്ചിനുമൊന്നായൊരു പേർ
പഞ്ചാമൃതമെന്നു ചൊല്ലിടുന്നറിക.

വൈദ്യകപഞ്ചാംഗം.

൭൨. തൊലിയില പൂവും കായും
വേരിവ തരുവിന്നെഴുന്ന പഞ്ചാംഗം.

സ്നാനപഞ്ചാംഗം.

൭൩. സങ്കല്പം സൂക്തപഠനമംഘമർഷണവും തഥാ
ദേവാദിതർപ്പണം പിന്നെ മാർജ്ജനം സ്നാനമഞ്ചിവ.

ആറ്.

വേദാംഗഷൾകം.

൭൪. ശിക്ഷാ കല്പം വ്യാകരണം നിരുക്തം ജ്യൌതിഷം തഥാ
ഛന്ദോവിചിതിയെന്നേവമാറു വേദാംഗമോർക്കണം.

ശമാദിഷൾകം.

൭൫. ശമവും ദമമുപരതിയും
തിതിക്ഷ പിന്നെസ്സമാധിയും ശ്രദ്ധ
ഇവയാറാണോർക്കേണം
ശമാദിഷൾകം മുനീന്ദ്രസംപ്രോക്തം.

ഷഡാധാരങ്ങൾ.

൭൬. മൂലാധാരം സ്വാധി-
ഷ്ഠാനം മണിപൂരമങ്ങനാഹതവും
പിന്നെ വിശുദ്ധിയുമാജ്ഞയു-
മാകുന്നാധാരമാറുമറിയേണം.

ഷഡീതികൾ.

൭൭. അതിവൃഷ്ടിയനാവൃഷ്ടിയെലിയും ശലഭം കിളി
അത്യാസന്നനൃപന്മാരുമിവയീതികളാറു കേൾ.

ഷഡൂൎമ്മികൾ.

൫൮. വിശപ്പും ദാഹവും ദുഃഖം മോഹവും ജരയും തഥാ
മൃതിയെന്നിവയാകുന്നു ഷഡൂൎമ്മികൾ ധരിക്കണം.

ഷഡൃതുക്കൾ.

൫൯. വസന്തം ഗ്രീഷ്മവും വൎഷം ശരത്തെന്നതുമങ്ങനെ
ഹേമന്തവും ശിശിരവും കേളൃതുക്കളിവണ്ണമാം.

ഷൾകൎമ്മങ്ങൾ.

൬൦. ദാനം പ്രതിഗ്രഹം പിന്നെ യജനം യാജനം തഥാ
പഠിക്കുക പഠിപ്പിക്കയിവ ഭൂദേവവൃത്തികൾ.

ഷൾഗുണങ്ങൾ.

൬൧. സന്ധിയും വിഗ്രഹം യാനമാസനം ദ്വൈധമാശ്രയം
മഹീപാലർ ധരിക്കേണ്ടും ഗുണമാറിവയോൎക്കണം.

ഷഡ്രസങ്ങൾ.

൬൨. മധുരം ലവണം പിന്നെക്കട്ടുവും തിക്തവും തഥാ
അമ്ലം കഷായമെന്നേവമോൎക്കയാറു രസങ്ങളാം.

ഷഡ്വൎഗ്ഗം.

൬൩. കാമവും ക്രോധവും ലോഭം മോഹവും മദവും തഥാ
മാത്സൎയ്യമിവയാറത്രേ ഷഡ്വൎഗ്ഗം ബുധസമ്മതം.

ഏഴ്.

സപ്തദ്വീപങ്ങൾ.

൬൪. ജംബുവും പ്ലക്ഷവും ക്രൗഞ്ചം ശാല്മലം കുശവും തഥാ
ശാകം പുഷ്കരമെന്നേവം ദ്വീപമേഴെന്നതോൎക്കണം.

സപ്തധാതുക്കൾ.

൬൫. രസവും രക്തവും മാംസം മേദസ്സസ്ഥിയുമങ്ങനെ
മജ്ജാ ശുക്ലവുമെന്നേവമേഴു ധാതുക്കളോൎക്കണം.

സപ്തനദികൾ.

൬൬. ഗംഗയും യമുനാ ഗോദാവരി പിന്നെസ്സരസ്വതീ
നൎമ്മദാ സിന്ധു കാവേരി നിനക്കു നദിയേഴിവ.

സപ്തപദാൎത്ഥങ്ങൾ.

൭. ദ്രവ്യവും ഗുണവും കൎമ്മം സാമാന്യം താൻ വിശേഷവും
സമവായമഭാവം കേളേവമേഴ പദാൎത്ഥമാം.

സപ്തപൎവ്വതങ്ങൾ.

൮. മഹേന്ദ്രം മലയം സഹ്യൻ ശുക്തിമാനൃക്ഷപൎവ്വതം
വിന്ധ്യനും പാരിയാത്രം താനേഴേവം കുലപൎവ്വതം.

സപ്തമാതൃക്കൾ.

൯. ബ്രാഹ്മീ മാഹേശ്വരീ പിന്നെക്കൌമാരീ വൈഷ്ണവീ തഥാ
വാരാഹീ പുനരിന്ദ്രാണീ ചാമുണ്ഡയിവരമ്മമാർ.

സപ്തൎഷികൾ.

൧൦. മരീചിയംഗിരസ്സത്രി പുലസ്ത്യൻ പുലഹൻ ക്രതു
വസിഷ്ഠനിവരാകുന്ന സപ്തൎഷികൾ ധരിക്കണം.

സപ്തവ്യസനങ്ങൾ.

൧൧. സ്ത്രീസേവ ചൂതുകളി കേളിഹ മദ്യപാനം
നായാട്ടു നിഷ്ഠുരതരത്വമിയന്നവാക്യം
കാറിന്നു മേററവുമെഴുന്നൊരു ശിക്ഷ പിന്നെ-
യൎത്ഥസ്യദൂഷണവുമാം വ്യസനം നൃപന്നു്.

സപ്തസമുദ്രങ്ങൾ.

൧൨. ഉപ്പുവെള്ളം കരിമ്പിന്നീർ മദ്യം നെയ്യ് തൈരു പാലതും
ശുദ്ധമാം ജലമെന്നേവമേഴ പോലാഴിയോൎക്കണം.

സപ്തസ്വരങ്ങൾ.

൧൩. നിഷാദമൃഷഭം പിന്നെഗ്ഗാന്ധാരം ഷഡ്ജവും തഥാ
മധ്യമം ധൈവതം പാൎക്ക പഞ്ചമം സ്വരമേഴിവ.

സപ്താംഗങ്ങൾ.

൧൪. രാജാവും മന്ത്രിയും ബന്ധു ഭണ്ഡാരം നാട്ടുമങ്ങനെ
കോട്ടയും സൈന്യവും പാൎക്ക രാജ്യാംഗങ്ങളിതേഴുതാൻ.

എട്ട്.

അഷ്ടദിക്കുകൾ.

൧൪. കിഴക്കതൊട്ടുള്ള നാലും കോണും ദിക്കുകളെട്ടിവ.

അഷ്ടദിക്പാലന്മാർ.

ഇന്ദ്രനും വഹ്നിയും പിന്നെക്കാലൻ നിഋതിയും തഥാ
൧൫. വരുണൻ വായു വിത്തേശനീശൻ ദിക്പാലരെട്ടിവർ.

അഷ്ടദിഗ്ഗജങ്ങൾ.

ഐരാവതം പുണ്ഡരീകം വാമനം കുമുദം തഥാ
൧൬. അംജനം പുഷ്പദന്തം താൻ സാൎവ്വഭൌമവുമങ്ങനെ
സുപ്രതീകവുമെന്നേവം ദിഗ്ഗജങ്ങളനുക്രമം.

അഷ്ടബുദ്ധിഗുണങ്ങൾ.

൧൭. ശുശ്രൂഷയും ശ്രവണവും ഗ്രഹണം ധാരണം തഥാ
ഊഹാപോഹങ്ങളും പിന്നെയൎത്ഥവിജ്ഞാനമെന്നതും
൧൮॥ തത്വജ്ഞാനമതും പാൎക്ക ബുദ്ധിക്കുള്ള ഗുണങ്ങളാം.

അഷ്ടമൂൎത്തികൾ.

൧൯॥ ഭൂമിയും ജലവും തേജസ്സനിലൻ വ്യോമമക്കനും
ചന്ദ്രൻ ഹോതാവുമിശന്റെയഷ്ടമൂൎത്തികളോക്കണം.

അഷ്ടവസുക്കൾ.

൨൦॥ ധരനും ധ്രുവനും സോമൻ പ്രത്യൂഷനനിലൻ തഥാ
ആപൻ പ്രഭാസനനലനേവമഷ്ടവസുക്കളാം.

അഷ്ടവിവാഹങ്ങൾ.

൨൧॥ ബ്രാഹ്മം ദൈവവുമാർഷം
പ്രാജാപത്യം നിനക്കു, ഗാന്ധൎവ്വം
ആസുരവും രാക്ഷസവും
പൈശാചവുമാം വിവാഹമെട്ടേവം.

അഷ്ടൈശ്വൎയ്യങ്ങൾ.

൨൨. അണിമാ മഹിമാ പിന്നെ ലഘിമാ ഗരിമാവതും
൨൩. ഈശിത്വവും വശിത്വം കേൾ പ്രാപ്തി പ്രാകാശ്യമിങ്ങനെ
എട്ടവസ്ഥകളാകുന്നിതഷ്ടൈശ്വൎയ്യം ധരിക്കണം.

യോഗാഷ്ടാംഗങ്ങൾ.

൨൪. യമവും നിയമം പിന്നീടുള്ളതാസനവും തഥാ
പ്രാണായാമമതും പ്രത്യാഹാരം ധാരണ പിന്നെയും

൪൫. ധ്യാനം സമാധിയെന്നേവം യോഗാംഗങ്ങളിതെട്ടുമാം.
അഹിംസാ സത്യവും പിന്നെയസ്തേയം ബ്രഹ്മചര്യവും

൪൬. അപരിഗ്രഹമെന്നേവം യമമഞ്ചു പ്രകാരമാം.
ആസനങ്ങൾ നിനച്ചീടിലളവില്ലാതെയുണ്ടിഹ;

൪൭. എങ്കിലും മൂന്നു മുഖ്യങ്ങൾ വീരാസനമതും തഥാ
പത്മാസനവുമോൎക്കേണം സ്വസ്തികാസനവും മതം

സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം.

൪൮. ഉരസ്സും മനവും കണ്ണും ശിരസ്സും കാൽകരങ്ങളും
വചസ്സും പദ്മലും ചേൎന്ന നതിയഷ്ടാംഗയാസ്മൃതം.

ഒൻപതു്.

നവഗ്രഹങ്ങൾ.

൪൯. ആദിത്യൻ ചന്ദ്രനും ചൊവ്വാ ബുധനും ഗുരുവും തഥാ
ശുക്രനും ശനിയും രാഹു കേതുവും കേൾ ഗ്രഹങ്ങളാം.

നവദ്രവ്യങ്ങൾ.

൫൦. ഭൂമിയും ജലവും തേജസ്സനിലൻ വ്യോമവും തഥാ
കാലവും ദിക്കമാത്മാവും മനസ്സും ദ്രവ്യമൊൻപതാം.

നവദ്വാരങ്ങൾ.

൫൧. ശ്രോത്രങ്ങളും ലോചനങ്ങൾ ഘ്രാണങ്ങളഥ വക്ത്രവും
പായൂപസ്ഥങ്ങളും പാൎക്ക നവദ്വാരങ്ങൾ മെയ്യതിൽ.

നവനിധികൾ.

൫൨. നിധികൾ മഹാപത്മമതും
പത്മം പിന്നീടു ശംഖമകരങ്ങൾ
കച്ഛപമോടു മുകുന്ദം
കുന്ദം നീലം ഗ്രഹിക്ക ഖൎവ്വുമാം.

നവരത്നങ്ങൾ.

൫൩. മാണിക്യം മുത്തു വൈഡൂൎയ്യം ഗോമേദം വൈരവും തഥാ
പത്മരാഗം മരതകം പവിഴം പിന്നെ നീലവും

൫൪. രത്നങ്ങളെൻപതിവണ്ണം ചേരുമ്പോൾ നവരത്നമാം.

നവരസങ്ങൾ.

ശൃംഗാരം വീരവും പിന്നെക്കരുണം പുനരൽഭുതം
൯൫. ഹാസ്യം ഭയാനകം പാൎക്ക ബീഭത്സം രൌദ്രവും തഥാ
ശാന്തമെന്നേവമാകുന്നു രസമൊൻപതു സമ്മതം.

പത്തു്.

ദശപാപങ്ങൾ.

൯൬. ഹിംസ മോഷണവും പിന്നെയനൎഥവിഷയാഗ്രഹം
പൈശൂന്യം പരുഷം വ്യാജമസംബന്ധപ്രലാപവും
൯൭. ദ്രോഹചിന്താ പരധനസ്പൃഹ നാസ്തികബുദ്ധിയും
പാപകൎമ്മങ്ങൾ പത്തേവം സൎവ്വഥാ സന്ത്യജിക്കണം.

ദശമൂലം.

൯൮. കുമിഴും കൂവളവും മുഞ്ഞയതും
പലകപ്പയ്യാനയുമപ്പാതിരി
ഓരില മൂവില ചെറുവഴുതിനയും
ചുണ്ട ഞെരിഞ്ഞിലുമാം ദശമൂലം.

ദശരൂപകങ്ങൾ.

൯൯. നാടകം കേൾ പ്രകരണം ഭാണം പ്രഹസനം ഡിമം
വ്യായോഗം സമവാകാരം വീഥിയും പിന്നെയങ്കവും
൧൦൦. ഈഹാമൃഗവുമായീടും ദശരൂപകസംജ്ഞകൾ.

ദശാവതാരങ്ങൾ.

മത്സ്യം കൂൎമ്മം വരാഹം താൻ നരകേസരി വാമനൻ
൧൦൧. ഭാൎഗ്ഗവൻ രാഘവൻ രാമകൃഷ്ണന്മാർ കല്ക്കിയീവിധം
ഭുവനത്രാണനത്തിന്നായ് കമലാവല്ലഭൻ പരൻ
൧൦൨. സ്വയം സ്വീകരിച്ചുള്ളോരവതാരങ്ങൾ പത്തു കേൾ.

ദശോപനിഷത്തുകൾ.

ഈശം കേനം കഠം പ്രശ്നം മുണ്ഡം മാണ്ഡൂക്യവും തഥാ
൧൦൩. ഛാന്ദോഗ്യം തൈത്തിരീയം കേളൈതരേയവുമങ്ങനെ
ബൃഹദാരണ്യമെന്നേവം പത്താണുപനിഷത്തുകൾ

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

പതിനൊന്നു്.

ഏകാദശരുദ്രന്മാർ.

൧൦൪. അജൈകപാത്തഹിർബ്ബുധ്ന്യൻ വിരൂപാക്ഷൻ സുരേശ്വരൻ
ജയന്തൻ ബഹുരൂപൻ താനപരാജിതനും തഥാ

൧൦൫. സാവിത്രൻ ത്ര്യംബകൻ വൈവസ്വതനും ഹരനിങ്ങനെ
രുദ്രന്മാർ പതിനൊന്നെന്നു പൌരാണികബുധാശയം.

പന്തിരണ്ടു്.

ദ്വാദശചാന്ദ്രമാസങ്ങൾ.

൧൦൬. മാഘം ഫാല്ഗുനവും ചൈത്രം വൈശാഖം ജ്യൈഷ്ഠവും തഥാ
ആഷാഢം ശ്രാവണം പ്രൌഷ്ഠപദമാശ്വിനമെന്നതും

൧൦൭. കാർത്തികം മാർഗ്ഗശീർഷം കേൾ പൌഷമെന്നിവ മാസമാം;
മകരേ ശുക്ലപക്ഷാദിമുതൽ മാഘം തുടങ്ങിടും.

൧൦൮. മാഘാദിയീരണ്ടു മാസം ശിശിരാദികളായ്‌വരും;
ശിശിരാദികൾ മൂന്നാകന്നുത്തരായണമോക്കണം.

൧൦൯. വർഷാദി മൂന്നൃതുക്കൾക്കു ദക്ഷിണായനമെന്നു പേർ.

ദ്വാദശരാശികൾ.

മേടമോടിടവം പിന്നെ മിഥുനം കർക്കടം തഥാ
൧൧൦. ചിങ്ങം കന്നി തുലാം പാർക്ക വൃശ്ചികം ധനുവും പുനഃ
മകരം കുംഭവും മീനമിവ പന്ത്രണ്ടു രാശികൾ.

പതിന്നാലു്.

ചതുർദ്ദശമനുക്കൾ.

൧൧൧. ഉത്തമൻ താപസൻ സൂര്യൻ സ്വായംഭുവനുമങ്ങനെ
സ്വാരോചിഷൻ രൈവതനും ചാക്ഷുഷൻ ഭൌച്യനും തഥാ

൧൧൨. രോച്യൻ വൈവസ്വതൻ ബ്രഹ്മാ ദക്ഷനും ധർമ്മനും പുനഃ
രുദ്രനെന്നിവരോക്കേണം പതിന്നാലു മനുക്കളാം.

ചതുർദ്ദശലോകങ്ങൾ.

൧൧൩. അതലം വിതലം കീഴിൽ നിതലം സുതലം തഥാ
തലാതലം പാൎക്ക മഹാതലം പിന്നെ രസാതലം

൧൧൪. ഭൂലോകവും ഭുവർല്ലോകം സ്വർല്ലോകം പുനരങ്ങനെ
മഹല്ലോകം ജനല്ലോകം തപസ്സും സത്യവും തഥാ

൧൧൫. പതിന്നാലായ ലോകങ്ങളേവമെന്നു ധരിക്കണം.

ചതുർദ്ദശലോകസാക്ഷികൾ.

ആദിത്യചന്ദ്രന്മാരഗ്നി വായുവാകാശവും മഹീ
൧൧൬. ജലവും ഹൃദയം കാലൻ പകലും രാത്രിയും തഥാ
രണ്ടു സന്ധ്യകളും ധർമ്മമേവമാം ലോകസാക്ഷികൾ.

ചതുർദ്ദശവിദ്യകൾ.

൧൧൭. അംഗങ്ങളാറും വേദങ്ങൾ നാലും മീമാംസയെന്നതും
ന്യായശാസ്ത്രം പുരാണം കേൾ ധർമ്മശാസ്ത്രഞ്ച വിദ്യകൾ.

ചതുർദ്ദശാൎത്ഥബോധനങ്ങൾ.

൧൧൮. സംയോഗവും വിപ്രയോഗം സാഹചൎയ്യം വിരോധിതാ
അൎത്ഥം പ്രകരണം ലിംഗം ശബ്ദാന്തരസമാഗമം

൧൧൯. സാമൎത്ഥ്യമൌചിതി ദേശം കാലം വ്യക്തി സ്വരാദിയും
ശബ്ദാൎത്ഥം പലതാകുമ്പോൾ വിശേഷസ്മൃതിഹേതുവാം.

൧൨൦. വാച്യൈകനിഷ്ഠമായീട്ടമൎത്ഥാന്തരസമാഗമം
സംയോഗമാം; ശംഖചക്രധരൻ ഹരി തുണയ്ക്കണം.

൧൨൧. സംയോഗാഭാവമാകുന്നു വിപ്രയോഗം ധരിക്കണം;
അശംഖചക്രനായീട്ടും ഹരിയത്രേ ഭവാൻ വിഭോ!

൧൨൨. വാച്യൈകവസ്തുവോടുള്ള സഹചാരിത്വമായിട്ടും
സാഹചൎയ്യം; തൊഴുന്നേൻ ഞാൻ രാമലക്ഷ്മണരെസ്സദാ.

൧൨൩. ചേൎന്നിരിക്കായ്ക ശത്രുത്വമിവയത്രേ വിരോധിതാ;
രാമൻ രാവണനോടേററു പകലും നിശയിങ്കലും.

൧൨൪. പ്രയോജനമതായീട്ടമൎത്ഥമെന്നു ധരിക്കണം;
സ്ഥാണുവൈക്കെവണങ്ങുന്നേൻ സംസാരത്തെയകററുവാൻ.

൧൨൫. വക്താവിൻെറയുമപ്പുന്നം ശ്രോതാവായുള്ളവൻെറയും
ബുദ്ധിയോടുള്ള സംബന്ധമത്രേ പ്രകരണം മതം.

൧൨൬. ശ്രീരാമനീ ജഗത്തിങ്കൽ വീരാഗ്ര്യൻ തന്നെ നിൎണ്ണയം;
എന്നാൽ നമ്മുടെ ദുർഭാഗ്യാൽ ദേവനോക്കുന്നതില്ലിദം.

൧൨൭. വാച്യാന്തരൌഘത്തിൽനിന്നും വ്യാവൃത്തം ധർമ്മമായിടും
ലിംഗം; മഹീഭൃത്താന്നേരമതികോപം കലൎന്നിതേ-

൧൨൮. നിയതാൎത്ഥതയാൎന്നീടും ശബ്ദത്തിൻെറയടുപ്പമാം
ശബ്ദാന്തരത്തിൻസാന്നിദ്ധ്യം; തുണ ദേവൻ പുരാന്തകൻ.

൧൨൯. സാമൎത്ഥ്യം കാരണത്വം താൻ; മധുവാൽ കുയിൽ മത്തമായ്.
ഔചിത്യന്വയയോഗ്യത്വമെന്നു ചൊല്ലുന്നു സൂരികൾ;

൧൩൦. പ്രേയസീവദനം നിന്നെസ്സുഖിപ്പിക്കണമേററവും.
ദേശം പുരാദിയാ;—മീശൻ നഗരേ വിലസുന്നിഹ.

൧൩൧. കാലം നിശാദിയാ;—മല്ലിൽ ചിത്രഭാനു വിളങ്ങിടും.
പുല്ലിംഗാദികളാകുന്നു വ്യക്തിയെന്നു ധരിക്കണം;

൧൩൨. മിത്രനും മിത്രവും പാരമത്ര ശോഭിച്ചിടുന്നെടോ!
സ്വരം പ്ലുതാദിയാം; രാമാ! പോയീടൊല്ല വനത്തിൽ നീ.

പതിനെട്ട്.

അഷ്ടാദശപുരാണങ്ങൾ.

൧൩൩. വൈഷ്ണവം നാരദീയം ഭാഗവതം ഗാരുഡം തഥാ
പാത്മം വാരാഹമിത്യേവം വൈഷ്ണവങ്ങൾ ധരിക്കണം.

൧൩൪. മാത്സ്യം കൌൎമ്മമതും ലൈംഗം വായവ്യം സ്കാന്ദമായതും
ആഗ്നേയമിവ ശൈവങ്ങളാം പുരാണങ്ങളായിടും.

൧൩൫. ബ്രഹ്മാണ്ഡം ബ്രഹ്മകൈവൎത്തം മാൎക്കണ്ഡേയമനന്തരം
ഭവിഷ്യദ്വാമനം ബ്രാഹ്മമേവം ബ്രാഹ്മങ്ങളോൎക്കണം.

അഷ്ടാദശസ്മൃതികൎത്താക്കന്മാർ.

൧൩൬. മനു, ത്രി, വിഷ്ണു, ഹാരീത, യാജ്ഞവല്ക്യരു, മങ്ങനെ
ഉശനസ്സും, ഗിരസ്സും, കേൾ യമാ, പസ്തംബരും, പുനഃ

൧൩൭. സാവൎത്തനും, തഥാ കാത്യായനനോൎക്ക, ബൃഹസ്പതി,
ശ്രീപരാശരനും, വ്യാസൻ, ശംഖൻ, ലിഖിതനും, തഥാ

൧൩൮. ദക്ഷൻ, ഗൌതമനെന്നേവമതിവിഖ്യാതരായിടും
സ്മൃതികൎത്താക്കളായുള്ള പതിനെട്ടു മഹൎഷികൾ.

തൊണ്ണൂററാറു്.

ഷണ്ണവതിതത്വങ്ങൾ.

൧൩൯. ഭൂമ്യാദിപഞ്ചഭൂതങ്ങൾ പിന്നെപ്പത്തിന്ദ്രിയങ്ങളും
വിഷയങ്ങളുമവ്വണ്ണം തഥാ പ്രാണങ്ങളും പുനഃ

൧൪൦. ആറാധാരങ്ങളെട്ടാകും രാഗങ്ങൾ കരണങ്ങളും
വിഷയങ്ങളുമെട്ടേവം ധാതുവേഴഥ നാഡിയും

൧൪൧. മണ്ഡലം ദൂഷണം പിന്നെയേഷണം ഗുണവും തഥാ
അവസ്ഥയീശനം താപമിവയെൺമൂന്നുമങ്ങനെ

൧൪൨. അഞ്ചു കോശങ്ങളും മൂന്നു ശരീരങ്ങളുമീവിധം
തൊണ്ണൂററാറെണ്ണമാകുന്നു തത്വമെന്നു ധരിക്കണം.

ഉപസംഹാരം.

“ലോകം തീയ്യതി„ ലാശ വിട്ടു “ഹരിമാ-
സേ„ വിച്ചു വിദ്വൽസദ-
സ്സേകം “ശാസനയാണ്ടു„ കൊണ്ടു “വിധി ഭേ„-
ദിക്കാതനുഷ്ഠിക്കുവാൻ
ആകാംക്ഷിച്ചു “കലേശവാര„ സരസ-
വ്യാഹാരസാരങ്ങൾ ചേ-
ൎത്താകുംപോലെ രചിച്ചു ഞാനിതി മുദാ
സൽഗുക്കിരത്നാകരം.

ശുഭം.

—x—

സുഭാഷിതരത്നാകരം.

വ്യാഖ്യാനം.

ഒന്നാം പ്രകരണം.

൪-ാം ശ്ലോകം, പൌലസ്ത്യൻ = രാവണൻ. ഹതൻ = കൊല്ലപ്പെട്ടവൻ.

൧൧. അഭ്യാസപൌനഃപുന്യം = പിന്നെയുംപിന്നെയുമുള്ള അഭ്യാസം.
അതിസൌകര്യം = (ദ്വിതീയാവിഭക്തി) വളരെ എളുപ്പത്തിൽ ചെയ്യപ്പെടുവാൻ തക്കതു് എന്നുള്ള സ്ഥിതിയെ.

൧൪. പാല്യ = പാലിനെ. (ദ്വിതീയാ)

൧൭. അരുക്ക് = രുക്കോടു (രോഗത്തോടു) കൂടാത്തവൻ.
ആശ = ആഗ്രഹം. ഇവിടെ ദുരാഗ്രഹം എന്നർത്ഥം.

൨൦. മേഘാഗമനകാലത്തിങ്കൽ കുടകപ്പാല പൂക്കുമെന്നു പ്രസിദ്ധമാകുന്നു.

൨൧. മന്ദൻ = മൂഢൻ.

൨൨. സശിരഃകമ്പം = ശിരഃകമ്പത്തോടു (തലയിളക്കലോടു) കൂടി.
അതീവ = ഏററവും. ഗർവിഷ്ഠൻ = അഹംകാരമുള്ളവൻ.

൨൩. ആത്മസംയമനം = ആത്മാവിനെവഴിപോലെ അടക്കുക.
മഹൽ = ശ്രേഷ്ഠം.

൨൮. അവിദ്യൻ = വിദ്യയില്ലാത്തവൻ. അമിത്രൻ = ബന്ധുവില്ലാത്തവൻ.

൩൧. അദ്ധ്യയനം = പഠിത്തം.

൩൨. ഉരുനൈപുണി = വലുതായസാമർത്ഥ്യം. മാന്ദ്യമുടയ ജനം = മടിയന്മാരായ ആളുകൾ.

൩൩. അല്പേതരക്ലേശം = വലുതായ ക്ലേശം. വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്വാൻ മടിയുള്ള ആളുകൾ കാലക്ഷേപത്തിനു വേണ്ടി ചുമടു ചുമക്കുക മുതലായ വേലകൾ ചെയ്തു കഷ്ടപ്പെടുന്നു.

൩൭. തൃഷ്ണ = ആശ.

൩൮. മക്ഷികൌഘം = ഈച്ചകളുടെ കൂട്ടം. രണം = കലഹം. ശമം = സമാധാനം

൪൦. കമലാലയാ = ലക്ഷ്മീദേവി; സമ്പത്തു്. കമലാഗ്രജാ = കമലയുടെ (ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ) അഗ്രജാ = പൂർവജാ ജ്യേഷ്ഠാദേവി; ദാരിദ്ര്യം.

൪൧. അശക്യം = കഴിയാത്തതു്.

൪൫. ഏകാഗ്രത = ഒന്നിൽ തന്നെ താൽപൎയ്യത്തോടു കൂടി ഇരിക്കുക. ഗണനീയം = ഗണിക്കത്തക്കതു്. ഉൽകൎഷം = വൎദ്ധിപ്പു.

൪൬. പൌരുഷം = പുരുഷപ്രയത്നം. ഭൂരിഭവ്യം = വലുതായ ഐശ്വൎയ്യം. അതു് = പൌരുഷം.

൪൯. കൌരവൻ = ധൃതരാഷ്ട്രൻ. പുരാ = പണ്ടു്.

൫൨. ഭൂരി = വളരെ. കാൎയ്യസാധകം = കാൎയ്യത്തെ സാധിക്കുന്നതു് (ആയി ഭവിക്കുന്നു.)

൫൬. ഭോജ്യാഹരണപ്രയത്നം = ഭക്ഷണസാധനത്തെ സമ്പാദിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രയത്നം.

൫൫. കൈവല്യം = മോക്ഷം. ആദ്യം = ആദിയിലുള്ളതു്-- പരോപകാരം എന്നൎത്ഥം.

൫൭. ദാതാവു് = ദാനംചെയ്യുന്നവൻ.

൬൰. ആബാല്യാൽ = ബാല്യംമുതൽ.

൬൧. തൊലി (ദ്വിതീയ) = തൊലിയെ.

൬൭. സ്പൃഹണീയം = ആഗ്രഹിക്കത്തക്കതു്.

൬൮. ദഗ്ദ്ധം = ദഹിക്കപ്പെട്ടതു്.

൭൰. സൂക്തി = നല്ലതായ വാക്കു്.

൭൨. ഗുണി = ഗുണമുള്ളവൻ. ഖലബുദ്ധ്യാ = ദുഷ്ടന്റെബുദ്ധിഹേതുവായിട്ടു്.

൭൪. ഗുണഗ്രാഹികൾ = ഗുണത്തെ ഗ്രഹിക്കുന്നവർ. ഗുണം = ജ്ഞാനാദി-- കയറെന്നും. ഗ്രഹിക്ക = അറിയുക-- പിടിക്ക എന്നും. പൂൎണ്ണകുംഭം കയറോടുകൂടിയിരുന്നാലും അതിൽ പിടിക്കുന്നതിനു ആളില്ലാത്ത പക്ഷം കിണററിൽ മുഴുകിപ്പോകുന്നു; അതുപോലെ മനുഷ്യൻ ഗുണവാനായാലും ഗുണഗ്രാഹിയില്ലെങ്കിൽ ദുഃഖിക്കുന്നു എന്നു സാരം.

൭൬. ഗുരുവിൻദൂഷി = ഗുരുവിനെക്കുറിച്ചു മറെറാരുവൻ ചെയ്യുന്ന ദൂഷണം.

൭൭. തന്നിരോധകം= അതിനെ (അന്ധകാരത്തെ) നിരോധിക്കു (തടുക്കു) ന്നതു.

൭൯. ദേശികൻ = ഗുരു.

൮൫. അൎത്ഥം = പ്രയോജനം. ഇച്ഛാശബ്ദം = ഇച്ഛഹേതുവായിട്ടുണ്ടായ ശബ്ദം. ഒന്നിന്റെ പേരു പറവാനായി സ്വേച്ഛകൊണ്ടു നിൎമ്മിച്ചതായ ഒരു അൎത്ഥമില്ലാത്ത ശബ്ദം.

൮൭. ജീവനം = ഉപജീവനം-- ജലം എന്നും. ഘടീയന്ത്രം = വെള്ളം കോരുന്നതിനുള്ള ഒരു മാതിരി യന്ത്രം. ഇതു വെള്ളത്തിന്നായി താഴുകയും അതിനെ ഗ്രഹിച്ചാൽ ഉടൻ ഉയരുകയും ചെയ്യുന്നതാകുന്നു; ദുഷ്ടനും അപ്രകാരം തന്റെ കാൎയ്യം സാധിക്കുന്നതിനായി വളരെ വണക്കം കാണിക്കയും, സാധിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അത്യന്തം അഹംകാരിയായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു താൽപൎയ്യം.

൯൦. കുടിലകർണ്ണേജപത്തിൽ = ഒരുവന്റെ ചെവിയിൽ അന്യന്റെ ദൂഷണം പറയുന്നു. അഞ്ജസാ = ഉടനെ.

൯൧. ഭീരുലോകം = ഭീരുജനം— സ്ത്രീജനം എന്നും. അളകങ്ങൾ = കുറുനിരകൾ. ഖലൌഘം = ദുഷ്ടസമൂഹം. സൽകൃതി = സൽകാരം. കൌടില്യം = ദുസ്സ്വഭാവം— വളവെന്നും.

൯൨. മധുരം = മധുരമായ വസ്തു— മധുരമായ വചനം എന്നും. ക്രൂരം = ക്രൂരമായ (എരിവുള്ള) വസ്തു— ക്രൂരവചനമെന്നും.

൯൯. സദ്വംശജന്മം = നല്ല വംശത്തിങ്കലുള്ള ജനനം— നല്ലമുളകൊണ്ടുള്ള ജനനം എന്നും. ഗുണം = ജ്ഞാനാദി— ഞാണെന്നും. പരഹൃത്ത് = അന്യന്മാരുടെ മനസ്സ്— ശത്രുക്കളുടെ നെഞ്ചെന്നും.

൧൦൦. ഫലം = കലപ്പ. ജന്മനാ = സ്വഭാവേന. കുടിലം = ദുസ്സ്വഭാവമുള്ളത്— വളവുള്ളതെന്നും. തന്മുഖാക്ഷേപം = അതിന്റെ മുഖംകൊണ്ടുള്ള ആക്ഷേപം. അത് = ദുർജ്ജനം— ഫലം എന്നും. മുഖം = വായ്— അഗ്രഭാഗം എന്നും. ആക്ഷേപം = നിന്ദ— ഇളക്കൽ എന്നും. ക്ഷമാ = ക്ഷാന്തി— ഭൂമി എന്നും.

൧൦൧. സ്നേഹം = പ്രേമം— എണ്ണ എന്നും. സന്താപം = ദുഃഖം— ചൂടെന്നും.

൧൦൨. ലഭ്യം = ലഭിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം.

൧൦൪. ഗുണം = ജ്ഞാനാദി— നൂൽ എന്നും. തീക്ഷ്ണത്വം = ദുഷ്ടത— മുനഎന്നും. ഖലവാണി = ദുഷ്ടന്റെ വാക്ക്.

൧൦൫. പദം = സ്ഥാനം.

൧൦൭. ആയത്ത് = മുളക്.

൧൨൦. ധർമ്മം ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അഗ്നി, രാജാവ്, ചോരൻ ഇവരേക്കൊണ്ടു ധനനാശം സംഭവിക്കും എന്നു സാരം.

൧൨൧. ആയുഃ = ഒരുമ്പെട്ടും. സഹജാതൻ = അനുജൻ.

൧൨൩. ആഗസ്ത്യനിന്ദ = അഗസ്ത്യനെക്കുറിച്ചുള്ള നിന്ദ.

൧൨൪. സാവധാനത = സാവധാനൻ എന്നുള്ള അവസ്ഥ. സാവധാനൻ = അവധാനത്തോടു കൂടിയവൻ. അവധാനം = മനസ്സിരുത്തൽ.

൧൨൭. നന്നായി സൂക്ഷിച്ചു നോക്കി ഭക്ഷണസാധനത്തെ പരിശോധിച്ചു സാവധാനമായും, ദഹനസൌകര്യത്തിനായി നല്ലവണ്ണം ചവച്ചും ഭുജിക്കണം എന്നു സാരം.

൧൩൦. അതിഭക്ഷണം മരണത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു എന്നുസാരം.

൧൩൧. മിതപത്ഥ്യാശനശീലം = മിതമായും പത്ഥ്യമായും ഭക്ഷിക്കുന്ന ശീലം.

൧൩൫. മധുപാവലി = മധുപന്മാരുടെ ആവലി മധുപന്മാർ = മദ്യപാനംചെയ്യുന്നവർ—മധുപങ്ങളുടെ ആവലി എന്നും മധുപങ്ങൾ = വണ്ടുകൾ ആവലി = സമൂഹം വംശം = കുലം— മുള എന്നും.

൧൩൮. മതിഗുണം = ബുദ്ധിഗുണം. അനുകമ്പ = കൃപ.

൧൪൫. ബന്ധുക്കളിൽവച്ചു് ഒരാൾക്കുണ്ടാകുന്ന സുഖദുഃഖങ്ങൾ മററുള്ളവൎക്കും തുല്യമായി ഉണ്ടായിരിക്കും എന്നു സാരം.

൧൪൬. പാശി = വരുണൻ.

൧൪൮. ദ്രവിപ്പിക്ക = അലിയിക്ക.

൧൫൦. സമീരൻ = വായു അതു് = വഹ്നി.

൧൫൧. ഖഗങ്ങൾ = പക്ഷികൾ. ശരത്തിങ്കൽ = ശരൽകാലത്തിങ്കൽ.

൧൫൨. ഖലമൈത്രി = ദുഷ്ടൻമാരുടെ സ്നേഹം.

൧൫൩. സമ്പത്തു്, നൻമയെക്കൊതിച്ചിട്ടു, വിചാരപൂൎവ്വം പ്രവൎത്തിക്കുന്ന പുരുഷനെ സ്വയമേവ പ്രാപിക്കുന്നു. അവനു സമ്പത്തുണ്ടാകുന്നു എന്നു താൽപൎയ്യം.

൧൫൬. ശാസ്ത്രം പഠിച്ചാൽ മാത്രം പോരാ; അവയെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിൽ ഔചിത്യം കൂടി വേണ്ടതാകുന്നു. സദാചാരവാക്യങ്ങളിൽ തന്നെയും അൎത്ഥം മാത്രം നോക്കിയാൽ പരസ്പരവിരോധം പലേടത്തും കണ്ടേയ്ക്കാം. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ പ്രകരണത്തെ അനുസരിച്ചു വക്താവിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം അറിഞ്ഞു് ഔചിത്യം പോലെ പ്രവൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു; അല്ലെങ്കിൽ "ഉച്ചസ്ഥാനേഷുപൂജ്യന്തേ" എന്നുള്ള സദാചാരവാക്യത്തെ അനുസ്യൂതമാക്കി വസ്സ്വാൎത്ഥുവിന്റെ മുകളിൽ കയറിയിരുന്ന യുവാവിനെപ്പോലെ പരിഹാസപാത്രമായിത്തീരും എന്നു സാരം.

൧൬൧. ദ്യോവു = സ്വൎഗ്ഗം.

൧൬൨. ശുദ്ധദ്വിജസമീപം = ശുദ്ധൻമാരായിരിക്കുന്ന ദ്വിജൻമാരുടെ (ബ്രാഹ്മണരുടെ) സമീപം — ശുദ്ധങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദ്വിജങ്ങളുടെ (ദന്തങ്ങളുടെ) സമീപം എന്നും. അധരേ = അധരനിൽ. അധരൻ = അധമൻ. അധരേ = അധരത്തിൽ എന്നും. രാഗം = വിഷയാഭിലാഷം — ചുവപ്പെന്നും.

൧൬൩. രന്ധ്രം = ദോഷം — കുഴി എന്നും. നീചപ്രവണത്വം = നീചൻമാരിൽ ഉള്ള സ്നേഹം — നീചത്തിലേയ്ക്കുള്ള (താണ സ്ഥലത്തേയ്ക്കുള്ള) ചായ്വു് എന്നും. പങ്കനിദാനം = പങ്കത്തിനു നിദാനം പങ്കം = പാപം. ചളി എന്നും. നിദാനം = കാരണം ജളസാന്നിധ്യം = മൂഢന്റെ അടുപ്പം — ജലത്തിന്റെ അടുപ്പം എന്നും.

൧൬൬. ഇന്ദ്രിയസൌഷ്ഠവം = ഇന്ദ്രിയങ്ങളുടെ യോഗ്യത.

൧൬൭. മഹിതസദസ്സു് = ശ്രേഷ്ഠസഭ.

൧൬൯. ചേൎച്ച = മൂൎഖൻമാരുടെ അഭിപ്രായത്തോടു ചേൎച്ച.

൧൭൦. മല്ലു് = യുദ്ധം.

൧൭൧. വപുസ്സു് = ദേഹം.

൧൭൩. ബീജം = കാരണം.

൧൭൭. കോടി = കോടിദ്രവ്യം — അററം എന്നും. ലക്ഷം = ലക്ഷം ദ്രവ്യം — ലാക്കെ

ന്നം. നമിക്ക = നമസ്കരിക്ക— വളയുക എന്നും.

ഫ൬ൻ. ദാതൃത്വം = ദാനശീലത്വം.

ഫവ്വ൦. അത്യാശാവിവശൻ = അത്യാഗ്രഹംകൊണ്ടു പരവശൻ. ത്വര = സംഭ്രമം. സ്വപരഹാനി = തന്റെയും അന്യന്റെയും ഹാനി.

ഫവ്വഫ. വാഗ്മി = വാക്സാമർത്ഥ്യമുള്ളവൻ വല്ഗിതം = ശരപ്രയോഗത്തിനുള്ള ചുവട്.

ഫവ്വന. അന്യായാൽ = ന്യായത്തെ ആശ്രയിക്കാതെ—ന്യായരഹിതമായിഎന്നർത്ഥം.

ഫവ്വർ. ഹിതം = പത്ഥ്യം— ന്യായത്തെ അനുസരിച്ചതു്. മിതം = അല്പാക്ഷരം. പ്രസന്നം = മന്ദഹാസത്തോടു കൂടിയതു-

ഫവ്വ൫. മഞ്ജുളാ = മനോഹരാ. അസമയോക്താ = അയോഗ്യമായ സമയത്തിൽപറയപ്പെട്ടതു്.

ഫവ്വന്ന. കലാ = വിദ്യാ. കലാവാൻ = വിദ്യയുള്ളവൻ— ചന്ദ്രൻ എന്നും ധൃതൻ = ധരിക്കപ്പെട്ടവൻ.

ഫവ്വൻ. ശസ്ത്രം = ആയുധം— ആയുധവിദ്യ എന്നു സാരം.

ഫൻവ. അഹാര്യത്വം = അഹാര്യം എന്നുള്ള ഭാവം. അഹാര്യം = ഹാര്യമല്ലാത്തതു്. ഹാര്യം = ഹരിക്കപ്പെടുവാൻ ശക്യം. ഹരിക്ക = അപഹരിക്ക. അനർഘത്വം = അനർഘം എന്നുള്ളഭാവം. അനർഘം = അർഘത്തോടു (വിലയോടു) കൂടാത്തതു് —വില നിശ്ചയിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതുഎന്നു താല്പര്യം.

ഫൻന്ന. ബകപങ്ക്തികൾ = കൊക്കുകളുടെ സമൂഹങ്ങൾ.

ഫൻ൬. പരിപാവനം = പരിശുദ്ധം. വിദ്വാന്മാരുടെ സംസർഗ്ഗമില്ലാത്ത ഭവനം വനത്തിനു തുല്യമാകുന്നു എന്നർത്ഥം.

ഫൻവ്വ. പാദങ്ങൾ = കാലുകൾ— രശ്മികൾ എന്നും. ശാരദാഗമം = ശാരദയുടെ (സരസ്വതിയുടെ) ആഗമം = പ്രാപ്തി ശാരദാഗമം = ശാരദമായിരിക്കുന്ന ആഗമം എന്നും. ശാരദം = ശരത്തിനെ (ശരൽകാലത്തെ) സംബന്ധിച്ചതു്. കലാവാൻ = വിദ്വാൻ— ചന്ദ്രൻ എന്നും. വിദ്വൽപക്ഷത്തിൽ 'പാദങ്ങൾകൊണ്ടു' എന്നതിനു പാദസഞ്ചാരംകൊണ്ടു എന്നർത്ഥം.

൧൦൦. അർത്ഥാഹരണസാമർത്ഥ്യം = അർത്ഥങ്ങളെ സമ്പാദിക്കുന്നതിൽ ഉള്ള സാമർത്ഥ്യം. അവ്യയൌഘം = അവ്യയന്മാരുടെ ഓഘം. അവ്യയന്മാർ = വ്യയമില്ലാത്തവർ— ലുബ്ധന്മാർ. ഓഘം = സമൂഹം— അവ്യയങ്ങളുടെ ഓഘം എന്നും. അവ്യയങ്ങൾ = അവ്യയശബ്ദങ്ങൾ. അർത്ഥം = ധനം— പൊരുൾ എന്നും

൧൦൧. രണ്ടും = വിധിയേയും പ്രയത്നത്തേയും.

൧൦൨. ഗുപ്തൻ = ഗോപനംചെയ്യ (രക്ഷിക്ക) പ്പെട്ടവൻ.

൧൦൩. വിദ്വൽപ്രണാമം = വിദ്വാന്മാരിലുള്ള വണക്കം.

൧൦൪. ശബ്ദഡംബരം = ശബ്ദകോലാഹലം. അറിവില്ലാത്തവരാണു് ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

വ.ഫ൦. "വാദ്ധക്യ....വിചാരണം" = വാദ്ധക്യാവസ്ഥയിലും മരണാവസ്ഥയിലും ഉള്ള പലവിധമായ ദുഃഖങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിചാരം. ജനയിത്രി = മാതാവു്.

വ.ഫ.ഫ. വിഗർഹണവിഷയം = നിന്ദാപാത്രം.

വ.ഫവ.. ഹൃദ്യൻ = പ്രിയൻ. അജസ്രം = എല്ലായ്പ്പോഴും.

വ.ഫന്ന. ഘനങ്ങൾ = മേഘങ്ങൾ.

വ.ഫ൧. ലാഘവകരം = ദുർമ്മേദസ്സുകളെ ക്ഷയിപ്പിച്ചു ശരീരത്തിനു കനക്കുറവിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ലാഘവകരം = അവമാനത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. വ്യായാമം ലാഘവകരമാണെങ്കിലും ലാഘവകരമല്ല എന്നു പറയുമ്പോൾ അൎത്ഥങ്ങൾക്കു വിരോധവും, പിന്നീടു് ആ വാക്കിനു് വേറേ അൎത്ഥത്തെ കല്പിക്കുമ്പോൾ ആ വിരോധത്തിനു പരിഹാരവും ഉണ്ടു്. ഇങ്ങനെ വരുന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ "വിരോധാഭാസം" എന്ന അലങ്കാരമാകുന്നു.

വ.വർ. "സന്തോഷാമൃ..... സ്വാന്തൻ" = അമൃതുപോലെ സുഖകരമായ സന്തോഷംകൊണ്ടു വഴിപോലെ തൃപ്തിപ്പെട്ടതായും ശാന്തമായും ഇരിക്കുന്ന മനസ്സോടു കൂടിയവൻ.

വ.വ൭. തന്നേക്കാൾ താണസ്ഥിതിയിൽ ഇരിക്കുന്നവരുടെ അവസ്ഥയെ വിചാരിച്ചു താൻ തൃപ്തിപ്പെട്ടുകൊള്ളണം എന്നു സാരം.

വ.വന്ന. പൌരുഷം ധൎമ്മസാരം = പുരുഷന്റെ ശ്രേഷ്ഠമായധൎമ്മം.

വ.വവ്വ. ചന്ദനങ്ങൾ = ചന്ദനവൃക്ഷങ്ങൾ.

വ.വൻ. സജ്ജനങ്ങളോടു വേർപിരിയുന്നതു് അത്യന്തം വ്യസനകരമാകുന്നു എന്നല്ലാതെ സജ്ജനസംസൎഗ്ഗം പാടില്ലെന്നല്ല ഇതിന്റെ താല്പൎയ്യം. ഒരിക്കലും വേർപിരിയാൻ ഇച്ഛ തോന്നാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം അത്ര വളരേ ഗുണമുള്ളവരാണു് സത്തുക്കൾ എന്നു സാരം.

വ.ന്നർ. മഹദ്ധനം = മഹത്തുക്കളുടെ ധനം.

വ.ന്നവ്വ. രക്താൻ = രക്തവൎണ്ണൻ. ക്ഷതി = ആപത്തു്.

വ.ർഫ. സാധുവൃത്തർ = നല്ല ചരിത്രമുള്ളവർ— സത്തുക്കൾ— നല്ല വൃത്താകാരമുള്ളവ എന്നും.

വ.ർർ. ബാഡവാഗ്നി = സമുദ്രമദ്ധ്യത്തിൽ ഒരിടത്തു് എത്രയും പരന്നു പൊക്കത്തോടു കൂടി ജ്വലിക്കുന്ന ഒരു വക അഗ്നി.

വ.ർന്ന. ഒരുവൻ, താൻ അങ്ങോട്ടു യാതൊരുപകാരവും ചെയ്യാതെ ഇരുന്നിട്ടും, ഇങ്ങോട്ടുപകാരം ചെയ്യുന്ന മറ്റൊരുത്തനോടു പശ്ചാത്താപത്തോടും ലജ്ജയോടും കൂടി പറയുന്ന വാക്കിനെ ഇതു സൂചിപ്പിക്കുന്നു. സത്തുക്കൾ എല്ലാവൎക്കും ഒരുപോലെ ഉപകാരം ചെയ്ക ശീലമായിട്ടുള്ളവരാകുന്നു എന്നു സാരം.

വ.ർൻ. ബാണൻ = ബാണാസുരൻ. സുമബാണപിതാവു് = ശ്രീകൃഷ്ണൻ.

വ.൭൦. ഉക്തിശക്തി = സംഭാഷണശക്തി.

വ.൭വ. സനാതനം = നിത്യം.

വ.ന്നവ. ആമയം = രോഗം.

൨൩. പിപീലികാ = എറുമ്പു. ആത്മതുല്യം = തന്നോടുതുല്യം.

൨൪. ഹൃൽഗതം = മനോഭാവം. പരാരാധനദക്ഷൻ = അന്യൻമാരെ സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ സാമൎത്ഥ്യമുള്ളവൻ.

൨൫. ദേഹമനോവാഗ്ദമം = ദേഹത്തിൻെറയും മനസ്സിൻെറയും വാക്കിൻെറയും ദമം. ദമം = നിഗ്രഹം– അകൃത്യത്തിങ്കൽ പ്രവൎത്തിപ്പാൻ അയയ്ക്കായ്ക എന്നൎത്ഥം. വ്രതം = ആചാരം.

൨൬. വിജിതേന്ദ്രിയൻ = ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നവൻ.

൨൭. ഭൂയസ്സന്തോഷം = വളരെ സന്തോഷം. സഹസാ = അറിയാതെ.

൨൮. ഉന്മൂലിതം = നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതു.

൨൯. ഹരിണം = മാൻ. ദാവം = കാട്ടുതീ. സൌശീല്യശാഖി = സൌശീല്യം. (സുശീലത്വം) ആകുന്ന ശാഖി = വൃക്ഷം. ഉൻമദദന്തി = മദിച്ച ആന. സമാഗമം = സംസൎഗ്ഗം.

൨൯. പ്രതിബന്ധം = വിഘ്നം.

൩൰ മൃണാളം = താമരവളയം. ഉൽപലം = ചെങ്ങഴിനീർപ്പൂവു്.

രണ്ടാം പ്രകരണം.

൧. മൃഗനാഭി = കസ്തൂരി. വാണിജൻ = കച്ചവടക്കാരൻ.

൨. മാനം = ബഹുമാനം. വിക്രം = വൎദ്ധിക്കും.

൩. ഇഷ്ടാഹാരവിഹാരസേവ = ഇഷ്ടങ്ങളായിരിക്കുന്ന ആഹാരവിഹാരങ്ങളുടെ സേവ. ഇഷ്ടങ്ങൾ = ഹിതങ്ങൾ. ആഹാരവിഹാരങ്ങൾ = ആഹാരവും വിഹാരവും. ആഹാരം = ഭക്ഷണം. വിഹാരം = ദേഹമനോവ്യാപാരം. ചേഷ്ടാ = പ്രവൃത്തി. പ്രസക്തി = താൽപൎയ്യം. സൎവ്വാൎത്ഥദാ = എല്ലാ അൎത്ഥങ്ങളേയും ദാനംചെയ്യുന്നതു്.

൪. ഗദം = രോഗം. അസ്തസൌഖ്യം = സൌഖ്യംകൂടാതെ.

൫. കീലം = ആണി. അതിരയം = അതിവേഗം. അഗത്യന്തരം = ഗത്യന്തരമില്ലാതെ. ഗത്യന്തരം = അന്യഗതി. ആലോലം = ഇളകിയതു്– തോൽവിനിമിത്തം പശ്ചാകുലൻമാരായ അളുകളോടു കൂടിയതെന്നൎത്ഥം. സകലമിതിൻമൂലം = സകലമായിരിക്കുന്ന ഇതിൻെറ കാരണം. (സ്വല്പമായ രോഗത്തേയും നിസ്സാരമെന്നു കരുതി ചികിത്സിക്കാതിരിക്കരുതെന്നു സാരം.)

൬. സ്ഫീതാഹംകൃതിഭാരം = വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന വല്യതായ അഹംകാരം. താരുണ്യം = യൌവനം. വീതാശങ്കം = ശങ്ക കൂടാതെ.

൭. മലിനാംബരം = മലിനമായിരിക്കുന്ന അംബരത്തോടു കൂടിയതു്. മലിനം = അഴുക്കുള്ളതു്– കറുത്ത നിറമുള്ളതെന്നും. അംബരം = വസ്ത്രം– ആ

കാശമെന്നും. സൂയ്യാലോകനം = സൂരികളുടെ = (വിദ്വാൻമാരുടെ)ആലോകനം = ദശ്നം— സൂയ്യദശ്നമെന്നും.

൮. നിജഗുണവിസ്തരണം = തന്റെ ഗുണങ്ങളെ വണ്ണിക്ക— തന്റെ നൂലിനെ നിവത്തുക എന്നും അതു = നിജഗുണവിസ്തരണം. ഉന്നതമാംപദം ശ്രേഷ്ഠമായ സ്ഥാനം. ഉയൎന്നസ്ഥലം എന്നും.

൫൦. ഊഴിസ്ഥം = ഭൂമിയിലുള്ളതു് 'ക്ഷോണീതലസ്ഥിതജലത്തെ, എന്നു പാഠാന്തരം. മാഴ്കും = ദുഃഖിക്കും.

൫൮. ഹരിതവണ്ണം = പച്ചനിറം. കല്യാണശില്പരുചിരത്വം = കല്യാണ(ശ്രേഷ്ഠ)മായിരിക്കുന്ന ശില്പത്തിന്റെ (സൃഷ്ടിയുടെ) രുചിരത്വം = സൌന്ദൎയ്യം.

൫൭. യാമിനി = രാത്രി.

൬൦. സമൃഗ്ദൂരത്തിൽ = ശരിയായ ദൂരത്തിൽ.

൬൫. അതിസഹസ്രകവത്സരം = ആയിരത്തിലധികം വത്സരം. താരം = നക്ഷത്രം. വിഹായസി = ആകാശത്തിൽ.

൬൩. പ്രപഞ്ചസ്ഥാനാശ = പ്രപഞ്ചത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതിനുള്ള ആഗ്രഹം.

൬൬. ഉദരസീമനി = വയററിനകത്തു്. തൽപ്രണയം = അതിങ്കൽ (പ്രജയിൽ) ഉള്ള വാത്സല്യം.

൬൮. ശൃംഗാരയോനികഥ = കാമദേവന്റെ കഥ.

൬൭. സ്ത്രീപുംസസംഗതി = സ്ത്രീപുരുഷസമ്മേളനം. അപത്യം = പ്രജ. ഗൎഭധാരണത്തിനു യോഗ്യമായ കാലത്തിൽമാത്രമാണു പക്ഷിമൃഗാദികളിൽ പ്രായേണ സ്ത്രീപുരുഷസമ്മേളനം ഭവിക്കാറുള്ളതു്.

൭൫. ജനനത്തിനു തക്കവണ്ണം നാശവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ജന്തുക്കൾ ക്രമത്തിലധികം വൎദ്ധിക്കുന്നതിനും അവയ്ക്കു നിവസിപ്പാൻ ഈ ഭൂഗോളം മതിയാകാതെ വരുന്നതിനും ഇടയാകുമായിരുന്നു.

൭൬. അപ്രമത്തഭാവം കലൎന്നു = മനസ്സിരുത്തലോടു കൂടി. സ്വയം ഏവ = സ്വഷ്ടമായിട്ടു തന്നെ.

൭൩. കിമൎത്ഥം = എന്തിനായിക്കൊണ്ടു്. വിഷമത = സാമ്യമില്ലായ്ക.

൭൭ മുതൽ ൮൪ വരെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങൾ ഒരു "നാസ്തിക"ന്റെ ചോദ്യങ്ങൾക്കു കൊടുത്ത മറുവടിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടവയാകുന്നു.

൮൦. പടുധിഷണാഗ്രങ്ങൾ = സാമൎത്ഥ്യമുള്ള ബുദ്ധിയുടെ മുനകൾ.

൮൭. നരവിഗ്രഹാന്തരം = മനുഷ്യദേഹത്തിന്റെ അന്തൎഭാഗം = ഭൂമിഗോളത്തിന്റെപരിമാണം എന്തു— അതിന്റെ നില എങ്ങനെ ഇത്യാദിയെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവു് ഒരു മനുഷ്യന്റെ ദേഹത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കുന്ന അണുപ്രാണിക്കു് എങ്ങനെ അലഭ്യമായിരിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ഈശ്വരനെക്കുറിച്ചുള്ള പൂണ്ണമായ അറിവു് മനുഷ്യനും അലഭ്യമായിരിക്കയേ ഉള്ളു എന്നു താൽപൎയ്യം.

൮൯. നിശ്രേയസം = മോക്ഷം.

൮൩. ഹരിദ്വണ്ണം = പച്ചനിറം. മാനം = അളവു. ദിവ്യപ്രഭു = ഈശ്വരൻ.

൮൭. ആലസ്യം = മടി.

൩൧. മഹത്തമൻമാർകൾ = ഏററവും മഹാൻമാർ.

൩൨. ഇഷ്ടൗഘം = സ്നേഹിതൻമാരുടെ സമൂഹം. അല്പ് = രാത്രി. രാത്രിയിൽ തങ്ങളുടെ സ്നേഹിതൻമാർ സുഖമായി ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴും നിദ്രാസുഖത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു ശുഷ്കാന്തിയോടു കൂടി വായിക്കയും എഴുതുകയും മററും ചെയ്താണ് ഓരോരുത്തർ മഹാൻമാർ എന്ന സ്ഥാനത്തെ ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതു് എന്നഭിപ്രായം.

൩൩. കൃതകവൃഷ്ടി = കൃത്രിമവർഷം. അകാലത്തിങ്കൽ മഴ പെയ്യിക്കുന്ന സൂത്രവും കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്.

൩൪. ജളസ്തോമം = മൂഢൻമാരുടെ സമൂഹം.

൩൫. ദുർന്നിവാരം = തടുക്കാൻ പാടില്ലാത്തതു്.

൩൬. ദാതാവു നീചനായിരുന്നാലും സേവ്യനാകുന്നു എന്നർത്ഥം.

൩൭. യുദ്ധത്തിൽ തോറേറാടിയവക്കു് ഒളിച്ചിരിക്കാൻ പുസ്തകങ്ങൾ ഉതകുന്നുണ്ടല്ലൊ.

൪൧. തണ്ടാർ = താമര. സുഹൃത്തു് = ബന്ധു.

൪൨. അബ്ദു് = മുകിൽ — മേഘം.

൪൩. അജൻ = ബ്രഹ്മാവു്

൪൫. പരൻ = അന്യൻ — ശത്രുഎന്നും. ഹൃദയം = മനസ്സ് — നെഞ്ചെന്നും. ശിരഃകമ്പം = തലകുലുക്കൽ. ധാനുഷ്കശരം = വില്ലാളിയുടെ ബാണം.

൪൮. പുരോഭാഗിത = പുരോഭാഗി എന്നുള്ള അവസ്ഥ. പുരോഭാഗി = ദോഷങ്ങളെ മാത്രം കാണുന്നവൻ. ശോച്യ = ശോചിക്കത്തക്കതു്.

൫൧. സവ്ദാ = എല്ലായ്പോഴും. നവസൌഖ്യദാ = നവമായ സൌഖ്യത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നതു് — സവ്ദാനവസൌഖ്യദാ = എല്ലാ ദാനവ(അസുര)ൻമാൎക്കും സൌഖ്യത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നതെന്നും. കാവ്യവിദ്യാ = കവിതാ. കാവ്യന്റെ(ശുക്രന്റെ) വിദ്യ = സഞ്ജീവനിവിദ്യ എന്നും. ശുക്രന്റെ സഞ്ജീവനിവിദ്യ മൃതൻമാരെ ജീവിപ്പിക്കുന്നതാണല്ലൊ; അപ്രകാരം കവിതയും മൃതപ്രായൻമാർ (അതിദുഃഖിതൻമാർ) ആയിരിക്കുന്നവൎക്കും ഉൻമേഷത്തെ കൊടുക്കുന്നതാകുന്നു എന്നർത്ഥം.

൫൨. പ്രതിഭാജലം = പ്രതിഭയാകുന്ന ജലം. പ്രതിഭാ = നല്ലവണ്ണമുള്ള തോന്നൽ. കവിമാനസം = കവികളുടെ മാനസമാകുന്ന മാനസസരസ്സു്.

൫൪. ചന്ദ്രാശ്മം = ചന്ദ്രകാന്തക്കല്ലു്.

൫൩. സൈരിഭം = പോത്തു്. അമരസിന്ധു = ഗംഗാനദി.

൫൫. മാലതീ = പിച്ചകപ്പൂവു്.

൫൬. വരകളഭം = ശ്രേഷ്ഠമായ ആനക്കുട്ടി. കിരി = പന്നി.

൬൧ ഭാഷയ്ക്കുദാത്തസുവൎണ്ണം = ഭാഷയ്ക്കു ചേൎച്ചയുള്ള നല്ലഅക്ഷരം — നല്ല ഭാഷയിൽ ഉള്ള (നല്ല ആകൃതിയിൽ ഉള്ള) സുവൎണ്ണം = സ്വൎണ്ണം എന്നും. ദോഷാന്വേഷണതൽപരൻ = കാവ്യദോഷങ്ങളെ അന്വേഷിക്കുന്നതി

ൽ താൽപൎയ്യമുള്ളവൻ– ദോഷാ (അവ്യയം) = രാത്രിയിൽ–രാത്രിയിലുള്ള അന്വേഷണത്തിൽ താൽപൎയ്യമുള്ളവൻ എന്നും.

൯൭. സഭാൎയ്യൻ = ഭാൎയ്യയോടു കൂടിയവൻ. അപത്യം = കുട്ടി. ഗതാമയൻ= രോഗം തീൎന്നവൻ.

൯൮. ജീവനം = ജലം.

൯൯. ജിതം = ജയിക്കപ്പെട്ടതു്. അനുപദം = കൂടക്കൂടെ.

൧൦൦. നിരം = ഏററവും.

൧൦൧. വസനാദി = വസ്ത്രംമുതലായതു്.

൧൦൨. ഭീ = ഭയം. ആൎത്തി = ദുഃഖം. ധീ = ബുദ്ധി.

൧൦൩. അത്യംഗസൌഭഗ്യം = അംഗസൌഭഗ്യത്തേക്കുറിച്ചു്. അതിദൃഷ്ടി = നല്ല വണ്ണമുള്ള നോട്ടം. അത്യംഗം = എണ്ണതേയ്പു. സതിമാർ = ഉത്തമസ്ത്രീകൾ. യുക്തിശക്തങ്ങൾ = യുക്തിയോടു കൂടിയവ.

൧൦൪. പ്രസൂതി = പ്രസവം. കോഷ്ഠം = അന്തരുദരം (ഉൾവയറ്.) യഥാവിധി = വിധിപോലെ.

൧൦൫. പ്രസന്നത=സന്തോഷം. ശമം = അടക്കം.

൧൦൬. ഔൎവ്വൻ = ബഡവാഗ്നി. വിബുധതതി = ദേവസമൂഹം. മന്ഥാചലം= മത്തായിത്തീൎന്ന പൎവ്വതം—മന്ദരപൎവ്വതം. അനിമിഷങ്ങൾ = മത്സ്യങ്ങൾ. ഗ്രാഹങ്ങൾ = മുതലകൾ. പ്രചാരം = സഞ്ചാരം. അബ്ദം = മേഘം. വണിക്കു് = കച്ചവടക്കാരൻ. ഉദധി = സമുദ്രം.

൧൦൭. മഹിമാനം (ദ്വിതീയ) = മഹിമാവിനെ–മാഹാത്മ്യത്തെ.

൧൦൮. സശ്ലോകം = സജ്ജനം.

൧൦൯. ആരാൽ = ദൂരത്തിലുള്ള.

൧൧൦. പ്രണയം = സ്നേഹം. അജം = കളങ്കം. സമ്മദാകുലത = സന്തോഷപാരവശ്യം.

൧൧൧. ശാണോപലം = രത്നം തേയ്ക്കുന്ന കല്ലു്.

൧൧൨. ഇതു്, സീതയെ രാവണൻ മോഷ്ടിച്ചു കൊണ്ടുപോയതിന്റെ ശേഷം ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ വനത്തിൽ തിരഞ്ഞു നടക്കുമ്പോൾ സീതയുടെ കാൽച്ചിലമ്പു് അവിടെ ഒരിടത്തു കിടന്നു കണ്ടുകിട്ടിയ സന്ദൎഭത്തിൽ ശ്രീരാമൻ ലക്ഷ്മണനോടു പറയുന്ന വാക്കാകുന്നു. ഭൂഷാ = ആഭരണം.

൧൧൩. ഇതു ലക്ഷ്മണന്റെ മറുപടിയാകുന്നു. ഇതിൽനിന്നും ജ്യേഷ്ഠഭാൎയ്യയോടു അനുവൎത്തിക്കേണ്ടതു് ഇന്ന പ്രകാരമാണെന്നു മനോഹരമാകുംവണ്ണം തെളിയുന്നുണ്ടു്.

൧൧൪. ആഗന്തുകമിത്രം = ആഗന്തുകന്മാൎക്കു (അതിഥികൾക്കു) മിത്രമായുള്ളവൻ.

൧൧൫. ഓഷധീശൻ =ചന്ദ്രൻ. സ്ത്രീകൾക്കു കോപമുണ്ടാകുമ്പോൾ മുഖത്തിലെനിറം മാറും എന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. അതുപോലെ ഭ്രൂച്ഛായയാൽ ചന്ദ്രന്റെ നിറം മാറി എന്നു സാരം. ചന്ദ്രനു സ്വയം പ്രകാശം ഇല്ല. സൂൎയ്യ

ന്റെ രശ്മി ചന്ദ്രനിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് ചന്ദ്രൻ പ്രകാശിക്കുന്നത്. ചിലപ്പോൾ സൂര്യന്റെയും ചന്ദ്രന്റെയും നേരെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഭൂഗോളം വരും. അപ്പോൾ സൂര്യരശ്മി ചന്ദ്രനിൽ പ്രതിഫലിക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ഭൂമിയുടെ ഛായ ചന്ദ്രനെ മറയ്ക്കും. ഇതാണ് ചന്ദ്രഗ്രഹണം എന്നു പറയപ്പെടുന്നത്.

൧൨൪. ചിലപ്പോൾ സൂര്യന്റെയും ഭൂമിയുടേയും മദ്ധ്യത്തിൽ ചന്ദ്രൻ വന്നിട്ടു സൂര്യനെ മറയ്ക്കും. ഇതാണ്, സൂര്യഗ്രഹണം.

൧൨൬. അല്ലാതെയില്ലേതുമേ = അല്ലാതെ യാതൊരു ഫലവുമില്ലാ എന്നർത്ഥം.

൧൩൨. സതി = പതിവ്രതാ.

൧൩൩. അപരാർത്തി = അന്യദുഃഖം.

൧൩൪. ദരിദ്രത (ദ്വിതീയാ) = ദാരിദ്ര്യത്തെ-

൧൩൮ ദക്ഷിണാശ = തെക്കേദിക്ക്—ദക്ഷിണ കിട്ടണമെന്നുള്ള ആശയെന്നും. കരം = രശ്മി—കരമെന്നും.

൧൩൯. പ്രവാസി = പരദേശവാസി.

൧൪൧. ഉൽക്കമ്പം = ചാഞ്ചല്യം.

൧൪൩. കിംശുകം = മുരുക്കിൻപൂവ്.

൧൪൫. ചയം = സമൂഹം.

൧൪൬. പ്രതികൂലം = വിപരീതം— കൂല (തീര) ത്തിലേയ്ക്കെന്നും. ദ്രോണി = തോണി (വള്ളം.) ലോകപ്രതാരണം = ജനവഞ്ചന— ജനങ്ങളെകടത്തുകഎന്നും. ദാരുണാ = ഭയത്തെഉണ്ടാക്കുന്നത് – ദാരു (തടി) കൊണ്ടെന്നും. അപ്പോൾ തൃതീയാവിഭക്തിയാകുന്നു.

൧൪൭. മിത്രാന്തികം = ബന്ധുസമീപം— സൂര്യസമീപമെന്നും. ദോഷാകരൻ = ദോഷങ്ങൾക്കിരിപ്പെടമായുള്ളവൻ— ചന്ദ്രനെന്നും. മലിനാശയൻ = ദുഷ്ടമാനസൻ— കറുത്തിരിക്കുന്ന ഉള്ളോടു കൂടിയവനെന്നും.

൧൪൮. വിശിഖശബ്ദത്തിന്റെയും വ്യാലശബ്ദത്തിന്റെയും ഒടുവിലത്തെ അക്ഷരങ്ങൾ ചേർന്നുണ്ടായവനായ ഖലൻ വിശിഖത്തി (അമ്പി) ന്റെയും വ്യാല (സർപ്പ) ത്തിന്റെയും പ്രവൃത്തിയായ പരപ്രാണഹരണം ചെയ്യുന്നതു യുക്തം തന്നെ എന്നഭിപ്രായം. ഖലൻ = ദുഷ്ടൻ.

൧൪൯. നവവർണ്ണങ്ങൾ = ഒൻപതക്ഷരങ്ങൾ. ഏതാനും അക്ഷരങ്ങൾ മാത്രം എന്നർത്ഥം.

൧൫൦. പാത്രം = യോഗ്യനായ പുരുഷനെ – ഭാജനത്തെ എന്നും. അപാത്രമതാകും = അയോഗ്യനാകും— ഹാനിയുള്ളതാകും എന്നും. സ്നേഹഗുണങ്ങൾ = സ്നേഹവും ഗുണവും. സ്നേഹം = പ്രേമം— എണ്ണയെന്നും. ഗുണം = ക്ഷമമുതലായ ഗുണം— തിരിയെന്നും. മലം = പാപം— അഴുക്കെന്നും.

൧൫൧. ബഹുധാ = പലപ്രകാരം. അന്യഖണ്ഡനം = അന്യദൂഷണം. ബഹുധാന്യഖണ്ഡനം = ബഹുക്കളായിരിക്കുന്ന ധാന്യങ്ങളുടെ ഖണ്ഡനമെന്നും. മുസലം = ഉലക്ക.

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

൧൫൨. മട്ടവാർകുഴൽ = സ്ത്രീകളുടെ തലമുടി.

൧൫൬. അല്ലികൾ = രാത്രിയിൽ, അൎക്കമണികൾ = അൎക്കനും മണിയും.

൧൫൭. കാസരം = പോത്ത്.

൧൫൮. ശീലക്ഷേപം = ശീലത്തെസ്സംബന്ധിച്ചുള്ള നിന്ദ.

൧൫൯. ഝഷം = മത്സ്യം. കൈവൎത്തൻ = മുക്കുവൻ.

൧൬൦. ദ്വിജിഹ്വർ = ഏഷണിക്കാർ— സൎപ്പങ്ങളെന്നും.

൧൬൧. ധാമം = തേജസ്സ്.

൧൬൨. രന്ധ്രം = പഴുതു— ദോഷമെന്നും. ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാർ = തുല്യന്മാരെന്നു സാരം.

൧൬൫. ഈശ്ലോകത്തിനും ഒന്നാം പ്രകരണത്തിലെ ൧൯൦ാംശ്ലോകത്തിനും അൎത്ഥം ഒന്നു തന്നെ. ശബ്ദഭംഗിയില്ലുള്ള താല്പൎയ്യം നിമിത്തം ഒരേ അൎത്ഥത്തിൽ ഒന്നിലധികം ശ്ലോകം ചിലപ്പോൾ എഴുതുന്നതു കവിസമ്പ്രദായമാകുന്നു. മന്ദാക്ഷം = ലജ്ജ.

൧൬൬. ആരാൽ = സമീപത്തിങ്കൽ.

൧൬൭. ബോധലവദുൎവ്വിദഗ്ദ്ധ്യം = അല്പജ്ഞാനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദുസ്സാമൎത്ഥ്യം.

൧൭൦. ദഹിക്ക = ഭസ്മമാക്കുക.

൧൭൨. മുളകളിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നതായ കാട്ടുതീ ആ മുളകളെത്തന്നെ ഭസ്മമാക്കുന്നതു പോലെ ദുഷ്ടനായ പുരുഷൻ തന്റെ പിതാവിനു മനോവ്യസനത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു എന്നു സാരം.

൧൭൩. തമസ്സ് = ഇരുട്ട് — അജ്ഞാനമെന്നും. സൂൎയ്യാലോകം = സൂൎയ്യരശ്മി—സൂരികളുടെ ദൎശനം എന്നും. ദുൎവ്വചോമലം = മലംപോലെയുള്ള ദുൎവ്വചനം. ഉതിൎത്തിടും = പുറപ്പെടുവിക്കും. പക്ഷപാതം = ചിറകുകളുടെ പതനം— സ്നേഹം എന്നും. അവലംബം വിട്ട മാൎഗ്ഗം = ആകാശമാൎഗ്ഗം— അസാധുവായ മാൎഗ്ഗമെന്നും. അവാക്ക് = അധോമുഖം — വാക്കോടു കൂടാത്തതെന്നും.

൧൭൪. സാമ്യത്തോടും = സുഖദുഃഖാദികളിൽ സമഭാവനയോടുകൂടി എന്നൎത്ഥം.

൧൭൫. ഈ ശ്ലോകം ചോദ്യോത്തരരൂപമാകുന്നു. അതു് = സിംഹാദിയാകും മൃഗകുലം.

൧൭൯. ജനനീരാഗം = ജനങ്ങളുടെ വിരോധം— ജനനിയുടെ സ്നേഹമെന്നും. ബഹുലാലാപൻ = ബഹുലം (ബഹു) ആയിരിക്കുന്ന ആലാപത്തോടു കൂടിയവൻ- വേണ്ടതിലധികം പറയുന്നവൻ— ബഹുവായിരിക്കുന്ന ലാലയെ (വായ്നീരിനെ) പാനംചെയ്യുന്നവൻ എന്നും.

൧൮൦. ശയ്യാ = പദങ്ങളുടെ അന്യോന്യമൈത്രി— (പദങ്ങളുടെ ചേൎച്ച)— മെത്ത എന്നും.

൧൮൨. പ്രതിഭാ = മനോധൎമ്മം. ശ്ലോകം = കീൎത്തി. നിൎവ്വിദ്യർ = വിദ്യയില്ലാത്തവർ.

൧൮൪. കുമർത്ത്യർ = നിന്ദ്യന്മാരായ മനുഷ്യർ.

൧൮൫. പ്രമദാജനം = സ്ത്രീജനം.

൧൮൬. ഈഷൽ = അല്പം. നടപ്പോൾന്റെ കാൽമാററം = നടക്കുന്നവൎക്കു ചിലപ്പോൾ കാലിടറിപ്പോകുന്നതു സഹജമാണല്ലൊ. അതു് ആക്ഷേപയോഗ്യമല്ല എന്നു സാരം.

൧൮൮. ഇതു് = നിജദോഷപ്രബോധം.

൧൯൦. ഗുണം = ജ്ഞാനാദികയറെന്നും. ജ്ഞാനാദിഗ്ഗുണമുള്ളവൎക്കു പ്രായേണ ധനം കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു പതിവാണല്ലൊ.

൧൯൧. ഗോസമന്മാർ = പശുതുല്യന്മാർ— മൂഢന്മാർ.

൧൯൨. ധീവരന്മാർ = മുക്കുവർ— വിദ്വാന്മാരെന്നും. ജഡൌഘം = ജലപ്രവാഹം— മൂഢൻമാരുടെ സമൂഹം എന്നും.

൧൯൪. ധനവാൻമാരിൽ പലരും സാധാരണൻമാരെ കണ്ടാലും കാണാത്ത ഭാവത്തെയും, അവരുടെ വാക്കുകളെ കേട്ടാലും കേൾക്കാത്ത ഭാവത്തെയും നടിക്കുന്നതും, അവരോടു സംസാരിക്കാതിരിക്കുന്നതും പതിവാണല്ലൊ- പാലാഴി മഥിച്ചപ്പോൾ അതിൽനിന്നു വിഷവും ലക്ഷ്മിയും ഉണ്ടായതായി പൌരാണികൻമാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ ലക്ഷ്മിയെ വിഷസോദരി എന്നു നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നു.

൧൯൬. ശ്വശ്രു = ഭൎത്താവിന്റെ അമ്മ. വധു = പുത്രന്റെ ഭാൎയ്യ. ബ്രഹ്മാവു വിഷ്ണുവിന്റെ പുത്രനാകകൊണ്ടു് ലക്ഷ്മീദേവിയും സരസ്വതീദേവിയും പരസ്പരം ശ്വശ്രുവും വധുവുമാകുന്നു.

൧൯൮. വിദ്യയണയുന്നു = വിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്നു.

൧൯൯. ഇതു് ചോദ്യോത്തരരൂപമാകുന്നു.

൨൦൧. ധൎമ്മാശയില്ലാത്തവന്റെ ബലവും ധനവും പാണ്ഡിത്യവും നിഷ്ഫലം ആകുന്നു.

൨൦൨. പുരു = വലുതായ.

൨൦൩. അതിൻമഹിമ = ബുദ്ധിയുടെ മഹിമ. അതൊക്കെയും = ആപത്തിനെ എല്ലാം.

൨൦൯. പത്ഥ്യം സൎവ്വഥാ പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു എന്നുസാരം.

൨൧൦. "അതത്രേ.........ക്ഷരം." കാകൻ വന്നു; ഉടൻ തന്നെ പനമ്പഴം വീണു; കാകൻ അതിനെ ഭക്ഷിക്കയുംചെയ്തു. ഇതുപോലെ ഒരു പുഴു ഒരു വൃക്ഷത്തിൻമേലോ മററോ കുറണ്ടു"; അതു് ഒരക്ഷരത്തിന്റെ ആകൃതിയിലായി. ഈ രണ്ടു സംഭവങ്ങളും യാദൃച്ഛികങ്ങളാകുന്നു. ഇപ്രകാരം പത്ഥ്യത്തെ ആചരിക്കാത്ത മനുഷ്യൻ ദീൎഘായുസ്സായിരിക്കുന്നതും ദുഷ്ടൻ ഐശ്വൎയ്യവാനായിരിക്കുന്നതും യദൃച്ഛാസംഭവങ്ങളേ ആകുന്നുള്ളു. അപത്ഥ്യവാനു് അല്പായുസ്സും ദുഷ്ടനു അധഃപതനവും ആണു് സംഭാവ്യമായിട്ടുള്ളതു് എന്നഭിപ്രായം. താലം = പനമ്പഴം. ഘുണം = പുഴു.

൨൧൬. താപം = ദുഃഖം— ചൂടെന്നും. സുവംശജാതം = നല്ലവംശത്തിൽ ജനിച്ചതു്— നല്ല മുളകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതെന്നും.

൨൧൭. അദ്രിസരിത്തു = മലയിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന നദി. സിന്ധുക്കൾ = നദികൾ. സമുദ്രം ഭർത്താവായിട്ടും നദികൾ ഭാൎയ്യമാരായിട്ടും നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ നദികൾ പരസ്പരം സപത്നിമാരാകുന്നു. സപത്നിമാർ=ഒരേ ഭർത്താവുള്ള സ്ത്രീകൾ.

൨൨൦. നാരികേളം = തെങ്ങു്.

൨൨൧. അന്യകാൎയ്യഘനനം = അന്യന്റെ കാൎയ്യത്തെ നശിപ്പിക്കുക. വ്യൎത്ഥം = നിഷ്ഫലമായിട്ടു്. പരാൎത്ഥനാശകൻ = അന്യകാൎയ്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ.

൨൨൩. വിതതി = സമൂഹം. ശാഖാമൃഗങ്ങൾ = വാനരന്മാർ. ഉർവീരുട്ടു് = വൃക്ഷം. ഭൂതി = ഐശ്വൎയ്യം.

൨൨൫. ആതങ്കാപഹം = ദുഃഖത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതു.

൨൩൦. ചാതുരീസാരോദ്രിക്തഗുണം = നല്ലതായ സാമൎത്ഥ്യംകൊണ്ടു വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഗുണങ്ങളോടു കൂടുംവണ്ണം.

൨൩൧. ക്ഷീണാൎത്ഥൻ = ധനം ക്ഷയിച്ചവൻ. രുജ = ദുഃഖം. ആൎയ്യവാണീ = ഉത്തമന്മാരുടെ വാക്കു്.

൨൩൨. അളികം = നെററി.

൨൩൮. ധൂളി = മൺപൊടി— ഭസ്മംഎന്നും. ദിഗംബരൻ = നഗ്നൻ— ദിക്കുകളാകുന്ന വസ്ത്രത്തോടു കൂടിയവനെന്നും.

൨൪൦. ദ്രവ്യാവസാനം = ദ്രവ്യത്തിന്റെ അവസാനം. ദ്രവ്യം = ധനം — എണ്ണയെന്നും. സദ്വംശസത്മം = നല്ലവംശമാകുന്ന ഗൃഹം. വല്ലഭൻ = പ്രിയൻ.

൨൪൨. ജനതാ = ജനസമൂഹം. പൂൎവ്വജനുസ്സ് = പൂൎവ്വജന്മം.

൨൪൩. പെരുകീടും = വൎദ്ധിച്ചതായ. ചെയ്തി = കൎമ്മം. ജനി=ജന്മം.

൨൪൪. കായ്ക്കും കാലം = ജനിക്കുന്നതായ സമയം. ഔചിത്യം = ഉചിതത്വം— വൈദ്യശാസ്ത്രത്താൽ വിധിക്കപ്പെട്ട ശരിയായ കാലത്തിങ്കലുള്ള ഗൎഭാധാനം എന്നുസാരം. തായ്ക്കും = തള്ളയ്ക്കും.

൨൪൫. ശാല്യാദി = ശാലിമുതലായതു്. ശാലി = ഒരുവക നെല്ലു്. (ഉമി മാത്രം പോയാൽ ഉള്ളിൽ വെളുപ്പുനിറം കാണുന്ന നെല്ലിനു ശാലി എന്നു പേരാകുന്നു.)

൨൪൬. പഴുതു = ദോഷം.

൨൪൭. മൎത്ത്യാളി = മനുഷ്യസമൂഹം. പേറിടുന്നു = ധരിക്കുന്നു.

൨൪൮. സ്വമാഹാത്മ്യജന്മാർ = തന്റെ മാഹാത്മ്യത്താൽ ജനിച്ച മനുഷ്യാദികൾ. അനാശ്രയത്വരുജ = അനാശ്രയത്വംഹേതുവായിട്ടുള്ള ദുഃഖം. അനാശ്ര

യത്വം=ആശ്രയമില്ലായ്ക — മരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ യാതൊരാശ്രയവു മില്ലായ്ക എന്നൎത്ഥം.

ഛർൻ. ഉത്തുംഗസൌഹിത്യം = വലുതായ തൃപ്തി.

ഉ൫ന. സരസവിരസൻ = മുൻപിൽ സരസത്വവും പിന്നെ ക്രമേണ വിരസത്വവും ഉള്ളവൻ. വിരസസരസാദിശബ്ദങ്ങൾക്കും ഈ രീതിയിൽ അൎത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം.

ഉഭർ. പൂൎത്ത്യാ വിൺമൂത്രമൂൎന്ന = മലമൂത്രങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം പോയിട്ടു്. അമലം = നിൎമ്മലം— ഗൌരവാദിരഹിതം എന്നൎത്ഥം. ദോഷം = വാതാദി. സ്വസ്ഥം = സ്വസ്ഥാനത്തെ ആശ്രയിച്ചതു്. പവനൻ = സമാനവായു. അനുസരിക്ക = അനുലോമമായി ഗമിക്ക. ഉൾത്തീ= ജഠരാഗ്നി. വിശദകരണം = വിശദങ്ങളായിരിക്കുന്ന കരണങ്ങളോടു കൂടിയതു് വിശദങ്ങൾ = സ്വവിഷയഗ്രഹണസമൎത്ഥങ്ങൾ. കരണങ്ങൾ = ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ. വിധിനിയമിതം = വിധിയാൽ നിയമിതം. വിധി = ശാസ്ത്രവിധി. നിയമിതം = നിയമിക്കപ്പെട്ടതു്. ഇഷ്ടം = വിഹിതം.

ഉന്നം. ആഖുപ്രവീരൻ = മൂഷികശ്രേഷ്ഠൻ.

ഉന്നവ. നമ്മുടെ പശ്ചിമദിക്കിൽനിന്നാണു നമുക്കു മറുപുറത്തു താമസിക്കുന്നവൎക്കു സൂൎയ്യോദയം ഉണ്ടാകുന്നതു്.

ഉന്നന. വ്രജം = സമൂഹം. ഭൂമിക്കു പുറമെ ൨൫ നാഴികയോളം വിസ്താരത്തിൽ വായുവുണ്ടെന്നു ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ തീൎച്ചപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ടു്; എന്നാൽ ൫൦ നാഴിക വിസ്താരം വരെയുള്ള വായുവിന്നേ അവർ പ്രാധാന്യം കല്പി ക്കുന്നുള്ളു.

ഉന്നർ. മഹത്തരം = ഏററവും വലുതു്.

ഉന്നഭ. തിണ്ണം = വേഗത്തിൽ. നണ്ണുക = വിചാരിക്കുക.

ഉന്നന്ന. ഉത്ഥാനസ്ഥാനം = ഉൽഭവസ്ഥാനം. പ്രാലെയം = മഞ്ഞു്.

ഉന്നവ്വ. അഹഹ (അവ്യയം) = കഷ്ടം.

ഉൈ. ഒരു മാററമായതു = ആയതു ഒരു മാററം (അവസ്ഥാന്തരപ്രാപ്തി) ആകുന്നു. നശ്ചീടുന്നൊരീ ജീവിതം = നശ്വരമായ ഒരു ജീവിതം. ദിവ്യസൌഖ്യവസതി = മോക്ഷസ്ഥാനം. ആസന്നഭൂ = അടുത്തിരിക്കുന്ന പ്രദേശം. അതിൽ = മോക്ഷസ്ഥാനത്തിൽ. മാൎഗ്ഗം = മാൎഗ്ഗത്തെ—വാതിലിനെ— എന്നൎത്ഥം.

ഉവ്വം ആയുൎദ്രുമം = ആയുസ്സാകുന്ന വൃക്ഷം. അന്തകദണ്ഡധാരിത = അന്തകൻ എന്നും ദണ്ഡധാരി എന്നും ഉള്ള അവസ്ഥ. അന്തകൻ = അന്തത്തെ വരുത്തുന്നവൻ. ദണ്ഡധാരി = ദണ്ഡത്തെ (ശിക്ഷയെ) ധരിക്കുന്നവൻ.

ഉവ്വഫ. താരേശൻ = ചന്ദ്രൻ. അധഃകരിക്ക = താഴ്ത്തുക.

ഉവ്വവ. നിരന്ധ്രം = തിങ്ങിയിരിക്കുന്നതു്.

൨൪൮. സമുദ്രം പാനംചെയ്തതു് അഗസ്ത്യൻ. എതിരായി സ്വർഗ്ഗമുണ്ടാക്കിയതു വിശ്വാമിത്രൻ. ഒരു വടിയാൽ ശസ്ത്രാദികളെ നശിപ്പിച്ചതു് വസിഷ്ഠൻ.

൨൪൩. വംശോന്നതിനുതി = വംശത്തിന്റെ വലിപ്പംകൊണ്ടുള്ള പ്രശംസ. നീക്കാവതല്ലാത്ത ദശ = മരണാവസ്ഥ.

൨൫൮. സൌഹൃദം = സ്നേഹം.

൩൦൨. കഞ്ജസന്തതി = താമരക്കൂട്ടം.

൩൦൧. വാചാലൻ = വളരെപ്പറയുന്നവൻ.

൩൦൫. അശ്മകോണു് = കല്ലിന്റെ അറ്റം.

൩൧൧. മുക്താ = മുത്തുമണി.

൩൧൨. ഈ ശ്ലോകം കൊക്കുകളുടെയും അരയന്നത്തിന്റെയും സംഭാഷണമാകുന്നു. യദി = എങ്കിൽ.

൩൨൮. നിബദ്ധതരാ = അധികം ഉറപ്പിക്കപ്പെട്ടതു്. മുഷ്ടി = പിടി— ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ച കരം എന്നും. കോശം = ഉറ— ധന ഗൃഹം എന്നും. കൃപാണകൃപണന്മാർ = ഖഡ്ഗവും ലുബ്ധനും. ആകാരം = ആകൃതി— ആ എന്ന അക്ഷരമെന്നും.

൩൨൩. ഇള = ഭൂമി.

൩൩൦. സംസ്കാരം = ശുദ്ധി. സാരംഭം = സമൂഹം.

൩൩൩. യന്മധ്യഗതം = യാവചിലതുകളുടെ (സൂക്തിരത്നങ്ങളുടെ) മധ്യഗതം. നീചകാചം = നീചനാകുന്ന കുരുട്ടുകല്ലു്.

൩൩൧. സുമനസ്സുകൾ = വിദ്വാന്മാർ— പുഷ്പങ്ങളെന്നും.

൩൮൦. ഹയാദി = കുതിരമുതലായ ജന്തുക്കൾ.

൩൮൯. കരടപടലി = കാകസമൂഹം. ജളജനത = മൂഢജനസംഘം.

൩൯൦. അവിരളം = സമ്പൂർണ്ണം. ഏവൻചിത്തം = ഏവന്റെ മനസ്സു്.

൩൯൨. ദശമികൾ = വൃദ്ധന്മാർ.

൩൯൯. ശബ്ദാനുശാസനം = ശബ്ദശാസ്ത്രം.

൩൯൩. ആയസയന്ത്രം = ഇരുമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ട യന്ത്രം. ദുർഭേദം = പിളക്കാൻ കഴിയാത്തതു്.

൩൬൦. മഹാസത്ത്വതാ = വല്യതായ ധൈര്യത്തോടുകൂടിയവൻ എന്ന അവസ്ഥ. വലിപ്പമുള്ള പ്രാണികളോടു കൂടിയതു് എന്ന അവസ്ഥയെന്നും. സാധു = സൽപുരുഷൻ. സരിദീശൻ = സമുദ്രം. ഗോത്രസ്ഥിതി = കുലമര്യാദ— പർവ്വതങ്ങളുടെ നില എന്നും.

൩൩൧. സുമനസ്സുകൾ = വിദ്വാന്മാർ— പൂക്കൾ എന്നും. വാമദക്ഷിണാഭേദ = വിരോധിയിലും അനുകൂലനിലും ഭേദമില്ലാത്തതു്—ഇടത്തേതിലും വലത്തേതിലും ഭേദമില്ലാത്തതെന്നും.

൩൩൨. നയനായനം നേത്രമാർഗ്ഗം.

നന്ദി. കരണം = ദേഹം. പരോപകരണാം = പരോപകാരം ചെയ്യുന്നതു്. പാരമ്യാ = ശ്രേഷ്ഠത്വം.

നന്ദവ്വ. ഗുണം = ക്ഷമാദി— ഞാണെന്നും. വംശം = കുലം— മുളഎന്നും. നമിക്ക = താഴ്മയോടു കൂടിയിരിക്ക— വളയുക എന്നും.

നന്ദൻ. രന്ധ്റം = ദോഷം— പഴുതെന്നും. ഗുണം = ക്ഷമാദി— നൂൽഎന്നും. മറയ്ക്കും = രന്ധ്റത്തെ മറയ്ക്കും എന്നൎത്ഥം.

ന൭ൈ. മാനം = അഹങ്കാരം. ഇതരകഥ = അന്യന്റെ കഥയെ. അഭീഷ്ടത്തെ നൽകി മൌനം പൂണ്ടീടും = മററുള്ളവരുടെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിച്ചുകൊടുത്താൽ ആ സംഗതിയെ പിന്നെ ആരോടും പ്രസ്താവിക്കയില്ല. ഉപകാരത്തെ = അന്യൻ തനിക്കു ചെയ്ത ഉപകാരത്തെ.

നവ്വം. ദാരങ്ങളെ = ഭാൎയ്യയെ. ലോഷ്ടം = മൺകട്ട. ഭൂതങ്ങൾ = പ്രാണികൾ.

നവ്വദി. ലോകങ്ങൾ = ജനങ്ങൾ— ഭുവനങ്ങളെന്നും. തമസ്സ് = അജ്ഞാനം— ഇരുട്ടെന്നും. ദാക്ഷ്യം = സാമൎത്ഥ്യം. ഗോസഞ്ചയം= വാക്സമൂഹം— രശ്മിസമൂഹമെന്നും. സൎവ്വജ്ഞനേത്രത്വം സൎവ്വജ്ഞൻമാരുടെ (പണ്ഡിതൻമാരുടെ) നേത്രംഎന്നുള്ള അവസ്ഥ. അവരുടെ വലുതായ പ്രേമത്തിന്ന് ഇരിപ്പേടമായിരിക്ക എന്നൎത്ഥം. സൎവ്വജ്ഞന്റെ (ശിവന്റെ) നേത്രങ്ങൾ എന്ന അവസ്ഥ എന്നും. തമസ്സംക്രമം = അജ്ഞാനസംബന്ധം— രാഹുവിന്റെ ആക്രമണം എന്നും. സൽപഥേ = സൻമാൎഗ്ഗത്തിൽ – ആകാശത്തിലെന്നും. സൽപഥേ നില്പവർ = സദാചാരസ്ഥിതൻമാർ—. സൂൎയ്യചന്ദ്രൻമാരെന്നും.

നവ്വന്ദ. അണിമണിഭൂഷണം = അണിയുന്ന രത്നഭൂഷണം.

നൻവ. മലർ = പൂവു്. അലർ = പൂവു്.

ർംന്ദ. “വേണാട്ടീശന്റെ.........കാട്ടീ” തിരുവിതാംകൂറിൽ കൊല്ലവൎഷം ൯൦൪ മുതൽ ൯൩൩ വരെ രാജ്യഭാരം ചെയ്തിരുന്ന മാൎത്താണ്ഡവൎമ്മമഹാരാജാവുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് തനിക്കു രാജ്യഭാരം കിട്ടുന്നതിനുമുൻപിൽ ശത്രുക്കളെ ഭയപ്പെട്ടു വേഷപ്രച്ഛന്നനായി കുറേക്കാലം നടന്നിരുന്നു. ആയിടയ്ക്കു് ഒരിക്കൽ അവിടുന്നു് ഒരു ക്ഷേത്രത്തിൽ ഒളിച്ചിരിക്കുന്ന വിവരം അറിഞ്ഞു് എട്ടുവീട്ടിൽപിള്ളമാരുടേയും മാടമ്പിമാരുടേയും ആളുകൾ ചെന്നു് ആ ക്ഷേത്രത്തെ വളഞ്ഞു. അപ്പോൾ അവിടത്തെ ശാന്തിക്കാരൻ പോററി, താൻ രാജവേഷം ധരിക്കയും, രാജാവിനെ തന്റെ വേഷം ധരിപ്പിക്കയും ചെയ്തിട്ടു് അവിടുത്തെ കയ്യിൽ നൈവേദ്യാന്നം ഉള്ള ഉരുളികൊടുത്തു് മന്ത്രോച്ചാരണഭാവം നടിച്ചു പുറത്തു പൊയ്ക്കൊള്ളുന്നതിനും, ആ സമയം രാജാവു് അകത്തു മറഞ്ഞിരിക്കുന്നതായി അവരോടു പറയുന്നതിനും പറഞ്ഞയച്ചു. ഠരം കൌശലത്താൽ മഹാരാജാവു രക്ഷപ്പെടുകയും, ഗുണവാനായ പോററി അവരുടെ കയ്യിൽ പെട്ടു മ

രിക്കയും ചെയ്തു! ഈ കഥയെയാണ് ഈ ശ്ലോകത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ഉപസംഹാരം.

ലോകം = ജനം. തിയ്യതു് = ചിത്തയായതു്. തീയ്യതിലാശവിട്ടു = ദുഷ്ടവൃത്തിയിലുള്ള ആഗ്രഹത്തെ വിട്ടു്. ഹരിം = ഹരിയെ (വിഷ്ണുവിനെ) ആസേവിച്ചു് = നല്ലവണ്ണം സേവിച്ചു്. വിദ്വത്സദസ്സു് = വിദ്വത്സംഘം. ഏകം = കൊടുക്കുന്ന. ശാസന = നിയോഗം. ആണ്ടുകൊണ്ടു് = അനുസരിച്ചുകൊണ്ടു്. വിധി = ശാസ്ത്രവിധിയെ. കലേശവാരസരസവ്യാഹാരസാരങ്ങൾ = കലേശവാരത്തിന്റെ സരസവ്യാഹാരങ്ങളുടെ സാരങ്ങൾ. കലേശവാരം = കലേശന്മാരുടെ (ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെ) വാരം = സമൂഹം. സരസവ്യാഹാരങ്ങൾ = സരസങ്ങളായിരിക്കുന്ന വ്യാഹാരങ്ങൾ = വാക്കുകൾ. ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പ്രകൃതാൎത്ഥത്തിനു പുറമേ ഈ പുസ്തകം ഉണ്ടാക്കിത്തീൎന്ന തിയ്യതി, മാസം, ആണ്ടു്, നക്ഷത്രം, ആഴ്ച ഇവയേക്കൂടി താഴെപ്പറയുംപ്രകാരം സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ലോകംതിയ്യതി = ൧൯-ാം തിയ്യതി. ഹരിമാസേ = ചിങ്ങമാസത്തിൽ. ശാസനയാണ്ടു = ൧൦൭൭-ാമാണ്ടു വിധിഭേ = രോഹിണീനക്ഷത്രത്തിൽ. കലേശവാരം = തിങ്കളാഴ്ച.

ശുഭം.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി